M.V.16.

SEX.

AVRELII VICTORIS HISTORIAE ROMANAE BREVIARIVM.

A IANO & Saturno, Vrbeq́; condita, vſque ad Conſulatum X. Conſtantij Aug. & Iuliani Cæſ. III.
Numquam antehac editum.

In quo quid contineatur ſequens pag. indicat.

Ex bibliotheca ANDREÆ SCHOTTI: cuius etiam NOTÆ adiectæ ſunt.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXIX.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
M.P.O.Y
P.A.P

ORIGO gentis Romanæ altiùs repetita:

VIRI Illuſtres Vrbis Romæ, nouẽ additis, falsò hactenus Corn. Nepoti, vel C. Plinio Cæcilio inſcripti.

HISTORIA AVGVSTA: *vnde exſcripta ea, quæ hactenus circũfertur, Epitoma De vita & moribus Impp. Romanorum: quæ & emendatior editur, vt conferri queat.*

AD ISABELLAM AVSTRIAM GALLIÆ REGINAM.

SI priſci illi mortales, Sereniſſ. Regina, in Deorum numerum retulerunt, qui ex hominibus nati reperta re aliqua ad cõmunem vitæ vſum, hominumque inter ipſos ſocietatem neceſſaria inuenerunt; quos Semones & Medioxumos appellabant: certè laude pręmijſque digni mihi videntur, qui vt ab alijs inuenta, in lucemque producta, illuſtrarent, augerent, melioremque in ſtatum reducerẽt, cõ ſtudium omne diligentiamque contulerunt, maximè verò, qui ea quæ in omnium ignoratione verſabantur, & hactenus latuerant, publicè tamen profutura exiſtimarent; in apertum referre voluerunt. Quod cùm in ijs quæ corporis fortunæque bona Philoſophi vocarunt, verũ ſit; tum verò in ijs quæ ad animum, diuinæ particulam auræ, vnde potiſſimùm Platonicis homines ſumus; pertinent, longè veriſſimum: puta inuentis artibus libero homine dignis, ſcriptiſ-

que & ingenij monumentis editis, vnde & animi cultus & immortalitas comparatur: quòd hæc tanto illis præſtantiora bona ſint, quãto animus corpori, diuina humanis antiſtant. Plurimi ſanè in illuſtrandis Vett. auctorum monumentis maiorũ memoria elaborarunt: pauci, quod voluerunt, ſunt aſſecuti: pauciſſimi poſt vindicatas à Gothica barbarie litteras, quę verè humanos efficiant, auctores è tenebris in lucẽ reuocare, & tamquam à fuga retrahere potuerunt. In quæ ego exempla reſpiciens, Bibliothecas luſtrando incidi fortè in AVR. VICTOREM, deſideratum hactenus, nobiliſſimum Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptorem, ideoque etiam æhea ſtatua à Cõſtantio Imp. honoratũ: cuius titulo ſubditicius hactenus libellus circũfertur. Cùm itaque hortantibus amicis, viris doctiſſ. vt publici vſus facerem; cui more maiorum inſciberẽ, cogitanti mihi; nulli potius quàm tibi me debere cognoui laborem in emendando meum: multis ſanè nominibus. cùm quia me in familiam ſuam vocauit honoris mei gratia Augerius Buſ béquius, quem tu ſpectatæ virtutis ergô rebus tuis in Gallia pręfeciſti: tum verò quòd patre, auo, maioribus nata, qui Cæſares Chriſtiani orbis clauũ tenuerunt. in ijs Carolum V. patruum magnũ, cui à

cui à Carolo Magno poſt hominum memoriam conſtat parem fuiſſe neminem: qui cum Solimano Turcarum tyranno ſigna ſæpe cõtulit, & profligauit. Nihil enim de Ferdinando auo & Maximiliano patre dicam. Fratrem habes Rodolphum, qui de inſtauranda religione maiorum, componendiſque diſcidijs Galliæ Belgicæ, ſedulam operá nauat: quæ res bene vertat ipſi, Eccleſiæ Dei totique orbi Chriſtiano: qui pacem incredibili deſiderio optat, armaque potius in Turcam immanem hoſtem conuerti. Ipſa verò Caroli IX. Galliarum Regi Chriſtianiſſimo nupta, ita imperiũ temperaſti, vt in omniũ oculis verſans, elogium Optimæ Reginæ, abſit verbo inuidia, meritò ſis adepta: hodieque adeò omniũ ſermone votiſq; abſens deſiderata, vt te Regina beatam Galliam appellent; orbatam verò hodie deplorent. Vidimus ipſi lacrumantes ciues, cùm tu, Rege fatis extincto, Viennam cogitares, nec vt maneres induci poſſes: nihilominus Mariam Iſabellam vnicam gnatam tuam, qui tibi, vt dicere ſolebas, *mortis ſolatia fructus*, tamquam pignus reliquiſti; quá ſic diſcedens appellabas: *Macte filia, & viue: tamen vt ſis vitalis metuo: quod omen Deus auertat. Ceterum in ea tempora nata es, quibus firmare animum expedit conſtantibus*

 maiorum

maiorum exemplis. Salue & vale. Hæc tu non ſine lacrumis. Pòſt eádem patrem ſecuta & immatura morte præcepta: Gallia interim tuam communemq́ue ſortem dolente. Elata igitur magnifico funere a.d. IV. Non. Apriles, & cũ patris maiorumq́ue cineribus oſſa compoſita in exſtructo ab auia Regina Catharina Medicea mauſoleo ad Diui Dionyſij. Sed quid ego vulnus, cui iam dies ipſa cicatricem obduxit, refrico? Ad VICTOREM redeo, quem ſpes eſt fore vt libens accipias: & tui nominis auſpicio in Bibliothecis collocari ſinas, cui Imperator doctrinæ cauſſa ſtatuam erexit, & Vrbi præfecit. Pollicentur hoc præclaræ virtutes tuæ, quas in te eſſe ſitas tota Gallia teſtis eſt, pietatem, modeſtiam, fidem, liberalitatẽ. Quæ ægrotos viſere ipſa & conſolari ſolebas: obæratos qui ob grande æs alienum, quòd ſoluendo non eſſent creditoribus addicti, in compedibus ætatẽ erant acturi; ære diſſoluto liberali cauſſa manu aſſerere: Virgines nobiles pauperes dotare; ne læſa pudicitia in familiæ dedecora prolaberentur: In omnes denique benefica & benigna, vt omnibus virtutis facem prætuliſſe videaris: Senati columen; præſidium populi; omnium verò commune perfugium: deteſtans Iulias, Meſſallinas, Agrippinas & Fauſtinas, infelices

Impp.

Impp. coniuges: laudans atque proponens Plotinam Traiani,optimi Principis:quæ aſſiduè increpando effecit, vt maritus exactiones nimias deteſtans, Fiſcum lienem appellaret: quòd eo creſcente reliqui artus tabeſcant. Deus O. M. te diu ſuperſtitem R. P. Chriſtianæ ſeruet,cui me meaque ſtudia,dodico addico. Lutetiæ Pariſiorum a. d. III. Kal.Ianuarij, anni à partu Virginis CIↃ. IↃ. LXXIIX.

Tibi addictiſs. cliens

Andreas Schottus.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΕΙΣ
τὴν πάνυ δέσποιναν.

Μουνογενὴς θυγάτηρ Καρόλου βασιλῆος ἀγαυοῦ,
   Ἔπλετο δεσποινῶν χρυσέη ἀγλαΐη.
Θαῦμα φυῆς νοερῆς, καὶ πολλῶν ἐλπὶς ἐάων,
   Κάλλεϊ καὶ χάρισιν πάντας ἐφελκομένη.
Ἀλλὰ μινυνθαδίην νηλειὴς ἥρπασε μοῖρα,
   Τηξαμένη συγερῶς ἁρμονίην ῥέθεος.
Τίς συνοδυρομένων ὀλολυγὰς, πένθεα, κλαυθμοὺς,
   Τίς στοναχὰς πάντων φθέγξεται ἀμφαδίην;
Δάκρυα σεμνοτάτης μητρὸς καὶ κήδεα λυγρὰ,
   Αἶ αἶ, τίς προσορᾷ στῆθος ἔχων ἀπαθές;
Φείδεο τῶν κρυερῶν ὀδυνῶν, ὦ πότνια μῆτερ,
   Οὐ γὰρ σὴ θυγάτηρ ὤλετ᾽ ἀποιχομένη.
Ζῇ δ᾽ ἐτεῶς προγόνους ναίοντας ἐν αἰθέρι λαμπρῷ
   Δερκομένη δῖον καὶ Κάρολον πατέρα.
Ουδεὶς γὰρ τοίης ἡρωΐδος ἄξιος ἦεν,
   Ἀρχῶν τῶν χθονίων κρέσσονες οὐρανίδαι.

N. Γουλόνιος.

ΕΡΙΤΑ-

EPITAPHIVM MARIÆ ISABELLAE GALLIAE PRINCIPIS.

VNICA magnanimi Karoli quæ filia Regis,
Hæc Reginarum ſplendor honoſq́; fuit.
Mirum opus ingenij, multorum ſpesq́; bonorum,
Quam Venus & Charites dotibus extulerant:
Inuida ſed rapit immaturo Parca dolore,
Et letho ſoluit corporis harmoniam.
Quis triſtes vulgi planctus, luctúſq́, doloresq́;,
Et gemitus numero dixerit innumeros?
Quis matris lacrymas, & leſſum funeris ergô?
Aſpicis, heu, quiſquam & ferrea corda geris?
Parce pias lacerare genas caſtiſſima mater:
Occidit ipſa licet filia, non perijt:
Viuit enim atque ſuos heroas in æthere claro
Indigetes inter cernit & illa patrem:
Non erat in terris tanta quis Principe dignus:
Antiſtant noſtris omnia cælicolæ.

And. Schottus vertebat.

Obijt anno CIↃ. IↃ. LXXIIX. a. d. IV. Non. April. Vixit annos quinque, menſ. V. dies VI.

IN AVRELII VICTORIS HISTORIAM,

Primùm ab And. Schotto in lucem editam.

ORbis in arce ſitos ſumma Regéſque Ducéſque
Non eſt ſiue malos, ſiue latére bonos:
Sed premit in vita liuor pia facta bonorum,
Terror at ipſe malos diſsimulare iubet.
Poſteritas ſola eſt ſimplex & candida iudex,
Cuíque adhibere decet vel ſine teſte fidem.
Sunt tamen & partem teſtes in vtramque fideles,
Si quorum in ſeras ſcripta relata manus.
Qualis & Aureli Victoris pagina nuper
Eſt ſuper Auguſtis edita Cæſaribus.
Qua velut in ſpeculo cuiuſque notabile factum
Poſtera ſeu damnent ſæcula ſiue probent.
Exemplum graue Principibus per ſæcla futuris,
Quos laus pro meritis, vel manet opprobrium.
Non igitur tenuis debetur gratia, ſi quis
Hiſtoricos veteres eruit è tenebris.
Eruit Andreas vt nuper Schottius iſtum
*V*ICTOREM, *annoſum vinceret vt ſenium.*
Libera vox cuius moneat per ſæcla potentes,
Dum viuunt, famæ conſuluiſſe ſuæ.
At tibi, cui labor hic ſacer eſt pia Regis & olim
Gallorum coniunx, Cæſaris & ſoboles,
Magna venit libro lecto capienda voluptas
Collatis priſcis ad noua temporibus.
Auguſtis, Neruis, *Traianis denique plures*
Cùm poſſis proauos æquiparare tuos,

Præcipuéque

Præcipueq́; patrem Magni cognomine dignum,
Quíque hodie certat laude Rodolphus auis.
Quorum facta pij mittent in ſæcla nepotes
Carminibus vates, Hiſtorici hiſtorijs:
Auſtriacæ ne fama domus peritura ſit olim,
Per quam nec veterum ſcripta perire licet.
Ad te pars etiam tantæ non vltima laudis
O Busbeke, domus cui pia cura, venit.
Nam tua nota fides meruit domus Eliſabethæ
Vt data ſit curæ tota tuenda tuæ.
Cuius apud Gallos cùm cuncta negotia cures,
In re nil maius Principis eſſe putas,
Quàm domui è ſcriptis doctorum quærere famam,
Et doctos ideò Principis ære foues.
Quod bene prouidit tua mens ad ſingula ſollers,
Auſtria gens diuûm creſcat vt in numerum.
Non Aquilæ faciunt, non puluinaria diuos:
Sed diuos faciunt carmina, & hiſtoriæ.

Io. Auratus Poëta Regius.

Ε'ις Ανδρέαν Σχόττον.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις ἐσθλὸν τετελεσμένον ἔργον
Δεῖ σιγῇ κατέχειν, μηδὲ καλυπτέμεναι.
Ἀλλ' χρόνος ἠμαύρωσεν ἰάν, ἀρίδηλο τίθεσθαι,
Πᾶσι φιλαρχαίοις ἔργον ἀγητὸν ἔφυ.
Οἷον ὅδ' αἰζηὸς κεχαρισμένος ἠδὲ νοήμων,
Νυκτὸς ἀπ' ὀρφναίης εἰς φάος ἤγαγετο.
Κρεῖττον ἔσω σκοτίης φάος ὄμμασιν ἠελίοιο,
Τόσσῳ τερπνοτέρην Σχόττος ἔμιξε χάριν.
Εἶδ' ἄγε Σχόττε, τεὸν κλέος ὕποτ' ἀμυδρὸν ὀλεῖται,
Ὃς μάλα τὸσ ἀφανεῖς εἰς φαέθοντ' ἀνάγεις.

Ν. Γυλόνιος.

IN EVNDEM.

FELIX ſtirpe Deûm Mauortia Roma, duellis
Edidit Illuſtreis iuſtitiaq́; Viros:
Quorum armis iuſsiſq́; potens famã intulit aſtris,
Imperium terris clauſit, & Oceano.
Obruta ſed longa tot nomina nocte periſſent,
Ni facis Hiſtoricæ flama tuliſſet opem:
Hac duce terrarum Dominos bene ſæcula norant
Poſtuma, dum radijs ſplenduit illa ſuis:
At poſtquam immitis tacta eſt fuligine ab æui,
Perdidit & patrium iam peregrina iubar;
Paullatim conſumta atram migrabat in vmbram,
Secum vna inuoluens tot monumenta Ducum.
Non tulit hoc, luciſq́; nouæ miſeratus egentem eſt
SCHOTTVS, *& ingenio clarus & eloquio:*
Ac velut Aetnæo flamam è cratere perennem,
Et roris latices addidit ambroſij,
Semper vt Illuſtres maneant Victorq́; Viriq́;,
Nec metuant æui deteriora Notæ:
Sic quod, SCHOTTE, *ſuo Victori Roma Virique,*
Hoc debent Victor, Roma, Virique tibi.

Io. Oliuarius I. C.

LECTORI S.

QVIDNAM eſſe cauſſæ dicemus, erudite Lector, cur à reperta diuina arte typographica pauci in illuſtrandis eruendiſq́. Vett. auctorũ ſcriptis operam poſuerint; plerique verò ſuas ineptias vulgo obtrudere & ſe deridẽdos præbere maluerunt ſomnijs, verſiculis & declamationibus? de ijs loquor quiſquilijs, quæ ſimul prodeunt ſcombros, thus Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis tunicæ veſtiunt. An quia, cùm omnes honoris ſtudio ducãtur, in his vberiorem eſſe laudis ſegetem, tamquam propria ſint, opinantur? atqui nullum iam dictum, quin dictum ſit prius, inquit Comicus: illic verò, contrà atq́; Poëta canit, non

Horat. lib. I I. epiſt. 2. Perſ. Sat. 1. Catul. et Mart. lib. 1 3. Epig.

Terẽt. Eunu. Prologo.

Virgil. I V. Geor. initio.

In tenui labor; at tenuis ſit gloria?

An quia φιλαυτία quadam noſtra amamus; vetera alienaq́; faſtidimus? An potius quia tenet inſanabile multos

Scribẽdi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit?

Iuuen Sat. 7.

Hinc tot ἡμερόβιοι libelli, qui, vt Plautinis vtar,

Quaſi ſolſtitialis herba, pauliſper ſunt:

Repentè exorti ſunt, repentino occidũt.

Plautus Pſeudolo.

Atque vtinam Principum auctoritas temerariam huiuſmodi audaciam licentiamq́; refrenaret, & Ariſtarchis librorum, vt olim Cenſoribus liberorum,

Ælius Lampridius Alex. Seuero.

rorum, cenſura mandaretur: denique vt Alexander Seuerus iuſtiſsimus Imp. exemplo in Vetroniũ Turinum, quòd incertos euentus vendidiſſet, edito; fumo tollerent, qui fumos vendunt. Viderat hoc in rem Iuriſprudentiæ fore Iuſtinianus Imp. qui, ne quis Commentarijs vaſtum Iuris Oceanum augeret, ſola Παράτιτλα componi cauit: quamquã neglecta ab ipſis etiam Prudentibus ad noſtram vſque memoriam Principis Conſtitutis. Equidem in ea ſum hæreſi, vt Amore ſui antiquos ſcriptores, partim etiam Inuidia, & ætatis illius imperitia neglegi cœpiſſe putem; quòd fontibus relictis riuulos ſectari apud ſæculum prius corrupto quodam iudicio maluerunt. Hinc factum, vt Varronis, Ciceronis, Liuij, aliorumq; multo maxima pars interciderit: Nonnulli integrè perierint, quorum præter nomen, nihil ad nos peruenire potuit. Quo in numero Trogus Pompeius, & AVRELIVS VICTOR eſt: vterque maiorũ memoria ob diſpendioſa Cõpendia, ſi dis placet, deperditus. VICTOR tamen, quod mirere, in manibus doctorum hominum fuit: qui quamobrem preſſerint, non aliam cauſſam video (nec enim inuidia in eos cadit aut neglegentia) quàm quod portentis mendorum, librarij vitio monſtroſus pleroſque à labore deterruerit, & in ingreſſu ſtatim impetum ipſum retardarit, atque infregerit. Quod adeò illis vſuueniſſe, de me domi coniecturam facio, cùm oblatum mihi M.S. exem-

Iuſtin. De cõceptione digeſtorum, §.9.

M.S. exemplar, (quòd ſtudio in illuſtranda Hiſtoria noſtro faueret) à Theod. Pulmanno, eruditiſsimo viro, legere cœpiſſem: ſed de in integrũ reſtitutione deſperantem animarunt doctiſſ. aliquot viri quibus oſtenderam, & coniecturis iuuerunt: nam iuuenis ipſe imberbis cùm dignus vindice nodus incideret, conſulere eos, à quis numquam niſi doctior diſcederem, ſoleo. In ijs (humanitatis eſt enim agnoſcere per quem profeceris) Io. Oliuarius I. C. eloquentiæ doctor apud Duacenates diſertiſsimus: Lutetiæ verò Cl. Puteanus & Nic. Faber, Regij Conſiliarij, & doctiſsimum par fratrum Pithocorum, nõ obſcura Galliæ lumina. Horum ego vſu & conſuetudine ita delector, vt me Galliæ, quod præfiſcinè dixerim, ſatias capere non queat, ob ſingularem coniunctam cum eruditione humanitatem & beniuolentiam erga hominem exterum: cui nihil quod in bibliothecis eſſet manu ſcriptorum celare aut negare voluerunt.

Verùm quæ de Auctore comperta habeo, operæ eſt referre. Victores plures fuiſſe conſtat: quis verò, & idẽ ne fetus hiſtoriæ huius, veteriſq; Epitomæ, legitimus pater ſit, non facilè demonſtrauero. Mihi quidem dubium non eſt, quin huius verus auctor ſit Victor ille, cuius Amm. Marcellinus honorificè Amm. Marcel. lib. XXI. *meminit, de Conſtantio loquens, in quem noſter deſinit: Imperator reuertitur Neſſum copioſum oppidum: quo inde expeditè cuncta diſponeret ſuis vtilita-*

vtilitatibus profutura: vbi VICTOREM *apud Sirmium viſum ſcriptorem hiſtoricum exinde venire præceptum, Pannoniæ ſecundæ Conſularem præfecit, & honorauit ænea ſtatua virum ſobrietatis gratia multi laudum, multo pòſt Vrbi præfectū. Ex quo libro etiā Conſtantij imperio floruiſſe colligere eſt; à quo ſtat fides auctoritáſque libri manu deſcripti, in quo hic titulus erat:* AVRELII VICTORIS HISTORIÆ ABBREVIATÆ AB AVGVSTO OCTAVIANO, ID EST, A FINE TITI LIVII VSQVE AD CONSVLATVM DECIMVM CONSTANTII AVGVSTI, ET IVLIANI CÆSARIS TERTIVM INCIPIVNT FELICITER. *Quos Coſſ. nominat idē Marcellinus initio libri viceſimi. Conſulatu, inquit, Conſtantij decies, térq; Iuliani in Britannijs cum Scotorum Pictorumq; gentium. cet. Fuit autem hic poſt V. C. annus opinor* CIↃ. CXIII. *A partu virginis* CCCLXII: *ſecundum Euſebij calculum. Manuſcripti verò, cuius apud omnes auctoritas plurimum valere debet,* ἐπιγραφὴ *hæc, quamuis ad illum de Impp. libellum propriè pertineat, quòd ex Epitoma Liuiana conſtet in Auguſto ſcriptorē Patauinum finijſſe Annales, qui Tiberij principatu exceſſerit; præcedebat tamen titulum Commentarij de origine Vrbis Romæ, quem his addendum curauimus; & Viros illuſtres, nouem eadem manu adſcriptis,*

ſcriptis, hactenus non editis: quos eiuſdem eſſe auctoris ex ſtylo Ionē lapidē iurare liquet, quiſquis ille eſt: nam Aurelio Victori, ſi loco poſita Inſcriptio eſt, attribuit, nec ſtylus abiudicat: vt ἀνακεφαλαιώσει *quadam breuiter rerum geſtarum memoriam ad Auguſtum vſque repetat: indéq; accuratius Impp. vitas recenſeat. Nam Cornelij Nepotis, Plinij Nepotis, Suetonij, aut Aemilij Probi non eſſe, in Prolegomenis Notiſque ad Viros illuſtres & Fragmētis Corn. Nepotis docuimus; eos refellendo qui cōtra diſputant. Sed ad* VICTOREM *redeo. De ſe ipſe non obſcurè indicat, qua tempeſtate vixerit. Sic enim in Hadriano vulgatæ edit. Officia, inquit, publica & Palatina, nec non militiæ in eam formam ſtatuit, quæ paucis poſt Conſtantinum immutatis hodie perſeuerant. In noua verò editione in Conſtantino ſic ait: At memoria mea Conſtantinū (fort. Conſtantium) quamquam ceteris promptū virtutibus. cet. In M. Antonino Philoſopho, Nicomediam ſua ætate terræmotu quaſſatam ſcribit, Cereali Coſ. Excepit autem cum Fabio Tatiano Neratius Cerealis Conſtantij Auguſti Conſulatum* IX. *qui annus* V. C. CIↃ.CXI. *huius Hiſtoriæ finem biennium antecedit. Et in Iulio Philippo, quòd annus poſt* CIↃ. *centeſimus ſua tempeſtate ſine ludis ſæcularibus magna rei Romanæ neglegētia exceſſerit, expoſtulat: quæ & apud Zoſimum querela eſt. De vita ſua moribúſque copioſiū in* Zoſimus lib. II. Hiſt. nouæ init.

 Seuero:

Seuero: Quo bonis omnibus ac mihi fidendum magis, qui rure ortus, tenuiq́; indocto patre in hæc tēpora vitā præſtiti ſtudijs tantis honeſtiorem. Quod equidem gentis noſtræ reor, quæ fato quodam bonorum partu fecunda, quos eduxit, quemq́; ad celſa ſuos habet. Ob quæ merita, credo, ænea ſtatua à Conſtantio Imp. cæteriſq́; honoribus auctus, vt ex Amm. Marcel.li.21. *diximus, qui eum* ſobrietatis gratia multilaudum *vocat. Afrum fuiſſe hinc conijcias, quòd in ea laudanda multus eſt: alibi* terrarum decus *appellans. Nono autem pòſt anno, quàm Conſtantius Aug.* X. *& Iulianus Cæſar* III. *Conſulatum geſſere, in Faſtis Sex. Aurelium Victorem Coſ. factum vnà cū Valentiniano cōperi* V.C. *anno* CIƆ.CXXII. *Ab orbe redemto* CCCLXXI. *quem hiſtoricum ipſum videri olim in Aduerſaria mea retuleram, ambigens tamen vtrius hiſtoriæ Auguſtæ, nouaé ne an vulgatæ. Poſt Ant. Auguſtino I.C. doctiſsimo, quem honoris cauſſa libens vſurpo, eadem de auctore vet. editionis in mentem veniſſe magna cū voluptate legi: qui tamen V.C. annum* CIƆ. CXX. *neſcio quos Faſtos ſecutus numerat, in præclaro illo opere de Familijs Rom. vnà cum Fuluij Vrſini, viri optimè de litteris & Antiquitate meriti vtiliſsimis laboribus, Roma nuper allato: ſed ei fortaſſe noſtrum* Victorem *videre nondum contigit. Igitur* Lib.21.Hiſt. *cū vterque in eandem inciderit ætatem, vt de ſe ipſi teſtātur, et Ammianus de alterutro meminerit;*

vter

vter libellus Conſularis illius & Præfecti Vrbis ſit, diſputari poteſt: præſertim cùm V I C T O R I N V S *in tribus M. SS. vulgatæ edit. quibus vſus ſum, conſtanter appelletur, vt in Comment. docui. Mihi quidem in re tam incerta à memoriaq́; noſtra longè poſita tutiſsimum videtur Varronis morem & cōſilium ſequi, qui Plautinas comœdias ab adulterinis ex ſtylo iocíſque diſcernebat. Huius itaque perpetuus orationis ductus, ſtylus hiſtoricus eius ætatis proprius, tamquam filum hærens placet, ac prudentiſſ. eſſe ſcriptorem in iudicando crebríſque ſententijs apparet: Illius centones legere videor ex Suetonio, Eutropio, Ammiano, Oroſio, alijs tāquam faſces rudè cōpoſitos, vt ex Notis apparebit. videas ex noſtro Aurelio integras periodos tranſſcripſiſſe, vt ex illo Paulum Diaconum in hiſtorijs. Deprehendi quoque è Seuero Spartiani noſtrum integram paginam huc tranſtuliſſe. Quare ſi impetro germanum hunc eſſe Victoris partum, illum verò ſuppoſiticium; non me laboris mei diligentiæq́; pœnitebit: ſin duos cognomines eadem tempeſtate floruiſſe quis aſſerat, nō vehementer contra pugnabo: tantum quid ſentio teſtificor: alterum tamen ab altero mutuatum conſtat, verum à noſtro exiſtimo: ſuperſtes enim fuit, quod in Theodoſij filios Arcadium & Honorium hiſtoriam Vulg. editio perducat. Ceterùm laudat Aurelium Victorem Hieronymus epiſt. ad Paulum Concordienſem, qui de perſecutio-*

Agell. lib. 3. cap. 3.

Epiſtola 21.

 ſecutio-

ſecutionibus Eccleſiæ ſcripſerit: Propter memoriã, inquit, perſecutionum Aurelij Victoris hiſtoriã deſidero. Hunc Fr. Balduinus eundem eſſe credidit, cuius hactenus Epitoma Hiſtoriæ Auguſtæ circumfertur; ſed vereor (ignoſcãt mihi manes Balduini) ne fallatur: nullum enim hic ne Chriſtianiſmi quidem veſtigium. Cùm enim in Aureliano de ſuilla carne Victor vterque agat; noſter verò in Conſtantino de antiquiſsimo ſupplicij genere crucibus ſuffigendi, cruriumq́; ſuffringendorum; de Iudæorum abſtinentia ab eſu carnis ſuillæ, & CHRISTI *ſeruatoris noſtri morte, vt tamen oportebat, verbum nullum: De perſecutionibus ſub Nerone, Decio, Diocletiano, ceteris multominus. Profectò ſi idem eſſet, hic certè, aut nuſquam veſtigia apparerent: nec ſeorſum de Perſecutionibus Chriſtianorũ ſcripſiſſe veriſimile eſt, quin hic ſe proderet. Adde, quod homo Chriſtianus de ludis ſæcularibus, idolis illis non exhibitis, conqueſtus minimè fuiſſet. Quæ cùm ita ſint, efficitur plures Victores hiſtoriæ Aug. ſcriptores fuiſſe: vnum etiam* CHRISTO *nomẽ dediſſe, quod mihi dubium amplius non eſt: Vel eius ita nomen in Hiſtoria viguiſſe, vt plurimi ſua, quo commendabiliora eſſent, titulo eius euulgarint, ipſúmq; intercidiſſe, vt propter Epitomarum ſcriptores Trogus integer, & Liuij multo maxima pars. Et certè infinitos libros falſis auctorum nominibus circũferri, aliquando, Deo faciente, ſingulari libro docebimus.*

docebimus. Denique quis ſcit an non Harpyiæ manus germanum Victorem contaminarint, miréque diſtraxerint? quemadmodum Diaconus Eutropio locupletando, Feſto caſtrando (quod idem ille Verrio Flacco præſtitiſſet) alia pæne nomina formamq́; induerat. Tantum de Aurelijs.

Nunc de alijs videamus, à quibus hic fetus abindicatur. De Aurelio Victore, Primi *cognomento non neceſſe habeo dicere: quòd idoneus, quē quærimus, auctor libelli noſtri eſſe non poſſit: Nam quæ ex eo citat Opilio Macrino· Iul. Capitolinus, non hic comparent, vt nec in vulgato Aurelio. & ille Macrini imperio vixit, qui centum amplius annis à Theodoſio afuit. Priſcianus Aurelij cuiuſdam hæc laudat lib.* VIII. *Gramm. Ab his Gallos adortos, ex inſidijs plurimos necatos,* ἐφονευθέντας. *Et lib.* I. *Victorem Grammaticum citat. Memini quoque videre* Victorem *Epiſcopum Vticenſem de perſecutione Vandalica in Africa. quem eſſe librum à D. Hieronymo deſideratum qui autumant, dupliciter falluntur. Ille enim vniuerſam Eccleſiæ perſecutionem à capite arceſſiuerat: & eam opinionem temporum ratio refellit, cùm is Hieronymum longo pòſt tempore ſit ſecutus. Prætereo Victores Epiſcopos, Mauritaniæ alterum; alterum Tunnonenſium, vt alij, Tunnunenſium Africæ; Gennadio, Iſidoro, ceteriſq́; celebratos: nihil enim ad noſtrum hunc: quamquam hic ab orbe condito*

Iul.Capi[illegible]

Priſ.lib. 8. Gramm.

Epiſt. xxi ad Paulum Concord.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

hiſtoriam contexuit, Iuſtiniano, vt putatur, familiaris: quem laudat præter Othonem Friſingenſem lib. V. *cap.* VI. *Ado Viennenſis initio Chronologiæ: ſic enim ex vett. lib. ibi leg. non, vt editi,* Turonenſis. *Vale erudite Lector: & noſtris candidè fruere. quæ ſi tibi probauero, cauſſam non dico, quin Nepotem, Melam, Frontinum, Curtium, & Sidonium iure ſtipulationis pòſt exigas.*

Ado Viennẽſis emendatus.

ORIGO

ORIGO GENTIS ROMANÆ A IANO ET SATVRNO CONDITORIBVS,

PER SVCCEDENTES SIBIMET Reges, vſque ad Conſulatum decimum Conſtantij, digeſta ex auctoribus Verrio Flacco Andiate(vt quidem idem Verrius maluit dicere quàm Antia) tum ex Annalibus Pontificum; dein Cnæo Egnatio Veratio, Fabio Pictore, Licinio Macro, Varrone, Cæſare, Tuberone, atque ex omni priſcorum hiſtoria; proinde vt quiſque neotericorum aſſeuerauit : hoc eſt, & Liuius, & Victor Afer.

PRIMVS in Italiam creditur veniſſe Saturnus, vt etiam Maronis Muſa teſtatur illis verſibus: *Æneid.* VIII. *verſu* 319.

Primus ab ætherio venit Saturnus Olympo,
Arma Iouis fugiens, & regnis exſul ademtis. cet.

TANTA autem vſque id tempus antiquorum hominum traditur fuiſſe ſimplicitas, vt venientes ad ſe aduenas, qui modò conſilio ac ſapientia præditi, ad inſtruendã vitam, formandoſque mores aliquid conferrent, quod eorum parentes, atque originem ignorabant; cælo & terra editos, non ſolùm ipſi crederent; verumetiam poſteris affirmarent. veluti huncipſum Saturnum, quem Cæli & Terræ filium

eſſe dixerunt. Quod cùm ita exiſtimetur, certum tamen eſt priorem Ianum in Italiam deueniſſe: ab eoque poſteà venientem exceptum eſſe Saturnum. Vnde intelligendum eſt Virgilium quoque non ignoratione veteris hiſtoriæ, ſed ſuo more *primum* dixiſſe Saturnum, nō ante quē nemo, ſed *principē*: vt

Æneid. 1. *Troiæ qui primus ab oris.*

CVM procul dubio conſtet ante AEneam priorem Antenorem in Italiam eſſe peruectum, cúmque non in ora litori proxima; ſed in interioribus locis, id eſt, Illyrico vrbem Patauium condidiſſe, vt quidem idē Virgilius illis verſibus ex perſona Veneris, apud Iouem de ærumnis AEneæ ſui conquerentis:

Æneid. 1. *verſ.* 244. *Antenor potuit medijs elapſus Achiuis*
Illyricos penetrare ſinus, atque intima tutus, cet.

QVARE autem addiderit *tutus*, ſuo loco pleniſſimè annotauimus in commentatione, quàm hoc ſcribere cœpimus, cognita ex eo libro, qui inſcriptus eſt, De origine Patauina. Itaque nunc, *Primus*, ex ea quoque ſignificatione eſt, è qua illud in ſecundo AEneidos, de enumeratione eorum qui equo Durio digrediebantur: Nam cùm nominaſſet * Theſſandrum, Stenelum, Vlyxem, Athamanta, Thoanta, Neoptolemum; pòſt intulit, *Primúſque Machaon.* De quo quæri poteſt, Quomodo poteſt *primus* dici, poſt tantos qui ſupradicti ſunt? Verùm intelligemus *primum* pro principe, vel quia is [ad perfectum] illis temporibus circa peritiam medicæ artis præcipuus fuiſſe traditur. Sed vt ad propoſitum reuertamur, ferunt Creuſam Ereithei Regis Athenienſium filiam ſpecioſiſſimam, ſtupratam ab Apolline enixam puerum, cúmque Delphos olim educandum eſſe miſſum:

[margin: Tiſandrum *Virg. verſu* 261.]
[margin: *fort. redundat.*]

ſum: ipſam verò à patre iſtarũ rerũ neſcio, * Xipheo cuidam comiti collocatam. * Ex qua cùm ille pater non poſſet exiſtere, Delphos eum petiiſſe ad conſulendum oraculum, quomodo pater fieri poſſet: Tum illi Deum reſpondiſſe, vt quem poſtero die obuiam habuiſſet, eum ſibi adoptaret: Itaque ſuprà dictum puerum, qui ex Apolline genitus erat, obuiam illi fuiſſe, eúmque adoptatum. Cùm adoleuiſſet non contentum patrio regno, cum magna claſſe in Italiã deueniſſe, occupatoque monte, vrbem ibidem conſtituiſſe, eámque ex ſuo nomine Ianiculum cognominaſſe.

* Xutho *alij.*
* *al.* copulatã

Igitur Iano regnante apud indigenas rudes, incultosque; Saturnus regno profugus, cùm in Italiam veniſſet, benignè exceptus hoſpitio eſt: ibique haud procul à Ianiculo arcem ſuo nomine Saturniam cõſtituit: Iſque primus agriculturam edocuit, feróſque homines & rapto viuere aſſuetos, ad compoſitam vitam * eduxit. vnde Virgilius in octauo ſic ait:

fort traduxit. *verſu* 314.

† Hæc nemora indigenæ Fauni, Nymphæq; tenebant,
Génſque virûm truncis, & duro robore nata:
Quis neque mos, neque cultus erat: nec iungere tauros,
Aut componere opes norant, aut parcere parto:
Sed rami, atque aſper victu venatus alebat.

† Hęc loca. *v. eod.*

OMISSOQVE Iano, qui nihil aliud quàm ritũ colendorum Deorum religionesque induxerat; ſe Saturno maluit annectere: qui vitam moréſque feris etiam tum mentibus inſinuaſſe [dicitur, &] ad communem vtilitatem, vt ſuprà diximus, diſciplinã colendi ruris edocuit; vt quidẽ indicant illi verſus:

deeſt in m. ſ.

Is genus indocile, ac diſperſum montibus altis
Compoſuit, legeſq; dedit; Latiúmque vocari

Æneid viij. verſ. 321.

Maluit, his quoniam latuiſſet tutus in oris.

ISTVM etiam vſum ſignandi æris, ac monetæ in formam incutiendæ oſtendiſſe traditur: in qua ab vna parte caput eius imprimeretur: altera nauis, qua vectus illò erat. Vnde hodiéque aleatores poſito numo opertoque, optionem conluſoribus ponunt enunciandi quid putent ſubeſſe, caput, aut nauem: Quod nunc vulgo corrumpentes nauiandi dicunt. Ædes quoque ſub cliuo Capitolino, in quo pecuniã conditam habebat; Ærarium Saturni hodiéque dicitur. Verùm quia, vt ſuprà diximus, prior illuc Ianus aduenerat, cùm eos poſt obitum diuinis honoribus cumulandos cenſuiſſent; in ſacris omnibus primum locum Iano detulerunt; vſque eò, vt etiã cùm alijs Dijs ſacrificium fit, dato ture in altaria, Ianus prior nominetur, cognomento quoque addito Pater, ſecundum quod noſter cognomento ſic intulit:

Æneid. VIII. verſ. 357. *Hanc Ianus Pater, hanc Saturnus condidit arcem.*

AC ſubindit:

Ianiculum huic; illi fuerat Saturnia nomen.

EIQVE (eo quòd mirè præteritorum memor, tum etiam futuri) dixerit:

Lib. VII. Æneid. ver. 45. *Rex arua Latinus & vrbes*
Iam ſenior longa placidas in pace regebat.

nitio Catilinariæ. QVO regnante, Troianos refert in Italiam deueniſſe. Quæritur quomodo Salluſtius dicat, *Cumq; his Aborigines, genus hominum agreſte, ſine legibus, ſine imperio liberum atque ſolutum.* Quidam autem tradunt terris diluuio coopertis, paſſim multos diuerſarum regionum in montibus, ad quos confugerant, conſtitiſſe: ex quibus quoſdam ſedem quærentes, peruectos in Italiam, Aborigines appellatos, Græca

ſcilicet

ſcilicet appellatione, à cacuminibus montium * qui illi oræ faciunt: Alij volunt eos, quòd errantes illò venerint, primò Aberrigines, pòſt mutata vna littera, altera ademta, Aborigines cognominatos. Eos aduenientes Picus excepit, permiſſos viuere vt vellent: Poſt Picum regnauit in Italia Faunus, quem à fando dictum volunt, quòd is ſolet futura præcinere verſibus, quos Saturnios dicimus: quod genus metri in vaticinatione Saturniæ primum proditum eſt. Sed vrbem * Saturnus, cùm in Italiam veniſſet, condidiſſe traditur. Eius rei Ennius teſtis eſt, cùm ait:

f. quæ illi ſeu vocant:

f. verſus.

Verſibu quos olim Fauni vatéſque canebant.

HVNC Faunum plerique eundem Siluanum à ſiluis, Inuium deum: Quidam etiam Pana, vel Pan eſſe, dixerunt.

Igitur regnante Fauno, ante annos circiter ſexaginta, quàm Æneas in Italiam deferretur, Euander Arcas Mercurij & Carmentis Nymphæ filius, ſimul cum matre eôdem venit: Quam quidam memoriæ prodiderunt, primò Carmentim dictam: pòſt Nicoſtraten, de carminibus; eo quòd videlicet omniũ litterarum peritiſſima, futurorũque prudens, verſibus canere ſit ſolita: adeò vt plerique velint, nõ tam ipſam à carmine Carmentam; quàm carmina, à qua dicta eſſent, appellata: Huius admonitu tranſuectus in Italiam Euander, ob ſingularem eruditionẽ atque ſcientiam litterarũ, breui tempore in familiaritatem Fauni ſe inſinuauit: atque ab eo hoſpitaliter benigneque exceptus, non paruum agri modum ad incolendum accepit: quem ſuis comitibus diſtribuit, exædificatis domicilijs in eo monte, quem primò tum illi à Pallante Pallanteum, poſteà nos * Palatium diximus:

al. Palatinũ.

diximus: Ibique Pani Deo fanum dedicauit: quippe is familiaris Arcadiæ Deus eſt, teſte etiam Marone, qui ait:

Georg. III. ver. 392.

Pan Deus Arcadia captam te Luna fefellit.

ET item:

Ecloga IV. vbi certet, legitur.

Pan etiam Arcadia mecum ſi iudice cantet.

PRIMVS itaque omnium Euander Italicos homines legere & ſcribere edocuit, litteris partim quas ipſe anteà didicerat: Idemque fruges in Græcia primum inuentas oſtendit; ſerendique vſum edocuit, terræque excolendæ gratia, primus boues in Italia, iunxit. Eo regnante, fortè Recaranus quidam, Græcę originis, ingentis corporis, & magnarum virium paſtor, quia erat forma & virtute ceteris antecellens, Hercules appellatus, eôdem venit. Cúmque armenta eius circa flumen Albulam paſcerentur, Cacus Euandri ſeruus, nequitiæ verſutus, & præter cetera furaciſſimus, Recarani hoſpitis boues ſubripuit: ac ne quod eſſet indicium, auerſas in ſpeluncam attraxit: Cumque Recaranus vicinis regionibus peragratis, ſcrútatiſque omnibus eiuſcemodi latebris, deſperaſſet inuenturum; vtcumque æquo animo diſpendium ferens, excedere his finibus conſtituerat: At verò Euãder excellentiſſimæ iuſtitiæ vir, poſtquàm rem, vti acta erat, comperit, ſeruum noxæ dedit, boueſque reſtitui fecit. Tum Recaranus ſub Auentino Inuentori patri aram dedicauit, appellauitque Maximam, & apud eam decimam ſui pecoris profanauit. Cúmque antè moris eſſet, vti homines decimam fructuum regibus ſuis præſtarent; æquius ſibi ait videri Deos potius illo honore impartiendos eſſe, quàm Reges; inde videlicet tractum, vt Herculi decimam

cimam profanari mos eſſet, ſecundum quod Plautus *In partem*, inquit, *Herculeaneam*, id eſt, decimam. Conſecrata igitur ara Maxima, profanatáque apud eam decima, Recaranus, eo quòd Carmentis inuitata, ad id ſacrum non affuiſſet; ſanxit ne cui feminæ fas eſſet veſci ex eo quod eidem aræ ſacratum eſſet: atque * ab ea re diuina feminæ in totum remotæ. Hæc Caſſius lib. j. At verò in libris Pontificalium traditur: Hercules Ioue atque Alcmena genitus, ſuperato Geruone, agens nobile armentum, cupidus eius generis boues in Græcia inſtituendi; fortè in ea loca veniſſe, & vbertate pabuli delectatus, vt ex longo itinere homines ſui & pecora reficerentur, aliquamdiu ſedem ibi conſtituiſſe: Quę cùm in valle, vbi nunc eſt Circus maximus, paſcerentur; neglecta cuſtodia, quòd nemo credebatur auſurus violare Herculis prædam, latronem quendam regionis eiuſdem magnitudine corporis & virtute ceteris præualentem, octo boues in ſpeluncam, quo minus furtũ veſtigijs colligi poſſet, caudis abſtraxiſſe: Cúmque inde Hercules proficiſcens, reliquum armentũ, caſu, præter eandem ſpeluncam, ageret; forte quadam incluſas boues tranſeuntibus admugiſſe, atque ita furtum detectum: Interfectóque Caco, Euandrum, re comperta, hoſpiti obuiam iuiſſe, gratantem, quòd tanto malo fines ſuos liberaſſet: Compertóque, quibus parentibus ortus eſſet Hercules, rem ita, vti erat geſta, ad Faunum pertuliſſe: Tum eum quoque amicitiam Herculis cupidiſſimè appetiſſe. Quam opinionem ſequi metuit noſter Maro. Cùm ergo Recaranus ſiue Hercules, patri Inuentori aram Maximã conſecraſſet; duos ex Italia, quos eadem ſacra certo

In Sticho. vbi tamen legitur Detraxi partẽ Hercul. *& in Truculento, Act. II.*

**f.* ob ea, *vel* itaque ab ea.

ritu adminiſtranda edoceret ,adſciuit, Potitium &
Pinarium. Sed eorum Potitio, qui prior venerat ad
comedenda exta admiſſo; Pinarius eo quòd tardius
veniſſet, poſteríque eius ſubmoti : vnde hodieque
*Quid ſi Patritio? ſeruatur: Nemini * Potitio Pinariæ gentis in eis ſa-
cris veſci licet: Eoſque alio vocabulo prius appella-
tos, nonnulli volunt. Pòſt verò Pinarios dictos ἀπὸ
τοῦ πεινᾶν, quòd videlicet ieiuni, ac per hoc eſurien-
tes ab eiuſmodi ſacrificijs diſcedãt. Iſq; mos permã-
ſit vſque Appium Claudium Cenſorem, vt Potitijs
ſacra facientibus, veſcentibúſque de eo boue quem
immolauerant, poſtquàm inde nihil reliquiſſent, Pi-
narij deinde admitterentur. Verùm poſteà Appius
Claudius accepta pecunia Potitios illexit, vt admi-
niſtrationem ſacrorum Herculis , ſeruos publicos
edocerent, nec non etiã mulieres admitterent. Quo
facto, aiunt, intra dies triginta omnem familiã Poti-
tiorum, quæ prior in ſacris habebatur, extinctã : at-
f. rediſse. que ita ſacra penes Pinarios * reſediſſe, eóſque tam
religione quàm etiã pietate edoctos, myſteria eiuſ-
modi fideliter cuſtodiſſe. Poſt Faunum Latino eius
filio in Italia regnante, Æneas, Ilio Achiuis prodito
ab Antenore, alijſque Principibus, cùm præ ſe Deos
penates, patremque Anchiſen humeris geſtans, nec
non & paruulum filium manu trahens, noctu exce-
deret; orta luce cognitus ab hoſtibus, eo quòd tanta
onuſtus pietatis ſarcina erat, non modò à nullo in-
terpellatus; ſed etiam à rege Agamemnone quò vel-
let, ire permiſſus, Idam petit: ibique nauibus fabrica-
tis, cum multis diuerſi ſexus, oraculi ammonitu Ita-
liam petit: vt docet Alexander Epheſius lib. j. belli
Marſici. At verò Lutatius non modò Antenorem,
ſed

ſed & iam ipſum AEneam proditorem patriæ fuiſſe tradit: Cui cùm à rege Agamemnone permiſſum eſſet ire quò vellet, & humeris ſuis, quod potiſſimum putaret, hoc ferret; nihil illum præter Deos penates, & patrem, duoſque paruulos filios, vt quidam tradunt, vt verò alij, vnum, cui Iulo cognomen, pòſt etiam Aſcanio fuerit, ſecum extuliſſe: Qua pietate motos Achiuorum principes * remiſiſſe vt reuerteretur domum, atque inde omnia ſecum quæ vellet, auferret. Itaque eum magnis cum opibus, pluribuſque ſocijs vtriuſque ſexus à Troia digreſſum, longo mari emenſo per diuerſas terrarum oras in Italiam deueniſſe: Ac primùm Thraciam appulſum, Ænum ex ſuo nomine condidiſſe: Dein cognita Polymneſtoris perfidia ex Polydori nece, inde digreſſum, peruectúmque ad inſulam Delum, atque illinc ab eo Lauiniam Anij ſacerdotis Apollinis filiam in matrimonium adſcitam, ex cuius nomine *Lauinia littora* appellata. Poſtquàm is multa maria permenſus, appulſus ſit ad Italiæ promontorium, quod eſt in Baiano, circa Auerni lacum; ibique gubernatorem Miſenũ morbo abſumtũ, ſepultũ ab eo: ex cuius nomine vrbẽ Miſenõ appellatam, vt etiam ſcribit Cæſar Pontificaliũ lib. j°. Qui tamẽ hunc Miſenũ non gubernatorẽ, ſed tubicinẽ fuiſſe tradit. Inde nõ immeritò vtramque opinionẽ ſecutus Maro ſic intulit: *f. permiſ.*

At pius Æneas ingenti mole ſepulcrum *Æneid. v i. verſ. 232.*
Imponit, ſuaq; arma viro, remumq; tubamq;.

QVAMVIS auctore Homero, quidam aſſerant tubæ vſum Troianis temporibus etiam * tunc ignoratum. Addunt præterea quidam AEneam in eo litore Euxini cuiuſdam comitis matrem, vltimo ætatis *f. tum*

affectam,

affectam, circa ſtagnum, quod eſt inter Miſenon Auernúmque extuliſſe, atque inde loco nomen inditũ, qui etiam nunc Euxinius ſinus dicitur: cúmque cõperiſſet ibidem Sibyllam mortalibus futura præcinere, in opido quod vocatur Cimbarionis, veniſſe eò ſciſcitatum de ſtatu fortunarũ ſuarum: aditúſque fatis, vetitum ne is cognitam in Italia ſepeliret Prochytam, cognatione ſibi cõiunctam, quam incolumẽ reliquerat. Et poſtquam ad claſſem redijt, repperítque mortuam, in inſula proxima ſepeliſſe, quæ nunc quoque eodem eſt nomine, vt ſcribunt Vulcatius, & Acilius Piſo. Inde profectum perueniſſe in eum locum qui nunc portus Caietæ appellatur, ex nomine nutricis eius quam ibidem amiſſam ſepelijt. At verò Cæſar & Sempronius aiunt, Caietæ cognomẽ fuiſſe, non nomen: ex eo ſcilicet inditum, quòd eius cõſilio impulſúque matres Troianæ tædio longi * nauigij claſſem ibidem incenderint, Græca ſcilicet appellatione ἀπὸ τοῦ καίειν, quod eſt incendere. Inde ad eam Italiæ oram quæ ab arbuſto eiuſdem generis, Laurẽs appellata eſt, Latino regnante, peruectum cum patre Anchiſe, filióque & ceteris ſuorum; nauibus egreſſum, in litore accubuiſſe, conſumtóque quod fuerat cibi, cruſtam etiam de farreis menſis, quas ſacratas ſecum habebat, comediſſe. Tum Anchiſa conijciente illam eſſe miſeriarum erroriſque finem; quippe meminerat, Venerem ſibi aliquando prædixiſſe, cùm in externo litore eſurie compulſi, ſacraráſque menſas inuaſiſſent, illum condendæ ſedis fatalem locũ fore: Scrofam etiam incientem; quam cùm è naui produxiſſent, vt eam immolarẽt, & ſe miniſtrorũ manibus eripuiſſet; recordatum AEneam, quòd aliquãdo ei reſpon-

Vir. VII. Æn. initio.

* pro, nauigationis longæ. *Vide Virg. V. Æneid.*

ei reſponſum eſſet, vrbi condendæ quadrupedem futuram ducem: Tum ſimulacris Deorum Penatiũ, proſecutum, atque illum vbi illa procubuit, enixaq́ue eſt porculos triginta; ibidem auſpicatum; ∴ poſt- quam Lauinium dixit: vt ſcribit Cæſar lib. j. & Lucatius lib. ij. At verò Domitius non orbes farreos, vt ſuprà dictum eſt, ſed menſarum vice ſumendi cibi gratia apiũ, cuius maxima erat ibidem copia, fuiſſe ſubſtratum, quod ipſum conſumtis alijs edulijs eos comediſſe: Ac pòſt ſubinde intellexiſſe illas eſſe menſas, quas illos comeſturos prædictum eſſet. Cùm interim immolata ſue in litore ſacrificium perageret; traditur fortè aduertiſſe Argiuam claſſem, in qua Vlyxes erat: cumq́ue vereretur ne ab hoſte cognitus periculum ſubiret; itemq́ue rem diuinam interrũpere ſummum nefas dùceret, caput velamento obduxiſſe, atque ita pleno ritu ſacra perfeciſſe: inde poſteris traditum morẽ ita ſacrificandi, vt ſcribit Marcus Octauius lib. j. At verò Domitius lib. j. docet ſorte Apollinis Delphici monitum AEneam, vt Italiam peteret, vbi duo maria inueniſſet; prandiũq́ue cum menſis comeſſet, ibi vrbem vti conderet. Itaque egreſſum in agrum Laurentem cùm paululum è litore proceſſiſſet, perueniſſe ad duo ſtagna aquæ ſalſæ, vicina inter ſe: ibiq́ue cùm ſe lauiſſet, ac refectum cibo cum apium quoque, quod tũc vice menſæ ſubſtratum fuerat, conſumſiſſet, exiſtimantem procul dubio illa eſſe duo maria; quod in illis ſtagnis aquæ marinę ſpecies eſſet, menſaſq́ue quæ erant ex ſtramine apij comeſtas; vrbem in eo loco cõdidiſſe; eamq́ue quòd in ſtagno lauerit, Lauiniũ cognominaſſe. Tum deinde à Latino Rege Aboriginũ, data ei, quæ incoleret;

∴ f. poſtq́ue

leret, iugera quingenta: At Cato in Origine generis Romani ita docet: Suem triginta porculos peperiſſe in eo loco vbi nunc eſt Lauinium: cumq́ue AEneas ibi vrbem condere conſtituiſſet, propterq́ue agri ſterilitatem metueret; per quietem ei viſa Deorum Penatum ſimulacra, adhortantium vt perſeueraret in condenda vrbe quam cœperat: nam poſt annos totidem, quot fetus illius ſuis eſſent, Troianos in loca fertilia atque vberiorem agrum tranſmigraturos, & vrbem clariſſimi nominis in Italia condituros. Igitur Latinum Aboriginum Regem, cùm ei nunciatum eſſet, multitudinem aduenarum claſſe aduectã, occupauiſſe agrum Laurentem: aduerſum ſubitos inopinatoſq́ue hoſtes incunctanter ſuas copias eduxiſſe: Ac prius quàm ſignum dimicandi daret, animaduertiſſe Troianos militariter inſtructos: cùm ſui lapidibus ac ſudibus armati, tum etiam veſte aut pellibus quæ eis integumento erant, ſiniſtris manibus inuolutis, proceſſiſſent: Itáque ſuſpenſò certamine per colloquium inquiſito, qui eſſent, quídue peterent: vtpote qui in hoc conſilium auctoritate numinum cogebatur: namque extis ac ſomnijs ſæpe ammonitus erat, tutiorem ſe aduerſum hoſtes fore, ſi copias ſuas cum aduenis coniunxiſſet. Cumq́ue cognouiſſet AEneam & Anchiſen bello * patrio pulſos, cum ſimulacris Deorum errantes ſedem quærere; amicitiã fœdere iniſſe, dato inuicem iureiurando, vt communes quoque hoſtes, amicóſue haberent: Itaque cœptum à Troianis muniri locum, quem AEneas ex nomine vxoris ſuæ, Latini Regis filiæ, quæ iam antè deſponſata Turno Herdonio fuerat, Lauinium cognominauit: At verò Amatam Latini Regis vxorem,

* ſ. patria

cùm indignè ferret, Lauiniam, repudiato Turno cõſobrino ſuo, Troiano aduenæ collocatam; Turnum ad arma concitauiſſe; eumque mox coacto Rutulorum exercitu, tetendiſſe in agrum Laurentem, & aduerſus eum Latinũ pariter cum AEnea progreſſum, inter prœliantes circumuentum occiſumq;. Nec tamen amiſſo ſocero AEneas Rutulis obſiſtere deſijt, namque & Turnum interemit. Hoſtibus fuſis fugatisque victor, Lauinium ſe cum ſuis recepit, conſenſuque omnium Latinorum Rex declaratus eſt: vt ſcribit Lucatius lib. iij. Piſo quidem Turnũ matruelem Amatæ fuiſſe tradit: interfectoque Latino, mortem ipſam ſibimet conſciuiſſe. Igitur AEneam occiſo Turno, rerum potitum cùm adhuc iratum memor Rutulos bello perſequi inſtituiſſet, illis ſibi ex Etruria auxilium Mezentij Regis Agillæorum adſciuiſſe, ac implorauiſſe, pollicitos ſi victoria parta foret, omnia quæ Latinorum eſſent, Mezentio ceſſura. Tunc AEneam quòd copijs inferior erat, multis rebus, quæ neceſſariò tuendæ erant, in vrbem comportatis, caſtra ſub Lauinio collocaſſe: præpoſitoque his filio Euryleone ipſum electo ad dimicandum tempore, copias in aciem produxiſſe, circa *Numici fluminis ſtagnum: vbi cùm acerrimè dimicaretur, ſubitis turbinibus infuſcato aëre, repentè cælo tantum imbriũ effuſum, tonitrubus etiam conſecutis, flammarumq; fulgoribus, vt omnium non oculi modò præſtinguerentur, verumetiam mentes quoque confuſæ eſſent: cumque vniuerſos vtriusque partis dirimendi prœlia cupiditas ineſſet, nihilominus in illa tempeſtatis ſubitæ confuſione interceptum AEneam, nuſquam deinde comparuiſſe. Traditur autem non prouiſo

*al. Numicij

quòd propinquus flumini eſſet, ripa depulſus, fortè in fluuium decidiſſe, atque ita prœliũ diremtũ: Dein pòſt apertis fugatiſque nubibus cùm ſerena facies effulſiſſet; creditum eſt viuum eum cælo abſumtũ. Idemque tamen pòſt ab Aſcanio, & quibuſdam alijs viſus affirmatur ſuper Numici ripam, eo habitu armiſque quibus in prœlium proceſſerat. Quæ res immortalitatis eius famam confirmauit. Itaque illi eo loco templum conſecratum, appellarique placuit, Patrem indigetem. Dein filius eius Aſcanius, idem qui Euryleo, omnium Latinorum iudicio Rex appellatus. Igitur ſummam imperij Latinorum adeptus Aſcanius, cùm continuis prœlijs Mezentium perſequi inſtituiſſet, filius eius Lauſus collẽ Lauiniæ arcis occupauit. Cumque id opidùm circumfuſis omnibus copijs regis teneretur, Latini legatos ad Mezentium miſerunt ſciſcitatum, qua conditione in deditionem eos accipere vellet: cumque ille inter alia onerosa illud quoque adijceret, vt omne vinum agri Latini aliquot annis ſibi inferretur; conſilio atque auctoritate Aſcanij placuit ob libertatem mori potius, quàm illo modo ſeruitutem ſubire. Itaque vino ex omni vindemia Ioui publicè voto, conſecratoq;, Latini vrbe eruperunt; fuſoque præſidio, interfectoque Lauſo, Mezentium fugam facere coëgerunt. Is poſtea per legatos amicitiam ſocietatemque Latinorum impetrauit; vt docet Lucius Cæſar lib. j. Itemque Aulus Poſtumius in eo volumine quod de aduentu Æneæ conſcripſit atque * dedit. Igitur Latini Aſcanium ob inſignem virtutem nõ ſolùm Ioue ortum crediderunt, ſed etiam per diminutionem, declinato paululum nomine primò Iobú, dein poſtea

*ſ. edidit.

Iulum

Iulum appellarunt: à quo Iulia * filia manauit; vt ſcribunt Cæſar libro 11. & Cato in Originibus. Interim Lauinia ab Ænea grauida relicta, metu, veluti inſecuturi ſe Aſcanij, in ſiluā profugit, ad magiſtrum patrij pecoris, Tyrrhum, ibique enixa eſt puerū, qui à loci qualitate Siluius eſt dictus. At verò vulgus Latinorum exiſtimans clam ab Aſcanio interfectam, magnam ei inuidiam conflauerat, vſque eò, vt armis quoque ei vim denunciaret. Tum Aſcanius iureiurando ſe purgans, cùm nihil apud eos proficeret, petita dilatione ad inquirendum, iram præſentem vulgi aliquantulum fregit; pollicitusq́ue eſt, ſe ingentibus præmijs cumulaturum eum qui ſibi Lauiniam inueſtigaſſet: Mox recuperatam cum filio in vrbem Lauinium reduxit, dilexitq́ue honore materno. Quæ res rurſum ei magnum fauorem populi conciliauit, vt ſcribunt Caius Cæſar, & Sex. Gellius in Origine gentis Romanæ. At verò alij tradunt, quòd cū Aſcanius ab vniuerſo populo ad reſtituendam Lauiniam cogeretur, iuraretq́; ſe neque interemiſſe, neque ſcire vbi eſſet, Tyrrhum petito ſilentio in illa concionis frequentia profeſſum indicium, ſi ſibi, Lauiniæq́ue, pueroq́ue ex ea nato fides incolumitatis daretur; tumq́ue eum accepta fide Lauiniam in vrbem cum filio reduxiſſe: Poſt hæc Aſcanius completis in Lauinio triginta annis, recordatus nouæ vrbis condendæ tempus adueniſſe ex numero porcorum, quos pepererat ſus alba, circumſpectis diligenter finitimis regionibus, ſpeculatus montem editum qui nunc ab ea vrbe, quæ in eo condita eſt, Albanus nuncupatur, ciuitatem communit: eamq́ue ex forma quòd ita in longum porrecta eſt, Longam; ex colore ſuis Albam

*f. familia

al. Tyrrheнū

cognominauit. Cumque illuc ſimulacra Deorum Penatium tranſtuliſſet; poſtridie apud Lauiniũ apparuerunt: Rurſusque relata Albam, appoſitisque cuſtodibus neſcio * quantis, ſe Lauinium in priſtinã ſedem identidem receperunt: Itaque tertiò nemo auſus eſt amouere ea, vt ſcriptum eſt in Annali Pontificum IV. lib. Cincij & Cæſaris ij. Tuberonis I. At Aſcanius poſtquam exceſſiſſet è vita, inter Iulum filium eius, & Siluium Poſtumum, qui ex Lauinia genitus erat, de obtinendo imperio orta contentio eſt, cùm dubitaretur an Æneæ filius, an nepos potior eſſet; permiſſa diſceptatione eius rei *ab vniuerſis Rex Siluius declaratus eſt. Eiuſdẽ poſteri omnes, cognomento Siluij, vſque ad conditam Romam, Albæ regnauerunt: vt eſt ſcriptum Annalium pontificalium lib. IIII. Igitur regnante Latino Siluio Coloniæ deductæ ſunt Præneſte, Tibur, Gabij, Tuſculum, Cora, Pometia, Locri, Cruſtumium, Camena, Ronillæ, ceteraque opida circumquaque. Poſt eum regnauit Tiberius * Siluius, Siluij filius. Qui cùm aduerſus finitimos bellum inferentes copias eduxiſſet, inter prœliantes depulſus in Albulam flumen, deperijt; mutandique nominis exſtitit cauſſa: vt ſcribunt Lucius Cincius lib. I. Lucatius lib. III. Poſt eum regnauit * Aremulus Siluius: qui tantæ ſuperbiæ non aduerſum homines modò, ſed etiam Deos fuiſſe traditur; vt prædicaret ſe ſuperiorem eſſe ipſo Ioue; ac tonante cælo militibus imperaret, vt telis clypeos quaterent: dictaretque clariorem ſonum ſe facere. Qui tamen præſenti affectus eſt pœna: nam fulmine ictus, ruptusque turbine in Albanum lacum præcipitatus eſt; vt ſcriptum eſt Annalium Lib. VI. & Epitomarum

[margin:] . quãts. f. quatenus.

*[margin:] * f. deeſt ple-bi, vel, nobi-libus.*

[margin:] al Tiberi-nus.

*[margin:] * alij Remulum appellãt. Romulum Liuius.*

tomarum Piſonis 11. Aufidius ſanè in Epitomis, & Domitius lib. 1. non fulmine ictum, ſed terræmotu prolapſum, ſimul cum eo Regiam in Albanum lacũ tradunt. Poſt illum regnauit Auentinus Siluius: Iſq. finitimis bellum inferentibus in dimicãdo circumuentus, ab hoſtibus proſtratus eſt: ac ſepultus circa radices montis, cui ex ſe nomen dedit: vt ſcribit Iulius Cæſar lib. 11. Poſt eum Siluius Procas rex Albanorum, duos filios Numitorem & Amuliũ æquis partibus hæredes inſtituit. Tum Amulius in vna parte regnum tantummodo, in altera totius patrimonij ſummam atque omnem paternorum bonorum ſubſtantiam poſuit, fratrique Numitori, qui maior natu erat, optionem dedit, vt ex his, vtrum mallet, eligeret. Numitor cùm priuatum omne cum facultatibus regno prętuliſſet; Amulius regnum obtinuit: Quod vt firmiſſimè poſſideret, Numitoris fratris ſui filium in venando interimendum curauit: Tum etiã Rheam Siluiam eius ſororem ſacerdotem Veſtę fieri iuſſit, ſimulato ſomnio quo ammonitus ab eadẽ Dea eſſet, vt id fieret: Cùm re vera ita faciundũ ſibi exiſtimaret; periculoſum ducens, ne quis ex ea naſceretur, qui auitas perſequeretur iniurias: vt ſcribit Valerius Antias lib. 1. At verò Marcus Octauius, & Licinius Macer tradunt Amuliũ patruum Rheæ ſacerdotis, amore eius captum, nubilo cælo obſcuroque aëre, cũ primùm illuceſcere cœpiſſet, in vſum ſacrorum aquã petenti inſidiatum, in luco Martis compreſſiſſe eam: tum exactis menſibus geminos editos. Quod cùm comperiſſet celandi facti gratia per ſcelus concepti; necari iuſſit ſacerdotem; partum ſibi exhiberi: Tumque Numitorem ſpe futurorum, quòd hi ſi adole-

uiſſent, iniuriarum ſuarum quandoque vltores futuri eſſent, alios pro eis ſubdidiſſe, illoſque ſuos veros nepotes Fauſtulo paſtorum magiſtro dediſſe nutriendos. At verò Fabius Pictor lib.j.& Vennónnius ſolito, inſtitutoque egreſſam virginem, in vſum ſacrorum aquam petitum ex eo fonte qui erat in luco Martis, ſubitò imbribus tonitrubusque, quæ cum illa erant, diſiectis, à Marte compreſſam; conturbatamque: Mox recreatam conſolatione Dei, nomen ſuum indicantis, affirmantiſque ex ea natos dignos patre euaſuros. Primum igitur Amulius Rex, vt cõperit Rheam Siluiam ſacerdoté peperiſſe geminos, protinus imperauit deportari ad aquam profluenté, atque eò abijci. Tum illi, quibus id imperatum erat, impoſitos alueo pueros, circa radices montis Palatij in Tiberim, qui tum magnis imbribus ſtagnauerat, abiecerunt: eiuſque regionis ſubulcus Fauſtulus, ſpeculatus exponentes, vt vidit relabente flumine alueum, in quo pueri erant, obhæſiſſe ad arboré fici, puerorumque vagitu lupam excitam, quæ repentè exierat; primo lambitu eos deterſiſſe, dein leuandorum vberum gratia mammas præbuiſſe; deſcendit ac ſuſtulit, nutriendoſque Accæ Larentiæ, vxori ſuæ dedit: vt ſcribunt Ennius lib. 1. & Cæſar 11. Addunt quidam Fauſtulo inſpectante, picum quoque aduolaſſe, & ore pleno cibum pueris ingeſſiſſe: Inde videlicet lupum picumque Martiæ tutelæ eſſe: Arborem quoque illam, Ruminalem dictam, circa quam pueri abiecti erant; quòd eius ſub vmbra pecus acquieſcés meridie ruminare ſit ſolitum. At verò Valerius tradit, pueros ex Rhea Siluia natos Amulium regé Fauſtulo ſeruo necandos dediſſe: ſed eum à Numitore

exoratum

exoratum ne pueri necarentur, Accæ Larentiæ amicæ ſuæ nutriendos dediſſe: quam mulierem, eo quòd pretio corpus eſſet vulgare ſolita, Lupam dictã. Notum quippe ita appellari mulieres quæſtum corpore facientes: vnde & eiuſmodi loci in quibus hæ conſiſtunt, Lupanaria dicta. Cùm verò pueri liberalis diſciplinæ capaces facti eſſent, Gabijs Græcarum Latinarumq́ue litterarum ediſcendarum gratia commoratos; Numitore auo clam omnia ſubminiſtrante: Itaque vt primùm adoleuiſſent, Romulum indicio educatoris Fauſtuli comperto, qui ſibi auus, quę mater fuiſſet, quídue de ea factum eſſet; cum armatis paſtoribus Albam protinus perrexiſſe, interfectoque Amulio, Numitorem auum in regnum reſtitutum: Romulum autem à virium magnitudine appellatũ; nam Græca lingua ῥωμὴν virtutem dici certũ eſt: Alterũ verò Remũ dictum, videlicet à tarditate: quippe talis naturæ homines ab antiquis Remores dicti.

Igitur actis, quæ ſuprà diximus, re diuina facta, eo in loco qui nunc Lupercal dicitur, ludibundi diſcurrerant, pellibus hoſtiarum occurſantes quoſque ſibimet verberantes: vtque ſollemne ſacrificium ſibi, poſteríſque id eſſet, ſanxerunt, ſeparatimq́ue ſuos appellauerunt, Remus Fabios; Romulus Quintilios: quorum vtrumque nomen etiamnum in ſacris manet. At verò li. I I. Pontificalium proditur, miſſos ab Amulio, qui Remum pecorum paſtorem attraherẽt: cùm non auderent ei vim afferre, opportunũ tempus ſibi ad inſidiandum nactos, quòd tum Romulus aberat, genus luſus ſimulaſſe, quinam eorum, manibus poſt terga ligatis, lapidem quo lana penſitari ſolebat mordicus ſublatum, quamlõgiſſimè perferret: Tum

Remum fiducia virium in Auentinum vſque ſe perlaturum ſpopondiſſe: Dein poſtquam vinci ſi ſe paſſus eſt, Albam abſtractum. Quod poſtquam Romulus comperiſſet, coacta paſtorū manu, eaque in centenos homines diſtributa; perticas manipulis fœni variè formatis in ſummo iunctas, dediſſe: quo faciliùs eo ſigno ſuum quiſque ducem ſequeretur. Vnde inſtitutū vt poſtea milites qui eiuſdem ſigni eſſent, Manipulares dicerentur. Itaque ab eo oppreſſo Amulio, fratrem vinculis liberatum, auum regno reſtitutum. Cùm igitur inter ſe Romulus & Remus de cōdenda vrbe tractarēt, in qua ipſi pariter regnarent, Romuluſque locum, qui ſibi idoneus videretur, in monte Palatino deſignaret, Romamque appellari vellet: Contraque item Remus in alio colle, qui aberat à Palatio milibus quinque, eundemque locum ex ſuo nomine Remuriam appellaret, neque ea inter eos finiretur contentio; auo Numitore arbitro adſcito, placuit diſceptatores eius controuerſiæ immortales Deos ſumere; ita vt vtri eorum priori ſecunda auſpicia obueniſſent, vrbē conderet; eamque ex ſuo nomine nuncuparet, atque in ea regni ſummā teneret. Cumque auſpicaretur Romulus in Palatio, Remus in Auentino, ſex vultures pariter volantes, à ſiniſtra Remo prius viſos: tumque ab eo miſſos qui Romulo nunciarent, ſibi iam data auſpicia, quibus condere vrbem iuberetur: Itaque maturaret ad ſe venire. Cumque ad eum Romulus veniſſet, quæſiſſetque quænam illa auſpicia fuiſſent, dixiſſetque ille, ſibi auſpicanti ſex vulturios ſimul apparuiſſe: At ego, inquit Romulus, iam tibi duodecim demonſtrabo: Ac repentè duodecim vultures apparuiſſe, ſubſecuto

ſubſecuto cæli fulgore pariter tonitruq́ue. Tum Romulus, Quid, inquit, Reme affirmas priora, cùm præſentia intuearis? Remus poſtquã intellexit ſeſe regno fraudatũ: Multa, inquit, in hac vrbe temere ſperata atque præſumta, feliciſſimè prouentura ſunt. At verò Licinius Macer lib. 1. docet contentionis illius perniciosum exitum fuiſſe, namque ibidem obſiſtẽtes Remum & Fauſtulũ interfectos. Contrà Egnatius li. 1. In ea contentione non modò Remum non eſſe occiſum, ſed etiã vlterius à Romulo vixiſſe tradit. Sed horum omnium opinionibus diuerſis repugnat noſtræ memoriæ proclamans hiſtoria Liuiana, quæ teſtatur quòd auſpicatò Romulus ex ſuo nomine Romam vocauit: cumq́ue muniret mœnibus, edixit, ne quis vallum tranſſiliret: quod Remus irridens tranſſiliuit, & à Celere Centurione rutro, vel raſtro fertur occiſus. Romulus aſylũ conuenis *cet.*

SEX.

SEX. AVRELIVS VICTOR DE VIRIS ILLVSTRIBVS VRBIS ROMAE.

Liber falſo hactenus Corn. Nepoti vel C. Plinio Cæcilio inſcriptus.

Anno a capta Troia.

Non comparet in m. ſ. opt. Aur. Vict. Hiſtoria Romana à Proca fere, Græca à Nino auſpicantur, Oroſius lib. II. ca. II. & lib. I. ca. I.

a CCCXXCIX.

Proca rex Albanorum.

CAPVT I.

PROCA rex Albanorum Amulium, & Numitorem filios habuit, quibus regnum annuis vicibus habendum [a] reliquit; & vt alternis imperarent: ſed Amulius fratri imperium non dedit: &, vt eum ſubole priuaret, Rheam Siluiā filiam eius, Veſtæ ſacerdotem præfecit: vt virginitate perpetua teneretur: quæ à Marte compreſſa, Romulum & Remum [b] edidit. Amulius ipſam in vincula compegit: paruulos in Tiberim abiecit: quos aqua in ſicco reliquit. Ad vagitum lupa accurrit, eóſque vberibus ſuis aluit: Mox Fauſtulus paſtor collectos Accæ Laurentiæ cōiugi educandos dedit. Qui poſteà, Amulio interfecto, Numitori auo regnum [c] reſtituerunt: ipſi paſtoribus adunatis ciuitatem [d] condiderunt: quam Romulus augurio victor, quòd ipſe XII. Remus VI. vultures viderat, Romam vocauit: & vt eam prius legibus, quàm mœnibus muniret; edixit ne quis 1

b CDXV.

c CDXXXII.

d Olym. VII. Anno I. ex a. d. XI. Kal. May. qui vrbis natalis, Palilia dictus.

quis vallum tranſiliret : quod Remus irridens, tranſiliuit, & à Fabio Celere Centurione rutro fertur occiſus.

Romulus Romanorum rex I.

Anno vrbis conditae.

2 Romvlvs aſylum conuenis patefecit, & magno exercitu facto, cú videret cõiugia deeſſe, per legatos à finitimis ciuitatibus [a] petijt. Quibus negatis, ludos [b] Conſualia ſimulauit: ad quos cú vtriuſque ſexus multitudo veniſſet, dato ſuis ſigno virgines raptæ ſunt: ex quibus cùm vna pulcerrima cum magna omnium admiratione duceretur, Thalaſſio eam duci reſponſum. Quæ nuptiæ quia feliciter ceſſerunt, inſtitutum eſt vt omnibus in nuptijs Thalaſſij nomen inuocaretur. cùm feminas ergo finitimorum Romani rapuiſſent, primi Cæninenſes contra eos bellum ſumſerunt. Aduerſus quos Romulus proceſſit, & exercitum eorum, ac ducem Acronem ſingulari prœlio [c] deuicit. Spolia opima Ioui Feretrio in Capitolio conſecrauit. [Antemnates, [d] Cruſtumini, Fidenates, Veientes,] Sabini etiam ob raptas bellum aduerſus Romanos ſumſerunt. Et cùm Romæ appropinquarent, Tarpeiam virginem nacti, quæ [e] aquæ, cauſſa ſacrorum, hauriendæ deſcenderat, ei T. Tatius optionem muneris dedit, ſi exercitum ſuum in Capitolium produxiſſet: Illa petijt quod illi in ſiniſtris manibus gerebant, videlicet anulos & armillas. quibus doloſè repromiſſis, Sabinos in arcem perduxit, vbi Titus ſcutis eam obrui præcepit. nam & ea in læuis habuerant. Romulus aduerſus Tatium, qui montem Tarpeium tenebat, proceſſit: & in eo

loco

a I.

b IIII.

c IV.

d *Ex vet. ſ. addidi. in vulg. abſunt.*

e *vulg.* quæ aquæ cauſſa ſacrorum gratia haur. *leg.* quæ aquæ ſacrorum gratia haur. *Alterum enim ſuperfluit.*

loco vbi nunc Romanum forum eſt, pugnam conſeruit: ibi[a] Hoſtus Hoſtilius fortiſſimè dimicans cecidit: cuius interitu conſternati Romani fugere cœperunt. Tunc Romulus Ioui Statori ædem vouit, & exercitus ſeu[b] forte, ſeu diuinitus reſtitit. Tunc raptæ in medium proceſſerunt: & hinc patres, inde coniuges deprecatæ, pacem cõciliarunt. Romulus fœdus percuſſit, & Sabinos in vrbem recepit: populum à Curibus opido Sabinorum Quirites vocauit. Centum Senatores,[c] à pietate Patres appellauit. Tres equitũ centurias inſtituit, quas à ſuo nomine Ramnenſes, à Tito Tatio Tatienſes, à Lucumone[d] Luceres appellauit. Plebem in triginta curias diſtribuit, eaſque raptarum nominibus appellauit. Cũ ad Capræ paludem exercitum luſtraret,[e] nuſquam comparuit: vnde inter Patres & populum ſeditione orta, Iulius Proculus vir nobilis, in concionem proceſſit, & iureiurando firmauit, Romulũ à ſe in colle Quirinali viſum auguſtiore forma, cùm ad deos abiret, eundémque præcipere, vt ſeditionibus abſtinerent, virtutem colerent: futurum vt omium gentium domini exſiſterent. Huius auctoritati creditũ eſt. ædes in colle Quirinali Romulo conſtituta, ipſe pro Deo cultus, & Quirinus eſt appellatus.

[a] *Vulg.* Hoſtius *male.*

[b] *Sic leg. ex m. ſſ. & inf. cap.* VII. ſeu forte ſeu fraude. *Vulg.* exercitui ſeu ſorte.

VIII.

[c] *Vulg.* ab ætate *Vet. cod.* Centumq; ex ſenioribus elegit, quorum conſilio omnia ageret, quos à ſenectute Senatores: Patres à pietate nominauit.

Equitum.

[d] à Luci communione. *tres m. ſſ.*

[e] XXXVII.

Imp. XXXVIII.

Numa Pompilius Romanorum rex II.

Post conſecrationem Romuli, cùm diu[f] interregnum eſſet, & ſeditiones orirentur, Numa Pompilius[g] Pomponis filius, Curibus opido Sabinorum accitus, cùm addicentibus auibus Romam veniſſet, vt populum ferum religione molliret, 3

[f] *Vulg.* interregno ſeditiones. *male. & diſſenſiones ex vet. legi malim: nulla enim ſeditiones ortæ. Plutarch.*

Interregnu Ann. I.

[g] *Vulg.* Pomponij. *& mox,* adducentibus ciuibus. *vi-*

liret, ſacra plurima inſtituit: ædē Veſtæ fecit, virgines Veſtales legit; Flamines tres, Dialem, Martialem, Quirinalē: Salios Martis ſacerdotes, quorum primus Præſul vocatur, XII. inſtituit. Pontificem Maximum creauit.* [a] Portas Iano gemino ædificauit.* [b] Annum in XII. menſes diſtribuit, additis Ianuario & Februario. Leges quoque plurimas [c] & vtiles [tulit:] [d] omnia [quæ gerebat,] iuſſu Egeriæ nymphæ, vxoris ſuæ, ſe facere ſimulans. Ob hanc tantam iuſtitiam bellum ei nemo intulit. Morbo ſolutus [e] in Ianiculo ſepultus eſt, vbi poſt multos [f] annos arcula [g] cum libris à Terentio quodam exarata: qui libri quia leueis quaſdam ſacrorum cauſſas continebant, ex auctoritate Patrum cremati ſunt.

de Notas. Plaut. Aſinar. Impetritū, inauguratu'ſt quouis admittunt aues.
a XLIIII.
b XLII.
c V. c. plures & vtiles. rectius.
d Ex m. ſ. Pulmāni & antiquius excuſis.
e XXCI. Imp. XLIII.
f DLXXIII.
g ſcrinia & extracta. Nō placet. Vox enim e XII. Tabb. apud ſeſtum. Qui Terminum exarasſit. & Cic. 2. de leg. & de diuinat. de Tage. & l. 4. D. de finib. regundis.

Tullus Hoſtilius Romanorum rex III.

4 TVLLVS Hoſtilius, [a] quia bonam operam aduerſum Sabinos nauauerat, rex creatus, bellū Albanis indixit, quod trigeminorum certatione finiuit, & Albam propter perfidiam ducis Metij Fufetij [b] diruit. Albanos Romam tranſire iuſſit. Curiam Hoſtiliam conſtituit. Montem Cœlium vrbi addidit. Et dum Numam Pompilium ſacrificijs imitatur, Ioui Elicio litare non potuit, fulmine ictus cum regia [c] conflagrauit.

a ſort. quia anno eius bonam oper. ſup. cap. 1. aliaquā ἀνισοςη̃ς.
b XXCV.
c CXIII. Imp. XXXII.

Horatij & Curiatij.

QVVM inter Romanos & Albanos bellum fuiſſet exortum, ducibus Hoſtilio & Fufetio, placuit rem paucorum [d] certatione finire. Erant apud Romanos trigemini Horatij, tres apud Albanos Curiatij, quibus fœdere icto concurrentibus, ſtatim duo Romanorum ceciderūt, tres Al-

d Vulg. certaminevs & infr.

banorum vulnerati. Vnus Horatius quamuis integer, quia tribus impar erat, fugam ſimulauit, & ſingulos per interualla, [e] vt vulnerum dolor patiebatur, inſequentes, interfecit. Et cùm ſpolijs onuſtus rediret, ſororem obuiam habuit, quæ viſo paludamento ſponſi ſui, qui vnus ex Curiatijs erat, flere cœpit: frater eam occidit. Qua re apud Duumuiros condemnatus, ad populum prouocauit: vbi * patriis lacrymis condonatus, ab eo expiandi gratia ſub tigillum miſſus, quod nunc quoque viæ ſuppoſitum, Sororium appellatur.

e Val. vt vulnerũ erat dolor interf.

Vulg. patris
De Tigillo veſtus Pompeius.

Metius Fufetius.

METIVS Fufetius dux Albanorum, cùm ſe inuidioſum apud civeis videret, quòd bellum ſola trigeminorum certatione finiſſet, vt rem corrigeret, Veientes & Fidenates aduerſum Romanos incitauit. Ipſe ab Tullo in auxilium arceſſitus, aciem in collem ſubduxit, vt fortunam [belli [f] experiretur ac] ſequeretur. Qua re Tullus intellecta, magna voce ait, ſuo illud iuſſu Metium facere. Quare hoſtes territi victique ſunt. Poſtera die Metius cùm ad gratulandum Tullo veniſſet, iuſſu ipſius quadrigis religatus, & in diuerſa [g] diſtractus eſt.

f abſunt à m. ſſ.

g Varro de vita pop. Rom. I. apud Nonium Diſtrahere.

Ancus Marcius Romanorum rex IIII. 5

ANCVS Marcius Numæ Pōpilij ex filia nepos, æquitate & religione auo ſimilis, Latinos bello [a] domuit. Auentinum & [b] Ianiculum monteis vrbi addidit. Noua mœnia opido circumdedit. Siluas ad vſum nauium publicauit. [c] Salinarum vectigal inſtituit. Carcerem primus ædificauit. Oſtiam coloniam, maritimis commeatibus opportunam,

a CXVII.
b & Murtium ſ. m. ſſ. legunt. vide Feſtum. Iinarium
c al. Sa

portunam, in oſtia Tiberis [d] deduxit. Ius feciale, [d] CXXVII. q.l. in oſtio Tib.
quo legati ad res repetundas vterentur, ab Æquiculis tranſtulit: quod primus fertur [e] Rheſus excogitaſſe. [e] Vulg. Heſus.
His rebus intra paucos dies confectis, immatura morte [f] præreptus, non potuit præſtare, qualem promiſerat, regem. [f] CXXXVII. Imper. XXIV.

6 *L. Tarquinius Priſcus Romanorum rex* V.

LVCIVS Tarquinius Priſcus [a] Damarati Corinthij filius, eius qui Cypſeli tyrannidem fugiẽs, in Etruriam commigrauit. Ipſe Lucumo dictus, vrbe Tarquinijs [b] profectus Romam petijt. Aduenienti aquila pileum ſuſtulit: & cùm altè ſubuolaſſet, repoſuit. Tanaquil coniux, augurierum perita, regnum ei portendi intellexit. Tarquinius pecunia & induſtria dignitatem, atque etiam Anci regis familiaritatem conſecutus eſt. à quo tutor liberis relictus, regnum intercepit, & ita adminiſtrauit, quaſi iure adeptus fuiſſet. Centum Patres in Curiam legit, qui minorum gentium ſunt appellati. Equitum centurias numero duplicauit: nomina mutare non potuit, Accij Nauij auguris auctoritate deterritus, qui fidem artis ſuę nouacula & cote firmauit. Latinos bello domuit. Circum maximum ædificauit. Ludos magnos inſtituit. De Sabinis & Priſcis Latinis [c] triumphauit. Murũ lapideum vrbi circumdedit. Filiũ XIII. annorum, quòd in prœlio hoſtem percuſſiſſet, prætexta & bulla donauit: vnde hæc ingenuorum puerorum inſignia eſſe cœperunt. Pòſt ab Anci liberis, immiſſis percuſſoribus, [d] per dolum [e] regia excitus & interfectus eſt.

[a] Vulg. Lucumo Gra[illegible]i Demarathi filius, Corinthi tyr. fug. Depranatc. pro Corinthi alij Cypſeli. Vide No[illegible]s.
[b] Vulg. profugus. To vrbe ex ora in ordinem irrepſit.
[c] CLXXI.
[d] CLXXV. Imp. XXXVIII.
[e] Sic M.ſſ.2. vulg. regno exutus

Seruius Tullius rex VI.

SERVIVS Tullius [a] P. Corniculani, & Ocriſiæ captiuæ filius, cùm in domo Tarquinij Priſci educaretur, flammæ ſpecies caput eius amplexa eſt. Hoc [b] viſo Tanaquil ſummam ei dignitatem portendi intellexit. Coniugi ſuaſit vt ita eum, vt liberos ſuos, educaret. Cúmque adoleuiſſet, gener à Tarquinio aſſumtus eſt: Et cùm rex occiſus eſſet, Tanaquil (ex altiore loco) ad populum deſpiciens, ait Priſcum Tarquinium graui quidem, ſed non letali vulnere accepto, petere vt interim dum conualeſcit, Seruio Tullio [c] dicto audientes eſſent. Seruius Tullius quaſi precariò regnare cœpit: ſed rectè imperiũ adminiſtrauit. Etruſcos ſæpe [d] domuit: collem Quirinalem & Viminalem & Eſquilias vrbi [e] addidit: Aggerem, foſsáſque fecit. Populum in quatuor tribus [f] diſtribuit, ac pòſt plebi diſtribuit annonam: menſuras, pondera, claſſes, centuriaſque conſtituit. [Primus omnium cenſum [g] ordinauit, qui adhuc per orbem terrarum incognitus erat:] Latinorum populis perſuaſit, vt exemplo eorum qui Dianæ Epheſiæ ædem feciſſent, & ipſi ædem Dianæ in Auentino ædificarent: Quo [h] facto, bos cuidam Latino miræ magnitudinis nata, & reſponſum ſomnio datum, eum populum ſummam imperij habiturum, [i] cuius ciuis bouem illam immolaſſet. Latinus bouem in Auentinum egit, & cauſſàm ſacerdoti Romano expoſuit. Ille callidus, dixit prius eum viuo flumine manus abluere debere. Latinus dum ad Tiberim deſcendit, ſacerdos bouem immolauit. Ita imperium ciuibus, ſibi gloriam

riam

[a] M. ſſ. 2. Spurl vel Tullij Cornicularij & Ocretiæ al. Ocratiæ. *Vide Feſtum in Notas.*

[b] viſu v. C.

[c] dicto, *ex m. ſſ. al.* dicto obaud. & *mox fort.* Ita Seruius Tull.

[d] CLXXIX. CXXCII.

[e] CXXCVI. *Poſt* ac foſſam *q. l.*

[f] CXXCVII. *Male hæc vulgo interpunguntur.*

[g] CXXCVII. *Ex m. ſſ. addidi* de Cenſu.

[h] Quo effecto, bos quædam. *m. ſ.*

[i] *Vulg.* qui prius

riam facto conſilioque vindicauit.

Tullia.

SERVIVS Tullius filiam alteram ferocem, mitem alteram habens, cùm Tarquinij [k] Priſci filios pari animo videret, vt omnium mẽtes morum diuerſitate leniret, ferocem [l] miti, mitem feroci in matrimonium dedit. Sed mites ſeu forte, ſeu fraude perierunt: feroces, morum ſimilitudo coniunxit. Statim Tarquinius Superbus à Tullia incitatus, aduocato Senatu regnum paternum repetere cœpit. Qua re audita Seruius, dum ad Curiam properat, iuſſu Tarquinij gradibus deiectus, & domum refugiens, [m] interfectus eſt. Tullia in forum properauit, & prima coniugem regem ſalutauit, [n] à quo iuſſa è turba decedere, cùm domum rediret, viſo patris corpore, mulionem euitantem, ſuper ipſum corpus carpentum agere præcepit: vnde vicus ille, Sceleratus dictus eſt. Poſteà Tullia cum coniuge in exſilium acta.

[k] Superbi, male in vulgatis.

[l] M. ſſ. morum ſimplici, mitẽ fe. & mox reg. patriũ ſed nihil demuto.

[m] CCXIX. Imp. XLIIII.

[n] à qua iuſſa turba recedere. Vulg. non probe m. ſ. viuus à quo miſſa turba, diſcedens, dũ do.

8 *Tarquinius Superbus Romanorum rex* VII.

TARQVINIVS Superbus cognomen moribus meruit. Occiſo Seruio Tullio regnum ſceleſtè occupauit: tamen bello ſtrennuus, Latinos Sabinoſque domuit; Sueſſam Pometiam * Volſcis eripuit: Gabios per Sextũ filium, ſimulato transfugio, in poteſtatem redegit: & ferias Latinas primus inſtituit. Locos [a] in Circo, & cloacã maximã fecit, vbi totius populi viribus vſus eſt. vnde illæ foſſæ, Quiritium ſunt dictæ. Cùm Capitolium inciperet, caput hominis [b] inuenit: vnde cognitũ eſt, eam vrbem caput gentium futuram: & cùm in [c] obſidio Ardeæ filius eius Lucretiæ ſtuprum

* Sic vett. lib. Vulg. Hetruſcis

[a] M. ſſ. 2. Ludos Vulg. Lacus. neutrum placet.

[b] CCXLIIII.

[c] Vulg. obſidione

[d] CCXLIV. Imp.XXV.
[e] M.ſ.recuperare

intuliſſet,cũ eo in exſilium [d] actus,ad Porſennam Etruriæ regem confugit : cuius ope regnũ [e] retinere tentauit. Pulſus, Cumas conceſſit : vbi per ſummã ignominiã reliquũ vitæ [f] tempus exegit.

[f] Mor.CCLIX.
[g] l.cum ſumma ignominia.

L. Tarquinius Collatinus, & Lucretia vxor. 9

TARQVINIVS Collatinus ſorore Tarquinij Superbi genitus,in contubernio iuuenum regiorum Ardeæ erat: vbi cùm fortè in liberiore conuiuio coniugem ſuam vnuſquiſque laudaret, placuit experiri. Itaque equis Romam petunt. Regias nurus in conuiuio & luxu deprehendũt, éxinde Collatiam petunt;Lucretiam inter ancillas in lanificio offendunt, itaque ea pudiciſſima iudicatur. Ad quam corrumpendam Tarquinius Sextus nocteCollatiam redijt,& iure propinquitatis in domum Collatini venit,& in cubiculum Lucretiæ irrupit,pudicitiam expugnauit.Illa poſtero die aduocatis patre & coniuge, rem expoſuit; & ſe cultro,quem veſte texerat, occîdit. Illi in exitium regum coniurarunt,eorumque exſilio necem Lucretiæ vindicauerunt.

Iunius Brutus I. Romanorum Conſul. 10

L.IVNIVS Brutus ſorore Tarquinij Superbi genitus,cùm eandem fortunam timeret in quam frater inciderat, qui ob diuitias & prudentiam fuerat ab auunculo occiſus, ſtultitiam finxit,vnde Brutus dictus.Iuuenibus regiis Delphos euntibus deridiculi gratia comes adſcitus, baculo ſambuceo aurum infuſum Deo donum tulit.Vbi reſponſum eſt,eum Romæ ſummam poteſtatem habiturum,qui primus matrem oſcularetur:ipſe terram oſculatus eſt. Deinde propter Lucretiæ

ſtuprum, cum Tricipitino & Collatino in exitiũ Regum cõiurauit. Quibus in exſilium actis, primus Conſul creatus, [a] filios ſuos, [b] fratriſq;, quòd cum Aquiliis & Vitelliis ad recipiendum in vrbem Tarquinios coniurauerant, virgis cæſos ſecuri percuſſit. Deinde in prœlio, quod aduerſus eos gerebat, ſingulari certamine cũ Arunte filio Tarquinij congreſſus eſt, vbi ambo mutuis vulneribus [c] ceciderunt. Cuius corpus in foro poſitum, à collega laudatũ, matronæ anno luxerũt.

a CCXLV.
b deeſt in M.ſſ.
c CCXLV.

11 *Horatius Cocles.*

PORSENNA * rex Etruſcorũ, cùm Tarquinios in vrbem reſtituere tentaret, & primo impetu Ianiculum cepiſſet; Horatius Cocles (illo cognomine, quòd in alio prœlio oculum amiſerat) pro ponte ſublicio ſtetit, & aciem hoſtiũ ſolus ſuſtinuit, donec pons à tergo interrumperetur, cum quo ſtatim in Tiberim decidit, & armatus ad ſuos tranſnauit. Ob hoc ei tãtum agri publicè datum eſt, quantum vno die circumarari potuiſſet: ſtatua quoque ei in Vulcanali poſita.

al. Porſena. Seruius in VIII. Aen.
CCXLVI.

12 *Mutius Scæuula.*

CVM Porſenna rex vrbem obſideret, Mutius Cordus, vir Romanæ conſtantiæ, Senatum adijt, & veniam transfugiendi petijt, necem regis repromittens. Accepta poteſtate, in caſtra Porſennæ venit, ibique purpuratum pro rege, deceptus, occidit. Apprehenſus, & ad regem pertractus, dexteram aris impoſuit: hoc ſupplicij à rea * exigens, quòd in cæde peccaſſet. Vnde cùm miſericordia regis abſtraheretur, quaſi beneficium referens, ait, trecentos aduerſus eum ſimileis coniuraſſe.

CCXLVI.
* ſic m.ſſ. Vulg. ab ea Mart. Hãc ſpectare manum Porſena non potuit. Mox, diſtraheretur. q. l.

CCXLVI. iuraſſe. Qua re ille territus, bellum acceptis obſidibus depoſuit. Mutio prata trans Tiberim data, ab eo Mutia appellata. Statua quoque ei honoris gratia conſtituta eſt.

Clœlia virgo. 13

CCXLVI. PORSENNA Clœliam virginem nobilem inter obſides accepit: quæ, deceptis cuſtodibus, noctu caſtris eius egreſſa, equum quem * fors dederat, arripuit, & Tiberim traiecit. A Porſenna per legatos repetita, & reddita. Cuius ille virtutem admiratus, cum quibus optaſſet in patriam redire, permiſit: Illa virgines pueroſque * elegit, quorum ætatem iniuriæ obnoxiam ſciebat. Huic ſtatua equeſtris in foro poſita.

Vulg. ſors.

m. ſſ. delegit

Fabij trecentiſex. 14

a CCLXXIV. ROMANI cùm aduerſum Veienteis [a] bellarent, eos ſibi hoſteis familia Fabiorum priuato nomine depopoſcit: & profecti [b] trecentiſex, duce Fabio Conſule, fuerunt. Cùm ſæpe victores exſtitiſſent, apud Cremeram fluuium caſtra poſuerunt. Veientes ad dolos conuerſi, pecora ex aduerſo in [c] conſpectu illorum poſuerunt: ad quę progreſſi Fabij, in inſidias delapſi, ad vnum occiſione [d] perierunt. Dies quo id factum eſt, inter nefaſtos relatus. Porta qua profecti fuerant, Scelerata eſt appellata. Vnus ex ea gente propter impuberem ætatem domi relictus, genus propagauit ad Q. Fabium Maximum, qui Annibalem mora fregit, Cűctator ab obtrectatoribus dictus.

b & perfecit. Trecenti. V. c. pro obinnuit, forte.

c in conſpectum illi protulerunt alij legunt.

d CCLXXVI. occidione, q. l.

*P. Valerius * Poplicola.* 15

P V B L I V S Valerius, Voluſi filius, primùm de [a] Veientibus, iterũ de Sabinis, [b] tertiò de vtriſque gentibus

* Vulg. Publicola, & Valeſi eſt in antiquo lapide Romæ.
a CCXLV.
b CCLI.

gentibus triumphauit: Hic, quia in locum Bruti collegæ[c] Conſulem non ſubrogauerat, & domum in Velia tutiſſimo loco habebat; in ſuſpicionem regni affectati[d] venit. Quo cognito, apud populum queſtus, quòd de ſe tale aliquid timuiſſent; immiſit qui domum ſuam diruerent. Secures etiam faſcibus denſit, eoſque in populi concione ſubmiſit. Legem de prouocatione à magiſtratibus àd populum tulit. hinc Poplicola dictus. Qui cùm [quater Conſul] diem[e] obiiſſet, [adeò pauper exſtitit, vt collectis à populo nummis] publicè ſepultus ſit, & annuo matronarum luctu honoratus.

c M.ſſ.2. Conſulē alium ſubroga: & abſque negatione vulg. Al. quia locum Tricipitini collegæ ſubrogauerat.
d CCXLV.
e CCII.
f. [] Ex m.ſſ.

16 *A. Poſtumius.*

TARQVINIVS eiectus, ad[a] Mamiliũ Tuſculanum generum ſuum[b] confugit, qui cùm Latio concitato Romanos grauiter vrgeret, A. Poſtumius Dictator[c] dictus, apud Regilli lacũ cum hoſtibus conflixit. Vbi cùm[d] victoria nutaret, Magiſter equitum equis frenos detrahi iuſſit, vt irreuocabili impetu ferrentur: vbi & aciem Latinorum fuderunt, & caſtra ceperunt. Sed inter eos duo iuuenes candidis equis inſigni virtute apparuerunt, quos Dictator quęſitos vt dignis muneribus honoraret, non reperit: Caſtorem & Pollucem ratus, [e] ædem communi titulo dedicauit.

a Vulg. Manilium.
b CCXLVII.
c CCLVII.
d V. c. victoriam nauiter peteret.
e Deeſt in vulg. V. c. aras eis comm.

17 *L. Quinctius Cincinnatus.*

LVCIVS Quinctius Cincinnatus filiũ Kæſonem petulantiſſimũ * abdicauit, qui & à Cenſoribus notatus, ad Volſcos & Sabinos confugit, qui duce[a] Clœlio Graccho bellũ aduerſum Romanos gerebant, & Q. Minucium conſulem in

* Atqui nondum Abdicatio inducta erat, & Cenſores nondum in Rep. Romana.
a ἔπιγω igitur vulg. Cœlio. M.ſſ. melius.

b CCXCV. Algido monte cum exercitu [b] obſidebant. Quinctius Dictator dictus, ad quẽ miſſi legati, nudũ eũ arantem trans Tiberim offenderunt: qui inſigni-
c Si perpetuo M. ſſ. noſtri. bus ſumtis Conſulem [c] obſidio liberauit. Quare à Minucio & eius exercitu obſidionali corona donatus eſt. Vicit hoſteis: ducem eorum in deditionem accepit, & triumphi die ante currũ egit. Sextodecimo die dictaturam, quam acceperat, depoſuit: & ad agriculturam reuerſus eſt. Iterum
d CCCXIV. poſt viginti annos [d] Dictator dictus, Spurium
e Hala, vulg. Mœlium regnum affectantem, à Seruilio [e] Ahala Magiſtro equitum occidi iuſſit. Domum eius ſolo æquauit: vnde locus ille Æquimeliũ dictus.

Menenius Agrippa Lanatus. 18

MENENIVS Agrippa cognomento Lanatus,
a CCL. dux electus aduerſum Sabinos, de iis [a] triumpha-
b CCLX. uit. Et cùm populus à patribus [b] ſeceſſiſſet, quòd tributum & militiam non toleraret, nec reuocari poſſet; Agrippa apud eum, Olim, inquit, huma-
c M. ſſ. 2. crederent ni artus, cùm ventrem otioſum [c] cernerent, ab eo diſcordarunt, & ſuum illi miniſterium negarunt. Cùm eo pacto & ipſi deficerent, intellexerunt ventrem acceptos cibos per omnia membra
d Vul. digerere. [d] diſſerere: & cum eo in gratiam redierunt. Sic Senatus & populus quaſi vnum corpus diſcordia pereunt; concordia valent. Hac fabula populus regreſſus eſt. Creauit tamen Tribunos plebis, qui libertatem ſuam aduerſum nobilitatis ſuperbiam defenderent. Menenius autem tanta paupertate deceſſit, vt eũ populus collatis quadran-
CCLX. tibus ſepeliret, locum ſepulcro Senatus publicè daret.

19 *C. Marcius Coriolanus.*

CAIVS Marcius, à captis Coriolis vrbe Volſcorum Coriolanus dictus: ob egregia [a] militiæ facinora à Poſtumo optionem munerum [b] accipiens, equum tantum & hoſpitem ſumſit, virtutis & pietatis exemplum. Hic Conſul [c] graui annona, aduectum è Sicilia frumentum, [d] magno pretio dandum populo curauit; vt hac iniuria plebs agros, non ſeditiones coleret. Ergo à Tribuno pleb. [e] Decio die dicta, ad Volſcos [f] conceſſit; eóſque duce [g] Attio Tullo aduerſus Romanos concitauit, & ad quartú ab vrbe lapidem caſtra poſuit. Cumque nullis ciuium legationibus flecteretur, à [h] Veturia matre, & Volumnia vxore matronarum numero comitatis motus, omiſſo bello, [i] vt proditor occiſus [k] eſt. ibi templum Fortunæ muliebri conſtitutum eſt.

a τὸ militiæ afuit in q.m.ſſ. & vulg. Poſthumio.
b CCLX.
c CCLXII.
d Locus vulgo malè interpungitur.
e Decimo m.ſſ.2.
f CCLXIV.
g Tito Tatio. M.ſſ.4. vulg. quid. Accio vel Actio.
h Plutarch. Coriol. Volumniam matrē, Veturiam vxorem vocat.
i vt proditur. M.ſ.1.
k CCLXV.

20 *C. Licinius Stolo.*

FABIVS Ambuſtus ex duabus filiabus alteram Licinio Stoloni [a] plebeio, alteram Aulo Sulpicio patricio coniugem dedit: quarum plebeia cùm ſororem ſalutaret, cúius vir Tribunus militum conſulari poteſtate erat, faſces lictorios foribus appoſitos indecenter expauit. à ſorore irriſa, marito queſta eſt: qui adiuuante ſocero, vt primum tribunatum plebis [b] aggreſſus eſt, legem tulit, vt alter cõſul ex plebe crearetur. Lex, reſiſtente Appio Claudio, lata tamen: & primus Licinius Stolo conſul factus. Idem lege [c] ſanciuit, [d] ne cui plebeio plus quingenta [e] iugera agri habere liceret. Et ipſe cùm iugera quingenta haberet, & altera emancipati filij nomine poſſideret; in iudi-

a Abeſt in vulg. malè.
b CCCLXXVI.
c legem ſciuit. m.ſ al. lege cauit.
d CCCLXXXVII.
e Sic emendaui. Vulg. plus centum iugera. max: cum iugera centum quinquaginta hab. malè. Notas lege.

ciũ vocatus,& primus omniũ ſua lege punitus eſt.

L. Virginius Centurio. 21

POPVLVS Romanus cùm ſeditioſos magiſtratus ferre nõ poſſet, Decemuiros legibus ſcribendis [a] creauit,qui eas ex libris Solonis tralatas, duodecim Tabulis expoſuerunt.Sed cùm pacto dominationis magiſtratum ſibi prorogarent; vnus ex ipſis Appius Claudius Virginiam, Virginij Centurionis filiam,in Algido militantis adamauit:quam cùm corrumpere non poſſet,clientem ſubornauit, [b] qui eam in ſeruitutem depoſceret: facilè victurus, cùm ipſe eſſet & accuſator,& iudex. Pater re cognita, cùm [c] ipſo die iudicijs ſuperueniſſet,& filiam iam addictam videret,vltimo eius adloquio impetrato,eam in ſecretum abduxit,& occidit: corpus eius humeris gerens, ad exercitum profugit, & milites ad vindicandum facinus accendit: qui creatis decem Tribunis,Auentinum occuparunt, Decemuiros abdicare [d] ſe magiſtratu [e] coëgerunt,eoſque omnes aut morte aut exſilio punierũt.Appius Claudius in carcere necatus eſt.

a CCCII.

b Vet.l.qui eam vindex poſceret more I.C.Vindicias ſecundum ſeruitutem dare. & ſic Liuius. c q.l. cum ipſo iudicij die

d CCCIV.
e Vulg.præceperũt

Æſculapius Romam aductus. 22

ROMANI ob peſtilentiã reſponſo monente, ad Æſculapium Epidauro [a] arceſſendum decem legatos principe Q. Ogulnio [b] miſerunt.Qui cũ eò veniſſet,& ſimulacrũ ingẽs mirarẽtur, anguis è ſedibus ſuis elapſus, venerabilis,non [c] horribilis,per mediã vrbem cũ admiratione omniũ ad nauẽ Romanorũ perrexit,& ſe in Ogulnij tabernaculo [d] cõſpirauit. Legati Deũ vehentes, Antiũ [e] prouecti ſunt, vbi per [f] mollitiem maris, anguis proximum

a Sic M.ſſ.om.& mox Oculnio Vulg.Volumnio
b CDLXII.
c M.ſ.horrendus,
d V.c.cõſtipauit.
e Vulg.profecti
f malitiam m.ſſ.2.

proximum Æſculapij fanum petijt, & poſt pau-
cos dies ad nauim redijt: & cùm aduerſo Tiberi
ſubueheretur, in [g] proximam inſulam deſiliuit,
vbi templum ei conſtitutum: & peſtilentia mira
celeritate ſedata eſt.

Forſ. malaciam. qua vtitur Cæſar 3. Comm. Gall. & Seneca. Lucret lib. 2. & 5. pollaciam vocat. vide Notat.

g Vulg. in primâ ſyluam. dupliciter corruptè. M. ſſ. ſequor exigente hiſtoria veritate.

23 *M. Furius Camillus.*

Fvrivs Camillus cùm Faliſcos [a] obſideret, a CCCLIX.
ac ludi litterarij magiſter, Principum filios ad
eum [b] adduxiſſet, vinctum eum hiſdem pueris in
vrbem redigendum & verberandum tradidit.
Statim Faliſci ſe ei ob tantam iuſtitiam dedide-
runt. Veios decenni ∗ obſidio [c] domuit, déque
his triumphauit. Poſtmodum eſt crimini da- c CCCLVII.
tum, quòd albis equis triumphaſſet, & prædam
iniquè diuiſiſſet; die dicta ab L. Appuleio Tri-
buno plebis, [d] dãnatus, Ardeam conceſſit. Mox d CCCLXII.
cùm Galli Senones relictis ob ſterilitatem agris
ſuis, Cluſium Etruriæ opidum obſiderent, miſſi
ſunt [e] Roma tres legati, qui Gallos monerent, vt
ab oppugnatione deſiſterent. Ex his vnus contra
ius gentium in aciem proceſſit, & ducem Seno-
num interfecit. Quo commoti Galli, petitis in
deditionem legatis, nec impetratis, Romam
petierunt, & exercitum Romanum apud A-
liam fluuium ceciderunt, die XVI. Kalen. Au-
guſti: qui dies inter nefaſtos relatus, [f] Alienſis
dictus. Victores Galli vrbẽ intrauerũt, vbi nobi-
liſſimos ſenũ in curulibus & honorũ inſignibus,
primò vt deos venerati, deinde vt homines deſpi-
cati, interfecêre. Reliqua iuuẽtus cum Manlio in
Capitolium [g] fugit, vbi obſeſſa, Camilli virtute g CCCLXIII.
[h] liberata

b Vide Alphij Auiti fragm. apud Priſc. lib. 8. 12. & 18. Gramm. ex libro Excellentium virorum.

∗ hieme obſidio ſ. M. ſſ. 3.

e Romani l. exc. M. ſſ. Roma tres Fabij, qui alij à Romanis tres Fabij. Liuius lib. V. Ann. & Quintil. lib. III. cap. VIII.

f Vulg. Allienſis Seruium ſequor in VII. Aen.

b ſeruata M. ſſ. omn. & mox reliquijs & internicione

[b] liberata eſt: qui abſens Dictator dictus, collectis reliquis, Gallos improuiſos internecione occidit Populũ Rõ. migrare Veios volentẽ retinuit. Sic & opidum ciuibus, & ciueis opido reddidit.

M. Manlius Capitolinus. 24

a CCCLXIII.

MANLIVS ob defenſum Capitolium Capitolinus[a] dictus, ſedecim annorum voluntarium militem ſe obtulit. Triginta ſeptem militaribus donis à ſuis ducibus ornatus, triginta treis cicatrices in pectore habuit. Capta vrbe auctor in Capitoliũ cõfugiendi fuit. Quadam nocte clangore anſeris excitus, Gallos aſcendentes deiecit. Patronus à ciuibus appellatus, & farre donatus eſt.[b] Domum etiam in Capitolio publicè accepit. Qua ſuperbia elatus, cùm à Senatu ſuppreſſiſſe Gallicos theſauros argueretur, & addictos propria[c] pecunia liberaret, regni affectati ſuſpicione in carcerem[d] coniectus, populi conſenſu liberatus eſt. Rurſus cùm in eâdem culpa, & grauius perſeueraret, reus factus: &[e] ab conſpectu Capitolij ampliatus eſt. Alio deinde loco damnatus, & de ſaxo Tarpeio[f] præcipitatus: Domus diruta: bona publicata. Gentilitas eius Manlij[g] cognomen eiurauit, [ne quis poſtea Capitolinus vocaretur.]

b Domum alij.

c Al. manu. Vtrũque rectum eſt.

d CCCLXIX.

e Sic m. ſſ. Vulg. ob conſpectum

f CCCLXX.

g Ita lib. VV. nam exc. cognomine iurauit. forte Manlij nomen eiurauit, vel prænomen. Vide Notas auctorum.

A. Cornelius Coſſus. 25

a M. sed. veteres

b CCCXXV.

FIDENATES[a] Fidei Romanorum hoſtes, vt ſine ſpe veniæ fortius dimicarent, legatos ad ſe miſſos interfecerunt: ad quos Quinctius Cincinnatus Dictator[b] miſſus Magiſtrum equitũ habuit Cornelium Coſſum, qui Lartem Tolumnium ducem ſua manu interfecit. De eo ſpolia

[c] opima

[c] opima Ioui Feretrio ſecundus ab Romulo conſecrauit. c Vide Feſtum, opima ſpolia.

26 *P. Decius pater.*

P. DECIVS MVS bello Samnitico ſub Valerio Maximo & Cornelio Coſſo conſulibus [a] Tribunus militum; exercitu in anguſtijs Gauri montis inſidiis hoſtium clauſo, accepto, quod poſtulauerat, præſidio, in ſuperiorem locum euaſit: hoſteis terruit. Ipſe intempeſta nocte per medias cuſtodias ſomno oppreſſas incolumis euaſit. Ob hoc ab exercitu ciuica corona [de quercu, [b] quæ dabatur ei qui ciueis in bello ſeruaſſet; obſidionali, quæ dabatur ei qui obſidione ciueis liberaſſet] donatus eſt. Conſul bello [c] Latino, collega Manlio Torquato, poſitis apud Veſerim fluuium caſtris, cũ vtrique conſuli ſomnio obueniſſet, eos victores futuros, quorũ dux in prœlio cecidiſſet. Tum collato cum collega ſomnio, cùm conueniſſet, vt cuius cornu in acie laboraret, dis ſe Manibus voueret; [d] inclinante ſua parte, ſe & hoſteis per Valerium pontificem dis Manibus deuouit. impetu in hoſteis facto, victoriam ſuis reliquit.

a CDX.
b Abſunt in quib. m. ſſ.
c CDXIII.
d al. inclinante parte ſua

27 *P. Decius filius.*

PVBLIVS Decius Decij filius, [a] primò Conſul de Samnitibus triumphans, ſpolia ex his Cereri conſecrauit. [b] Iterum & [c] tertiò conſul, multa domi militiæque geſſit. [d] Quarto conſulatu cum Fabio Maximo, cùm Galli, Sãnites, Vmbri, Tuſci contra Romanos conſpiraſſent: ibi exercitu in aciem ducto, & cornu inclinante, exemplũ patris imitatus, aduocato M. Liuio põtifice, haſtę

a CDXLI.
b CDXLIV.
c CDLVI.
d CDLVIII.

inſiſtens,

[e Quæ apud Liuiũ lib. VIII. Macrob. lib. III. cap. IX.] inſiſtens,& ſollemnia[e] verba reſpondens, ſe & hoſtes dis Manibus deuouit. Impetu in hoſteis facto,victoriam ſuis reliquit. Corpus à collega laudatum, magnificè ſepultum eſt.

T. Manlius Torquatus. 28

TITVS Manlius Torquatus ob ingenij & linguę tarditatẽ à patre rus relegatus,cũ audiſſet ei diem dictã à * Pompeio Trib. pleb. nocte vrbem petiit. [* Vulg. Pomponio] Secretum colloquium à Tribuno impetrauit,& gladio ſtricto[a] dimittere eum accuſationem terrore multo compulit. [a M. ſ. omittere] Sulpicio[b] Dictatore Tribunus militum Gallum prouocatorem occidit. [b CCCXCII.] Torquem ei detractum,ceruici ſuę indidit. [c detractam, induit. Vulg. lib.] Conſul bello[d] Latino filium ſuum, quòd cõtra imperium pugnaſſet,ſecuri percuſſit: [d CDXIII.] Latinos apud Veſerim fluuium, Decij collegæ deuotione[e] ſuperauit. [e CDXIII.] [Conſulatum recuſauit,[f] quòd diceret neque ſe populi vitia, neque illũ ſeueritatem ſuam poſſe ſufferre.] [f DXLIII. ſed non ad hunc Manlium pertinent: vt in Notis dixi.]

M. Valerius Coruinus. 29

RELIQVIAS Senonũ Camillus perſequebatur: [CDIV.] aduerſum ingentem Gallum prouocatorem ſolus Valerius Trib. militum, omnibus territis,proceſſit. coruus ab ortu ſolis galeæ eius inſedit, & inter pugnandum ora oculoſq́ue Galli verberauit. Hoſte deuicto, Valerius Coruinus dictus. Hinc, cùm ingens multitudo ære alieno oppreſſa, [CDXI.] Capuam occupare tentaſſet, & ducem ſibi Quinctium neceſſitate compulſum feciſſet, ſublato ære alieno,ſeditionem compreſſit.

[* Vulg. De Pontio Thelesino.] **SP. Poſtumius.* 30

TITVS Veturius, & Spurius Poſtumius [a]conſules

[a]cōſules bellū aduerſum Samnites gerētes, à Pō- a CDXXXII.
tio Theleſino duce hoſtiū in inſidias inducti ſunt: In q. L. Caius Veturius.
Nā ille ſimulatos transfugas miſit, qui Romanos
docerent, [b] Luceriam Apulam à Samnitibus ob- b *Locus hic aliter vulgo legitur: vt & inf. ſed vett. lib. ſequor.*
ſideri, quò duo itinera ducebant, aliud longius &
tutius; aliud breuius & periculoſius : Feſtinatio
breuius eligit. Itaq; cùm in inſidias veniſſent (qui
locus Furculę Caudinę vocabatur) C. Pōtius ac-
citū patrē Herenniū rogauit, quid fieri placeret.
Ille ait, aut omneis occidēdos, vt vires frangerē-
tur; aut omnes dimittēdos, vt beneficio obligarē-
tur. vtroq; improbato cōſilio, omnes ſub iugū mi-
ſit, [c] ictofœdere, ꝙ à Romanis poſtea [d] improbatū c Vulg. ex fœdere d CDXXXIII.
eſt. Poſtumius Sānitibus deditus, nec receptus.

31 *L. Papirius Curſor.*

LVCIVS Papirius, à velocitate Curſor, cùm
[a] Dictatorem ſe aduerſis [b] ominibus contra Sam- a CDXXIX.
nites profectum eſſe ſenſiſſet; ad auſpicia [c] repe- b *Exc.* omnibus *male.*
tenda Romam regreſſus, edixit Fabio [d] Rulliano, c petenda *V. c.* d Rullo *m. ſſ. aliquot.* *Vulg.* Rutiliano & præpo-
quem exercitui imponebat, ne manum cum ho- nebat.
ſte conſereret. Sed ille opportunitate ductus, pu-
gnauit. Reuerſus Papirius ſecuri eum ferire vo-
luit: ille in vrbem confugit, nec ſupplicem Tri-
buni tuebantur. Dein pater lacrymis; populus
precibus veniam impetrarunt. Papirius de Sam-
nitibus [e] triumphauit. Idem comis [f] & iocorum e CDXLIV. alij, CDXXIX.
ſtudioſus; cùm Preneſtinum Prætorem grauiſſi- f *Caſtigationis huius ratio in Notis exponitur.*
mè increpuiſſet, Expedi, inquit, lictor ſecures. Et
cùm eum metu mortis attonitū vidiſſet; incom-
modam ambulantibus radicem [g] exſcindi iuſſit. g excidi *exc. lib.*

32 *Q. Fabius * Rullianus.* * *vulg.* Rutilianus. *Alij* Rullus.

QVINCTVS Fabius Rullianus, primus
ex ea fami-

ex ea familia ob virtutem [a] Maximus: Magiſter equitum à Papirio Curſore [b] ob Samnitem victoriam [c] ſecuri pæne percuſſus, primùm de Apulis & Lucerinis: [d] iterũ de Samnitib. [e] tertiò de Gallis, Vmbris, Marſis, atque Tuſcis triũphauit. [f] Cenſor libertinos tribu [g] amouit. Iterum Cenſor fieri noluit, dicens non eſſe ex vſu Reipublicę eoſdem Cẽſores ſæpius fieri. Hic primus inſtituit, vti Equites Romani Idibus Quinctilibus ab æde Honoris, [h] albis equis inſidentes in Capitolium tranſirẽt. Mortuo huic tantum æris populi liberalitate congeſtum eſt, vt inde filius viſcerationem & [i] epulum publicè daret.

a CDXXIX.
b Abſunt in vulgatis.
c CDXXXI.
d CDXLIV.
e CDLIIX.
f CDXLIX.
g M.ſſ. tribubus
h Tò albis à m.ſſ. eſt. Tranſuectio dicebatur, qua de Liuius 4.d. Dionyſ. 6. Plin. 15.c.4. Suet. Aug. 38.
i Vulg. epulas. malè.

* M' Curius Dentatus. 33

MANIVS Curius Dentatus primò de Samnitibus triumphauit, [a] quos vſque ad mare ſuperum perpacauit. Regreſſus, in concione ait: Tantum agri cepi, vt ſolitudo futura fuerit, niſi tantum hominum cepiſſem; tantum porrò hominũ cepi, vt fame perituri fuerint, niſi tantum agri cepiſſem. Iterum de Sabinis [b] triumphauit. Tertiò de Lucanis ouans [c] vrbem introiuit. Pyrrhum Epirotam Italia [d] expulit. Quaterna [e] dena agri iugera viritim populo diuiſit. ſibi deinde totidem conſtituit, dicens neminẽ eſſe debere ciuem, cui non tantum ſufficeret. Legatis Samnitum aurum offerentibus, cũ ipſe in foco [f] rapa torreret: Malo, inquit, hæc in fictilibus meis eſſe, & aurum habentibus imperare. Cùm interuerſæ pecuniæ argueretur, [g] guttum ligneum, quo vti ad ſacrificia conſueuerat, in medium protulit: iurauitque ſe nihil amplius de præda hoſtili in domũ ſuam conuertiſſe.

* Vulg. Marcus, contra Faſtos Capitol.
a CDLXIII. Al. propagauit. Non aque places.
b CDLXIII.
c CDLXIII.
d CDLXXVIII.
e Septena agri iugera, tantum Plin. lib. 8.c.3. Valer. lib. 4.c.3.
f q.l. rapas vel rapam. Seneca ἀποκολοκύνθωσι Qui cum Romulo poſſit feruentia rapa vorare. & Mart. XIII. Epigrã. lib. Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa Quæ damus in cælo Romulus eſſe ſolet.
g Sic m.ſſ. Vulg. cadum ligneum.

conuertiſſe. Aquam [h] Anienem de [i] manubijs hoſtium in vrbem induxit. Tribunus [k] plebis patres [l] auctores fieri coëgit comitiis, quibus plebeius magiſtratus creabatur: ob hæc merita domus ei apud [m] Tiphatam, & agri iugera quingenta publicè data.

h CDXXCI.
i Vulg. manibus corruptè. vide Not.
k CDLIIII.
l M.ſſ. Tribunos pl. Patres ſe auctore fieri — plebei m. creabãtur.
m Tifata, *lib. vett. & mox quinquaginta M.ſſ. omn.*

34 *Appius Claudius Cæcus.*

APPIVS Claudius Cæcus in Cenſura [a] libertinos quoque in Senatum [b] legit: epulandi decantandique ius tibicinibus in publico ademit. Duæ familię ad Herculis ſacra ſunt deſtinatæ, Potitiorum & Pinariorum. Potitios Herculis ſacerdotes pretio corrupit, vt ſacra [c] Herculea ſeruos publicos edocerent: vnde cæcatus eſt: gens Potitiorum funditus perijt. Ne conſulatus cum plebeis communicaretur, acerrimè [d] reſtitit. Ne Fabius ſolus ad bellum mitteretur, [e] contradixit. Sabinos, Samnites, Etruſcos bello domuit. Viam vſque Brundiſium lapide ſtrauit: vnde illa Appia dicta. Aquam Anienem in vrbem [f] induxit. Cenſuram ſolus omni quinquennio obtinuit. Cùm de pace Pyrrhi [g] ageretur, & gratià potentum per legatum Cineam pretio quæreretur: ſenex & cæcus lectica in Senatum latus, turpiſſimas conditiones magnifica [h] oratione diſcuſſit.

a Sueton. Claudio cap. XXIV.
b CDXLI.
c Herculanea. *al. c. Vide ſup. de orig. Vrbis Romæ.*
d CCCLXXXVIII.
e CDLVIII.
f CDXLI.
g CDLXXIII.
h *Ennius. Quò vobis mentes. cæt. Quæ Plutar. Pyrrho expreſſit.*

35 *Pyrrhus Rex Epeirotar.*

PYRRHVS Rex Epeirotarum paterno genere ab Achille; materno ab Hercule oriundus, cùm imperium orbis agitaret & Romanos potenteis videret, Apollinem de bello conſuluit. Ille ambiguè reſpondit,

Aio te Æacida Romanos vincere poſſe:

a CDLXXII. vulg. aux. Tarentinis venit: bellum Rom.
b CDLXXIII.
c militibus. lib. ſcr. & ſubire
d CDLXXIII.
e et CDLXXV. fort. Viſo iterum Læuini exerc.
f CDLXXVIII. vide Notas.
g CDLXXV.
h Vulg. elata eſt

Hoc dicto in voluntatem tracto, [a] auxilio Tarentinorum bellum Romanis intulit: Læuinum Conſulem apud Heracléam elefantorum nouitate [b] turbauit. Cumque Romanos aduerſis vulneribus occiſos videret, Ego, inquit, talibus [c] viris breui orbem terrarum ſubigere potuiſſem. Amicis gratulantibus; Quid mihi cum tali victoria, inquit, vbi exercitus robur amittam? Ad viceſimum ab vrbe lapidem caſtra poſuit: Captiuos Fabricio gratis [d] reddidit. Viſo [e] Læuini exercitu, eandem ſibi ait aduerſus Romanos, quam Herculi aduerſus hydram, fuiſſe fortunam. A Curio [f] & Fabricio [g] ſuperatus, Tarentum refugit: in Siciliam traiecit. Mox in Italiam Locros regreſſus, pecuniam Proſerpinæ auehere tẽtauit: ſed ea naufragio [h] relata eſt. Tum in Græciam regreſſus, dum Argos oppugnat, ictu tegulæ proſtratus eſt. Corpus ad Antigonum regem Macedoniæ delatum magnificè ſepultum.

*Non eſt in vulg. ſed in V. c. Pulm. Eadem leguntur in Eutropii lib. 2.
a CDLXXV.
b CDLXXIII.
c Vide Agell. lib. III cap. IIX. Cicer. I. Offic. ceteros.

* *Fabricius.*

PYRRHVS cùm ſecundo prœlio à Romanis eſſet pulſus Tarentum, interiecto [a] anno contra Pyrrhum Fabricius miſſus eſt: qui prius [b] inter legatos ſollicitari non poterat quarta regni parte promiſſa. Cùm vicina caſtra ipſe, & Rex haberent, medicus Pyrrhi nocte ad eum venit, promittens ſe Pyrrhum veneno occiſurum, ſi ſibi quidquam pollicitaretur: Quem Fabricius [c] vinctum reduci iuſſit ad dominum, Pyrrhóque dici, quæ contra caput eius medicus ſpopondiſſet. Tú Rex admiratus eum, dixiſſe fertur: Ille eſt Fabricius, qui difficilius ab honeſtate, quam Sol à

ſuo

ſuo curſu auerti poſſet.

36 *Decius Mus.*

Volsinii, Etruriæ nobile opidum, luxuria pænè perierunt: Nam cùm temerè ſeruos manumitterent, [a] dein in curiam legerent, conſenſu eorum oppreſſi. Cùm multa indigna paterentur, clàm Româ auxiliũ petierunt. Miſſusque [b] Decius [c] Mus mox libertinos [d] omneis ſuperauit, in carcere necauit, aut dominis in ſeruitutem reſtituit.

*De Volſinijs Vulg. Lib.
a Vulg. dum id c. l. c. ſeruorum.
b CDXXCIIX.
c alij Decimus. Vulg. Decius Muræna Valerius, Tacitus, Suet. Frontinus. V. de Not.
d omnes aut in carc. Sic Vulg.

37 *Appius Claudius Caudex.*

Appius Claudius victis Volſinienſibus, cognomento Caudex [a] dictus, frater Cæci fuit. Conſul [b] ad Mamertinos liberandos miſſus eſt, quorum arcem Carthaginienſes & Hiero rex Syracuſanus obſidebant. Primò [c] ad explorandos hoſteis fretum piſcatoria naui traiecit, & cũ duce Carthaginienſium egit vt præſidium arce deduceret. Rhegium regreſſus, quinqueremem hoſtiũ copiis pedeſtribus cepit: [d] ea legionem in Siciliã traduxit. Carthaginienſes Meſſana expulit. Hieronem prœlio apud Syracuſas in deditionẽ [e] accepit: qui eo periculo territus, Romanorum amicitiam petijt, iisque poſteà fideliſſimus fuit.

a Seneca de breu. vita cap. XIII.
b CDXXCIX. PRIMVM BELLVM PVNICVM.
c M. ſſ. Primus
d phalangem in Sic. Vulg. M. ſ. I. eaque legationem
e CDXC.

38 *C. Duilius.*

Caivs Duilius primo Punico bello dux cõtra Carthaginienſes [a] miſſus, cùm videret eos multum mari poſſe, claſſem validam fabrefecit: &, [quas coruos vocauere], manus ferreas cum irriſu hoſtium primus inſtituit, quibus inter pugnandum hoſtium naueis xxx [b] apprehendit, xiii. merſit, qui victi & capti ſunt. Annibal [c] dux claſſis, [d]

a CDXCIII.
[Abeſt in m. ſſ.]
b. Sic ex m. ſ. edendũ curaui.
c Vulg. Himilco
d ux

claſſis, Carthaginem fugit, & à Senatu quæſiuit quid faciendum cenſerent. Omnibus, vt pugnaret, acclamantibus: Feci, inquit, & victus ſum: ſic pœnam crucis effugit. Nam apud Pœnos dux malè re geſta puniebatur. Duilio conceſſum eſt, vt prælucente funali, & præcinente[d] tibicine, à cena publicè rediret.

d Cicero Catone & Valer. lib. 3. cap. 3.

A. Atilius Calatinus. 39

a CDXCV.

b Vulg. AEtna,

c CDXCVI. ſed ἀνεστοραντῶς. vt alias ſæpe. Cognomines duo fuere: qua res ſæpe doctos fefellit.

d M.ſſ. 2. Catinam vel Cathynam al. Cecinam.

e Liuius 21. & 22. Agell. 3. cap. 7. Plinius 22. c. 6.

f CDXCVI.

ATILIVS Calatinus dux Romanorum aduerſus Carthaginienſeis[a] miſſus, ex maximis & munitiſſimis ciuitatibus,[b] Enna, Drepano, Lilybæo, hoſtilia præſidia deiecit. Panormum cepit. [Totam Siciliam[c] peruagatus, paucis nauibus magnam hoſtium claſſem, duce Amilcare, ſuperauit.] Sed cùm ad[d] Camerinam ab hoſtibus obſeſſam feſtinaret, à Pœnis in anguſtiis clauſus eſt, vbi Tribunus militum Calpurnius[e] Flamma acceptis trecentis ſocijs in ſuperiorem locũ euaſit, Cõſulem liberauit: ipſe cum trecentis pugnãs cecidit: poſteà ab Atilio ſemianimis inuentus eſt. Senatus magno poſtea terrori hoſtibus fuit. Atilius glorioſe[f] triumphauit.

M. Atilius Regulus. 40

a CDXXCVI.

b CDXCVII.

c vulg. quaſſatas duce Hamilc.

MARCVS Atilius Regulus[a] Conſul, fuſis Sallentinis triumphauit: primuſque[b] Romanorum ducũ in Africam claſſem traiecit:[c] ea quaſſata de Amilcare naueis longas treis & ſexaginta accepit. Opida ducenta, & hominum ducenta milia cepit. Abſente eo, coniugi & liberis ob paupertatẽ ſumtus publicè dati. Mox arte Xanthippi Lacedæmonij mercenarij militis captus in carcerem miſſus. Legatus de permutandis captiuis Ro-

uis Romam [d] miſſus, dato iureiurando, vt ſi non impetraſſet, ita demum rediret: in Senatu conditionem diſſuaſit: reiectiſque à [e] ſe coniuge & liberis, Carthaginem regreſſus; vbi in arcam ligneã coniectus, clauis introrſum actis vigiliis ac dolore punitus eſt.

d DII.
e V. c. ab amplexu vide Cic. 3. Offic. Agell. 6. cap. IV. Liuium XVIII. & Horat. III. od. V. mox Vulg. adactis

41 *C. Lutatius Catulus.*

CAIVS Lutatius Catulus primo Punico bello [a] trecẽtis nauibus aduerſum Pœnos profectus, ſexcentas eorum naueis commeatibus & aliis oneribus impeditas, duce [b] Annone apud Ægates, inſulas inter Siciliam & Africam, depreſſit, [c] aut cepit, finémque bello [d] impoſuit. Pacem petentibus hac conditione conceſſit, Sicilia, Sardinia, & ceteris inſulis intra Italiam Africámque, decederent: Hiſpania citra Ibêrum fluuiũ vt abſtinerẽt.

a DXI. Ita repoſui ex Faſtis Capitolinis. Vulg. Quinctus Luctatius Cat. qui inſequ. anno Conſul fuit.
b Vulg. & m. ſſ. aliquot Hamicone
c Addidi ex m. ſſ. vide Notas.
d DXII. Belli Puni. primi XXIV. anno.

42 *Annibal Carthaginienſis Dux.*

ANNIBAL Amilcaris filius [a] nouem annos natus, à patre aris admotus, odium in Romanos perenne iurauit. Exinde ſocius & miles in caſtris patris fuit. Mortuo eo cauſſam belli quærens, Saguntum Romanis fœderatam intra ſex menſes [b] euertit. Tum Alpibus patefactis, in Italiam [c] traiecit. P. Scipionem apud Ticînum, [d] Semproniũ Longum apud Trebiam: Flaminium [e] apud Traſimenum: Paullum & Varronem [f] apud Cannas ſuperauit. Cumque Vrbem capere poſſet, in Campaniam deuertit, cuius deliciis elanguit. Et cùm ad tertium ab Vrbe lapidẽ caſtra [g] poſuiſſet, tempeſtatibus repulſus, primùm à [h] Fabio Maximo [i] fractus, deinde à Valerio Flacco repulſus, à Graccho & Marcello fugatus, in [l] Africam re-

a Sic Corn. Nepos in Annib. aliiq; quos in Notis laudo. Vulg. XI. quòd fort. ex IX. factum.
b DXXXV.
c BELLVM PVNIC. II.
d IↃXXXV.
e DXXXVI.
f DXXXVII.
g DXLII.
h DXXXVI.
i Vulg. fruſtratus male inf. cap. ſequ. & ſup. 14. ca.
k DXXXVIII.
l DLI.

m DLVIII. uocatus, à Scipione[m] ſuperatus, ad Antiochum
regem Syriæ confugit, eumq́ue hoſtem Romanis
n DLXIII. fecit: quo[n] victo, ad Pruſiam Bithyniæ regẽ con-
o *Eſt in vet. libro* ceſſit: vnde Romana legatione per Tit.[o] Flamini-
num repetitus; ne Romanis traderetur, hauſto,
quod ſub anuli gemma habebat, veneno, abſum-
p DLXXI. tus[p] eſt. poſitus apud Libyſſam[q] in arca lapidea,
q in fine Nicomediensium *addit* Vaſ. in qua hodieq́ue inſcriptum eſt, ANNIBAL
HIC SITVS EST.

Q. Fabius Maximus.

43 QVINCTVS Fabius Maximus Cunctator:
a *Vulg.* vt verrucoſus à verruca in labris, ita Ouicula. *Vide Serenum poetam de verruca.* Verrucoſſus à verruca[a] in labris ſita, Ouicula à
clementia morum dictus: Conſul[b] de Liguribus
triumphauit. Annibalem mora[c] fregit. Minuciũ
b DXX. c DXXXVI. Magiſtrum equitum imperio ſibi æquari paſſus
eſt: nihilominus periclitanti ſubuenit. Annibalẽ
d Marium Stat. *m. ſſ. omn. Marſum fuiſſe ait Plutar. Fabio. fortem & nobilem: non nominat tamen nec Lucanũ.* in agro Falerno incluſit. Manlium[d] Statilium
transfugere ad hoſteis volentem, equo & armis
donatis retinuit: & Lucano cuidam fortiſſimo,
ob amorem mulieris infrequẽti, eandem emtam
e IↃXLIV. dono dedit. Tarentum ab hoſtibus[e] recepit: Her-
culis ſignum inde tralatum in Capitolio dedica-
uit. De redemtione captiuorũ cum hoſtibus pe-
f quę pactio. *VV. I.* pigit:[f] quod pactum cùm à Senatu improbare-
tur; fundum ſuum ducentis milibus vendidit,
& fidei ſuæ ſatisfecit.

P. Scipio Naſica.

44 PVBLIVS Scipio Naſica, à Senatu[a] vir opti-
a *Hic pater fuit.* b IↃXLIX. mus iudicatus, Matrẽm Deûm hoſpitio[b] recepit.
c *Hæc filij ſunt.* Is[c] cùm aduerſum auſpicia Cõſulẽ[d] ſe à Graccho
d IↃXCI. nominatum cõperiſſet, magiſtratu ſe abdicauit.
e IↃXCIIII. Cenſor[e] ſtatuas quas ſibi quiſque per ambitionẽ
in foro

in foro ponebat, ſuſtulit. Conſul [f] Delminiũ vrbem Delmatarum expugnauit. Imperatoris nomen à militibus; & ab ſenatu triumphum oblatum recuſauit: [g] Eloquentia primus, Iuris ſcientia conſultiſſimus, ingenio ſapientiſſimus: vnde vulgo Corculum dictus.

f IↃXCIIX.

g *Confundit hiſtoriam nominũ, vt fit, ambiguitate deceptus. Vide Notas.*

45 *M. Claudius Marcellus.*

MARCVS Marcellus Virdumarum Gallorum ducem ſingulari prœlio [a] fudit. [Spolia [b] opima Ioui Feretrio tertius à Romulo conſecrauit. Primus docuit quomodo milites [c] cederent, nec terga præberent. Annibalem] apud Nolam, locorum anguſtia adiutus, vinci [d] docuit. Syracuſas per treis annos [e] expugnauit. Et cùm per calumniam triumphus ei à ſenatu negaretur, de ſua ſententia in Albano monte triumphauit. Quinquies Conſul, inſidiis Annibalis deceptus occubuit, & magnificè ſepultus. Oſſa Romam remiſſa, à prędonibus intercepta perierunt.

a IↃXXXI.

b *A manu ſcr. ſunt, in vul. deſideratur.* Spolia legit apud Nolam. Hannibalem primus loc. ang.

c *Vorr.* incederent vel milites eius cęderent.

d DXXXVII.

e IↃXLI.

IↃXLII.

IↃXLV.

46 *Liuia Claudia virgo Veſtalis.*

ANNIBALE Italiam deuaſtante, ex reſponſo librorum Sibyllinorum, [a] Mater Deûm è Peſſinunte [b] arceſſita: cùm aduerſo Tiberi veheretur, repétè in alto ſtetit: & cùm moueri nullis viribus poſſet; ex libris cognitum, caſtiſſimæ demum feminæ manu moueri poſſe. Tum Claudia, virgo Veſtalis, falſo * inceſtus ſuſpecta, Deam orauit, vt ſi pudicam ſciret, ſequeretur: Et zona impoſita nauem mouit. Simulacrum [c] Matris Deûm, [d] dũ templum ædificatur, Naſicæ, qui vir optimus iudicabatur, quaſi hoſpiti datum.

a *Alij,* matre

b IↃXLVIII.

* *al.* de inceſtu

c IↃXLIX.

d *Vulg.* matris Deũ adduxit: (*al.* aduexit.) Templum ædificauit Naſica, qui vir opt. iudicabatur. *Nos ex fide m.ſſ. eam lectionem conſtituimus.*

M. Porcius Cato Cenſorius. 47

MARCVS Porcius Cato, genere Tuſculanus, à Valerio Flacco Romam ſolicitatus: Tribunus [a] militum in Sicilia: Quæſtor [b] ſub Scipione fortiſſimus; Prætor [c] iuſtiſſimus fuit: in prætura Sardiniam ſubegit, vbi ab Ennio Græcis literis inſtitutus. Conſul [d] Celtibêros domuit: & ne rebellare poſſent, literas ad ciuitates ſingulas miſit, vt muros diruerent: Cùm vnaquæque ſibi ſoli imperari putaret, fecerunt. Syriaco bello Tribunus militum [e] ſub M' Acilio Glabrione occupatis Thermopylarum iugis, præſidium hoſtiũ depulit. Cenſor [f] L. Flamininum Conſularem ſenatu mouit, quòd ille in Gallia, ad cuiuſdã ſcorti ſpectaculum, eductum quendam è carcere, in conuiuio iugulari iuſſiſſet. Baſilicam ſuo nomine primus fecit. Matronis, [g] ornamenta erepta [h] Oppia lege, repetentibus, reſtitit. Accuſator aſſiduus malorum, Galbam octogenarius [i] accuſauit; ipſe quadragies quater accuſatus, gloriosè abſolutus. Carthaginem delendam [k] cenſuit. Poſt octoginta annos filium genuit: Imago huius, funeris gratia produci ſolet.

a IↃXLV.
b IↃXLIIX.
c IↃLV.
d IↃLIIX.
e IↃLXII.
f IↃLXIX.
g IↃLVIII.
h *Locus falſa interpunctione circumfertur,* Oppia lege petentibus, reſtituit. *Inepte, & falſo.*
i IↃC.
k IↃCIIII. *Vide in Notis Catonis dignitates per annos Cõſulares contextas.*

C. Claudius Nero, & Aſdrubal frater Annibalis. 48

ASDRVBAL frater Annibalis, ingentibus copiis in Italiam [a] traiecit: actúmque erat de Romano imperio, ſi iungere ſe Annibali potuiſſet: Sed Claudius Nero, qui in Apulia cum Annibale caſtra coniunxerat, relicta in caſtris parte, cum delectis ad Aſdrubalem properauit, & ſe Liuio collegæ

a IↃXLVI.

collegæ apud Senam opidum & [b] Metaurũ flumen coniunxit: ambóque Aſdrubalem vicerunt. Nero regreſſus pari celeritate qua [c] iuerat, caput Aſdrubalis ante vallum Annibalis proiecit: Quo ille viſo, vinci ſe Fortuna Carthaginis confeſſus eſt. ob hæc Liuius triumphans, Nero ouans, vrbem introierunt.

b Liuius lib. XXVII. Valer. lib. V. Horat. IV. Oda 4.

c Vulg. venerat,

49 *P. Cornelius Scipio Africanus.*

PVBLIVS Scipio ex virtutibus cognominatus Africanus, Iouis filius [a] creditur: nam antequam conciperetur, ſerpens in lecto matris eius apparuit. & ipſi paruulo draco circumfuſus, nihil nocuit. In Capitoliũ intempeſta nocte [b] eunti numquam canes allatrauerunt. Nec hic quidquã prius cœpit, quàm in cella Iouis diutiſſimè ſediſſet, quaſi diuinam mentem acciperet. Decem & octo [c] annorum patrem apud Ticinum ſingulari virtute ſeruauit. Clade [d] Cannenſi nobiliſſimos iuuenes, Italiam deſerere cupientes, ſua auctoritate compeſcuit. Reliquias incolumes per media hoſtium caſtra Canuſium perduxit. Vigintiquatuor annorum Prætor in Hiſpaniam [e] miſſus, Carthaginẽ [f] nouam, qua die venit, cepit. Virginem pulcerrimam, ad cuius aſpectum concurrebatur, ad ſe vetuit adduci, patríque [g] eius ac ſpõſo reſtitui iuſſit. Aſdrubalem Magonemque, fratres Annibalis, Hiſpania [h] expulit: Amicitiam cum Syphace Maurorum rege [i] cõiunxit. Maſſaniſſam in ſocietatem recepit. Victor domum regreſſus, Conſul [k] ante annos factus, cõcedente collega in Africam claſſe traiecit. Aſdrubalis [l] & Syphacis caſtra vna nocte perrupit. Reuocatum ex Italia

a IↃXVII. natus.

b quid. l. eunte n. ca. latrau.

c IↃXXXV.

d IↃXXXVII.

e DXLII.

f To nouam à vetere eſt.

g M. ſſ. o. ſumme cõſenſu. patríque eius ſponſo ƒ aſtitit. Vide Not.

h IↃXLVII.

i IↃXLVII.

k IↃXLIIX.

l IↃL.

m IↄLI. Annibalem [m] ſuperauit. Victis Carthaginienſibus
n IↄLII. leges [n] impoſuit. Bello Antiochi [o] legatus fratri
o IↄLXIII. fuit. captum filium gratis recepit. A [p] Petillijs ac
p IↄLXVI. Male vulg. A Petilio Actæo Tribuno pl. Næuio Tribunis plebis repetundarum accuſatus, librum rationum in conſpectu populi ſcidit:
q Editi, Quaſi bon. ſed gloſſema. quid ſi Bon factū ſi in Cap. legas? vide ſi vacas, Notas Hac die, inquit, Carthaginem vici: Bonum [q] factum: in Capitolium eamus & Dis ſupplicemus. Inde in voluntarium exſilium conceſſit: vbi reliquam egit ætatem.
r IↄLXVIII. Moriens [r] ab vxore petiit, ne corpus ſuum Romam referretur.

M. Liuius Salinator. 50

a IↄXXXIV. LIVIVS Salinator, primò Conſul [a] de Illyrijs triumphauit: tandem ex inuidia peculatus reus, ab omnibus tribubus, excepta Metia, cōdemnatus. Iterum cum Claudio Nerone inimico ſuo
b IↄXLVI. [b] Conſul, ne Reſp. diſcordia malè adminiſtraretur, amicitiam cum eo iunxit, &
c & de Aſdru. Vulg. & iniunxit. [c] de victo Aſdrubale triumphauit.
d IↄXLIX. Cenſor [d] cum eodem collega omneis tribus, excepta Metia, ærarias fecit. ſtipēdio priuauit, eo crimine, quòd aut prius ſe iniuſtè condemnaſſent; aut poſteà tantos honores non rectè tribuiſſent.

T. Quinctius Flamininus. 51

a Flaminius vulg. TITVS Quinctius [a] Flamininus, [Flaminij,
b Falſo: quare vncis incluſi: [b] qui apud Traſimenum periit, filius,] Conſul [c]
c IↄLV. Macedoniam ſortitus, ducibus Caropis principis paſtoribus, prouinciam ingreſſus, regem Phi-
d IↄLVI. lippum prœlio [d] fudit, caſtris exuit. Filium eius Demetrium obſidem accepit: quē pecunia mul-
e IↄLVIIII. tatum, in regnū reſtituit. [e] A Nabide quoque La-
f M. ſſ. Ludos Iunonis Samiæ per præc. pron. Alij: liberos eſſe Græcos. cedæmonio filiū obſidem accepit. Liberos [f] etiā Græcos Nemeæ per præconem pronunciauit.

Legatus

Legatus etiam [g] ad Pruſiam, vt Annibalem repeteret, [h] miſſus.

g IↃIXXI.
h In 2. m. ſſ. adſcriptum erat: Idem poſtea Proconſul Philippum bellũ renouantem, & cum eo Thracas, Macedones, Illyrios, multaſque gentes partium ipſius, bello ſubegit.

52 *M. Fuluius Nobilior.*

MARCVS * Fuluius Nobilior Prætor [a] Hiſpanos ſuperauit: vnde ouans vrbem introiit. Conſul [b] Ætolos, Ambraciotasque, qui bello Macedonico Romanis adfuerant; pòſt ad Antiochum defecerãt; prœlijs frequentibus victos, & in Ambraciam opidum coactos, in deditionẽ accepit; tantum ſignis tabuliſque pictis ſpoliauit: de quibus triumphauit. [c] Quam victoriam per ſe magnificam, Quinctus [d] Ennius amicus eius, inſigni laude celebrauit.

* In vulg. Q. prænomen præpoſtere: & inf. M. Ennius pro Quinctus. Deinde: Conſul Aetolos Ambraciotaſque ſuperauit. mox: Conſul Achæos qui bello Maced. interfuerant. Male. Notas lege ſi placet.
a IↃLXII.
b IↃLXIIII.
c IↃLXVI.
d Vulg. Marcus Ennius, præpoſterè. Q. enim dictus. Perſius Saty. VI. de his Cic. Tuſcul. 1. pro Archia & in Bruto. Plinius lib. XXXV. Nat. hiſtoriæ.

53 *L. Scipio Aſiaticus.*

SCIPIO Aſiaticus, frater Africani, infirmo corpore, tamen in Africa virtutis nomine à fratre laudatus, Conſul, [a] Antiochum regem Syriæ, legato fratre, apud Sipylum montem, cùm arcus hoſtium pluuia hebetati fuiſſent, [b] vicit: & regni relicti à patre, parte priuauit: hinc Aſiaticus dictus. * Pòſt reus [c] pecuniæ interceptæ, ne in carcerem duceretur, Gracchus pater Tribunus plebis, licet inimicus eius interceſſit. M. Cato Cẽſor [d] equum ei ignominiæ cauſſa ademit.

a IↃLXIII.
b IↃLXIIII.
* Addunt m. ſſ. 2. Hic cum Boiorum gente confixit, in quo prœlio XX. hoſtiũ millia interemit, (al. interfecit.) Pòſt reus
c IↃLXVI.
d IↃLXIX.

54 *Antiochus rex Syriæ.*

ANTIOCHVS Syriæ rex, nimia opum fiducia bellum Romanis [a] intulit, ſpecie Lyſimachiæ repetundæ, quam à maioribus ſuis in Thracia conditam Romani poſſidebant: ſtatimque Græciam inſuláſque eius occupauit. In Eubœa luxuria [b] elanguit. Aduentu Acilij Glabrionis [c] excitatus, Thermopylas occupauit: Vnde induſtria

a IↃLXI
b IↃLXII.
c Sic opt. lib. cont. Vulg. exercitus: melius exercitu Thermop.

Marci

Marci Catonis eiectus, in Aſiam refugit. Nauali prœlio, cui Annibalem præfecerat, à L. Æmilio
d IɔLXIV. Regillo, [d] ſuperatus: Filium Scipionis Africani, quem inter nauigandum ceperat patri remiſit:
e Vulg. quaſi pro, ſed à gloſſ. eſt. qui ei, [e] pro reddenda gratia, ſuaſit, vt amicitiam Romanam peteret; Antiochus ſpreto conſilio
f IɔLXIII. apud Sipylum montem cum L. Scipione [f] conflixit: Victus, & vltra Taurum montem relegatus à ſodalibus, quos temulentus in conuiuio pulſauerat, occiſus eſt.

Cn. Manlius Vulſo. 55

a IɔLXIV. CNÆVS Manlius Vulſo Conſul, [a] miſſus ad
b M. ſſ. cupidine ordinandam Scipionis Aſiatici prouinciam, [b] cupiditate triumphi bellum Piſidis & Gallogræcis
c IɔLXVI. qui Antiocho adfuerant, intulit. His facilè [c] victis,
d Al. Orciagontis inter captiuos vxor regis [d] Orgiagontis Centurioni cuidam in cuſtodiam data: à quo vi ſtuprata, de iniuria tacuit. & pòſt impetrata redemtione,
e ἀπὸ κοινοῦ repetitur: afuit in vett. marito adulterum [[e] Centurionem] interficiendum tradidit.

L. Æmilius Paullus Macedonicus. 56

LVCIVS Paullus Æmilius, filius eius qui
a IɔXXXVII. apud Cannas cécidit, [a] primo conſulatu, [b] quem
b IɔLXXI. c egerat, de Lig. M. ſſ. poſt tres repulſas [c] adeptus erat, de Liguribus
d IɔLXXII. [d] triumphauit. Rerum geſtarum ordinem in tabula pictum publicè poſuit. Iterum Conſul [e] Per-
e IɔXXCV. ſen Philippi filium, regem Macedonum, apud
f Al. vinctum Samothracas cepit, victum [f] fleuit, & aſſidere ſibi
g IɔXXCVI. iuſſit: tamen in triumphum [g] duxit. In hac lætitia duos filios amiſit: & progreſſus ad populum, gratias Fortunæ egit, quòd ſi quid aduerſi Reipub. imminebat, ſua eſſet calamitate decîſum. Ob hęc

omnia,

omnia, ei à populo & à Senatu conceſſum eſt, vt ludis Circenſibus triumphali veſte vteretur. Ob huius [h] continentiam & paupertatem, poſt mortem eius dos vxori, niſi venditis poſſeſſionibus, non potuit exſolui.

h Ex m.ſ. Recte. Vulg. licentiam nimis licente r. In Notis ratio exponitur.

57 *Ti. Sempronius Gracchus.*

Tiberivs * Sempronius Gracchus, nobiliſſima familia ortus, Scipionem Aſiaticū quamuis inimicū, [a] duci in carcerē nō eſt paſſus. Prętor Galliā domuit, Conſul Hiſpaniā; altero Conſulatu Sardiniam: tantumq́ue captiuorū adduxit, vt longa venditione res in Prouerbium veniret, *Sardi* * venales. Cenſor [b] libertinos, qui ruſticas tribus occuparant, in quatuor vrbanas diuiſit: ob quod à populo collega eius Claudius (nam ipſum auctoritas tuebatur) reus factus eſt: & [d] cùm eum duę claſſes condemnaſſent, Tiberius iurauit ſe cū illo in exſilium iturum: ita reus abſolutus eſt. Cùm in domo Tiberij duo angues è geniali toro [e] repſiſſent; reſponſo dato, eum de dominis periturum, cuius ſexus anguis fuiſſet occiſus: amore Cornelię coniugis marem iuſſit interfici.

* Vulg. Titus Sempr. contra Faſtos Conſulares
a I ɔ LXVI.
* Vide Feſtū Pomp.
b I ɔ XXCIV.
c Vulg. occuparēt Male.
d Et cùm Claudium condemn. q. l.
e q. l. erepſiſſent al. ſerpſiſſent

58 *P. Scipio Æmilianus.*

Pvblivs Scipio Æmilianus, Paulli Macedonici filius, à Scipione Africano adoptatus, [a] in Macedonia cum patre agens, victum Perſen tam pertinaciter [b] perſecutus eſt, vt media nocte in caſtra [c] redierit. Lucullo in [d] Hiſpania legatus, apud Intercatiam opidum prouocatorem ſingulari prœlio vicit. Muros [e] hoſtilis ciuitatis primus aſcèndit. Tribunus [f] in Africa [g] ſub M' Manilio Imperatore, cohortes octo obſidione vallatas cō-

a I ɔ XXCV.
b I ɔ CII.
c al. rediret.
d Hiſpaniam Vulg. male
e al. hoſtiles
f I ɔ CIV.
g Vulg. ſub Tito Manlio. non placet. aly, ſub Manilio. melius.

ſilio & virtute ſeruauit, à quibus corona obſidio-
nali aurea donatus. Cùm ædilitatem [h] peteret,
Conſul ante [i] annos vltrò factus, Carthaginem
intra ſex menſes deleuit. Numantiam [k] in Hiſpa-
nia, correcta [l] prius militum diſciplina, fame vi-
cit. hinc Numantinus dictus. Caio [m] Lælio plu-
rimùm vſus: Ad reges adeundos [n] miſſus, duos
ſecum, præter eum, ſeruos duxit. Ob res [o] geſtas
[p] ſuperbus, Gracchum iure cæſum videri reſpon-
dit, obſtrepente populo, Taceant, inquit, quibus
Italia nouerca, non mater eſt: addidit, Quos ſub
corona vendidi. Cenſor, [q] Mummio collega ſe-
gniore, in Senatu ait, Vtinam mihi collegam aut
dediſſetis, aut non dediſſetis. Suſcepta [r] Agrario-
rum cauſſa domi repentè exanimis inuentus, ob-
uoluto capite elatus eſt, ne liuor in ore appareret.
Huius patrimonium tam exiguum fuit, vt XXXII
libras argenti, duas & [s] ſelibram auri reliquerit.

h IↃCVI.
i AEtatis XXXVI. M. Velleius paterc.
k IↃCXX.
l al. correpta.
m M. ſſ. aliquot Panætio Philoſopho. Notas lege.
n IↃCX.
o IↃCXXIII.
p ſuperbè, alij. & mox, occiſum
q IↃCXI.
r IↃCXXIIII.
s Vulg. ſemilibrā

C. *Hoſtilius Mancînus.* 59

CAIVS [a] Hoſtilius Mancînus Conſul [b] ad-
uerſum Numantinos vetãtibus auibus, & neſcio
qua [c] voce reuocante profectus, cùm ad Numan-
tiam [d] veniſſet, exercitum [e] Popillij acceptū prius
corrigere decreuit: [f] inde ſolitudinem petit. Eo
die Numantini fortè ſollemni nuptu filias loca-
bant: & vnam ſpecioſam duobus competenti-
bus, pater puellę conditionem tulit, vt ei illa nu-
beret, qui hoſtis dextram retuliſſet. Profecti iu-
uenes, abſceſſum Romanorum in modum fugæ
properantium cognoſcunt: rem ad ſuos referunt.
Illi ſtatim quatuor millibus [g] viginti millia Ro-
manorum ceciderũt. Mancinus, auctore Tiberio
Graccho

a AVLVS HOST. Vulg. Plinio LVCIVS.
b IↃCXVI. Vulg. Prætor.
c Mane Mancine: Iul. Obſequens
d al. perueniſſet
e Vulg. Pompeij. Fuit autē M. Popillius Lænas Appian. Syriacis.
f q. l. & ſol. petijt.
g al. millibus ſuorū

Graccho Quæſtore ſuo, in leges hoſtium fœdus percuſſit: quo per Senatum improbato, Mancinus Numantinis deditus, nec[b] receptus, augurio in caſtra deductus: Præturam[i] poſtea conſecutus eſt.

b M.ſſ.q. nec repetitus, à genero in caſtra reductus. lector arbitrabitur.
i locus difficilis, an Prætor poſt Conſulatum. Vide Notas hic & in Metello Pio.

60 *L. Mummius Achaicus.*

LVCIVS Mummius, deuicta Achaia, Achaicus: Conſul[a] aduerſus Corinthios miſſus, victoriam alieno labore quæſitam intercepit. Nā cùm illos Metellus Macedonicus apud Heracléam fudiſſet, & duce Critolao priuaſſet; cum lictoribus & paucis equitibus in Metelli caſtra properauit, & Corinthios apud Leucopetram vicit duce[b] Diæo, qui domum refugit, eámque incendit: coniugem interfecit, &[c] in ignem præcipitauit: ipſe veneno interijt. Mummius Corinthum ſignis tabulisque[d] ſpoliauit: quibus cùm totam repleſſet Italiam; in domum ſuam nihil contulit.

a IↃCVII.
Ita lego ex m.ſſ.
b Διαῖος Pauſania eſt in Achaicis. Vulg. Dioneo male.
c Mendoſe lib. excuſſ. Nos ex m.ſſ. omn. conſenſu emendauimus.
d IↃCVIII. Hinc Corinthia vaſa.

61 *Q. Cæcilius Metellus Macedonicus.*

QVINCTVS Cæcilius Metellus à domita Macedonia, Macedonicus: Prætor[a] Pſeudophilippum, qui idem Andriſcus dictus eſt, vicit. Achæos bis prœlio fudit: triumphandos[b] Mummio tradidit. Inuiſus plebi ob nimiam ſeueritatem: & ideo * poſt duas repulſas Conſul[c] ægrè factus, Arbachos in Hiſpania[d] domuit. Apud[e] Contebriam opidum cohortes loco pulſas, redire & locum recipere iuſſit. Cùm omnia proprio & ſubito conſilio ageret, amico cuidam quid acturus eſſet roganti: Tunicam, inquit, meam[f] exurerem, ſi eam conſilium meum ſcire exiſtimarem. Hic quatuor filiorum pater; ſupremo

a IↃCV.
b IↃCVII.
*tertio. Ed. lib. ſed gloſſ. eſt.
c IↃCVIII.
d IↃCX.
e IↃCXI. q. l. Cantabriæ opid. vel Cantabriam
f m.ſ. I. exuerem

tempore

tempore humeris eorũ ad ſepulcrum elatus eſt:
g Vulg. Conſules. Notas conſule. ex quibus treis[g] Conſulares, vnum etiam triumphantem vidit.

Q. Cæcilius Metellus Numidicus. 62

QVINCTVS Cæcilius Metellus, Numidicus: quia Conſul[a] de Iugurtha rege Numidiæ triumphauit. Cenſor[b] Quinctium, qui ſe Tiberij Gracchi filium mentiebatur, in cenſum non recepit. Idem in legem[c] Appuleiam per vim latam iurare noluit: quare in exſilium actus, Smyrnæ exſulauit. Calidia[d] deinde rogatione reuocatus, cùm ludis fortè litteras in Theatro accepiſſet, non prius eas legere dignatus eſt quàm ſpectaculum finiretur. Metellæ[e] ſororis ſuæ virum, laudare noluit, quòd[f] is ſolus iudicium contra leges detrectarat.

a IↃCXLIV.
b IↃCLI.
c IↃCLIII.
d IↃCLIV. Ex Val. Max. repoſui lib. V. cap. II. & Cicer. pro Plancio. Vulg. Claudia. Non ſequor.
e Metellum ſororis Vulg. ſed qui fieri potuit? Puto leg. L. Lucullum ex Cic. VI. Actione in Verrem.
f Vulg. quòd is olim ſuum iudicium & leges detract.

Q. Metellus Pius. 63

QVINCTVS Metellus Pius, Numidici filius: Pius, quia patrem lacrymis & precibus aſſiduè ab exſilio reuocauit, Prætor[a] bello ſociali Qu.[b] Popedium, Marſorum ducem, interfecit. Conſul[c] in Hiſpania Herculeios fratres oppreſſit: Sertorium Hiſpania expulit. Adoleſcens in petitione[d] Præturæ & Pontificatus, Cõſularibus viris prælatus eſt.

a IↃCLXIIII.
b Vulg. Pompeium male
c IↃCLXXIII.
d IↃCLXXIX. Vide Notas.

Tiberius Gracchus. 64

TIBERIVS Gracchus, Africani ex filia nepos, Quæſtor[a] Mancino in Hiſpania, fœdus eius flagitioſum probauit. Periculum deditionis eloquentiæ gratia effugit. Tribunus plebis [legem] tulit,[b] ne quis plus quingẽta agri iugera haberet. Octauio collegæ intercedenti, nouo exemplo magiſtratum

a IↃCXVI.
b IↃCXX. To legem afuit à m. ſ. vulg. mox, mille agri. Notas vide.

magiſtratum abrogauit. Dein tulit, vt[c] ea familia, quæ ex Attali hereditate erat, ageretur: vt populo diuideretur. Deinde[d] cùm prorogare ſibi poteſtatem vellet, aduerſis auſpiciis in publicum proceſſit, ſtatimque Capitolium petiit, manum ad caput referens: quo ſalutẽ ſuam populo commendabat. hoc nobilitas ita accepit, quaſi diadema poſceret: ſegniterque ceſſante Mucio Conſule; Scipio Naſica ſequi ſe iuſſis,[e] qui ſaluam Rempub. vellent, Gracchum in Capitoliũ perſecutus oppreſſit. Cuius corpus Lucretij Ædilis manu in Tiberim miſſum, vnde ille Veſpillo dictus. Naſica vt inuidiæ ſubtraheretur, per ſpeciem legationis in Aſiam ablegatus[f] eſt.

65 C. Gracchus.

CAIVS Gracchus peſtilentem[a] Sardiniam[b] Quæſtor ſortitus, nõ veniente ſucceſſore, ſua ſponte diſceſſit. Aſculanæ & Fregellanæ defectionis inuidiam ſuſtinuit. Tribunus[c] plebis agrarias & frumentarias leges tulit. colonos etiã Capuam & Tarentum mittendos cenſuit. Triũuiros agris diuidundis ſe, & Fuluium Flaccum, & C. Craſſum conſtituit. Minucio Rufo Tribuno plebis legibus ſuis[d] obrogante in Capitolium[e] venit: vbi cùm Atilius, præco Opimij Conſulis, in turba fuiſſet occiſus, in forum deſcendit, & imprudens concionem à Tribuno plebis auocauit. qua re arceſſitus, cùm in Senatum non veniſſet, armata familia Auentinum occupauit. vbi ab Opimio victus, dum à templo[f] Dianæ deſilit, talum intorſit, & Pomponio amico apud portam Trigeminam, P. Lætorio in Ponte Sublicio perſequentibus

F

[c] Familia pro pecunia, vt in XII. Tab. & Suet. Nerone [illegible] ſulti [illegible] fam[illegible] [illegible]. Cicero Læ[illegible] Age [illegible] caput [illegible], citante Age[illegible].

[d] CIↃCXXI.

[e] Vide Seruium in VIII. Aen. initio. Cic. pro C. Rabirio & poſt reditum.

[f] In M. ſſ. n. [illegible] vnde ad [illegible].

Cùm comitiorum die Gracch[illegible] ditiones populi accenderet, auctore Naſica inflammata nobilitas, fragmentis ſubſelliorum plebem fugauit: Gracchus per gradus qui ſunt ſuper Calpurnium fornicẽ detracto ammini[illegible] ictus fragmento ſubſellij corr[illegible]: rurſuſque aſſur[illegible] eius [illegible] ictu [illegible] cerebro [illegible] occubuit. Duceti [illegible], quorum corpora [illegible] Tiberim proiecta ſunt.

[a] Martial. cum mors Venerit, in medio Tibure Sardinia eſt.

[b] CIↃCXXIIX.

[c] CIↃC[illegible].

[d] [illegible] [illegible] abrogante. vide Vlpianum.

[e] CIↃCXXXII.

[f] Lunæ in. ſſ. q. & mox Pontino amico.

g I϶CXXXII. ſequentibus reſiſtente, in lucum Furinæ[g] peruenit. Ibi vel ſua, vel ſerui Euphori manu interfectus, caput à [h] Septimuleio amico Gracchi, ad Opimium relatum, auro expenſum fertur, propter auaritiam infuſo plumbo grauius effectum.

h Septimo Ataio m. ſ. Aly aliter Septimio Atello

M. Liuius Druſus. 66

MARCVS Liuius Druſus, genere & eloquētia magnus, ſed ambitioſus & ſuperbus, Ædilis munus magnificentiſſimum dedit: Vbi[a] Remmio collegæ, quædam de vtilitate Reipublicæ ſuggerenti, Quid tibi, inquit, cum republica noſtra? Quæſtor in Aſia nullis inſignibus vti voluit, ne quid ipſo eſſet inſignius. Tribunus pleb. Latinis ciuitatem, plebi agros, equitibus Curiam, Senatui iudicia [b] permiſit. Nimiæ liberalitatis fuit: ipſe etiam profeſſus, nemini ſe ad largiendum præter cælum & cœnum reliquiſſe: ideoque cùm pecunia egêret, multa contra dignitatem fecit. Magulſam Mauritaniæ principem ob regis ſimultatem profugum, accepta pecunia Boccho prodidit: quem ille elefanto obiecit. Adherbalem filium regis Numidarū obſidem domi ſuæ ſuppreſſit, redemtionem eius occultam à patre ſperans. Cæpionem inimicum actionibus ſuis reſiſtentem, ait ſe de ſaxo Tarpeio præcipitaturum. Philippo[c] Conſuli legibus Agrarijs reſiſtenti, ita collum in comitio obtorſit, vt multus ſanguis efflueret è naribus: quam ille, luxuriam [d] obprobrans, muriam de turdis eſſe dicebat. Idem ex gratia nimia in inuidiam venit. nam plebes acceptis agris gaudebat; expulſi dolebant: Equites in Senatum lecti lætabantur; ſed præteriti querebantur:

a M. ſſ. om. Vulg. Rubrio —— ſuggerente.

b I϶CLXII.

c I϶CLXII.

d Add. di ant ex m. ſ. [illegible] Machanem & Ponebernus h.

e [illegible] uncl[illegible] ſama [illegible] nimis vulgo [illegible] ille [illegible] com-pro[illegible] [illegible] detruci ſe dicebat. Vidi qui

bantur: Senatus permiſſis iudiciis exſultabat; ſed ſocietatē cum Equitibus ęgrè ferebat. Vnde Liuius anxius, vt Latinorum poſtulata differret, qui promiſſam ciuitatem flagitabant, repentè in publico concidit, ſiue morbo comitiali, ſeu hauſto caprino ſanguine, ſemianimis domum relatus. Vota pro illo per Italiam publicè ſuſcepta ſunt: & cùm Latini Cōſulem in Albano monte interfecturi eſſent, Philippum admonuit vt caueret: Vnde in Senatu accuſatus, cùm domum ſe reciperet, immiſſo inter turbam percuſſore, corruit. Inuidia cædis apud Philippū, & Cæpionē fuit.

ita ſcriptum habe-rent: morti aut detur dixiſſe dicebat. Pulm. exemplum aperte vt edendum curauimus Male antea iniuriam impreſſerant. Mox To[illegible] abeſt in vulg. vt & illud, ſed præteriti querebantur

67 *C. Marius Pater.*

CAIVS Marius ſepties Conſul, Arpinas, humili loco natus, primis honoribus per ordinē functus, legatus [a] Metello in Numidia, criminā- [a] IↃCXLIV. do eum Conſulatum [b] adeptus, Iugurthā captum [b] IↃCXLVI. [c] ante currum egit. In proximum annum [d] Conſul [c] IↃCXLIX. vltrò factus, Teutones in Gallia [e] apud aquas [d] IↃCL. [e] IↃCLI. Sextias, Cimbros [f] in Italia, in campo [g] Caudio [f] IↃCLII. vicit, déque his triumphauit. Sexies Conſul per [g] *Vulg.* Claudio; *al.* Sauidio; *al.* Rhandio. ordinem factus, [h] Appuleium Saturninum Trib. plebis, & Glauciam Prætorem ſeditioſos ex Senatuſconſulto interemit. [h] IↃCLIII. Et cùm Sulpicia rogatione prouinciam Sullæ [h] eriperet, armis ab eo [h] IↃCLXV. victus, Minturnis in palude delituit. Inuentus, & in carcerem coniectus, immiſſum percuſſorē Gallum vultus * auctoritate deterruit: acceptáque nauicula in Africam traiecit. * *M. ſ.* auſteritate, *inf.* 76. ibi diu exſulauit. Mox Cinnana [i] dominatione reuocatus, ruptis ergaſtulis exercitum fecit: cæſiſque inimicis [i] IↃCLXVI. iniuriam vltus, ſeptimo conſulatu, [k] vt quidam [k] IↃCLXVII.

 ferunt,

ferunt, voluntaria morte deceſſit.

C. *Marius Filius*. 68

a XXVII. lib. m. ſſ. CAIVS Marius filius vigintiquinque[a] anno-
b I Ↄ CLXXI. rum Conſulatum [b] inuaſit: quem honorem tam immaturum mater fleuit. Hic patri ſæuitia ſimilis, Curiam armatus obſedit, inimicos trucidauit, quorum corpora in Tiberim præcipitauit. In apparatu belli quod contra Sullam parabatur, apud Sacriportum vigiliis & labore defeſſus, ſub dio requieuit: & abſens victus, fugæ, non pugnæ interfuit. Preneſte refugit, vbi per Lucretium
c al. Afellam: quod neſcio an ferri poſſit, quanquam in m. ſſ. om. comparet. Græcis enim Ὀφέλλα eſt. [c] Offellam obſeſſus, tentata per cuniculum fuga, cùm omnia ſæpta intelligeret, iugulandum ſe Pontio Teleſino præbuit.

L. *Cornelius Cinna*. 69

LVCIVS Cornelius Cinna flagitioſiſſimus, Rempub. ſumma crudelitate vaſtauit. Primo cõ-
a I Ↄ CLXVI. ſulatu [a] legem de exſulibus reuocandis ferens, ab Octauio collega prohibitus & honore priuatus, vrbe profugit: vocatiſque ad pileum ſeruis, aduerſarios vicit: Octauium interfecit: Ianiculum
b I Ↄ CLXVII. *c* I Ↄ CLXVIII. *d* I Ↄ CLXIX. occupauit. Iterum [b] & tertium [c] Conſulem ſeipſe fecit. Quarto [d] conſulatu cùm bellum cõtra Sul-
e Al. Ancone. Non diſplicet. lam pararet, [e] Anconæ ob nimiam crudelitatem ab exercitu lapidibus occiſus eſt.

C *Flauius Fimbria*. 70

C. FLAVIVS Fimbria (ſæuiſſimus quippe
** [illegible] næ aſuit [illegible] inter- pun[illegible], [illegible]: [illegible] les* *Cinnæ ſatelles) Valerio Flacco Conſuli [a] legatus in Aſiam profectus, per ſimultatem dimiſſus, corrupto exercitu, ducem interficiendum curauit.
a I Ↄ CLXVII. Ipſe correptis imperij inſignibus, prouinciam
b I Ↄ CLXVIII. [b] ingreſſus, Mithradátem Pergamo expulit. Iliú, vbi tar-

vbi tardius portæ patuerant, incendi iuſſit: vbi Mineruæ templum inuiolatum ſtetit, quod diuina maieſtate ſeruatum nemo dubitauit.[c] Ibidem Fimbria militiæ principes ſecuri percuſſit: mox à Sulla Pergami [d] obſeſſus, corrupto exercitu deſertus ſemet occidit.

c Idem, lib. exx.

d I ͻ C LXIX. Vulg. oppreſſus. Scripta lectio placet.

71 *Viriathus Luſitanus.*

VIRIATHVS genere Luſitanus, ob paupertatem primò mercenarius, deinde alacritate [a] venator, audacia latro, ad poſtremum dux, bellum aduerſum Romanos ſumſit, eorumque Imperatorem Claudium Vnimanum, dein C. Nigidium [b] oppreſſit. Pacem à [c] pop Ro. maluit integer [d] petere, quàm victus: & cùm [e] alia dediſſet, & arma retinerentur, bellum renouauit. Cæpio cùm vincere eum aliter non poſſet, duos ſatellites pecunia [f] corrupit, qui Viriathum [g] humi depoſitum peremerunt. Quæ victoria, quia emta erat, à Senatu non probata.

a Vetuſta lectio. al. vector. vulg. victor. lege Notas

b I ͻ C VII.

c Sic m. ſſ. Vulg. à Popilio.

d I ͻ C XII.

e M. ſſ. cùm Italia deceſſiſſet, & aurum peteretur, bellum

f I ͻ C XIII.

g M. ſſ. [illegible] depoſitum, [illegible] humo Plaut. [illegible] . Vt me [illegible], & m affe[illegible] viam. De his in Notis.

72 *M. Æmilius Scaurus.*

MARCVS Æmilius Scaurus nobilis, pauper. nam pater eius, quamuis Patricius, ob paupertatem, carbonarium negotium [a] exercuit. Ipſe primò dubitauit, honores peteret, an argentariam faceret: ſed eloquentiæ conſultus, ex ea gloriam peperit. Primò in [b] Hiſpania [c] corniculo meruit: ſub Oreſte in Sardinia ſtipendia fecit. Ædilis, [d] iuri reddendo magis, quàm muneri edendo ſtuduit. Legatus [e] Calpurnij, Iugurthæ aduerſus: tandem eius pecunia victus. Conſul [f] legem de ſumtibus & libertinorum ſuffragiis tulit. P. Decium Prætorem tranſeunte ipſo ſedentem, iuſſit

a Alij officium ex: idem primo [illegible], conſul[illegible]

b I ͻ C XIX.

c Vulg. corniculũ. vide Notas.

d I ͻ C XXVII.

e I ͻ C XLII. Vulg. Prætor aduerſus [illegible] tamen [illegible] ius. Sall. ſequor.

f I ͻ C XXXIIX

aſſurgere, eique veſtem ſcidit, ſellam concîdit: ne quis ad eum in ius iret, edixit. Conſul Ligures & Gantiſcos domuit, atque de his triumphauit.
g IↃCXLIV. το viam abeſt in Vulg. Cenſor[g] viam Æmiliam ſtrauit: Pontem Muluium fecit. Tantumque auctoritate potuit, vt Opimium contra Gracchum; Marium contra Glauciam & Saturninum, priuato conſilio armaret.
h IↃCLII. Idem[h] filium ſuum, quia præſidium deſeruerat, in conſpectum ſuum vetuit accedere: Ille ob hoc dedecus mortem ſibi conſciuit.
i IↃCLXII. Scaurus[i] ſenex cùm à Vario Tribuno plebis argueretur, quaſi ſocios & Latium ad arma coëgiſſet, apud populum, ait.
k Ita emend. ex Aſco. Ped. in eam quæ eſt pro M. Scauro. M. ſſ. Varius Veronenſis. Aldina editio Surius Sucron. Male. Varius[k] Sucronenſis Æmilium Scaurum ait ſocios ad arma coëgiſſe: Scaurus negat: vtri potius credendum putatis?

L. Appuleius Saturninus. 73

a IↃCL. LVCIVS Appuleius Saturninus, Tribunus[a] plebis ſeditioſus, vt gratiam Marianorum militum pararet, legem tulit, vt veteranis centena agri iugera in Africa diuiderentur: Intercedentē Bæbium collegam, facta per populum lapidatione ſubmouit. Glauciæ Prætori, quòd is eo die, quo
b M. ſ. ius dando, ipſe concionem habebat, ius[b] dicendo partē populi auocaſſet, ſellam concîdit, vt magis popularis videretur. Quendam libertini ordinis ſubornauit, qui ſe Tiberij Gracchi filium fingeret. Ad hoc teſtimonium Sempronia ſoror Gracchorum producta, nec precibus, nec minis adduci potuit, vt dedecus familiæ agnoſceret.
c IↃCLII. d Memmio vulg. al. Nummio vel Mummio. Saturninus[c] Aulo Nonio[d] competitore interfecto Tribunus pleb. refectus, Siciliam, Achaiam, Macedoniam nouis colonis deſtinauit & aurum, dolo, an ſcelere?

Cæpionis

Cæpionis partum, ad emtionem agrorum conuertit. Aqua & igni interdixit ei, qui in leges ſuas non iuraſſet: Huic legi multis [e] nobilibus obrogantibus cùm tonuiſſet, clamauit: Iam, inquit, niſi quieſcitis, grandinabit. Metellus Numidicus exſulare quàm iurare maluit. Saturninus tertiò Tribunus pleb. refectus, [f] vt ſatellitem ſuum Glauciam Prætorem, Conſulem faceret, [g] Memmium competitorem eius in campo Martio necandum curauit. Marius Senatuſconſulto [h] armatus, quo cenſebatur, darent operam Conſules ne quid Reſpub. detrimenti caperet; Saturninũ & Glauciam in [i] Capitolium perſecutus obſedit, maximóque [k] aſtu inciſis fiſtulis, in deditionem accepit: nec deditis fides ſeruata. Glauciæ fracta ceruix: Appuleius cùm in Curiam fugiſſet, lapidibus & tegulis deſuper interfectus eſt. Caput eius Rabirius quidam Senator per conuiuia in ludibrium circumtulit.

e multi nobiles obrogantes. v. c. Vulg. abrog. Sup. cap. 65. eſt clamauit, m m. ſſ. eſt.

f IↃCIII.

g Vulg. Memmiũ prapoſitere ſup.

h Delet S.C. vide M. Tullium, Cæſarem, Salluſtiu, Vegetium & Tacitum.

i in Cap. cœpit conſu ere, ibi cos perſecutus M. ſſ. amplius.

k q. l. æſtu

74 *L. Licinius Lucullus.*

LVCIVS Lucullus nobilis, diſertus & diues, munus quæſtorium [a] ampliſſimum dedit. Ptolemæum regem Alexandrîæ Conſuli [b] Sullæ conciliauit: & mox [c] per Murenam in Aſia claſſem Mithradâtis. Prætor [d] Africam iuſtiſſimè rexit. Aduerſus Mithradâtem Conſul miſſus, [e] collegã ſuum Cottam Chalcedone obſeſſum liberauit. Cyzicum [f] obſidio ſoluit: Mithradâtis copias [g] ferro & fame afflixit, eumque regno ſuo Ponto expulit. Quem rurſum [h] cum Tigrâne rege Armeniæ [i] ſubueniente magna felicitate ſuperauit. Nimius in [k] habitu: maximè ſignorum & tabu-

a IↃCLXVII.

b IↃCLXVI.

c IↃCLXXI.

d IↃCLXXVI.

e IↃCLXXIX. vul. Chalcedone.

f IↃCLXXX.

g IↃCLXXXII.

h IↃCLXXXIV.

i venientem M. ſſ.

k Sub. l. v. l. in ambitu. le... ar. extreme l. ... vt i h... lanuas lib. 1. epiſ. VI. v. rſ. 40.

larum amore flagrauit. Pòſt cùm alienata mente deſipere cœpiſſet, tutela eius M. Lucullo fratri permiſſa eſt.

L. Cornelius Sulla. 75

CORNELIVS Sulla, à fortuna Felix dictus, cùm paruulus à nutrice ferretur, mulier obuia, Salue, inquit, puer tibi & Reipub. tuæ felix: & ſtatim quæſita quæ hoc dixiſſet, non potuit inueniri. Hic Quæſtor [a] Marij, Iugurtham à Boccho in deditionem accepit. Bello [b] Cimbrico & Teutonico legatus, bonam operam nauauit. Prætor [c] inter ciueis ius dixit. Prætor Ciliciam prouinciam habuit. Bello [d] ſociali Samnites, Irpinóſque ſuperauit. Ne monumenta Bocchi tollerentur; Mario reſtitit. Conſul [e] Aſiam ſortitus, Mithradatem apud Orchómenum & Chæronéã prœlio fudit. Archelaum [f] præfectum eius * Athenis vicit. Portum Peiræũ recepit. Enetos, & Dardanos [g] in itinere ſuperauit. Cùm rogatione [h] Sulpicia imperium eius transferretur ad Marium, in Italiam [i] regreſſus, corruptis aduerſariorum exercitibus, Carbonem Italia expulit: [k] Marium filium apud Sacriportum, Teleſinum apud portam Collinam vicit. Mario Preneſte interfecto, Felicem ſe edicto appellauit. Proſcriptionis tabulas [l] primus propoſuit. Nouem millia * deditorum in villa publica cecîdit. Numerum ſacerdotum auxit, Tribuniciã poteſtatẽ minuit. Repub. ordinata Dictaturã depoſuit: [m] vnde ſperni cœptus, Puteolos cõceſſit: & morbo, qui Phthiriaſis vocatur, [n] interiit.

a IↃCXLVII.
b IↃCXLIX.
c IↃCLIX. Poſt paulo, Sicili[illegible] e vulg.
d IↃCLXIV.
e IↃCLXV.
f prœlio præf. Vul. IↃCLXVII.
* [illegible] ius vinxit [illegible] obo.
g IↃCLXVIII.
h IↃ[illegible]XV [illegible]atione Sulp. quid[illegible]
i I[illegible]XX
[illegible] in vul[illegible] interpungit[illegible]
k IↃCLXXI. Editi Marium [illegible] Al[illegible] Marium & Pontium Teleſinum apud
l IↃCLXXI.
* [illegible]orũ. [illegible]
m IↃCLXXIIII. Vul. ipſe deceptus male.
n IↃCLXXV.

Mithra-

76 ### * *Mithradátes rex Ponti.*

MITHRADATES rex Ponti, oriundus à ſeptem Perſis, magna vi animi & corporis, vt ſexiuges equos regeret, [a] duarum & viginti gentium ore loqueretur. Bello [b] ſociali diſſidentibus Romanis, Nicomêdem Bithynia, [c] Ariobarzanẽ Cappadocia expulit. Litteras per totam Aſiam miſit, vt quicumque Romanus eſſet, certa die interficeretur: & factum eſt. Græciam inſuláſque omnes, excepta Rhodo, occupauit. Sulla eum prœlio [d] vícit, claſſem eius proditione Archelai intercepit: Ipſum apud [d] Orchomenum opidum fudit, [e] & oppreſſiſſet, niſi aduerſum Marium [f] feſtinans, qualemcumque pacem componere maluiſſet. Deinde [g] eum Cabiris [h] reſiſtentẽ Lucullus fudit. Mithradates pòſt à Pōpeio nocturno prœlio [i] victus, in regnum confugit: vbi per ſeditionem popularium * à Phárnace filio in turre [k] obſeſſus, venenum ſumſit. Quod cùm tardius [l] ſubiret, quia aduerſum venena multis antea medicaminibus corpus firmarat: immiſſum percuſſorem Gallum [m] Sithocum auctoritate vultus territum reuocauit, & in cædem ſuam manum trepidantis adiuuit.

* Ita in nummis antiq. ſcribitur.
a M. ſſ. o. quinquaginta gentium
b IↃCLXII.
c IↃCLXV.
d IↃCLXVII.
d Orchienum Vulg. Aliꝗ Dardanum
e vulgati ſic: & oppreſſit, & potuit capere niſi m. ſſ. liberate ſi quer.
f IↃCLXIX.
g IↃCLXXXII.
h Al. acrius, al. Argis reſ.
i IↃCXXCVII.
* popularem Excuſi. veit. libb. præfero.
k IↃCXC.
l biberet, vulg. q. al. ebiberet. Al. Cũ is Tar. viueret
m Birocum m. ſſ. vt & Liuij Epitomator; Appianus Βιτοιτον vocat.

77 ### *Cn. Pompeius Magnus.*

CN. Pompeius Magnus, ciuili bello [a] Sullæ partes ſecutus, ita egit, vt ab eo maximè diligeretur. Siciliã [b] ſine bello à proſcriptis recepit. Numídiam Hiarbæ ereptam, [c] Maſſiniſæ reſtituit. Viginti ſex annos natus triumphauit. Lepidum acta Sullæ [d] reſcindere volentem, priuatus Italia * fugauit. Prætor [e] in Hiſpaniã pro * conſulibus

a IↃCLXX.
b IↃCLXXI
c IↃCLXXII.
d IↃCLXXV.
* vulg. abrogauit
e IↃCXXC
* proconſul. Vulg. illud rectum.

 miſſus

f IↃcXXCVI. miſſus Sertorium vicit. [f] Mox piratas intra qua-
g IↃcXXCVII. drageſimum diem ſubegit. Tigranum [g] ad dedi-
h IↃcXC. tionem, Mithradatem [h] ad venenum compulit.
[Ex m.ſſ. Vulg. felic. rerum in Septentrionem] Deinde mira felicitate [& celeritate] nunc in
i IↃcXXCVIII Septemtrione Albanos, [i] Colchos, Heniochos, Caſpios, Iberos: tunc in Oriente Parthos, Ara-
k IↃcXC. bas, atque Iudæos [k] cum magno ſui terrore penetrauit. Primus in Hircanum, Caſpium, Rubrum, & Arabicum mare vſque peruenit. Mox cùm di-
l IↃcXCVIII. uiſo orbis imperio, [l] Craſſus Syriam, Cæſar Gal-
m IↃcc. liam, Pompeius vrbem obtineret; poſt [m] cædem
n IↃccIIII. Craſſi, Cæſarem dimittere [n] exercitũ iuſſit: Cuius
o IↃccV. infeſto aduentu vrbe pulſus, in Pharſalia [o] victus, ad Ptolemæum Alexandriæ regem cõfugit. Eius [p] imperio ab Achilla & Pothino ſatellitibus occiſus eſt: [Huius latus ſub oculis vxoris & liberorum à [q] Septimio Ptolemæi præfecto mucrone confoſſum eſt. Iámque defuncti caput gladio præciſum, quod vſq; ad ea tempora fuerat [r] adoratum. Truncus Nilo iactus, à Seruio [s] Codro rogo inuſtus, humatúsque eſt, inſcribente ſepulchro, HIC [t] SITVS EST MAGNVS POMPEIVS. Caput ab Achilla Ptolemæi ſatellite, [u] Ægyptio velamine inuolutum, cum anulo Cæſari præſentatum eſt: Qui non continens lacrymas, illud plurimis & precioſiſſimis odoribus cremandum curauit.]

p His clauditur Pompeius in m.ſſ. Reliqua in excuſis aſſuta. Excipit hunc ſtatim Iul. Cæſar in m.ſſ. illo opt.

q Vulg. quæ à Phochyno qui Græcis Ποθεινὸς eſt. Alij à Theodoto qui Ptolemæi præceptor erat. De his in Notis

r ignoratum. q.d. & iactatus.

s Quid. lib. à Seruio inuſtus. alij, cedro pro Codro. VI. lib. Aen. laurus in buſto Pallantis.

t Hemiſtichium in VIII. Lucani bell. Pharſal. & P. fortè pro Pompeius ſcrib. Magnus enim fere conciſe appellatur antiquis.

u Vidi qui diſtinguerent, ſatellite Ægyptio, velam. Non ſequor.

ADDITA-

ADDITAMENTVM

VIRORVM ILLVSTRIVM EX LIBRIS ANTIQ. MANV DESCRIPTIS.

78 *Iulius Cæſar.* I.

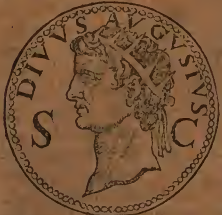

CAIVS Iulius Cęſar, veneratione rerum geſtarum Diuus dictus: cõtubernalis Thermo in Aſiam profectus; cùm ſæpè ad Nicomédé regem Bithyniæ cõmearet, impudicitiæ infamatus eſt. Mox Dolabellam iudicio oppreſſit: Dum ſtudiorum cauſſa Rhodum petit, à piratis captus & redemtus, eoſdem & poſtea captos [a] puniuit. Prætor [b] Luſitaniam, & pòſt Galliam, [c] ab alpibus vſque, & Oceanum bis claſſe tranſgreſſus, Britãniam ſubegit. Cùm ei [d] triumphus à Pompeio negaretur, armis eum vrbe pulſum in Pharſalia [e] vicit. Capite eius ablato fleuit & honorificè ſepeliri fecit: mox [f] à ſatellitibus Ptolemæi obſeſſus, eorum & regis nece Pompeio parentauit. Pharnacem Mithradátis filium fama nominis [g] fugauit. Iubam & Scipionem in [h] Africa: Pompeiios

a iugulatos cruci affixit. Plutar. Sueto. Cæſ. cap. LXXIV. Feneſtella II. Epito. decollaſſe ait apud Diomedem. I. lib. Gramm.
b IↃCXCIII.
c IↃCXCVI.
d IↃCCIII.
e IↃCCIV.
f IↃCCV.
g IↃCCVI.
h IↃCCVII.

peiios iuuenes in Hiſpania apud Mundam opi-
[i] IↃCCIIX. dum ingenti prœlio [i] vicit: Deinde ignoſcendo
amicis odia cum armis depoſuit: nam Lentulum
tantum, & Afranium, & Fauſtum Sullæ filium
[k] IↃCCVII. iuſſit [k] occidi. Dictator in perpetuum factus à
Senatu; in curia, Caſſio & Bruto cædis auctori-
[l] IↃCCIX. bus trib. & viginti vulneribus occiſus [l] eſt: cuius
corpore pro roſtris poſito, Sol orbem ſuum ce-
laſſe dicitur.

II. *Octauianus Cæſar.* 79

CÆSAR Octa-
uianus ex Octauia
familia in Iuliam
tralatus, in vltio-
nem Iulij Cęſaris,
à quo heres fuerat
inſtitutus, Brutum
& Caſſium cædis
[a] IↃCCXI. auctores [a] in Ma-
cedonia vicit. Sex-
tum Pompeium
Cn. Pompeij F. bona paterna repetentem, in fre-
[b] IↃCCXVII. to Siculo [b] ſuperauit. Marcum Antonium Cōſu-
lem Syriam obtinentem, amore Cleopatræ de-
[c] IↃCCXXII. uinctum, in [c] Actiaco Ambraciæ litore debella-
uit: Reliquam orbis partem per legatos domuit.
Huic Parthi ſigna, quæ Craſſo ſuſtulerant, vltro
reddiderunt. Indi, Scythæ, Sarmatæ, Daci, quos
non domuerat, dona miſerunt. Iani gemini por-
[d] XLII. tas bis ante ſe clauſas, primò ſub [d] Numa: iterum
[e] IↃXIIX. poſt primum Punicū [e] bellum; ſua manu [f] clau-
[f] IↃCCXXIIII [g] IↃCCXXXI. ſit. Dictator in perpetuum factus, [g] à Senatu, ob
res ge-

res geſtas Diuus Auguſtus eſt appellatus.

80 *Cato Prætorius.* III.

CATO Prætorius, Catonis Cenſorij pronepos, cùm in domo auunculi Druſi educaretur, nec pretio, nec minis potuit adduci à [a] Q. Popedio Silone Marſorum Principe vt fauere ſe cauſſæ Sociorum diceret. Quæſtor in Cyprum miſſus ad vehendam ex Ptolemæi hereditate pecuniam, cum ſumma eam fide perduxit: præterea coniuratos puniendos cenſuit. Bello ciuili, Pompeij parteis ſecutus eſt: quo victo exercitum per deſerta Africæ duxit, vbi Scipioni Conſulari delatum ad ſe imperium conceſſit. Victis partibus, Vticam conceſſit, vbi filium hortatus, vt clementiam Cæſaris experiretur, ipſe lecto Platonis libro, qui De bonis mortis eſt, ſemet occidit.

[a] M. ſ. ab Pedio Silone. IↃCLXII.
IↃCXX.
IↃCXC.
IↃCCIV.
IↃCCVII.

81 *M. Tullius Cicero.* IV.

MARCVS Tullius Cicero, genere Arpinas, patre Equite Romano natus, [a] genus à Tito Tatio Rege duxit. Adoleſcens [b] Roſciano iudicio eloquentiam, & libertatem ſuam aduerſum Sullanos oſtendit: ex quo veritus inuidiam Athenas [c] ſtudiorum gratia petiuit, vbi Antiochum Academicum philoſophum ſtudioſè audiuit: Inde eloquentiæ gratia Aſiam, pòſt [d] Rhodum petijt, vbi Molonem Græcum, Rhetorem tum diſertiſſimum magiſtrum habuit; qui fleſſe dicitur quòd per hunc Græcia eloquentiæ laude priuaretur. Quæſtor [e] Siciliam habuit, Ædilis [f] C. Verrem repetundarum damnauit. Prætor [g] Ciliciam latrocinijs liberauit. Conſul [h] coniuratos capite puniuit. Mox inuidia P. Clodij, inſtinctuque Cæſaris

[a] IↃCXLVII. Ante Chriſt. natum, CIII.
[b] IↃCLXXIII. Cic. ætat. 27.
[c] IↃCLXXIV. Ciceronis 28.
[d] IↃCLXXV. Ciceronis 29.
[e] IↃCLXXVIII Ætatis Cic. 32
[f] IↃCLXXXIII Ciceronis 37.
[g] IↃCCII. Ciceron. 56.
[h] IↃCXC. Cicero. 44.

Cæſaris & Pompeij, quos dominationis ſuſpe-ctos, eádem, qua quondam Sullanos, libertate perſtrinxerat, ſollicitatis Piſone[l] & Gabinio Cõſulibus, qui Macedoniam, * Syriamq́ue prouincias in ſtipendium opera huius acceperant, in exſilium actus: mox ipſo referente Pompeijo[k] redijt, eumq́ue ciuili[l] bello ſecutus eſt. Quo victo[m] veniam à Cæſare vltrò[n] accepit: quo interfecto Auguſtum fouit; Antonium hoſtem iudicauit. Et cùm III. Viros[p] ſe feciſſent, Cæſar, Lepidus, Antoniusq́ue, concordia non aliter viſa eſt inter eos iungi poſſe; niſi Tullius necaretur: qui, immiſſis ab Antonio percuſſoribus, cùm fortè Formijs quieſceret, imminens exitium corui auſpicio didicit: & fugiens occiſus eſt. Caput ad Antonium relatum.

i IↃcXCV. Ciceron. 49.
* M. ſ. Aſiamq́ue male.
k IↃcXCVI. Ciceronis 50.
l IↃccIV. Ciceron. 58.
m IↃccV. Ciceronis 59
n IↃccVI. Cicero: 60.
o IↃccIX. Ciceron. 63.
p IↃccX. Ciceronis 64.

V *Marcus Brutus.* 82

MARCVS Brutus auunculi Catonis imitator, Athenis Philoſophiam, Rhodi eloquentiam didicit. Cytheridem[a] mimam cum Antonio & Gallo amauit. Quæſtor in Galliam proficiſci noluit, quòd is bonis omnibus diſplicebat. Cũ Appio Claudio in Cilicia fuit: & cùm ille repetundarum accuſaretur; ipſe ne verbo quidem infamatus eſt. Ciuili bello à Catone ex Cilicia retractus,[a] Pompeijum ſecutus eſt. quo victo,[b] veniã à Cæſare accepit, & Proconſul[c] Galliam rexit, tamen cum alijs coniuratis in curia Cæſarem[d] occidit. Et ob inuidiam veteranorum in Macedoniam miſſus, ab Auguſto in campis Philippicis victus,[e] Stratoni ceruicem præbuit.

a De qua Virg. Ecloga X. & ibi Seruius, & Cic. Philip. 2. & lib. X. ad Attic. epiſt. 12.
a IↃccIV.
b IↃccV.
c IↃccVII.
d IↃccVIIII.
e IↃccXI. Philippus conſtanter in M. ſſ.

C. Caſsius

83 C. *Caſsius Longinus.* VI.

CAIVS Caſſius Longinus Quæſtor Craſſi in Syria fuit, poſt cuius cædem, collectis reliquijs IↃcc. IↃccII. in Syriam redijt. Oſacem præfectum regiũ apud Orontem fluuium ſuperauit. Dein quòd coëmtis Syriacis mercibus fœdiſſimè negotiaretur, Caruota * cognominatus eſt. Tribunus pleb. Cæſarem oppugnauit. Bello ciuili Pompeijum ſecutus claſſi præfuit : à Cæſare veniam accepit, tamen aduerſus eum coniurationis auctor cum Bruto fuit, & in cæde dubitanti cuidam, vel per me, inquit, feri: magnoque exercitu comparato, in Macedonia Bruto coniunctus in campis Philippicis IↃccIV. IↃccIX. ab Antonio victus, cùm eandem fortunam Bruti IↃccXI. putaret, qui Cæſarem vicerat, Pandaro liberto iugulum præbuit. Cuius morte audita, Antonius IↃccXI. exclamaſſe dicitur, Vici.

* *Varro lib. II. de re ruſt. ca. I. extr. Non ſcitis palmulas caryotas Syriæ parere in Iudæa, in Italia non poſſe? De Caryotis ſæpe Plinius.*

84 *Sextus Pompeiius.* VII.

SEXTVS Pompeijus in Hiſpania apud Mũdam [a] victus, amiſſo fratre, reliquiis exercitus [a] IↃccIIX. collectis Siciliam petijt : vbi ruptis ergaſtulis mare obſedit. Interceptis commeatibus Italiam vexauit: & cùm mari feliciter vteretur, Neptuni ſe filium confeſſus eſt, eumque bobus auratis & equo placauit. Pace [b] facta epulatus in naui cum [b] IↃccXIIII. Antonio & Cæſare non inuenuſtè ait : Hæ ſunt meæ carinæ : quia Romæ in [c] Carinis domũ eius Antonius tenebat. Rupto [d] per eumdem Antonium fœdere, Sextus ab Auguſto per Agrippam nauali prœlio [e] victus in Aſiam fugit, vbi ab Antonianis militibus occiſus eſt.

[c] *Ad Telluris ædem, in qua regione Pompeiorum domus. Sueton. de illuſt. Gramm.*
[d] IↃccXVII.
[e] IↃccXVIII.

Marcus

IIX. *Marcus Antonius.* 85

MARCVS Antonius in omnibus expeditio-
a Iↄccix. nibus Iulio Cæſari comes, Lupercalibus [a] diade-
ma ei imponere tentauit: mortuo diuinos hono-
res decreuit. Auguſtũ perfidioſè tractauit, a quo
apud Mutinam victus, Peruſij fame domitus, in
b Iↄccx. Galliam fugit: ibi Lepidum ſibi collegã [b] adiũxit:
Brutum, exercitu eius corrupto, occidit: Repara-
tis viribus in Italiam regreſſus cum Cæſare in
c ſcil. R.P.C. id eſt, reipub. conſtituendæ gratiam redijt. Triumuir factus [c] proſcriptionem
d Iↄccx. à Lucio Cæſare auunculo ſuo [d] cœpit. In Syriam
e Iↄccxix. miſſus bellum Parthis [e] intulit, à quibus victus,
vix tertiam partem de quindecim legionibus in
Ægyptum perduxit; ibi Cleopatræ amore deuin-
f Iↄccxxii. ctus in Actiaco litore ab Auguſto [f] victus eſt. In
Alexandrîam regreſſus, cùm habitu regio in ſo-
g Iↄccxxii. lio regali ſediſſet, necem [g] ſibi conſciuit.

IX. *Cleopatra Regina.* 86

CLEOPATRA Ptolemæi regis Ægyptiorum
Iↄccvi. filia, à fratre ſuo Ptolemæo eodemque marito,
quem fraudare regno voluerat, pulſa, ad Cæſarẽ
bello ciuili in Alexandrîam venit: ab eo ſpecie
ſua & concubitu, regnum Ptolemæi & necem
impetrauit. Hæc tantę libidinis fuit, vt ſæpè pro-
ſtiterit: tantæ pulcritudinis, vt multi noctem
a ↄccxxiv. illius morte emerint. Poſtea Antonio iuncta, cũ
eo victa, cũ ſe illi inferias ferre ſimularet in Mau-
ſoléo eius, admotis aſpidibus perijt.

AVRELII

AVRELII VICTORIS

HISTORIÆ ABBREVIATÆ

PARS ALTERA:

Ab Auguſto Octauiano, id eſt, à fine Titi Liuij, vſque ad Conſulatum decimum Conſtantij Auguſti, & Iuliani Cæſaris tertium.

1 ANNO Vrbis ſeptingenteſimo ſe- IↃCCXXII.
tè, viceſimoque II. etiam mos
Romæ inceſſit, vni prorſus paré-
di: Namque OCTAVIANVS
patre OCTAVIO, atq; adoptio-
ne magni auunculi Cæſaris, ac
mox Procerum conſulto ob victoriam patriam
placidè exercitam, AVGVSTI cognomento di-
ctus, illectis per dona militibus, atque annonæ
curandæ ſpecie vulgo, ceteros haud difficulter
ſubegit: Eoque modo annis quatuor circiter &
quadraginta actis, morbo Nolæ cõſumtus: adie-
ctis imperio ciuium Rhetis, Illyricoque, ac paca-

 ta exter-

ta externarum gentium ferocia, niſi Germaniæ: Quamquam tertius poſt NVMAM victo ANTONIO, Ianum clauſerit, quod iure Romano, quieſcentibus bellis accidebat. Mores viro ciuiles lepidiq́ue, flagrante haud modicè luxuria, ludorumq́ue cupidine atque ad ſomnum intemperantiæ. Doctorum, qui abunde erant, neceſſariorumq́ue percultor, cum eloquentiæ ſtudio, ac religionibus mirè retineretur. *Pater patriæ*, ob clementiam, ac Tribunicia poteſtate perpetuò habitus: hincq́ue vti Deo, Romæ prouincijsq́ue omnibus per vrbes celeberrimas, viuo, mortuoq́ue templa, ſacerdotes, & collegia ſacrauere. Felix adeò (abſque liberis tamen ſimulq́ue coniugio) vt Indi, Scythæ, Garamantes, ac Bactri legatos mitterent orando fœderi.

1OCCLXVI.

DEIN CLAVDIVS TIBERIVS NERO in Auguſti liberos è priuigno redactus arrogatione, vbi quę metuebãtur, ſatis tuta animaduertit, Imperium complexus eſt, cuius nomen aſtu obtinebat: ſubdolus & occultior, hisq́ue ſæpe ſimulando infenſus, quæ maximè cuperet, & inſidioſè deditus, quæ odio erant: ingenio ad repentina longè acriore: bonis initijs idem pernicioſus, quæſitiſſimis in omnem ferè ætatem ſexumq́ue libidini- 2

libidinibus: atque atrocius puniẽs inſontes, ſuos pariter externosq́ue. Adhuc dum vrbes & conuentus [adhuc] exſecratur, Capreas inſulã quæſierat flagitijs obtentui: Quare ſolutis militiæ artibus direpta pleraque iuris Romani: nihilq́ue præter Cappadocas, idq́ue inter exedra, in prouincia ſubactum, remoto rege Archelao, compreſſaq́ue Gætulorum latrocinia, quæ de Farnace duce paſſim proruperant. Prætorias quæ diſperſæ proximis municipijs, ſeu Romę, quæq́ue per domos habebantur, in caſtra apud Vrbem redegit; qua tenebantur Pręfecturam appellans, vel augens, Prętorio: Nam ceteros paritorum Pręſideſq́ue Auguſtus inſtituerat.

3 IGITVR Claudio ꝇↄccxc.
Tiberio iam inſidijs oppreſſo, cùm imperium tres atque viginti, æui octogeſimũ, vno minus annos egiſſet, CAIVS CÆSAR cognomento CALIGVLA auentibus cunctis deligitur, maiorum gratiæ parentiſq́ue. Namque per filiam proauus Auguſtus: genere materno, Agrippa; Druſus, Germanici pater, è quo is oriebatur, aui erant. Quorum modeſtia atque immaturo, abſque Octauiani, interitu, vulgus, ſimul matris fratrumq́ue, quos Tiberius exitio interceperat, permouebatur. Qua cauſſa nitebantur omnes

caſum tantæ familiæ lenire adoleſcentuli ſpe: Tũ quia natus in exercitu (vnde cognomentum calciamento militari quæſiuerat) legionibus carus acceptusque habebatur. Pręterea prudẽtiſſimus quiſque ſimilem fore ſui credebat, quod longè ſecus, *quaſi naturæ lege*, quæ crebro tamquam ex induſtria malos è bonis; agreſtes è doctioribus, & ceteros huiuſcemodi ſeu contrà gignit. Quo demũ exemplo ſapientium plures caruiſſe liberis vtilius duxere. Ceterum in Caligula haud quaquam vero plurimum aberant; quippe qui diu immania animi ita pudore, ac parendi ſpecie obtexerat, vti meritò vulgaretur, neque meliores famulos neque atrociorem dominum illo fuiſſe. Denique nactus poteſtatẽ, vti talia ingenia veteris ſolent anni menſibus, egregia ad populum inter partes cum militibus geſſit: delataque coniuratione, quaſi minus credens, prædicaret, vix cõuenire in eum, cuius vita nullius oneri aut incommodo eſſet. Sed repentè cæſis primum vario facinore innocentium paucioribus, tamquam belluæ hauſto ſanguine ingeniũ exercuit: itaque deinceps triennium conſumtum, cum Senatus atque optimi cuiuſque multiplici clade terrarum orbis fœdaretur: Quin etiam ſororum ſtupro ac matrimonijs illudens nobilibus Deorum habitu incedebat, cum Iouem ſe ob inceſtum; ex thoro autem Bacchanali Liberum ſe aſſereret. Ne que ſęcus contractis ad vnum legionibus, ſpe in Germaniam tranſgrediendi, conchas vmbilicoſque in ora maris Oceani legi iuſſit: Cum ipſe nunc fluxo cultu Venerioque intereſſet; nunc armatus

ſpolia

ſpolia à ſe non ex hominibus, ſed cæleſtium capi dictitaret: ſcilicet quòd huiuſmodi piſces Græcorum dicto, quîs augendi omnia ſtudiú eſt, Nympharum lumina accepiſſet. His elatus dominum dici, atque inſigne regni capiti nectere tentauerat. Qua cauſa auctore Cherea mori, quibus Romana virtus inerat, tanta pernicie Rempub. confoſſo eo leuare: prælatumque excellens Bruti facinus eiecto Tarquinio foret, ſi per Quirites modò militia exerceretur. Verùm vbi ciues deſidia externos, Barbaroſque in exercitum cogere libido inceſſit; corruptis moribus libertás oppreſſa atque habendi auctum ſtudium. Interim dum Senatus decreto gentem Cæſarum, etiam muliebri ſexu, omnemque affinitatem armati perſequuntur, fortè vnius ortus Epiri è cohortibus quę palatiú per opportunos locos obſidebãt, Ti. Claudiú occultantẽ ſe reperit deformi latebra: protractoq; eo exclamat apud ſocios; ſi ſapiãt, adeſſe principẽ. Et ſanè quia vecors erat, mitiſſimus videbatur imprudẽtibus: Quę res aduerſum nefariã patrui Neronis mentẽ auxilio, neq; apud fratris filiú Caligulã inuidię fuit: quin etiã militares plebiſque animos conciliauerat, dum flagrante ſuorú dominatione, ipſe contemtui miſerabilior haberetur. Talia pleriſque memorãtibus, repentè eú, nullo retractante, quæ aderant turbæ circúſiſtunt, ſimulque affluebant reliqui militú & vulgi magna vis: Quod vbi Patres accepêre, mittunt ocyus auſum comprimere. Sed poſtquam varijs, tetriſque ſeditionibus ciuitas cunctique ordines lacerabantur, tãquam ex imperio omnes dedere

ſe: Ita Romæ Regia poteſtas firmata, proditumque, apertius *mortalium conatus* vacuos à Fortuna caſſoſque eſſe.

IↃCCXCIV.

IGITVR CLAVDIVS, quamquam ventri fœdè obediens, vecors iuxtà atque immemor, pauiduſque animi & ignauior eſſet; pleraque per formidinē tamē egregiè conſultabat, Nobilitatis præcipuæ conſilijs quæ metu colebatur: Quippe *ſtolidorum ingenia* proinde agunt, vti monitores ſunt. Denique bonis auctoribus compreſſa per eum vitia, ac per Galliam Druidarum famoſæ ſuperſtitiones: lata iura quamcommodiſſima; curatū militiæ officium: retenti fines, ſeu dati imperio Romano, Meſopotamia per Orientem; Rhenus, Danubiuſque, ad Septemtrionem; & à Meridie Mauri acceſſere prouincijs, demtis regibus poſt Iubam: cæſaque Muſalamiorum manus; ſimul, vltima occaſus, Britanniæ partes contuſę, quam ſolam adijt, Oſtia profectus mari: nā cetera duces curauere. Adhuc annonæ egeſtas compoſita, quam Caligula induxerat, dum adactis toto orbe nauigijs, peruiū mare theatris curribuſque damno publico efficere contendit. Neque ſecus cenſu nouato, cum Senatu motis pluribus, laſciuum adoleſcentem, quem ſibi probatum parens aſſeruerat, 4

ruerat, retinuiſſet, Cẽſorem & liberis patrem debere eſſe, rectè adiecerat. Aſt vbi Meſſalinæ cõiugis, ſimulque libertorum delinimentis, quibus ſemet dediderat, in prauum abſtractus, non illa modo Tyrannorum admiſſa, verùm quæ poſtremum genus mulierum, atque ſeruile quibat facere viro amenti dominoque. Namque vxor primò paſſimque, quaſi iure, adulteris vtebatur: eoque extincti cum ſuis plerique, ingenio, ſeu metu abſtinentes; dum peruagatis mulierum artibus peti ſe à petitis criminatur. Dehinc atrociùs accenſa, nobiliores quaſque nuptas, & virgines, ſcortorum modo ſecum proſtituerat: coactique mares vti adeſſent: Quod ſi qui talia horruerat; affecto crimine, in ipſum omnemque familiam ſæuiebatur. Namque Claudium, vti ſuprà docuimus, natura performidoloſum, iniecto metu ſui agitabant, maximè coniurationis: Quo commẽto liberti etiam, quos vellent, perditum ibãt. Qui primò ſceleribus collubentes, vbi pares patronæ facti ſunt, eam quoque ignaro, quaſi iubente tamen, domino, per ſatellites interfecere. Et ſanè in id progreſſa mulier erat, vti, animi ac pellicũ gratia Oſtiam profecto, Romæ nuptias cum altero frequentaret. & hinc notior, dum mirum videtur apud Imperatorem virum, quàm Imperatori nuptam eſſe. Ita liberti poteſtatem nacti ſummã ſtupris, exſilio, cæde, proſcriptionibus, omnia fœdabant, eoque herilem ſtultitiam perpulere, vti ſenex fratris filiam in nuptias concupiſceret. Quæ quamuis ſuperiore abſurdior haberetur, circoque paria extimeſceret; veneno coniugẽ

 interemit.

interemit. Huius anno ſexto, cum quatuordecim regnarit, octingenteſimus Vrbis mirè celebratus, viſusque apud Ægyptum Phœnix, quam volucrem ferunt anno quinquageſimo ex Arabis memoratos locos aduolare: atque in Ægæo mari repentè inſula ingens emerſit, nocte qua defectus Lunæ acciderat. Tetrum funus, vti quondã in Priſco Tarquinio, diu occultatum: dum arte mulieris corrupti cuſtodes, ægrum ſimulant, atq; ab eo mandatam interim priuigno, quem paullo antè in liberos adſciuerat, curam Reipublicæ.

IↃCCCVII. Eo modo L. Domitivs (nam id certè nomen Neroni, patre Domitio, erat) Imperator factus eſt. Qui cum longè adoleſcens dominatum parem annis vitrico geſſiſſet, quinquennium tamen tantus fuit, augẽda vrbe maximè, vti meritò Traianus ſæpius teſtaretur, *procul differre* cunctos Principes Neronis quinquennio: quo etiã Pontũ in ius prouinciæ, Polemonis permiſſu, redegit; cuius gratia Polemoniacus Pontus appellatur: itemq; Cottias alpes, Cottio rege mortuo. Quare ſatis compertum *neque æuum* impedimento virtuti eſſe: eam facilè mutari, corrupto per licentiam ingenio: omiſſamque adoleſcentiæ quaſi legem, pernicioſius repeti. Namque eo dedecore

reliquum

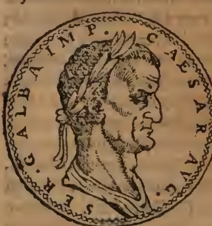
reliquum vitæ egit, vti pigeat, pudeatque memorare huiuſcemodi quemquam, nedum rectorem gentiũ, fuiſſe. Qui dum pſallere per cœtus, Græcorum inuento, in certamen coronæ cœpiſſet; eò progreſſus eſt, vti neque ſuæ, neque aliorum pudicitiæ parcens, ad extremum amictus nubentiũ virginum ſpecie, palam Senatu, dote data, cunctis feſta more celebrantibus, in manum cõueniret lecto ex omnibus prodigioſis. Quod ſanè in eo [narrantur ſcelera Neronis] leuius ęſtimandũ. Quippe noxiorum vinctis modo, pelle tectus feræ, vtrique ſexui genitalia vultu contrectabat; Exactor parium maiore flagitio. Atque inter hęc matrem etiam contaminauiſſe plures habent; dũ ea quoq; dominandi ardore, ſcelere quolibet ſubijci filiũ cupit. Id ego, quamquã ſcriptoribus diuerſa firmãtibus, verũ puto: Namq; *vbi mentẽ* inuaſerint vitia, nequaquã verecũdiæ externis ſocietate humanius datur peccandi cõſuetudo, noua, & eo dulciora, affectãs, ad extremũ in ſuos agens: Quod his proditũ magis, dũ quaſi quodã progreſſu, illapet alteros ad Patrui nuptias, atq; alienorũ cruciatibus, mariti exitiũ: hic paulatim ad ſacerdotẽ Veſtę, deinde in ſe, poſtremò vterq, in ſui ſcelus proceſſerunt: Neque blandimentis talibus tamen coaleſcere potuêre, ſed eo præceps dati, dum inſidiantur inuicem, mater peruerſa interijt. Igitur cum omne ius, faſque parricidio triuiſſet, ac magis, magiſque in optimos ſæuiretur, coniurauere plures varia ſanè tempeſtate, ad liberandam Rempub. Quîs proditis, cæſiſque immanior, vrbem incendio, plebem feris vulgo

 ẽmiſſis,

emiſſis, Senatum pari morte tollere decreuerat, noua ſede regno quæſita, maximeque incitante legato Parthorum, qui fortè inter epulas, aulicis, vti mos eſt, canentibus, cùm ſibi citthariſtam popoſciſſet; reſponſo dato, liberum eſſe adiecerat, ſumeret ipſe quem vellet è ſuis, oſtentans qui conuiuio aderant: quòd *liber ſub* imperio nullus haberetur. Ac ni Galba, qui Hiſpaniæ pręſidebat, cognito mandatum ſui exitium, quamquam ſenecta ætate, imperio correpto ſubueniſſet; tantũ facinus haud dubiè patraretur. Verũ eius aduentu deſertus vndique, niſi ab ſpadone, quẽ quondã exſectũ formare in mulierem tentauerat, ſemet ictu tranſegit: cùm implorans percuſſorem, diu ne ad mortẽ quidem meruiſſet cuiusquã officiũ.

Hic finis Cæſarum genti fuit, quem fore prodigiorum multa denunciauere, præcipueque eorum prædijs areſcens lauri nemus dicatum triumphantibus; atque interitus gallinarũ, quæ adeò multæ, albæque, aptiores erãt religionibus, vt ijs Romæ habeatur hodie locus.

IↃCCCXXI.

At Galba, haud ſecus nobilis è gẽte clariſſima Sulpiciorum, vbi Romam ingreſſus eſt quaſi luxuriæ aut etiam crudelitati auxilio vẽtitaſſet; rapere, trahere, vexare, ac fœdum in modum vaſtare cuncta, 6

re cuncta, & polluere. Quîs rebus inteſtabilior (dum *grauius offendunt* quos mollius conſulturos ſpes erat) ſimul quia opes militum nimis pecuniȩ cupidus attenuauerat, Othone authore interficitur: qui prȩlatum adoptione eius Piſonem impatientius dolens, accenſas cohortes, armataſque in forú deduxerat: Quò cú lorica tectus Galba tumultum leniturus contenderet; ad lacú Curtiú cæſus eſt menſe Imperij ac die ſeptimo.

7 IGITVR SALVIVS OTHO, Neroni quoque quondam criminosè familiaris, haud multo fine adoleſcétiæ grandior potétiam inuadit: Qui dies ferè quinq; & octoginta prœcognitis moribus potitus, poſtquam à Vitellio, qui è Gallia deſcenderat, Veronenſi prœlio pulſus eſt; mortem ſibi conſciuit. IↃCCCXXII.

8 ITA ad AVLVM VITELLIVM poteſtas delata; quæ progreſſu funeſtior talibus initijs foret, ſi Veſpaſianus aliquandiu Iudæorum bello; quod Neronis iuſſu ſuſceperat, impenſius attineretur. Is vbi geſta per Galbam, ipſúmque oppreſſum accepit; ſimul quoniam legati Mœſiæ, Pannoniciq́ue exercitus hortantium venerant, Imperium capit: Namque milites prædicti, poſtquam Othonem prætorijs, Vitellium Germani- IↃCCCXXII.

cianis

cianis legionibus factum compere-re, æmuli, vt inter ſe ſolent, ne diſſi-miles viderentur, Veſpaſianum per-pulere; in quem iã Syriacæ cohortes ob egregia vitę cõ-ſenſerant. Quippe Veſpaſianus noua Senator familia, Reatinis maioribus, induſtria rebusque pacis ac militiæ longè nobilis habebatur. Huius legatorum in Italiam transgreſſu, fuſisque apud Cremonam ſuis, Vitellius ab Sabino, Vrbi præfecto, Veſpaſiani fratre, ſeſtertium millies pepigerat, arbitris militibus Imperio decedere: ſed poſtquam mox circumuentum ſe núcio ratus eſt, quaſi renouato furore ipſum ceteroſque aduerſæ partis, cum Capitolio, quod ſaluti remediũ ceperant, cremauit. Aſt vbi vera eſſe, ac propinquare hoſtes patefactum eſt; productus è tugurio, quò ſe abdiderat, ianitoris iniecto laqueo, parricidarum more, ad ſcalas Gemonias, perque eas pertractus; ſimul ictibus, quantum quisque valuerat, confoſſo corpore in Tiberim deijcitur tyrannidis octauo menſe: annos natus ſeptuaginta & quinque amplius.

Hi omnes, quos paucis attigi, præcipueque Cæſarum gẽs, adeò litteris culti, atque eloquentia fuere, vt ni cunctis vitijs (abſque Auguſto) nimij forent; tantæ artes profectò texiſſent mo-

dica

dica flagitia. Quîs rebus quamquam ſatis cõſtet præſtare mores; tamen cuique præſertim ſummo Rectori, vtroque, ſi queat, iuxta opus : ſin autem vitæ propoſito in immenſum progrediente, elegantiæ ſatis atque auctoritatis ſumat eruditionẽ.

9

Hoc item ex genere Vespasianvs, ſanctus omnia, facũdię haud egens promendis quæ ſenſerat : exſanguem diu, feſſumque terrarum orbem breui refecit : Namque primum ſatellites tyrannidis, niſi qui fortè atrocius longè proceſſerant, flectere potius maluit, quàm excruciatos delere : Prudentiſſimè ratus, *nefaria miniſteria* à pluribus metu curari. Dein coniurationum multas ſcelere inulto abſcedere patiebatur; comiter, vti erat, ſtultitiæ arguens, qui ignorarent *quanta moles* moleſtiaque imperio ineſſet. Simul diuinis deditus (quorum vera pleriſque negotijs compererat) ſucceſſores fidebat liberos Titũ ac Domitianum fore Præterea legibus æquiſſimis monendo, quodque vehementius eſt, vitæ ſpecie vitiorum plura aboleuerat : Infirmius tamen, vti quidam prauè putant, aduerſum pecuniam: Cum ſatis conſtet, ærarij inopia, ac labe vrbium, nouas eum neque aliquandiu poſtea habitas, vectigalium penſiones exquiſiuiſſe. Namque Romæ Capito-

1ↄcccxxii.

Capitolium, quod conflagraſſe ſuprà memorauimus, ædes Pacis, Claudij monumenta, Amphitheatri tanta vis, multæque aliæ, ac forum cœpta ac patrata. Adhuc per omnes terras, qua ius Romanum eſt, renouatæ vrbes cultu egregio, viæque operibus maximis munitæ, & cauati montes per Flaminiam, prono tranſgreſſu. Quæ tot tantaque breui confecta, intactis cultoribus; prudétiam magis quàm auaritiam probauere: ſimul céſu more veterum exercito, Senatu motus probroſior quiſque; ac, lectis vndique optimis viris, mille gentes compoſitæ, cùm ducentas ægerrimè reperiſſet, exſtinctis ſæuitia Tyrannorum pleriſque: Ac bello Rex Parthorum Vologeſus in pacé coactus, atque in prouinciá Syria, cui Palæſtinæ nomen, Iudæique annitente filio Tito: qué tráſgrediens in Italiam reliquérat externæ militiæ: moxque victorem Præfectura Prætorio extulerat. Vnde etiam honos is, ingens à principio, tumidior, atque alter ab Auguſto imperio fuit. Verùm hac tempeſtate dum honorú honeſtas deſpectatur, miſtique bonis indocti, ac prudétibus inertes ſunt; fecere nomen plerique potentia vacuum inſolens per iniurias, ſubiectum peſſimo cuique, & annonæ ſpecie rapax.

IↄCCCXXXII. CETERVM TITVS, poſtquam imperium adeptus eſt, incredibile [eſt] quantum qué imitabatur, anteierit: præſertim litteris, clementiaq; ac muneribus. Denique dum conceſſa per priores Principes firmari ab inſequétibus mos eſſet; ſimul imperium cepit, talia poſſidentibus edicto ſponte cauit, proſpexitque: neque minus ſanctè 10

facilis

facilis in tuendis, qui fortè in ſe cõſpiraſſent: adeò vt cũ ampliſſimi ordinis dico, abnuere cogitatum ſcelus nequirent; Patresque cẽſuiſſent de confeſſis ſupplicium ſumendũ, deductus in ſpectaculum ſe vtrumque aſſidere iuſſit, petitoque ex induſtria gladiatoris, quorum pugnæ viſebantur, gladio, quaſi ad explorandã aciem, vni atque alteri committere: Quîs perculſis, & conſtantiam mirantibus, Videtíſne, inquit, *poteſtates fato* dari, fruſtraque tentari facinus potiũdi ſpe, vel amittendi metu? Ita biennio pòſt, ac menſes ferè nouem Amphitheatri perfecto opere, lautiſq; veneno interijt, anno æui quadrageſimo; cùm eius pater ſeptuageſimo obijſſet, Imperator decennij. Huius ſanè mors adeò prouincijs luctui fuit, vti, generis humani delicias appellantes, orbatum orbem deflerent.

II IGITVR DOMITIANVS fratris atque Iↄcccxxxvi Imperatoris optimi nece, priuato ſcelere publicoque amentior, ſimul maculoſæ adoleſcentiæ, prædas, cædem, ſupplicia agere occœpit. Maior libidinum flagitio, ac plus quam ſuperbè vtens patribus: Quippe qui ſe dominum Deumque dici coëgerit: quod confeſtim ab inſequentibus remotum, validiùs multo poſthac deinceps, retulêre.

tulêre. Sed Domitianus primò clementiam ſimulâs, neque adeò iners domi, belloque tolêrantior videbatur: Idcircoque Dacis & Cattorum manu deuictis, Septembrem Octobremque menſes, Germanici ſuperiorem; è ſuo nomine alterũ appellauerat: multaque opera inchoata per patrem, vel fratris ſtudio, atque in primis Capitoliũ abſoluit. Dehinc atrox cædibus bonorum, ſegniſque, ridiculè remotis procul omnibus, muſcarũ agmina perſequebatur, poſtquam ad libidinem minus virium erat, cuius fœdum exercitiũ Græcorum lingua κλινοπάλην vocabat: hincque iocorum pleraque: Nam percunctanti cuidam, Quiſquámne in Palatio eſſet, reſponſum: Ne muſca quidem, niſi fortè apud palæſtram. Is ergo magis magiſque ſęuitia nimius, eoque ſuſpectior, etiã ſuis, libertorum conſilio, vxore non ignara, quæ amorem hiſtrionis viro prætulerat, pœnas luit; quinto & quadrageſimo anno vitæ, dominationis circiter quintodecimo. At Senatus gladiatoris more funus ferri, radendumque nomen decreuit. Quo moti milites, quibus priuatæ commoditates diſpendio publico largius procedunt, auctores necis ad ſupplicium petere, more ſuo ſeditioſius, cœperunt. Qui vix ægreque per prudentes

dentes cohibiti, tandem in gratiam Optimatum cõuenêre: Neque minus per ſe moliebantur bellum, quod his conuerſum imperium mæſtitiæ erat,ob omiſſionẽ prędarum per dona munifica.

Hactenus Romæ,ſeu per Italiam orti Imperiũ rexêre: hinc aduenæ : Neſcio quoque an, vt in Priſco Tarquinio,longè meliores. At mihi quidem audienti multa legentique, planè compertum, *vrbem Romam* externorum virtute, atque inſitiuis artibus præcipuè creuiſſe.

12

QVI DE enim NERVA Cretenſi prudentius, magiſque moderatum? Qui cùm extrema ætate apud Sequanos, quo tyranni defecit metu, Imperiũ arbitrio legionum cepiſſet; vbi proſpexit, niſi à ſuperioribus robuſtioribusq; corpore,animoque geri non poſſe, menſe ſexto ac decimo ſemet eo abdicauit,dedicato prius foro, quod appellatur Peruium:quo ædes Mineruæ eminentior conſurgit, & magnificentior. Id cùm ſemper *egregium ſit* metiri quantũ queas,neq; ambitione pręceps agi; tum in imperio: cuius adeò cupidi mortales ſunt, vt id vel vltima ſenectus auidè petat. Huc accedit quòd ſuffecti virtute quantus conſilio eſſet, magis magiſque patefecit. IↃCCCXLIX.

13 NAMQVE VLPIVM TRAIANVM Italica IↃCCCLI.

H lica

lica vrbe Hiſpaniæ ortum, ampliſſimi ordinis tamen atq; cõſulari loco, adrogatũ accepit & dedit. Hoc ægrè clarior domi, ſeu militiæ reperietur. Quippe primus, aut ſolus etiam, vires Romanas trans Iſtrum propagauit, domitis in prouinciam Dacorum pileatis Saciſque nationibus, Decibalo Rege ac Sardonios: ſimul ad ortum ſolis cunctæ gentes, quæ inter Indum & Euphratem amnes inclytos ſunt, concuſſæ bello, atque imperati obſides Perſarum regi, nomine Coſdroë, & inter ea iter conditum per feras gentes, quo facilè ab vſque Pontico mari in Galliam permeatur. Caſtra ſuſpectioribus atq; opportunis locis exſtructa; ponſque Danubio impoſitus; ac deductæ coloniarum pleręque. Adhuc Romæ à Domitiano capta fora, atque alia multa, pluſquã magnificè coluit, ornauitque & annonæ perpetuæ mirè conſultum, reperto firmatoque Piſtorum collegio: ſimul noſcendis ocyus, quę vbique è Rep. gerebantur admota media publici curſus. Quod equidem munus ſatis vtile, in peſtem orbis Romani vertit poſteriorum auaritia, inſolentiaque: niſi quòd his annis ſuffectæ vires Illyrico ſunt, Præfecto medente Anatolio. *Boni, maliq; in Repub. nihil eſt*, quod in diuerſum traduci nequeat

moribus

moribus præſidentium. Æquus, clemens, patientiſſimus, atque in amicos perfidelis: Quippe qui Surę familiari opus ſacrauerit, quæ Suranę ſunt: vſque eò innocentiæ fidens, vti Præfectum Prætorio Saburanum nomine, cum inſigne poteſtatis, vti mos erat, pugionem daret, crebro monuerit: Tibi iſtum ad munimentum mei committo, ſi rectè agam: ſin aliter, in me magis: Quod *moderatorem* omnium vel errare minus fas ſit. Quin etiam vinolentiam, quo vitio, vti Nerua, angebatur, prudentia mollierat; curari vetans iuſſa poſt longiores epulas. His virtutibus acto Imperio annos prope viginti, cùm terræ motu graui apud Antiochiam ceteraque Syriæ * extremis afficeretur, rogatu Patrum militiam repetens, morbo perijt, grandæua ætate; adſcito prius ad Imperiú Hadriano ciue propinquoque. Abhinc diuiſa nomina Cæſarum atque Auguſti: inductumque in Rempublicam, vti duo, ſeu plures ſummæ potentię, diſſimiles, cognomento ac poteſtate diſpari ſint. Quamquam alij Plotinæ, Traiani coniugis fauore Imperium aſſecutum putent, quæ viri teſtamento hæredem regni inſtitutum ſimularat.

14 Igitvr Ælivs Hadrianvs eloquio, toga'que ſtudijs accommodatior, pace ad Orientem compoſita, Romam regreditur: ibi Grę corú more, ſeu Pompilij Numæ, cęrimonias, leges, gymnaſia, doctoreſque curare occœpit: Adeò quidem, vt etiam ludum ingenuarum artium, quod Athenæum vocant, conſtitueret. Atque initia Cereris, Liberæque quæ Eleuſina dicitur, IↃCCLXX.

 Athenien-

Atheniēſiū modo Roma percoleret. Deinde, vti ſolet, tranquillis rebus, remiſſior rus proprium Tibur ſeceſſit, permiſſa Vrbe Lucio Ælio Cæſari: Ipſe, vti beatis locupletibus mos, palatia exſtruere, curare epulas, ſigna, tabulas pictas: poſtremò omnia ſatis anxiè proſpicere, quæ luxus laſciuiæque eſſent. Hinc orti rumores mali, iniecíſſe ſtupra puberibus, atque Antinoi flagrauiſſe famoſo miniſterio, neque alia de cauſa vrbem conditā eius nomine, aut locaſſe Ephebo ſtatuas: Quæ quidē alij pia volūt, religioſaque: quippe Hadriano cupiente fatum producere, cùm voluntarium ad vicem Magi popoſciſſent, cūctis retractantibus, Antinoum obieciſſe ſe referunt: hincque in eum officia ſupradicta. Nos rem in medio relinquemus: quamquam in remiſſo ingenio ſuſpectam æſtimantes ſocietatem æui longè imparilis. Interim Ælio Cæſare mortuo, cùm ipſe animo parū valeret, idcircoq; deſpectui haberetur, ad creandum Cæſarem Patres conuocat. Quibus properè accurrentibus, fortè Antoninum conſpexit ſenis ſoceri, aut genitoris anxios greſſus leuantem manu: Quo mirè oblectatus, adoptatum legibus Cæſarem iubet, ſtatimque ab eo Senatus, cui ludibrio fuerat, magnam partem necari. Neque multo

multo pòſt apud Baias tabe interijt: anno imperij, abſque menſe, viceſimo ſecundo, ſenecta viridiore. At patres ne Principis oratu quidē ad Diui honorem eidem deferendum flectebantur; tantum amiſſos ſui ordinis tot viros mærebant. Sed poſtquam ſubitò prodiere, quorum exitium dolori erat, quiq́ue ſuos complexi, cenſent quod abnuerant.

15

Avrelio Antonino cognomentum Pij. Hunc ferè nulla vitiorũ labes maculauit. Vir vetertimæ familiæ, è Lanuuino municipio, Senator vrbis: adeò æqualis, probiſque moribus, vti planè docuerit, neque *iugi pace*, ac longo otio abſoluta ingenia corrumpi: eoq́ue demum *fortunatas vrbes* fore, ſi regna ſapientiæ ſint. denique annis, quibus publica egit, viginti, idē manſit, celebrato magnifice Vrbis nongenteſimo: Niſi fortè triumphorum expertem, ſocordiæ videtur: quod longè ſecus eſt, cùm maius haud dubiè ſit, neque quemquam turbare auſum compoſita, neque ipſum oſtentandi ſui bellum feciſſe quietis gentibus. Quinetiam maribus fruſtratus, filiæ viro Reipublicæ conſultauit. ıɔcccxci.

16 Namqve M. Boionium, qui Avrelivs Antoninvs habetur, eodem opido, pari nobilitate, CCIɔXIIII.

bilitate, philoſophandi verò, eloquentiæq; ſtudijs longè præſtantem in familiam atque imperium adſciuit. Cuius diuina omnia domi, militiæque facta, conſultaque: quæ imprudentia regendę coniugis attaminauit: quæ in tantum petulantiæ proruperat, vt in Campania ſedens, amœna littorum obſideret, ad legendos ex nauticis, quia plerumque nudi agunt, flagitijs aptiores. Igitur Aurelius, ſocero apud Lorios, anno vitæ poſt quintum & ſeptuageſimum mortuo, confeſtim fratrem L V C I V M V E R V M in ſocietatem potentiæ accepit.

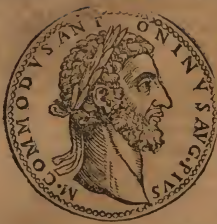

Eius ductu Perſę, cum primum ſuperauiſſent, ad extremum triumpho ceſſere, Rege Vologeſo. Lucius paucis diebꝰ moritur: Hincq; materies fingēdi, dolo conſanguinei circumuentum: Quem ferunt, cum inuidia geſtarum rerum angeretur, fraudem inter cœnam exercuiſſe. Namq; ita veneno cul-

tri

tri parte, vuluæ fruſtum, quod de induſtria ſolum erat, eo præcidit: conſumtoque vno, vti mos eſt, inter familiares; alterum, qua virus contigerat, germano porrexit. Hæc in tāto viro credere, ni ſi animi ad ſcelus proni, non queunt. Quippe cum Lucium ſatis conſtet Altini Venetiæ vrbe conſumtum, tantumque Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac litterarum fuiſſe, vt is Marcomannos, cum filio Commodo, quem Cæſarem ſuffecerat, petiturus, philoſophorum obteſtantium circūfunderetur; ne ſe expeditioni aut pugnæ prius committeret, quàm ſectarum ardua & occulta explanauiſſet. Ita incerta belli eius ſalute, doctrinæ ſtudijs metuebantur: tantumque illo imperante floruere artes bonæ, vt illam gloriā etiam temporum putem. Legum ambigua mirè diſtincta, vadimoniorumque ſolléni remoti denunciandæ litis, operiédæque ad diem commodè ius introductum. Data cunctis promiſcuè ciuitas Romana: multæ vrbes conditæ, deductæ, repoſitæ, ornatæque; atque in primis Pœnorum Karthago, quam ignis fœdè conſumſerat; Aſiæque Epheſus, ac Bithyniæ Nicomedia conſtratæ terræmotu, æquè ac noſtra ætate Nicomedia Cereali Conſule. Triumphi acti ex nationibus quæ regi Marcomaro ab vſque vrbe Pannoniæ, cui Carnuto nomen eſt, ad media Gallorū protendebantur. Ita anno Imperij octauo, decimoque, æui validior, Vendobonæ interijt, maximo gemitu mortalium omnium. Denique qui ſeiuncti in alijs Patres, ac vulgus, ſoli omnia decreuere, templa, columnas, ſacerdotes.

C ꝏ XXXIII.

A t filius ſæua à 17 principio dominatione deteſtabilior habebatur, præcipuè per maiorum controuerſam memoriam; quæ poſteris vſque eò grauis eſt, vt abſque communi in impios odio, quaſi corruptores generis execrabiliores ſint. Bello planè impiger, quo in Quados proſperè geſto, Septembrem menſem Commodum appellauerat, Mœnia Romana potentia vix digna, lauandi vſui inſtituit. Immiti prorſus feroque ingenio, adeò quidem vt gladiatores, ſpecie depugnandi, crebro trucidaret: cùm ipſe ferrum obiectum veronibus plumbeis vteretur. Cumque eo modo plures confeciſſet, fortè eum Scæua nomine, audacia ac robore corporis pugnandique arte peruidens, ab ſtudio tali deterruit, qui ſpreto gladio, quem inutilem cernebat, u fficere vtrique ait, quo armabatur ipſe. Eo metu, ne inter congreſſum, vti ſolet, extorto pugione conficeretur, Scęuā remouit, atque ad alios formidoloſior, in feras belluasque ferociam conuertit. Quîs rebus cùm inſatiabilem ſanguinis cuncti horreſcerent; coniurauere (ne) in eum maximè proximus, quippe *dominationi* adeò fidus nemo: ipſique ſatellites, dum inceſtam mentem prauamque putant, & C o m m o d v m quidem primo occultatius veneno

neno petiuêre, anno regni tertio ferè atque decimo: Cuius * fruſtrata per cibum, quo ſe caſu repleuerat; cùm tamen alui dolorem cauſſaretur, auctore medico, principe factionis, in palęſtram perrexit. Ibi per miniſtrum vngendi (nam fortè is quoque è conſilio erat) faucibus, quaſi arte exercitij, Pacchiorum nodo validius preſſis, exſpirauit. Quo cognito Senatus, qui ob feſta Ianuariorũ frequens primo luci conuenerat; ſimul plebes hoſtem Deorum atque hominum appellauere, radendumque nomen ſanxere: cõfeſtimque Præfecto Vrbi AVLO HELVIO PERTINACI imperium defertur.

18

HIC doctrinę omnis ac moribus antiquiſſimis: immodicè parcus, Curios ęquauerat Fabriciosque. Eum milites, quîs exhauſto iam, perditoque orbe ſatis videtur nihil, impulſore Didio, fœdè iugulauere octogeſimo imperij die. C ∞ XLVI.

19 AT DIDIVS, (an Saluius?) IVLIANVS fretus Prętorianis, quos in ſocietatem promiſſis magnificentioribus perpulerat, ex Pręfectura Vigilum, ad inſignia dominatus proceſſit. Genus ei pernobile, Iuriſque vrbani pręſtans ſcientia: quippe qui primus Edictum, quod variè inconditeque à Prętoribus promebatur, in ordinem C ∞ XLVI.

cõpoſuerit. Hincque ſatis compertum, *cohibendæ cupidini*, ingenium ni iuuet, eruditionẽ imbecillé eſſe. Cùm præceptor & aſper quidem, rectius viuendi, in facinus proceſſerit, quod nouo ſupplicio plectendum ediderat: neque tamen cupito potitus diu: Namque eum, acceptis ilico quæ acciderant, Septimius Seuerus, qui fortè Syriæ legatus, in extremis terris bellum gerebat, Imperator creatus, pontem proxime Miluium acie deuicit: miſſique qui fugientem inſequerẽtur apud palatium Romæ obtruncauêre.

C ccXLVI. IGITVR SEPTIMIVS, Pertinacis nece, ſimul flagitiorũ odio, dolore, atque ira commotior, cohortes Prætorias ſtatim militia exemit: cũctisque partiũ cæſis, Heluiũ Senatus conſulto inter Diuos refert; Saluij nomen, atque eius ſcripta factáue aboleri iubet: quod vnũ effici nequiuit. *Tantum gratia* doctarũ artium valet, vt ſcriptoribus,

tibus,ne ſæui mores quidē,ad memoriā officiāt: Quinetiā mors huiuſcemodi, ipſis gloriæ,exſecrationi actoribus eſt: Cū omnes,pręcipueq; poſteri,ſic habent, illa ingenia niſi publico latrocinio,ac per dementiā,opprimi nō potuiſſe. Quo bonis omnibus ac mihi fidendū magis, qui rure ortus, tenuique indocto patre in hæc tēpora vitā præſtiti, ſtudijs tantis honeſtiorē. Quod equidē gentis noſtræ reor, * quo fato quodam bonorū parte fœcūda,quos eduxit tamē,quēque ad celſa ſuos habet: velut Seuerū ipſum,quo pręclarior in Repub. fuit nemo: qui, quamquā exacta ætate, mortuum,iuſtitio elogioque lugendum ſanxere: aſtruentes illum iuſtum naſci,aut emori minimè conueniſſe. Scilicet quòd corrigendis moribus nimium,poſtquam ad veterum innocentiā,quaſi mentium ſanitatem,peruenerant, clementē habuere. Ita honeſtas, quæ principio anxia habetur; vbi cōtigerit,voluptati luxuriæq; eſt. Peſcēnium Nigrum apud Cyzicenos,Clodiū Albinū

Lugduni victos coëgit mori: quorū prior Ægyptū dux obtinens, bellum mouerat, ſpe dominationis: Alter Pertinacis auctor occidendi; cū eo metu in Britānos, quā prouinciā à Commodo meruerat, tramittere nitebatur; in Gallia inuaſerat Imperium.

rium. Horum infinita cæde crudelior habitus, ac cognomento Pertinax: Quamquam ob vitæ parſimoniam ſimilem, ipſum magis adſciuiſſe plures putent: nobis mens ad credendum prona, acerbitati impoſitum. Nam cùm quidam hoſtiũ, quem tamen, vti bellis ciuilibus ſolet, conditio loci ad Albinum detulerat, cauſſa expoſita, nouiſſimè concluſiſſet: Quid, quæſo, faceres, ſi tu eſſes? Ille reſpondit: Ea perferrem, quæ tu. Quo dicto, factoque durius nihil bonis: cùm ſanctiq; huiuſcemodi diſſenſiones, quãuis ſtudioſius cœptas, fortunæ increpent: magiſque in protegendis, quàm ad perdendum ciues verum corrumpi, patiantur. At iſte delendarum cupidus factionum, quo deinceps mitius ageret, neceſſitudinem facti vlciſci maluit, ne paullatim ſpe veniæ in labem publicam per coniurationes procederetur: ad quas vitio temporum animos * intelligebat. neque ego abnuo *ea deli*ct*orum* quæ graſſari immodicè cœperint, plus pænè quàm ſeuerè excidenda eſſe. Felix ac prudens, armis præcipuè: adeò, vt nullo congreſſu niſi victor diſceſſerit: auxeritque Imperium, ſubacto Perſarum Rege nomine Agarro. Neque minus Arabas, ſimul adortus vt eſt, in ditionem redegit, prouincię modo. Adiabena quoque, ni terrarum macies deſpectaretur, in tributarios conceſſiſſet. Ob hęc tanta Arabicum, Adiabenicum, & Parthici cognomento Patres dixere. His maiora aggreſſus, Britanniam, quæ ad ea vtilis erat, pulſis hoſtibus, muro muniuit, per tranſuerſam inſulam ducto, vtrimque ad finem Oceani. Quinetiam Tripoli,

cuius

cuius Lepti opido oriebatur, bellicoſæ gẽtes ſubmotæ procul. quæ factu ardua, faciliùs eò patrabãtur, quo implacabilis delictis ſtrennuũ quemque pręmijs extollebat. Denique ne parua latrocinia quidem impunita patiebatur, in ſuos animaduertens magis: quod vitio Ducum, aut etiam Præfectorum fieri vir experiens intelligeret: Philoſophiæ, declamandi, cunctis poſtremò liberalium deditus ſtudijs: idemque abs ſe texta ornatu & fide paribus compoſuit. Legum conditor longè ęquabilium. Huic tanto domi, foriſque, vxoris probra ſummam glorię demſere: quam adeò famosè amplexus eſt, vti cognita libidine, ac ream coniurationis, retentarit. Quod cum infimo turpe, tum potentibus; & illi magis cui non priuati, neque ſinguli, aut flagitioſi; verùm Imperia, & exercitus, atque ipſa vitia conceſsêre: Nam cùm pedibus ęger bellũ moraretur, idque milites anxiè ferrent, eiuſque filium Baſſianum, qui Cæſar vnà aderat, Auguſtum feciſſent; in tribunal ſe ferri, adeſſe omnes, Imperatoremque ac Tribunos, Centuriones ac cohortes, quibus auctoribus acciderat; ſiſti, reorũ modo, iuſſit. Quo metu ſtratus humi victor, cùm tantorum exercitus veniam precaretur: Sentitíſne, inquit, pulſans manu, *caput potius*, quàm pedes imperare? Neque multo pòſt Britanniæ municipio, cui Eboraci nomen, annis regni duodeuiginti morbo exſtinctus eſt. Ortus Medię humili, primo literis, deinde imbutus foro: quo parum commodante, vti rebus artis ſolet; dum tentat, aut exquirit varia melioraque; conſcendit Imperium. Ibi grauiora expertus,

expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia: quaſi teſtis vitæ mortalium, *cuncta*, inquit, *fui*; conducit nihil. Funus quod liberi Geta Baſſianusque Romam detulerant; mirè celebratum, illatumque Marci ſepulcro: *adeò percoluerat, vt eius gratia Commodum inter Diuos referri ſuaſerit, fratrem appellans; Baſſianoque Antonini vocabulum addiderat: quod ex illo poſt multos dubiosque euentus, auſpicia honorum cepiſſet patrocinio fiſci. * dein de laborantibus ſecundarum initia earumque auctores memoriæ ſunt.

AT poſteri, quaſi bellū inter ſe mandatis accepiſſent, confeſtim ſeceſsêre. Ita Geta, cui nomen paterno ab auo erat, cum eius modeſtiore ingenio frater angeretur, obſeſſus interijt. Quæ victoria Papiniani exitio fœdior facta, vt ſanè putant memoriæ curioſi: quippe quem ferunt illo tempore Baſſiani ſcrinia curauiſſe, monitumque, vti mos eſt, deſtinando Romam quamcelerrimè componeret, dolore Getæ dixiſſe; haudquaquam pari facilitate velari parricidium qua fieret: Iccirco morte affectum. Sed hæc improbè abſurda ſunt, cū conſtet ſatis, Præfecturam Prætorio geſſiſſe, neque inconditè

inconditè illum virum tantam contumeliam imponere potuiſſe, cui amori ac magiſterio erat.

21

Ceterum Antoninus incognita munerũ ſpecie vrbem Romanã adijciens, quòd indumenta in talos dimiſſa largiretur, *Caracalla* dictus: cum pari modo veſti Antonianas nomini ſuo daret. CIↃ LXV. Alamannos gentem populoſam, ex equo mirificè pugnantem, prope Mœnum amnẽ deuicit: patiens, communis, tranquillusq́ue: pari fortuna,& eodem matrimonio,quo pater: Namque Iuliam nouercam,cuius facinora ſuprà memoraui, forma captus,coniugem affectauit;cum illa factioſior, aſpectui adoleſcentis, præſentiæ quaſi ignara,ſemet dediſſet,intecto corpore,aſſerentiq́ue, Vellem,ſi liceret,vti: petulantius multo (quippe quæ pudorem velamento exuerat) reſpondiſſet; libet? planè licet. Ægypti ſacra per eum deportata Romam, atque aucta Vrbs magno acceſſu Viæ nouæ, & ad lauandum abſoluta opera pulchri cultus. Quibus confectis cùm Syriam circumgrederetur, anno potentiæ ſexto moritur. Corporis reliqua luctu publico relata Romam, atque inter Antoninos funerata ſunt.

Dehinc

C ∞ LXX.

Dehinc Opilivs 22
Macrinvs, qui Præfecturam Prętorio gerebat, Imperator, eiuſque filius *Diadumenus* nomine Cæſar à legionibus appellatur. Quibus, eo quòd ingẽs amiſſi Principis deſideriũ erat, adoleſcentem Antoninũ vocauere. Horũ nihil præter ſæuos atq; inciuiles animos interim reperimus. Qua gratia mẽſibus fermè quatuor ac decem vix retẽto imperio; per quos creati fuerãt, interfecti ſunt.

C ∞ LXXI. Accitvsqve Marcvs Antoni- 23
nvs Baſſiano genitus, qui patre mortuo, in Solis ſacerdotium, quem Heliogabalum Syri vocãt, tamquam aſylum inſidiarum metu confugerat, hincque *Heliogabalus* dictus: tranſlatoque Romam Dei ſimulacro in palatij penetralibus [palatia] conſtituit. Hoc impurius ne improbæ quidem aut petulantes mulieres fuêre: quippe orbe toto obſceniſſimos perquirebat, viſendis tractandíſue

ctandíſue artibus libidinum ferendarũ: Hæc cum augerétur in dies, ac magis magisq; Alexandri, quem comperta Opilij nece Cæſaré nobilitas nuncupauerat, amor cumularetur; in caſtris Prætorijs triceſimo regni menſe oppreſſus eſt.

24

Statimqve c∞ LXXV
Avrelio Alexandro Syriæ orto, cui duplex, Cæſarea, & Archa nomen eſt, militibus quoque annitentibus Auguſti potentia delata: Qui, quanquã adoleſcens, ingenio ſupra æuum tamen, confeſtim apparatu magno bellum aduerſum Xerxem Perſarum regem mouet: quo fuſo fugatoque, in Galliam maturrimè contendit, quæ Germanorum direptionibus tentabatur. Ibi tumultuãtes legionum plerasque conſtantiſſimè abiecit: quod in præſens gloriæ, mox exitio datum. Nam cũ tantę ſeueritatis vim

milites inhorreſcunt, (vnde etiam Seueri cognomentum acceſſerat) agentẽ caſu cum paucis vico Britanniæ, cui vocabulum Sicila, trucidauere. Opus vrbi florentiſſimũ celebrio fabricatus eſt, matriſque cultu, quæ nomine Mamæa erat, plus quàm pius. Adhuc Domitium Vlpianum, quem Heliogabalus Prætorianis præfecerat, eodẽ honore retinens; Paulloque inter exordia patriæ reddito, iuris auctoribus, quantus erga optimos atque æqui ſtudio eſſet, edocuit: Neque vltra annos tredecim Imperio functus Rempub. reliquit firmatam vndique: Quæ iam tum à Romulo ad Septimium certatim euolans Baſſiani conſilijs, tamquam in ſummo conſtitit. Quo ne confeſtim laberetur Alexandri fuit: Abhinc dum dominandi ſuis quàm ſubigendi externos cupientiores ſunt, atque inter ſe armantur magis Romanum ſtatum quaſi abrupto præcipitauere, immiſſique in imperium promiſcuè boni maliquе, nobiles atque ignobiles, ac Barbariæ multi. Quippe vbi paſſim confuſaque omnia, neque ſuo feruntur modo, quique fas putant, vti per turbam, rapere aliena officia, quæ regere nequeunt, & ſcientia bonarum artium fœdè corrumpunt. Ita fortunæ vis licentiam nacta, pernicioſa libidine mortales agit: Quæ diu quidem virtute, vti muro prohibita, poſtquam pænè omnes flagitijs ſubacti ſunt, etiam infirmis genere inſtitutoque publica permiſit.

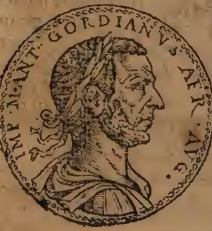
ↃCCXXCVIII NAMQVE CAIVS IVLIVS MAXIMINVS, præſidens Trebellicæ, primus è militaribus, litterarũ ferè rudis, potentiam cepit ſuffragijs 25

gijs legionũ. Quod tamen etiam Patres, dum periculoſum exiſtimant inermes armato reſiſtere, approbauerunt: filiuſque eius pari nomine [Cai° Iulius Maximinus] Cæſar factus eſt:

26 Qvîs bienniũ C∞XC.
ſũmis potitis, haud incommodè prœlio geſto contra Germanos, repētè Antoninvs Gordianvs Africæ Proconſul, ab exercitu Princeps apud Thydri opidũ abſens fit. Quò vt accitus peruenit, tamquã ea re creatus foret, ſeditione excipitur: qua lenita facilè Carthaginem petit. Ibi cum auertendis prodigijs, quorum metu haud inane angebatur, rem diuinã ſolitis ageret; repē-

tè hoſtia partum edidit. Id haruſpices, atque ipſe maximè, nam huius ſcientiæ vſu immodicè prudens erat, ita accepere, illum quoque deſtinatum neci, verum liberis pariturum imperiũ: progreſſique coniectu longius liberi quoque exitum denunciauêre, mitem atque innoxium præfantes fore, vt illud pecus, nec diuturnum tamen ſubiectumque inſidijs. Interim Romæ comperto Gordiani interitu, hortãte Domitio, Vrbi Præfectus, reliquique indices vulgo cæduntur per Prætorias cohortes: quippe Gordianus, poſtquam delatum ſibi imperiũ cognouit; præmia amplum in modum oſtentans, Romam legatos ac literas deſtinauerat. quibus necato eo fruſtratos ſe milites angebantur, genus hominum pecuniæ cupidius, fidũque ac bonũ ſolo quæſtu. At Senatus metuens, ne nullis rectoribus ſpecie captæ vrbis, atrociora acciderẽt, primo

poteſtatũ vices, mox cõſcriptis iunioribus, CLODIVM

divm Cvpienvm, Caecilivm Balbinvm Cæsares conſtituit:

27

Iisdemqve per Africā diebus milites Gordianvm Gordiani filium, qui fortè cōtubernio patris prętextatus, ac deinceps Pręfectus Prętorio intererat, Auguſtum creauere: neque ſanè factum nobilitas aſpernata. C∞XCI. Denique accito eo, inter implana vrbis atque ipſo ſinu Prætoriæ manus acie deletæ per gladiatorum familias, tironumq́ue exercitum. Dū hæc Romæ geruntur, Iulij Maximini, quos fortè ea tēpeſtate Thracia retinebat, acceptis quæ euenerant, Italiam properè petunt. Eos Pupienus Aquilæ obſidione confecit, poſtquam prœlio victos reliqui paullatim deſeruerant. Horum imperio ad biennium per huiuſmodi moras annus quæſitus. Neque multo pòſt tumultu militarium Clodio Cæcilioq́ue Romæ intra Palatium cæſis, Gordianus ſolus regnum obtinuit: Eoq́ue anno luſtri certamine, quod Nero Romam inuexerat, aucto firmatoq́ue, in Perſas profectus eſt: cum prius Iani ædes, quas Marcus clauſerat, patentes more veterum feciſſet. Ibi geſto inſigniter bello, Marci Philippi Præfecti Prætorio inſidijs perijt ſexennio Imperij.

C ∞XCVII.

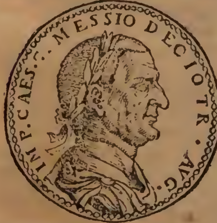
IGITVR MARCVS IVLIVS PHILIPPVS Arabs Thraconites, ſumto in conſortiũ *Philippo* filio rebus ad Orientem compoſitis, conditoq; apud Arabiã Philippopoli opido, Romam venere: exſtructoque trans Tiberim lacu, quòd eam partem aquæ penuria fatigabat, annum Vrbis milleſimum ludis omnium generum celebrant. Et quoniã nomen admonuit; noſtra quoque ętate poſt mille, centeſimus, Conſule Philippo, exceſſit, nullis, vti ſolet, ſollẽnibus frequentatus: adeò indies cura minima Romanæ vrbis. Quod equidem denunciatum illo tempore prodigijs portentisq; Ex quîs vnum memorare breui libet. Nam cum Pontificum lege hoſtiæ mactarentur, ſuis vtero maris, feminarum genitalia apparuere. Id haruſpices ſolutionem poſterorum portendere, vitiaque fore potiora interpretati: Quod fruſtratum iri æſtimans Imperator Philippus, tum quia fortè 28

præter-

 ANNO V.C.

præteriens, filij ſimilem * pro merito Ephebum conſpexerat, vſum virilis ſcorti remouendú honeſtiſſimè conſultauit: Verumtamen manet: quippe conditione loci mutata peioribus flagitijs agitatur: dum *auidius periculoſa*, quibusq́ue mortales prohibentur, petút. Hucaccedit, quod longè aliud Etruſcorum artes cecinerant, quæ bonis parte plurima iacentibus, molliſſimum quemque beatum fore aſſerebant. Eos ego ignoraſſe verum planè puto: Etenim quamuis rerum omnium proſpero ſucceſſu; pudore amiſſo tamen, fortunatus quis eſſe poteſt? cum eodem retento, cetera tolerabilia ſint. His actis filio Vrbi relicto, ipſe quamquam debili per ætatem corpore, aduerſum Decium profectus, Veronæ cadit, pulſo, amiſſoque exercitu: Quîs Romæ compertis, apud caſtra Prætoria filius interficitur. Annos potentiæ quinque egêre.

29

Et Decivs Syrmienſium vico ortus, militiæ gradu ad imperium conſpirauerat, lætiorq́ue hoſtium nece; filium *Etruſcum* nomine, Cæſarem facit: ſtatimq́ue eo in Illyrios præmiſſo, Romæ aliquantum moratur mœnium gratia, quæ inſtituit, dedicandorum. Et interea ad eum Iotapiani, qui Alexandri tumẽs ſtirpe, per Syriam tentãs noua, œ II.

 militum

militũ arbitrio occubuerat; ora, vti mos eſt, inopinato feruntur, ſimulque per eos dies Lucio Priſco, qui Macedonas Præſidatu regebat, delata dominatio, Gothorũ concurſu, poſtquã direptis Thraciæ pleriſque illò peruenerant. Qua cauſſa Decio, quam potuit maturrimè Roma digreſſo, Iulius Valens cupiẽtiſſimo vulgo Imperium capit: verùm vtrique mox cæſi; cùm Priſcum nobilitas hoſtem patriæ cenſuiſſet. Decij Barbaros trans Danubium perſectantes Bruti fraude cecidêre, exacto regni bienнio. Sed Deciorum mortẽ plerique illuſtrem ferunt: Namque filium audacius congredientem cecidiſſe in acie; patrem autem cum perculſi milites ad ſolandum Imperatorem

multa præfarentur, ſtrennuè dixiſſe; Detrimentũ vnius militis parũ videri ſibi: Ita refecto bello cũ impigrè decertaret, interijſſe
c IV. pari modo.

30 HAEC vbi Patres comperêre, GALLO HOSTILIANOQVE

LIANOQVE Augusta Imperia; vo-LVSIANVM Gallo editum Cæſarem decernunt: Dein peſtilẽtia oritur, qua atrocius ſæuiente, HOſtilianus interijt, Gallo Voluſianoq́ue fauor quæſitus, ꝙ anxiè ſtudioſeq́ue tenuiſſimi cuiusque exſequias curarent.

31

IGITVR his Romæ morantibus, ÆMILIVS ÆMILIANVS ſummam poteſtatem corruptis militibus arripuit. Ad quem expugnándum profecti, Interamnæ ab ſuis cæduntur, ſpe præmij maioris ab Æmilio; cui nullo labore ſeu detrimento victoria obueniebat: ſimul quia immodici per luxum laſciuiamq́ue, officia beniuolentiæ corruperant. His ſanè omnibus biennio profecit: Nam Æmilianus quoque tres menſes vſus modeſto Imperio, morbo abſumtus eſt: cum Proceres primo hoſtem, dein exſtinctis ſuperioribus pro fortuna, vti ſolet, Auguſtum appellauiſſent. At mili- ccvi.

tes,qui contra éti vndique apud Rhętias ob in-
ſtans bellum morabantur,
∞VI.

LICINIO VA- 32
LERIANO Im-
perium deferunt.
Qui quamquam
genere ſatis claro,
tamen, vti mos tū
etiam erat, militiā
ſequebatur. Eius
filium GALLIE-
NVM Senatus Cę-
ſarē creat, ſtatim-
q́ue Tiberis adulta ætate diluuij facie inunda-
uit: Prudentes pernicioſum Reipub. cecinere,
adoleſcentis fluxo ingenio , quia Etruria acci-
tus venerat, vnde amnis prædictus: Quod equi-
dem confeſtim euenit. Nam cum eius pater [do-
lo erat circumuentus] bellum per Meſopotamiā
anceps diuturnumq́ue inſtruit, Perſarum Regis,
cui nomen Sapor erat, dolo circumuentus, fœdè
laniatus interijt , Imperij anno ſexto , ætate
robuſtiore.

∞XIII. SVB idem tempus LICINIVS GALLIE- 33
NVS, cum à Gallia Germanos ſtrennue arceret,
in Illyricum properans deſcendit: Ibi Ingebum,
quem curantem Pannonios, comperta Valeria-
ni clade, imperandi cupido inceſſerat, Murſiæ
deuicit: moxq́ue Regallianum, qui receptis mili-
tibus, quos Murſina labes reliquos fecerat, bel-
lum duplicauerat. His proſperè, ac ſupra vota
cedentibus, *more hominum* , ſecundis ſolutior,
rem

rem Romanā quaſi naufragio dedit, cum *Salonino* filio cui honorem Cæſaris contulerat, adeò vti Thraciam Gothi liberè progreſſi, Macedonas Achæosque & Aſiæ finitima occuparent: Meſopotamiam Parthi: Orienti latrones ſeu mulier dominaretur Alemanorū vi, tunc ęquè Italiam, Francorum gētes, direpta Gallia, Hiſpaniam poſſiderēt, vaſtato ac penè direpto Tarraconenſium opido, nactisque in tempore nauigijs pars in vſque Africam permearet: & amiſſa trans Iſtrum, quæ Traianus quæſierat. Ita quaſi ventis vndique ſæuientibus, paruis maxima; ima ſummis orbe toto miſcebantur. Simulque Romam peſtilentia graſſabatur, quæ ſæpe curis grauioribus, atque animi deſperatione oritur. Inter hæc ipſe popinas, ganeasque obiens, lenonum ac vinariorum amicitijs hærebat, expoſitus Saloninæ coniugi atque amori flagitioſo filiæ Attali Germanorum Regis,

Regis, Pipæ nomine: Qua cauſſa etiam ciuiles motus longè atrociores orti. Namque primus omniũ *Poſtumus*, qui fortè Barbaris per Galliam præſidebat, Imperium ereptum ierat: exploſaque Germanorum multitudine, Lolliani bello excipitur: quo non minus feliciter fuſo, ſuorum tumultu perijt: quod flagitantibus Maguntiacorũ direptiones, quia Lollianum iuuerant, abnuiſſet. Igitur eo occiſo, Marius ferri quondam opifex, neque etiam tum militiæ ſatis clarus, regnum capit. Proinde cuncta ad extremum reciderant, vti talibus imperia ac virtutum omnium decus ludibrio eſſent. Hinc denique ioculariter dictum, nequaquam mirum videri, ſi rem Romanam Marius reficere contenderet, quam Marius eiuſdem artis auctor, ſtirpiſque ac nominis, ſolidauiſſet. Hoc iugulato poſt biduum, Victorinus deligitur belli ſcientia Poſtumo par; verùm libidine præcipiti; qua cohibita in exordio, poſt biennij imperium, conſtupratis vi pleriſque, vbi Attitiani coniugem cõcupiuit, facinuſque ab ea viro patefactum eſt; accenſis furtim militibus per ſeditionem Agrippinæ occiditur. Tantum Actuariorũ, quorum loco Attitianus habebatur, in exercitu factiones vigent, vt arduum petentibus malitia patrare-

patraretur: genus hominum, præſertim hac tempeſtate, nequam, venale, callidum, ſeditioſum, habendi cupidum, atque ad patrandas fraudes velandaſque quaſi ab natura factum: annonæ dominans, eoque vtilia curantibus, & fortunis aratorum infeſtum: prudens in tempore his largiendi, quorum vecordia damnoque opes contraxerit. Interim Victoria, amiſſo Victorino filio, legionibus grandi pecunia comprobantibus, Tetricum Imperatorem facit; qui familia nobili, præſidatu Aquitanos tuebatur: filioque eius Tetrico Cæſarea inſignia impartiuntur. At Romæ Gallienus pacata omnia, ignaris publici mali, improbè ſuadebat: crebro etiam, vti rebus ex voluntate geſtis ſolet, ludos ac feſta triumphorum, quo promtius ſimulata confirmarentur, exercẽs. Sed poſtquam periculum propinquabat, tandem Vrbe egreditur. Namque Aureolus, cũ per Rhętias legionibus pręeſſet, excitus, vti mos eſt, ſocordia iam ignaui ducis, ſumto Imperio Romam contendebat. Eum Gallienus apud pontem, cui ex eo Aureoli nomen eſt, fuſum acie Mediolanũ coëgit: Quam vrbem cùm machinationibus omnis generis oppugnat, ab ſuis interijt. Quippe Aureolus, vbi ſoluendi obſidij ſpem inanem videt, ducum Gallieni Tribunorúmque nomina, quaſi deſtinata ab eo ad necem, aſtu compoſuit, litteraſque è muro, quamocculiſſimè potuit, abiecit: quæ fortè à memoratis repertæ, metum ſuſpicionemque iniecêre mandati exitij; verùm eas effluxiſſe incuria miniſtrorum. Qua cauſſa Aureliani conſilio, cuius gratia in exercitu atque honos

honos præſtabant, ſimulata proruptione hoſtiũ, nullis, vti re trepida ac repentina ſolet, tectũ ſtipatoribus, tabernaculo educunt nocte intemperata: teloque traijcitur, cuiuſnam, per tenebras incertum: Ita auctoris necisne errore, an quia bono publico acciderat, inulta cædes fuit. Quãquam eò prolapſi mores ſunt, vti *ſuo, quam* Reipub. magisque potentiæ, quàm gloriæ ſtudio plures agant. Hinc quoque rerum vis ac nominũ corrupta; dum plerumque potior flagitio, vbi armis ſuperauerit, tyrannidem amotam vocauerit, damno publico oppreſſos. Quinetiam aliquanti pari libidine in cæleſtium numerum referũtur, ægrè exſequijs digni: Quîs ni *fides rerum geſtarum* obſtitiſſet, quę neque honeſtos præmijs memoriæ fruſtrari ſinit, neque improbis æternam illuſtremque famam procedere; nequiquam poteretur virtus: cùm verum illud atque vnicũ decus peſſimo cuique gratia tribueretur, demtum impiè bonis. Denique Gallienũ ſubacti à Claudio Patres, quòd eius arbitrio Imperium cepiſſet, Diuum dixêre. Nam cùm profluuio ſanguinis, vulnere tam graui, mortem ſibi adeſſe intelligeret, inſignia Imperij ad Claudium deſtinauerat, honore Tribunatus Ticini retinentem præſidiariam manum. Quod ſanè extortum: cũ neque Gallieni flagitia, dum vrbes erunt, occultari queant: & quisque peſſimus erit, par ſimilisque ſemper ipſi habebitur: Adeò Principes atque Optimi mortalium, vitæ decore, quàm quæſitis nominibus, atque compoſitis, quantum conijciatur, cælum adeunt; ſeu fama hominum Dei celebrantur

brantur modo. At Senatus comperto tali exitio,
ſatellites propinquosq́ue per ſcalas Gemonias
præceps agendos decreuit , patronoq́ue fiſci
in Curiam perduci effoſſos oculos pependiſſe
ſatis conſtat: cum inruens vulgus , pari clamore,
Terram matrem, Deosq́ue Inferos precaretur,
ſedes impias vti Gallieno darent. Ac niſi
Claudius cõfeſtim recepta Mediolani vrbe, tamquã
poſtulato exercitus parcendũ, qui fortè corũ
ſupererant præcepiſſet; nobilitas plebesq́ue atrocius
graſſarentur. Et Patres quidem, præter commune
Romani malum orbis, ſtimulabat proprij
ordinis contumelia: Quia primus ipſe, metu ſocordiæ
ſuæ, ne Imperium ad Optimos nobilium
transferretur, Senatum militia vetuit; etiam adire
exercitũ. Huic nouẽ annorum potentia fuit.

34 Sed Clavdii Imperium milites, ccxxi.
quos ferè cõtra ingeniũ
perditæ res ſubigunt recta cõſulere;
vbi afflicta omnia perſpexere,
auidè approbant, extolluntq́ue, viri
laborum patiẽtis, æquiq́ue ac prorſus
deditis Reipub. Quippe vt longo interuallo
Deciorum morem renouauerit. Nam cum pellere
Gothos cuperet, quos diuturnitas nimis validos,
ac prope incolas effecerat, proditum ex libris
Sibyllinis eſt, primum ordinis ampliſſimi victo-

riæ

riæ vouendum. Cumque is qui eſſe videbatur, ſemet obtuliſſet; ſibi potius id muneris competere oſtendit, qui reuera Senatus, atque omnium Princeps erat. Ita nullo exercitus detrimento fuſi Barbari ſummotique, poſtquam Imperator vitam Reipub. dono dedit: Adeò *bonis ſalus* ciuiũ ac longa ſui memoria cariora ſunt: quæ non gloriæ modò, verum etiam ratione quadam poſterorum felicitati proficiunt. Hoc ſiquidem Conſtantius & Conſtantinus, atque Imperatores noſtri * * * corporiſque acceptior militibus, pręmiorum ſpe, ſeu laſciuiæ. Quô ægra aſperiorque victoria fuit, dùm, vti mos ſubditis erat, ſtudio impunè peccandi, remiſſa Imperia promtius quã vtilia defendunt.

∞ XXIII.

CETERVM AVRELIANVS ſucceſſu tanto vehementior, cõfeſtim quaſi belli reliquię ſupereſſent, in Perſas progreſſus eſt. 35
Quîs deletis, Italiã repetiuit, cuius vrbes Alamannorum vexationibus affligebantur: Simul Germanis Gallia demotis; Tetrici, de quo ſuprà commemorauimus, cæſæ legiones, proditore ipſo duce. Nam Tetricus, cũ Fauſtini Præſidis dolo corruptis militibus plerumque peteretur, Aureliani per litteras præſidiũ implorauerat; eique aduentanti, producta ad ſpeciem

ſpeciem acie, inter pugnã ſe dedit: Ita, vti rectore nullo ſolet, turbati ordines oppreſſi ſunt: Ipſe poſt Celſum biẽnij Imperij in triumphũ ductus; Lucaniæ Correcturam, filioq; veniã atque honorem Senatorũ cooptauit: Neq; ſecus intra Vrbẽ monetæ opifices deleti: Qui cũ auctore Feliciſſimo rationali nummariã notã corroſiſſent, pœnę metu bellũ fecerant; vſque eò graue, vti per Cœlium montem congreſſi, ſeptẽ ferè milia bellatorũ confecerint: His tot tantiſque proſperè geſtis, fanum Romæ Soli magnificũ cõſtituit, donarijs ornans opulentis: ac ne vnquã, quæ per Gallienum euenerant, acciderent; muris Vrbem quàm validiſſimis laxiore ambitu circũſepſit: ſimulq; vſus porcinę carnis, quo plebi Romanæ affatim cederet; prudenter munificeque proſpectauit; deletæque fiſcales & quadruplatorum, quæ Vrbem miſerabiliter affecerant, calumniæ; cõſumtis igni tabulis, monumentiſque huiuſcemodi negotiorum: atque ad Græciæ morem decreta abolitione, inter quæ auaritiæ peculatũ, prouinciarum prædatores, contra morem militarium, quorum è numero erat, immane quantum ſpectabatur. Qua cauſſa miniſtri ſcelere, cui ſecretorum officium crediderat, circumuentus, apud Cœnofrurium interijt: cum ille prædæ conſcientia delictique, ſcripta callidè compoſita Tribunis, quaſi per gratiam, prodidiſſet, quibus interfici iubebantur: illique eo metu accenſi facinus patrauere. Interea milites, omiſſo Principe, Legatos ſtatim Romam deſtinant, vti ſuopte arbitratu Patres Imperatorem deligerent: Quibus

hoc ipſorum potiſſimum conuenire munus reſpondētibus; rurſum legiones ad eos reijciūt. Ita vtrimque pudore ac modeſtia decertabatur, rara in hominibus virtute, rebus præſertim huiuſmodi, ac propè ignota militibus. Tantum ille vir ſeueritate atque incorruptis artibus potuit, vt eius necis auctoribus exitio; prauis metui; ſimulata dubijs; optimo cuique deſiderio; nemini inſolentiæ aut oſtentationi eſſet: atque etiam ſoli, quaſi Romulo, Interregni ſpecies obuenit, longè vero glorioſior. Quod factum præcipuè edocuit, *cuncta in orbis* modo verti; nihilque accidere, quod rurſum Naturæ vis ferre nequeat æui ſpatio: Adhuc *virtutibus Principum* res attolli facilè, vel afflictas; easque firmiores præceps vitijs dari.

∞XXIIX.

IGITVR tandem Senatus, mēſe circiter poſt Aureliani interitum ſexto, TACITVM è cōſularibus mitē ſanè virum, Imperatorē creat: cunctis ferè lætioribus, quod militari ferocia legendi ius Principis Proceres recepiſſent. Quæ tamen lætitia breuis, neque exitu tolerabili fuit: Namque Tacito confeſtim á ducenteſima regni luce, Tyánæ mortuo, cum tamē prius auctores Aureliani necis, maximeque Mucaperem ducem, quòd ipſius ictu occiderat, excruciauiſſet; FLORIANVS eiuſdem 36

37

dem frater, nullo Senatus ſeu militũ cõſulto Imperium inuaſerat.

Qvi vno mẽſe aut altero vix retẽtata dominatione apud Tarſum ab ſuis interficitur. ∞ XXIX.

Poſt quem Probvm in Illyrico factum accepere, ingenti belli ſcientia exercitãdiſque variè militibus, ac duranda iuuẽtute prope Hannibalem alterũ. Namque vt ille oleis Africæ pleraque per legiones, quarum otium Reipub. atque doctoribus ſuſpectum rebatur: eodem modo hic Galliam Pannoniaſque & Mœſorũ colles vinetis repleuit: poſtea ſanè quam Barbarorum attritæ gentes ſunt, quæ noſtris principibus ſuorum ſcelere interfectis, inruperant; ſimul cæſis, Saturnino per Orientẽ; Agrippinæ Bonoſo exercitu; nam vtrique dominatum tentauerant, ſumta, cui duces præerant, manu: Qua cauſſa receptis omnibus pacatiſque dixiſſe proditur, Breui milites fruſtra fore. Hinc denique magis irritati

paulo cis ſextum annum apud Sirmiũ trucidauere, cum ad ſiccandam lacunis ac foſſa vrbem ipſi patriam adigerentur, quæ paluſtri ſolo hiemalibus aquis corrũpitur. Abhinc militaris potentia conualuit, ac ſenatui Imperium, creandiq́; ius Principis ereptum ad noſtram memoriam; incertum an ipſo cupiente per deſidiam, an metu ſeu diſſenſionum odio. Quippe amiſſo Gallieni edicto, refici militia potuit, cõcedentibus modeſtè legionibus, Tacito regnante, neque Florianus temere inuaſiſſet: aut iudicio, manipulariũ cuiquam, bono licet, imperium daretur; ampliſſimo ac tanto ordine in caſtris degente. Verùm dum oblectantur otio, ſimulq́ue diuitijs pauent, quarum vſum affluentiamq́ue æternitate maius putant, muniuere militaribus ac pænè Barbaris viam in ſe ac poſteros dominandi.

∞XXXIV.

IGITVR CARVS Præfectura pollẽs Prætorij, auguſto habitu, * liberis Cæſaribus Carino, Numerianoq́;. Et quoniã cognita Probi morte Barbarorum quique opportunè inuaſerant, miſſo ad munimentum Galliæ maiore filio, Numeriani comitatu in Meſopotamiã pergit protinus; quòd ea Perſarum quaſi ſollemni bello ſubeſt. Vbi fuſis hoſtibus, dum gloriæ incõſultè auidior, Cteſiphonta 38

ſiphõta vrbẽ Parthiæ inclytã tranſgreditur; fulminis tactu conflagrauit. Id quidam iure ei accidiſſe referunt. nam cùm oracula docuiſſent, aduſq; opidum memoratum perueniri victoria licere; longius delatus pœnas luit. Proinde *arduũ fatalia* deuertere; eoque futuri notio ſuperflua. At Numerianus, amiſſo patre ſimul confectum æſtimãs bellum, cùm exercitũ reductaret; Apri Præfecti Prætorio ſoceri inſidijs exſtinguitur: Quîs caſum detulit adoleſcentis oculorum dolor. denique diu facinus occultatum, dum clauſum lectica cadauer, ſpecie ægri, ne vento obtunderetur acies, geſtabatur. Sed poſtquam odore tabeſcentium membrorum ſcelus proditum eſt; Ducum conſilio,
39 Tribunorumque VALERIVS DIOCLE- ∞ XXXVI.
TIANVS domeſticos regens ob ſapientiã deligitur; magnus vir; his moribus tamen: Quippe qui primus ex auro veſte quæſita, ſerici ac purpuræ

gemmarũque vim plantis cõcupiuerit : Quæ quamquam plus quã ciuilia, tumidique & affluentis animi : leuia tamẽ præ ceteris : Namque ſe primus omnium Caligulã poſt, Domitianũque Dominum palam dici paſſus, & adorari ſe, appellarique vti Deum. Quîs rebus, quantum ingenium eſt, compertum habeo, *humillimos quosque*, maximè vbi alta acceſſerunt; ſuperbia atque ambitione immodicos eſſe. Hinc Marius patrum memoria; hinc iſte noſtra, communem habitũ ſupergreſſi, dum animus potentię expers, tamquam inedia refecti, inſatiabilis eſt. Quo mihi mirum videtur, Nobilitati pleroſque ſuperbiam dare: quæ gentis Patriciæ memor; moleſtiarum, quîs agitatur, remedio, eminere paululum pluris habet. Verùm hæc in Valerio obducta ceteris bonis: eoque ipſo quod Dominum dici paſſus; parentem egit: ſatisque conſtat, prudentem virum edocere voluiſſe, atrocitatem rerum magis, quã nominum officere. Interim Carinus eorum quæ acciderant, certior; ſpe facilius erumpentis metus ſedatum iri; Illyricum properè Italiæ circuitu petit. Ibi Iulianum pulſa eius acie, obtruncat. Namque is cũ Venetos Correctura ageret, Cari morte cognita, Imperium auens eripere, aduentanti

tanti hoſti obuiã proceſſit. At Carinus vbi Mœſiam contigit, ilico Murgum iuxta Diocletiano congreſſus, dum victos auidè premeret; ſuorum ictu interijt, quod libidine impatiens militarium nuptas affectabat: quarum infeſtiores viri; iram tamen doloremq́ue in euentum belli diſtulerãt. Quo proſperius cedente, metu ne huiuſmodi ingenium magis magisq́ue victoria inſoleſceret; ſeſe vlti ſunt. Is finis Caro, liberisq́ue: Narbone patria, Imperium biennij fuere. Igitur Valerius prima ad exercitum concione, cum educto gladio, ſolem intuens, obteſtaretur, ignarum cladis Numeriani, neque Imperij cupientem ſe fuiſſe; Aprum proximè aſtantem ictu tranſegit: cuius dolo, vti ſuprà docuimus, adoleſcens bonus facundusq́ue & gener occiderat: Ceteris venia data, retentiq́ue hoſtium ferè omnes; ac maximè vir inſignis Ariſtobulus Præfectus Prætorio per officia ſua. Quæ res poſt memoriam humanam noua atque inopinabilis fuit; ciuili bello, fortunis, fama, dignitate, ſpoliatum neminem: cum *piè admodum* manſueteq́ue geri lætemur, exſilio, proſcriptioni, atque etiam ſupplicijs & cædibus modum fieri. Quid ea memorem, adſciuiſſe conſortio multos externosq́ue, tuendi, prolatandíue gratia Iuris Romani? Namque vbi comperit Carini diſceſſu, Helianum Amandúmque per Galliam excita manu agreſtium ac latronum, quos Bagaudas incolæ vocant, populatis latè agris pleraſque vrbium tentare; *Maximianum* ſtatim fidum amicitia, quamquam ſemiagreſtem, militiæ tamen, atque ingenio bonum; Imperatorem

iubet. Huic poſtea cultu numinis, Herculei cognomentum acceſſit: vti Valerio Iouiũ. vnde etiam militaribus auxilijs lõgè in exercitũ pręſtantibus nomen impoſitum. Sed Herculius in Galliã profectus, fuſis hoſtibus aut acceptis, quieta omnia breui patrauerat. Quo bello Carauſius, Menapiæ ciuis, factis promtioribus enituit: eoq; eum, ſimul quia gubernandi (quo officio adoleſcentiam mercede exercuerat) gnarus habebatur; parandæ claſſi ac propulſandis Germanis maria infeſtantibus, præfecêre. Hoc elatior, cum parum multos opprimeret, neque prædæ omnia in ærarium referret; Herculij metu, à quo ſe cędi iuſſum compererat; Britanniam hauſto Imperio capeſſiuit. Eodem tempore Orientem Perſæ; Africam Iulianus, ac nationes Quinquegentanæ grauiter quatiebãt. Adhuc apud Ægypti Alexandrîam Achilleus nomine, dominationis inſignia induerat. His de cauſſis Iulium Conſtantiũ, Galerium Maximianum, cui cognomen Armentario erat, creatos Cæſares, in affinitatem vocant. Prior Herculij priuignam, alter Diocletiano editam ſortiuntur, diremtis prioribus coniugijs: vt in Nerone, Tiberio, ac Iulia filia Auguſtus quondam fecerat. His ſanè omnibus Illyricum patria fuit:

fuit: Qui quamquam humanitatis parum; Iuris tamẽ ac militię miſerijs imbuti ſatis optimi Reipub. fuere. Quare conſtat *ſanctos prudentéſque* ſenſu mali promtius fieri: contraque expertes ærumnarum, dum opibus ſuis cunctos ęſtimant; minus conſulere. Sed horum concordia maximè edocuit *virtuti ingenium*, vſumque bonę militiæ, quanta his Aureliani Probíque inſtitutio fuit, pæne ſat eſſe. Denique Valerium, vt parentem, ſeu Dei Magni ſuſpiciebant modo: Quod quale quantumque ſit, ab Vrbis conditore ad noſtram ætatem propinquorum facinoribus patefactum eſt. Et quoniam bellorũ moles, de qua ſuprà memorauimus, acrius vrgebat; quaſi partito imperio, cuncta quæ trans Alpes Galliæ ſunt, Conſtantio commiſſa; Africa Italiaque Herculio: Illyricique ora ad vſque Ponti fretum, Galerio: Cetera Valerius retentauit. Hinc denique parti Italiæ inuectum tributorum ingens malũ. Nam cũ omnis eadem functione, moderataque ageret, quò exercitus atque Imperator, qui ſemper aut maxima parte aderant, ali poſſent; penſionibus, inducta lex noua. Quæ ſanè illorum temporum modeſtia tolerabilis in perniciem proceſſit. His tẽpeſtatibus interim Iouio Alexandrîam profecto, prouincia credita Maximiano Cæſari, vti relictis finibus in Meſopotamiam progrederetur, ad arcendos Perſarum impetus. A quîs primò grauiter vexatus, contracto confeſtim exercitu è veteranis ac tironibus, per Armeniam in hoſtes contendit; quæ fermè ſola ſeu facilior vincẽdi via eſt. Denique ibidem Narſeum Regem in

 ditionem

ditionem ſubegit: ſimul liberos, coniugesque & aulam regiam: Adeò victor, vt ni Valerius, cuius nutu omnia gerebantur; incertum qua cauſſa, abnuiſſet; Romani faſces in prouinciam nouam ferrentur. Verùm pars terrarũ tamen nobis vtilior quæſita: quæ cùm acrius repoſcuntur, bellũ recens ſuſceptum eſt, graue admodum pernicioſumque. At in Ægypto Achilleus facili negotio pulſus, pœnas luit. Per Africam geſtæ res pari modo; ſolique Carauſio remiſſum Inſulæ imperium, poſtquam iuſſis ac munimẽto Incolarum contra gentes bellicoſas opportunior habitus. Quem ſanè ſexennio pòſt Allectus nomine, dolo circumuenit. Qui cum eius permiſſu ſummæ rei præeſſet, flagitiorum & ob ea mortis formidine, per ſcelus imperium extorſerat: Quo vſum breui, Conſtantius, Aſclepiodoto, qui Prætorianis Præfectus præerat, cum parte claſſis ac legionum præmiſſo, deleuit: Et interea cęſi Marcomanni, Carporúmque natio tranſlata omnis in noſtrum ſolum; cuius ferè pars iam tum ab Aureliano erat. Neque minore ſtudio pacis officia vincta legibus æquiſſimis: ac remoto peſtilenti frumentariorum genere: quorum nunc Agentes rerum ſimillimi ſunt. Qui cùm ad explorandum annunciandúmque, qui fortè in Prouincijs motus exſiſterent, inſtituti viderentur; compoſitis nefariè criminationibus, iniecto paſſim metu, præcipuè remotiſſimo cuique, cuncta fœdè diripiebant: ſimul annona, Vrbis, ac ſtipendiariorũ ſalus anxiè, ſolicitéque habita: honeſtiorumque prouectu; & è contra, ſupplicijs flagitioſi cuiuſque,

que, virtutum ſtudia augebantur: veterrimæ religiones caſtiſſimè curatæ: Ac mirum in modum nouis adhuc cultiſque mœnibus, Romana culmina & ceteræ vrbes ornatæ; maximè Carthago, Mediolanum, Nicomedia. Neque tamē cum hæc agerent, extra vitia fuerunt: Quippe Herculius libidine tanta agebatur, vt ne ab obſidum corporibus quidem animi labem comprimeret: Valerio parū honeſta in amicos fides erat, diſcordiarum ſanè metu: dum enunciationibus poſſe agitari quietem conſortij putat. Hinc etiam quaſi truncatæ vires Vrbis, imminuto Prætoriarū cohortium atque in armis vulgi numero: Quo quidem plures volunt imperium poſuiſſe. Namque imminentium ſcrutator, vbi fato inteſtinas clades, & quaſi fragorem quendam impendêre comperit ſtatus Romani; celebrato regni viceſimo anno valentior curā R.P. abiecit: cum in ſententiam Herculium ægerrimè traduxiſſet: cui anno minus potentia fuerat: & quamquam alijs alia æſtimantibus veri gratia corrupta ſit; nobis tamen excellenti natura videtur ad communem vitā ſpreto ambitu deſcendiſſe.

40 Igitvr Constantio, Armentarioqve his ſuccedētibus, ∞LVI.
* *Seuerus* Maximinuſque Illyricorum

corum indigenæ Cæſares: Prior Italiam; poſterior in, quæ Iouius obtinuerat, deſtinā-tur. Quod tolerare nequiens Conſtantinus, cuius iā tum à puero ingēs potenſq́; animus ardore imperitandi agitabatur; fugæ commento, cū ad fruſtrandos inſequentes publica iumenta, quaqua iter egerat, interficeret; in Britanniā peruenit: Nam is à Galerio religionis ſpecie, ad vicē obſidis tenebatur. & fortè iiſdem diebus ibidem Conſtantium patrem vitæ vltima agebant. Quo mortuo cunctis, qui aderant, annitentibus, imperium capit. Interim Romæ vulgus, turmæq́ue Prætoriæ *Maxentium*, retractante diu patre Herculio, Imperatorē confirmant. Quod vbi Armentarius accepit; Seuerum Cæſarem, qui caſu ad vrbem erat; arma in hoſtem ferre properè iubet. Is circum muros cum ageret, deſertus à ſuis, quos præmiorū illecebris Maxentius traduxerat, fugiens obſeſſusq́;

Rauennæ

Rauennæ obijt. Hoc acrior Galerius, adſcito in conſilium Iouio, Licinium vetere cognitum amicitia Cæſarem, creat Auguſtum: eoque ad munimentum Illyrici, ac Thraciæ relicto, Romã contendit. Ibi cùm obſidione diſtineretur; militibus eâdem qua ſuperiores vĩa attentatis, metu ne deſereretur, Italia deceſſit: pauloque poſt vulnere peſtilenti conſumtus eſt: cùm agrum ſatis Reipub. commodantem, cæſis immanibus ſiluis, atque emiſſo in Danubiũ lacu Pelſone apud Pannonios feciſſet. Cuius gratia prouinciã vxoris nomine Valeriam appellauit. Huic quinquennij imperium; Conſtantio annuum fuit: cùm ſanè vterque potentiam Cæſarum annos tredecim geſſiſſent. Adeò miri naturæ officijs, vt ea ſi à doctis pectoribus proficiſcerentur, neque inſulſitate offenderent; haud dubiè præcipua haberẽtur. Quare compertum eſt *eruditionem*, *elegantiam*, comitatem præſertim, Principibus neceſſarias eſſe: cùm ſine his naturæ bona quaſi incomta, aut etiam horrida deſpectui ſint: Contraque ea Perſarum Regi Cyro æternam gloriam parauerint. At memoria mea Conſtantinum, quamquã ceteris promtum virtutibus, ad vſque aſtra votis omnium ſubuexere. Qui profectò ſi munificen-

tiæ

tiæ atque ambitioni modum, hiſque artibus ſtatuiſſet, quis præcipuè adulta ingenia gloriæ ſtudio progreſſa longius in contrarium labuntur; haud multum abeſſet Deo. Is vbi vaſtari vrbem, atque Italiam comperit, pulſoſque ſeu redemtos exercitus, & Imperatores duos, compoſita pace per Gallias; Maxentiũ petit. Ea tempeſtate apud Pœnos Alexander pro-Præfecto gerẽs, dominatui ſtolidè incubuerat: cũ ipſe debili ætate, agreſtibus ac Pannonicis parentibus vecordior; milites, tumultuarieque quæſiti; armorum vix medium haberetur. Denique eum à Tyranno miſſi pauciſſimis cohortibus Rufus Voluſianus Præfectus Prætorio, ac militares duces leui certamine confecêre. Quo victo, Maxentius Carthaginem terrarum decus, ſimul Africæ pulchriora vaſtari, diripi, incendique iuſſerat; ferus, inhumanusque ac libidine multo tetrior: Adhuc pauidus & imbellis, atque in deſidiam fœdè pronus: vſque eò, vt flagrante per Italiam bello, fuſiſque apud Veronam ſuis; nihilo ſegnius ſolita curaret; neque patris exitio moueretur. Namque Herculius natura impotentior, ſimul filij ſegnitiæ metuens, inconſultè imperium repetiuerat: Cumque ſpecie officij dolis compoſitis Conſtantinum generum tentaret acerbè, iure tandem interierat. Sed Maxentius atrocior in dies, tandem vrbe in Saxa rubra milia fermè nouem ægerrimè progreſſus; dum cæſa acie fugiens ſemet Romam reciperet, inſidijs, quas hoſti apud pontem Miluium locauerat, in tranſgreſſu Tiberi interceptus eſt, tyrannidis anno ſexto. Huius nece incredibile quantũ

lætitia,

lætitia, gaudioque Senatus ac plebes exſultauerint: quos in tantum afflictauerat, vti Prætorianis cædem vulgi quondam annuerit; primusque inſtituto peſſimo numinum ſpecie Patres aratoreſque pecuniam conferre prodigenti ſibi cogeret: Quorum odio Prætoriæ legiones, ac ſubſidia factionibus aptiora, quàm vrbi Romæ; ſublata penitus; ſimul arma atque vſus induméti militaris: Adhuc cuncta opera, quæ magnificè conſtruxerat, Vrbis fanum, atque Baſilicam, Flauij meritis Patres ſacrauere. A quo etiam pòſt Circus maximus excultus mirificè: atque ad lauandum inſtitutum opus ceteris haud multo diſpar. Statuæ locis quàm celeberrimis, quarum plures ex auro, aut argenteæ ſunt: tum per Africam ſacerdotium decretum Flauiæ genti, Cirtæque opido, quod obſidione Alexandri ceciderat, repoſito exornatoque, nomen Conſtantina inditum: adeò *acceptius præſtantiusq;* Tyrannorum depulſoribus nihil eſt: quorum gratia eo demum auctior erit; ſi modeſti ipſi atque abſtinentes ſint. Quippe *humanæ mentes* fruſtratæ boni ſpe, aſperius offenduntur, cum mutato rectore flagitioſo, ærumnarum vis manet. Dum hæc in Italia geruntur, Maximinus ad Orientem, poſt biennij auguſtum
41 Imperium fuſus, fugatuſque à LICINIO, ∞LXII.
apud Tarſum perit. Ita poteſtas orbis Romani duobus quæſita: qui quamuis per Flauij ſororem nuptam Licinio, connexi inter ſe erant; ob diuerſos mores tamen anxiè triennium cõgruere quiuêre: Namque illi præter admodũ magna cetera; huic parſimonia, & ea quidem agreſtis,
tantum -

tantummodo inerat. Deniq; Conſtantinus cunctos hoſtes honore ac fortunis manentibus texit, recepitque: eo pius, vt etiã vetus veterrimũque ſuppliciũ patibulorum & cruribus ſuffringendis primus remouerit. Hinc pro cõditore, ſeu Deo habitus; Licinio ne inſontium quidem ac nobilium Philoſophorum ſeruili more cruciatus adhibiti modum fecere. Quo ſanè varijs prœlijs pulſo, cùm eũ prorſus opprimere arduũ videretur; ſimul affinitatis gratia recepti cõſortio, adſcitiq; imperio Cęſarum communes liberi *Criſpus*, Cõſtantinusque Flauio geniti: Licinianus Li-

nus Licinio. Quod equidèm vix diuturnum: neque his qui aſſumebântur felix fore, defectu ſolis fœdato iiſdem menſibus die, patefactum. Itaque ſexennio pòſt rupta pace apud Thracas Licinius pulſus Chalcedona conceſſit. Ibi ad auxiliũ ſui Martiniano in Imperium cooptato, vnà oppreſſus eſt. Eo modo Reſpub. vnius arbitrio geri cœpit, liberis Cæſarum nomina diuerſa retentãtibus: namque ea tempeſtate Imperatori noſtro Conſtantio inſigne Cæſaris datum. Quorũ cum natu grandior, incertum qua cauſſa, patris iudicio occidiſſet; repentè Calocerus Magiſter pecoris camelorum Cyprum inſulam ſpecie regni demens capeſſiuerat: quo excruciato, vt fas erat, ſeruili aut latronum more, cõdenda vrbe formidandíſque religionibus ingentem animum auocauit: Simul nouandæ militiæ ordine. Et interea Gothorum Sarmatarumque ſtratæ gentes: filiusque cunctorum minor, Conſtans nomine, Cæſar fit: Cuius gratia Reipub. permiſtionem fore oſtentorum mira prodidêre: Quippe ea nocte quę commiſſi imperij diem ſequebatur; igni continuo cæli facies conflagrauit. Abhinc conſumto ferè biennio, fratris filium, cui ex patre Dalmatio nomen fuit, Cæſarẽ iuſſit, aſſiſtentibus validè militaribus. Ita anno imperij triceſimo ſecundoque, cum totum orbem tredecim tenuiſſet; ſexaginta natus, atque amplius duo; in Perſas tendens, à quîs bellum irrumpere acceperat; rure proximo Nicomediæ, Achyronam vocant, exceſſit: cum [ad] id tetrum ſidus regnis, quod crinitum vocant, portendiſſet. Funus relatum in vrbem ſui

nominis. Quod ſanè P.R. ægerrimè tulit: Quippe cuius armis, legibus, clementi imperio, quaſi nouatam vrbem Romanam arbitraretur. Pons per Danubium ductus: caſtra caſtellaque pluribus locis commodè poſita. Remotæ olei frumétique aduenticiæ præbitiones, quibus Tripolis ac Nicæa acerbius angebantur. Quæ res ſuperiores Seueri Imperio, gratantes ciui obtulerant; verteratque gratiam muneribus in perniciem poſterorum diſſimulatio: Alteros Marcus Boionius afflixerat mulcta, quòd Hipparchum præſtanti ingenio indigenam fuiſſe ignorauiſſent. fiſcales moleſtiæ ſeuerius preſſæ: cunctaque diuino ritui paria viderentur; ni parũ dignis ad publica aditum côceſſiſſet. Quæ quamquam ſæpius accidêre; tamen *in ſummo ingenio* atque optimis Reipub. moribus, quamuis parua vitia, elucent magis; eoque notantur facilè: quin etiã acrius ſæpe officiunt; cum ob auctoris decus in virtutes potiſſimum accipiuntur, atque ad imitandum inuitamento ſunt. Igitur confeſtim Dalmatius, incertum quo ſuaſore, interficitur: ſtatimque triennio poſt minimum maximumque, fatali bello Conſtantinus cadit. Qua Conſtans victoria tumidior; ſimul per ætatem cautus parum, atque animi vehemens: Adhuc miniſtrorum prauitate exſecrabilis, atque præceps in auaritiam, deſpectũque militarium, anno poſt triumphum decimo, Magnentij ſcelere circumuentus eſt: externarum ſanè gentium compreſſis motibus: Quarum obſides precio quæſitos pueros venuſtiores quòd cultius habuerat; libidine huiuſmodi arſiſſe pro

certo

certo habetur. Quæ tamen vitia vtinam manſiſſent: Namque Magnentij, vtpote gentis Barbaræ, diro atróque ingenio; ſimul his quæ poſt accidêre, adeò exſtincta omnia ſunt; vt illud imperium haud iniuria deſideraretur. Tum quia Vetranio litterarum prorſus expers, & ingenio ſtolidior, idcircoque agreſti vecordia peſſimus, cum per Illyrios peditum magiſterio milites curaret; dominationē, ortus Mœſię ſuperioris, locis ſqualidioribus, improbè occupauerat.

42

Evm Constantivs cis menſem decimum, facundiæ vi deiectū imperio in priuatum otiū remouit: quæ gloria poſt natum imperiū, ſoli proceſſit eloquio, clementiaque. Nam cum magna parte vtrimque exercitus conueniſſent, habita ad ſpeciem iudicij concione; quod ferè vix aut multo ſanguine obtinendum erat, eloquentia patrauit. Quæ res ſatis edocuit, *non modò domi*, verùm militiæ quoque dicendi copiam reſtare: qua demum vel ardua procliuius eo cōficiuntur, ſi modeſtia atque integritate ſuperet. Quod maximè cognitum è noſtro Principe: Quem tamen quominus ſtatim in hoſtes alios ad Italiā cōtenderet, hiems aſpera, clauſǽque Alpes tardauêre. Interim Romæ corrupto vulgo; ſimul Magnentij odio Po- ꝏXXCIX.

tentianus materna ſtirpe Flauio propinquus, cæſo Vrbi Præfecto, armataque gladiatorum manu Imperator fit: Cuius ſtolidum ingenium adeò plebi Romanæ, Patribusq; exitio fuit, vti paſſim domus, fora, viæ, templaque cruore, ac cadaueribus opplerentur, buſtorum modo: Neque per eũ tantum, verùm etiam aduolantibus Magnianis: qui triceſimo die, triduo minus, hoſtem perculerant. Sed iam antea cum externi motus ſuſpectarentur; Magnentius fratri Decentio Gallias; Cõſtantius Gallo, cuius nomen ſuo mutauerat, Orientem, Cæſaribus commiſerant. Ipſi inter ſe acrioribus prœlijs per triennium cõgreſſi; ad extremum Conſtantius fugientem in Galliam perſecutus variè ambos ſupplicio ſemet adegit interficere. Et interea Iudæorum ſeditio, qui Patriciũ nefariè in regni ſpecie ſuſtulerant, oppreſſa. Neq; multo pòſt ob ſæuitiam atque animum trucem, Gallus Auguſti iuſſu interijt. Ita longo interuallo annum ferè poſt ſeptuageſimum, relata ad vnum cura Reipub. Quæ recens quieta à ciuili trepidatione, Siluano in Imperium coacto, tentari rurſus occœperat. Is namque Siluanus in Gallia ortus Barbaris parentibus, ordine militiæ ſimul à Magnentio ad Conſtantium tranſgreſſu, pedeſtre ad magiſterium adoleſcẽtior meruerat. E quo dum altius per metum ſeu dementiam, conſcendiſſet; legionum, à quìs præſidium ſperauerat, tumultu; octauũ circa ac viceſimũ diem trucidatus eſt: Qua cauſſa ne quid apud Gallos natura præcipites nouaretur, præſertim Germanis pleraque earum partium populantibus;

43

IVLIANVM Cęſarem, cognatione acceptũ ſibi, Trãſalpinis præfecit: Isque nationes feras breui ſubegit, captis famoſis regibus: Quæ quãquam in eius fortuna, Principis tamen & conſilio accidêre. Quod adeò prędtat, vt Tiberius, Galeriusq. ſubiecti alijs egregia pleraq.; ſuo autẽ ductu atque auſpicio minus paria experti ſunt. At Iulius Conſtantius annos tres atque viginti Auguſtũ imperiũ regẽs, cũ externis motibus modo ciuilibus exercetur, ęgrè ab armis abeſt. Quîs tyrãnide tantorũ depulſa, ſuſtentoq; interim Perſarũ impetu, genti Sarmatarũ, magno decore, cõſidẽs apud eos regẽ dedit. Quod Cnęũ Põpeiũ in Tigrane reſtituiſſe, vixque paucos maiorũ feciſſe cõperimus. Placidus, clemensq; pro negotio: litterarum ad elegantiam prudens; atque orandi genere leni iucundoq;: laboris patiens ac deſtinãdi ſagittas mirè promtus: Cibi omnis, libidinis, atq; omniũ cupidinũ victor; cultu genitoris ſatis pius, ſuiq; nimis cuſtos: gnarus vita bonorũ Principũ Reipu. quietẽ regi. Hęc tãta, tãq; inclyta, tenue ſtudiũ probandis prouinciarũ ac militiæ rectoribus, ſimul miniſtrorũ parte maxima abſurdi mores: adhuc neglectus boni cuiuſq; fœdauere. Atq; vti verũ abſoluã breui, vt Imperatore ipſo clarius; ita Apparitorũ pleriſq; magis atrox nihil.

∞ CX.

FINIS.

IMPP. ROMANORVM SERIES.

ANNO A NATO CHRISTO.					Annos, Menſes Faſtos hic ſequor nō Victorē.	
	1		Imp. Cæſar Octauianus Auguſtus.		LVI.	
15	2		Tib. Iulius Cæſar.		XXIII.	
38	3		C. Iulius Cæſar Caligula.		IIII.	
42	4		Ti. Claudius Cæſar.		XIV.	
55	5		Nero Claudius Cæſar.		XIIII.	
69	6		Seruius Sulpicius Galba Imp. Cæſ.			VII
70	7		Imp. M. Saluius Otho Cæſar.			III
70	8		A. Vitellius Imp.			VIII
70	9		Veſpaſianus.		X.	
80	10		Titus Veſpaſianus.		II.	
82	11	. . . .	Fl. Domitianus.		XV.	
97	12	. . . .	Nerua.		II.	
99	13		Nerua Traianus.		XX.	
118	14		Traianus Hadrianus.		XXI.	
139	15		T. Aelius Hadr. Antoninus Pius.		XXIII	
(162	16		M. Aurelius Antoninus &		XIX.	
(162			L. Aurelius Verus.		IX.	
181	17		M. Aurelius Commodus		X II.	
194	18		P. Heluius Pertinax.			III
194	19		M. (Didius vel / Saluius) Iulianus			II
194	20		L. Septimius Seuerus.		XVIII	
212	21		M. Aurelius Antoninus Caracallus.		VI.	
218	22		M Opilius Macrinus.		.I.	
219	23		M. Aurelius Antoninus Elagabalus.		III.	
223	24		M. Aurelius Alexander.		XIII.	
236	25		C. Iulius Maximinus.		III.	
238	26	IMPERAT. CAESAR	M. Antonius Gordianus.	AVGVSTVS. Imperauit	I.	
239	27		M. Antonius Gord. filius.		VI.	
245	28		M. Iulius Philippus.		V.	
250	29		Cn. Meſſius Q. Traianus Decius.		II.	
252	30	. . . .	(C. Vibius Trebonianus Gallus &		II.	
			(C. Vibius Hoſtilianus.		II.	
252	31		C. Iulius Aemilianus.			IIII
254	32	. . . .	P. Licinius Valerianus.		VI.	
254	33		P. Licinius Galienus.		XV.	
			Hoc tempore XXX. Tyranni.			

269	34	Fl.Claudius.	II.	
271	35	L.Domitius Aurelianus.	V.	
276	36	M.Flauius Tacitus &		VI
		M.Annius Florianus frater.		III
277	37	M.Aerelius Probus.	V.	
(282	38	M.Aurelius Carus,&	II.	
(283		Carinus,& Numerianus filij.	III.	
(284	39	(C.Valerius Diocletianus &	XX.	
(286		(M.Aurelius Maximianus.	XVIII.	
(304	40	(Fl.Valerius Conſtantius &	II.	
(304		(C.Galerius Maximianus.	VIII.	
306	41	Fl.Valerius Conſtantinus Maximus.	XXXI	
(337	42	Fl.Iulius Conſtantius &	XXV.	
(337		Fl.Valerius Conſtans.	XIII.	
361	43	Fl.Claudius Iulianus.	II.	
362	44	Fl.Iouianus. vid. f. l. 60. infra.		VIII

Hinc Imperium diuidi cœptum in Orientale & Occidentale, & Conſtantinopolim ſedes tranſlata.

IN COMMENT. DE ORIGINE VRBIS ROMAE,

AND. SCHOTTVS.

NON *dubito fore pleroſque qui hæc Aurelij Victoris eſſe negabunt, eius qui conciſè Viros illuſtreis; copioſius verò atque elegantius Auguſtos pertractauit. Stylus enim non malus auctorum index, repugnare videtur. Quoniam tamē in vet codice M. S. eidem tribuuntur, quòd Aurelij nomen &* ἐπιγραφὴ, *quam in Prolegomenis poſui, libelli titulum præcederet, eademq́ manu ſcripta omnia eſſent, & ante Hiſtoriam Auguſtam*, Secunda pars Aurelij Victoris; *fidem meam liberare volui, & integrum, vt repperi, Victorem repræſentare. Illud fortè mouebit, quòd initio T. Liuium vocet recentiorem;* & memoriæ noſtræ proclamans hiſtoria, *inquit extremo. Atqui Conſtantij & Iuliani æqualis Victor; qui aliquot ſæculis à Liuio abſunt. Dein quem Victorem Afrum nominet, quæro. an ſeipſum, more Græcorum? vt Herodotus initio Hiſtoriæ. Sed de his docti iudicabunt Cuius cuius tamen eſt fragmentum; viſum eſt non indignum quod in manus hominum veniret, propter & Vett. qui interciderūt, auctorum reliquias hic inſperſas, & Annalium Pontificum fragmenta: quæ omnia temporis iniuria deperdita quotidianis pæne conuicijs efflagitant homines eruditi. Tū quia Virgilio illuſtrando erit: quare cum illo & Dionyſij Halicarn. & Liuij libro 1. diligens lector componet. Nihilo certè meliora ſunt quæ falſo Meſſallæ Coruini nomine circumferuntur de progenie Octauiani Aug. & Donati titulo, vita Virgilij, Terentij & de Comœdia Rhapſodia.*

Antiate] *P. Valerium fortè intellegit, quem neſcio quam obrem* Antiam *non* Antiatem *cognominari voluit. Meminit illius C. Plinius in præfat. Nat. hiſt. (tametſi Turneb. aliud ſubijciat) Liuius, ceteri. nam de patria Verrij Flacci, Antias ne fuerit mihi N L. (putabā.*

Marco Varrone] *Sic vetus lib. ſed ego* Licinio Macro *leg.*

Cælo

Cælo & terra editos] *Qui illuſtre aliquod beneficiũ primo mortalium generi præſtitiſſent, vt Cererem repertis & frugibus & agricultura ἀποθεώσει quadam homines illi conſecrarũt, cæloq́ donarunt: quod inde originem traxiſſe, & tamquã numina cælo delapſa mortalium bono, ſtulte crederent eorũq́ parentes ignorarent aut ex inopinato ipſi apparuiſſent: Tertull. Apologetico. Sed ne aliorum ſcrinia compilare videar, lege Eraſ. Chiliaſten & Cal. Rodog. lib. xx. cap. xxiix. Illud addam ex eodem Tertull. libro:* Saturnum, *inquit*, quantum litteræ docent, neque Diodorus Græcus (*ſic enim leg. alij docuerunt, non* Theodorus) aut Thallus: neque Caſſius Seuerus aut Corn. Nepos, neque vllus commentator huiuſmodi Antiquitatum, aliud quàm hominem promulgarunt. *Quod Minutius Felix in Octauio exſcripſit & Lactantius lib. 1. ca. xiij Diuinar. Inſtitut. vt in Fragmentis Corn. Nepotis diximus.*

Nauiandi dicunt] *Aut deeſt vox, aut* nauiam *leg. quã de Feſtus Pompeius:* Nauia ex vno ligno exſculpto, vt nauis, quo vtuntur alueo in vindemia. *& Macrob. lib 1. Saturn. cap VII his gemina refert.* Ianus, *inquit*, cùm Saturnum claſſe peruectum excepiſſet hoſpitio, & ab eo edoctus peritiam ruris, ferum illum & rudem ante fruges cognitas victum in melius redegiſſet, regni eum ſocietate munerauit. Cum primus quoque æra ſignaret, ſeruauit & in hoc Saturni reuerẽtiam, vt quoniam ille naui fuerat aduectus, ex vna quidem parte ſui capitis effigies, ex altera verò nauis exprimeretur, quo Saturni memóriam etiam in poſteros propagaret. Aes ita fuiſſe ſignatum, hodieque intelligitur in aleæ luſu, cùm pueri denarios in ſublime iactantes, capita aut nauiam, luſu teſte vetuſtatis, exclamant. *Sic enim in m. ſſ quatuor integrè legi. non* nauim, *teſtantur Pithoëi fratres doctiſſimi. Hodieq́ in vſu eſt ille luſus: Galli vocant* iouer à croix ou pile. *Ceterum de ſignato ære primũ à Iano, vel, vt alij, à Saturno, Athenæus lib xv. Plutarchus Problematis: Plinius lib. xxxiij. ca iij. Ouid. 1. Faſtor. & Lactantius lib. 1. Diuin. Inſtit. De Quadrante Ratito M. Terẽt. Varro lib. 1v. de l. L. & Feſtus Pompeius.*

Græca ſcil. appellatione] *ἀπὸ τοῦ ὄρεος, à monte, quòd mõtes ipſi incolerẽt. Dion. Halicarn. lib. 1. lege igitur,* quæ illi ὄρη

 vocant:

vocant: *vel*, qui illis oras faciunt.

Verſibus quos olim] *Laudat Cicero hæc Enniana*

---ſcripſere alij rem,
Verſibus, quos olim Fauni vateſque canebant,
Cùm neque Muſarum ſcopulos quiſquam ſuperarat,
Nec dicti ſtudioſus erat---

in Bruto, Oratore & lib. de Diuinatione, & Varro lib. VI. *de l. Lat. Quod ſequitur* inuium deum *corruptum, pro* Inuum Deum. *T. Liuius lib. I.* Pana Romani pòſt Inuum vocarũt: *& Seruius ad illud Virg.* VI. *Aen.* Pometios Caſtrumque Inui, Bolaniq́ue Coramq́ue. Inuus, *inquit*, Latinè appellatur, Grçcè Πᾶν. Item ἐφιάλτης Græcè, Latinè Incubus. Idẽ Faunus: Item Fatuus Fatuelis. Dicitur autem Inuus ab ineundo paſſim cum omnibus animalibus; vnde & Incubus dicitur. *Malè quoque in vulg. Seruij exemplis* Inus *pro* Inuus *excuſum.*

Euander Arcas] *Arcades ſe indigenas eſſe, nõ aduenas, gloriari ſolebant: eaq́; cauſſa lunulas in calceis geſtabant, antiquitatis inſignia, quòd ſe cum luna natos iactarent, homines lunatici: Plutar.* ἐν αἰτίοις. *Cicero pro Fundanio, quem Seruius in* II. *Georg. teſtem aduocat.* Arcades ſe eſſe προσελήνους aſſerunt *& Apollonius lib.* IV. *Argonautic.*

Ἀρκάδες οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Ouid. I. Faſt. Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.
Hinc fuit Euander. *cet.*

Recaranus quidam] *De Carano Heraclida, id eſt, poſteritate Herculis, Alexandri Macedonis genere paterno, Liuius lib.* XLV. *Plutarc. Alexandro, Solinus* XV. *ca. Polyhiſtoris, Iuſtinus lib.* VII. *M. Velleius Paterculus lib. I. & Sudas. De* Recarano *verò nihil adhuc compertum habeo.*

Latronem quendam] *Virg.* VIII. *Aen. nunc ſemiferum, nunc ſemihominem appellat, qui hic legendus.*

Pinarios dictos] *Mirum vocis* Potitiorum *originem non attuliſſe. Dubitari enim poteſt an à potiendo, an à potãdo,* ἀπὸ τοῦ ποτίζειν, *dicti. Illæ enim familia huic miniſtrare debebat. Vide Pet. Nanniũ* Συμμίκτων *lib.* V. *& de Appio Claudio Liuium lib.* IX. *Val. Max. lib. I. c. II. & Victorem noſtrũ De viris illuſtr. c. 34.*

Quam opinionē ſequi metuit] *Metuo ne & Harpyiarū vngues hunc locū contaminarint, cùm prius* maluit *legeretur: rectè, nam Virgilianalib* VIII. *Aen verſu 193. cum ijs quæ ex Annalibus Pontific hic leguntur gemina ſunt.*

At verò Lucatius] *Puto* Lutatio *pert leg. Nihil tamen affirmo. Hoc tantum: videri corruptum hoc nomen in Seruio, qui Liuium falſo citat auctorem proditæ patriæ, ab Aenea & Antenore: cùm ille diſertè in ijs quæ vulgo exſtant libris affirmet in neutrum vetuſto iure hoſpitij, & quia pacis reddendæq; Helenæ ſemper auctores fuerant, ſæuitum. Eſt enim librariorum audacia ſemper fuit, vt quæ ipſi ignorarent, in notiora peruerterent, vt* Lutatium *in* Liuium, *quod de illo ne fando quidem audiuiſſent.*

Cui Iulo cognomen] *Liuium & Virgiliū ſecutus eundem Aſcanium & Iulum fuiſſe dicit. ſic enim Poëta:*

Aſcaniuſque puer, cui nunc cognomen Iulo.

Ouidius quoque binominem vocat Aſcanium. Dionyſius tamen, Euſebius, alij rectius Iulum Aſcanij filium faciunt. Malè Liuius Siluium Aſcanij filium appellat, cùm eſſet Aeneæ poſtuma proles, vt Virg. VI. *Aen. ait & Seruius. Inf. tamen Victor tanquam ſui oblitus, Iulum Aſcanij filiū nominat.*

Scrofam incientem] *Sic emendaui, pro, partui vicinam. In vet. cod.* intimentem, *vnde* enitentem *primò diuinaram. Sed Feſtus Pompeius lib. de Verb ſignific.* VII. *extremę, nos manu duxit.* Grauida eſt, *inquit*, quæ iam grauatur conceptu: Pręgnans velut occupata in generando, quod conceperit: Inciēs propinqua partui, quòd incitatus ſit fetus eius.

Suem XXX. porcos] *Libet elegans Caſsij fragm. è Diomede 1. Gramm. proferre:* Grundiles lares à Grundio antiquo verbo dictos accepimus, quos Romulus conſtituiſſe dicitur in honorem ſcrofę que XXX pepererat porcos. Hoc ita eſſe affirmat Caſſius Hiſtoria II. Paſtorum vulgus ſine cōtentione conſentiendo præfecerant ęqualiter imperio Remū & Romulum, ita vt de regno pares inter ſe eſſent. monſtrum fit ſus: parit porcos XXX. cui rei fecerunt Laribus grundiles. *Vide & Nonium Marcell.* Grundire.

Amata Latini regis] *Sic & virgo Veſtalis à Pont. Maximo capta appellari ſolęt, quoniam quæ prima capta eſt, hoc nomine fuiſſe traditū eſt. A gellius lib. 1. ca.* XII. *Noct. Attic.*

Mezentij regis Agyllæorum] *Liuius*: Ad Mezentium Etruſcorum regem confugiunt, qui Cęre opulento tum opido imperitans. *cet. Vrbs enim eadem* Agylla *à Catone* & Cęre, *facta voce de* χαῖρε *appellabatur, teſte Seruio in* VIII. *Aen. qui hiſtoriam narrat vt & Strabo. Hinc Caritum tabulæ, de quibus Agell. lib.* XVI. *13. & Aſcon. in Diuin. Vnde colligere eſt aut aliter olim diphthongum Ai pronunciari ſolitam, aut non rectè hodie Græcæ linguæ pronunciationem reſtitui, vt litteræ quæ ſcribuntur, eadem omnes clarè diſtincteque efferantur: quod tamen probo.: non rectè enim αι cũ ε ſono confunditur.*

Circa Numici flu.] Numicij *ſcrib. hic & pòſt paullo videtur.* Numicius *enim à Plinio lib.* III. *c.* V. *& Ouid. Metam. fluuius ille vocatur. Ab Halicarn.* ποταμὸς Νομίκιος, *cuius mediam ſyllabam* mi *Horat. Ep.* XVIII. *præter Gramm. legem corripuit, quam alibi idem extendit,*

Brundiſium Numici melius via ducat an Appî.

Pręſtinguerentur] *Malo quàm* perſtringerentur. *tametſi hanc vocem cum illa frequenter ſcioli commutarint; Proprietatis credo ignoratione exſulauit hactenus, nunc à varijs in veterem poſſeſſionem ex Aſconio reſtituta. Lucret.*

Pręſtinxit ſtellas exortus vti ętherius Sol.

Patrem indigetem] *Qui indigetes dij dicantur, Seruius in* XII. *Aen & Sex Pompeius.*

Lucius Cęſar] *Poſt paullo* Caius Cęſar, *& inf.* Iulius *nominatur: quare vereor vt rectè habeat ſcripta lectio, legendumque ſit* Iulius Cęſar. *Certè procliuis error, traductis nonnihil litteris pæne iiſdem. Et verò C. Iuliũ Cæſarem Auguralium libros ſcripſiſſe inter doctos conuenit, laudatos à Priſ. lib.* VI. *&* VIII. *Gramm. Auſpiciorum ſextum decimum Macrobius* I. *Saturn. citat, Et Pontificaliũ libros Auctor noſter ſup. quos, licet non nominet, perpetuò citari puto.*

Colonię deductę] *qui* Priſci Latini *dicti ſunt, inquit Liuius. de Preneſte & Pometia dixi in Notis Illuſtrium.*

Fratris ſui filium] Egeſtum *Halicarn. Plutar.* AEnitũ *in Parall num. 69. Eutropius* Sergeſtum *appellat, alij etiam* Lauſum.

Necari ſacerd. iuſſit] *Quidam viuam humi defoſſam aiũt, vt Veſtales delinquẽtes ſolent. Vide Plutar. Problem. 96.*

Impoſitos

Impoſitos alueo pueros] *Liuius fluitante alueo expoſitos pueros dicit, quē pro nauigio rudi capit Gyraldus, nam Plutarch. in Romulo ſcapham vocat.*

Accę Larentię] *In M.S. conſtanter* Accelerantię *: emendaui* Accę Larentię *tranſpoſitis litteris, quod propius abeſt à ſcripta lectione, quàm quod in vulg. ferè* Accę Laurentię.

Ruminalem dictam] *Huius fici meminit Corn. Tacitus* XIII. *Annali extremo. De Lupa eadem in Euſebij Chronicis leguntur.*

Eaque in centenos hom.] *Contrà Liuius:* Non cū globo iuuenum (nec enim erat ad vim apertam par) ſed alijs alio itinere miſſis certo tempore ad regiam venere paſtoribus. *cet.*

Remuriam appellaret] *Ennius apud Cicer. 1. de diuinat.*

Certabant vrbem Romam Remurámne vocarent:
Omnis cura viris vter eſſet Induperator.

Ne quis vallum tranſiliret] *Liuij verba ſunt:* Vulgatior fama eſt ludibrio fratris Remum nouos tranſiluiſſe muros: inde ab irato Romulo interfectum. *quomodo melius legi quàm* tranſilijuiſſe *Diomedes 1. Gramm. admonuit. Muros tamen non rectè appellat, cùm Tarquinius Priſcus, primus Vrbem muro lapideo cinxerit; niſi muri fundamentum & deſignationem aratro factam intellegas. Illud non prætermittendum primum Virorum illuſtrium cap. de Proca in M.S. afuiſſe; ſequebatur enim perpetua ſerie* Romulus aſylū conuenis. *nā vulgata edit. illa de origine Vrbis, hinc cōcinnata.*

AVCTO-

AVCTORVM

Qui hic laudantur, nomina.

Acilij Piſonis Epitoma pag. 32. 35. 39.
Alexander Epheſius de bello Marſico pag. 30.
Annales Pontificum. 29. 38. bis. 41.
Aufidius 39.
Auctor hic de origine Patauina ſcripſit 24.
Caſſius 29.
Cæſaris Pontificalium libri. 31. 32. 33. 37. 39. 40.
Lucius Cæſar 36.
Iulius Cæſar 39.
Caius Cæſar 37.
Catonis Origines. 34.
L. Cincius 38.
Domitius 33.
Egnatius 43.
Ennius 27. 43.
Fabius Pictor 40.
Sex. Gellius de orig. gentis Romanæ 37.
Licinius Macer 39. 43.
Liuius 43.
Lucatius vel Lutatius. 31. 33. 35. 38.
A. Poſtumius de aduentu Aeneæ 36.
Plautus Sticho & Truculento 29.
Salluſtius Catilin. 26.
Sempronius 32.
Tubero 38.
Valerius Antias 39. 40.
Vennonius. 40.
Vulcatius 32.
Virgilius { Eclog. 28. Georg. 28. AEneid. 23. 24. 25. 26. 31. &c.

RERVM SERIES.

Saturnus pag.23.& 25.
Ianus 23.& 25.
Primus aliqu. pro principe. 24.
Creuſa 24.
Agreſtes homines 25. 26.
Ædes Saturni ęrariū po. Ro. 26.
Monetę cudendæ repertor. ibi.
Aborigines 27.
Picus ibid.
Faunus ibid.
Siluanus, ſeu Pan ibid.& 28.
Euander 27.
Carmenta ibid.
Mons Palatinus ibid.
Hercules ſeu Recaranus. 28.
Cacus latro ibid.
Ara maxima ibid.
Herculi decima offerebatur. ib.
Feminæ cur à ſacrif. arcētur. 29
Potitij & Pinarij 30.
Latinus rex ibid.& 33.
  Interfectus. 35.
Aeneas 31.& 35.
  In cælum tralatus 36.
AEneæ nauigatio. 30.
Miſenus & Miſenos. 31.
Euxinus ſinus 32.
Lauinium. 33.
Caput velare in ſacrificijs 33.
Turnus 35.
Aſcanius 36.
Lauinia in ſilua parit 37.
Siluius Poſtumus rex. ibi.& 38
Alba Longa conditur 37.
Sus xxx. porcos peperit 37.
Tiberinus Siluius 38.
Remulus Siluius ibid.
Auentinus Siluius 39.
Procas Siluius ibid.
Numitor ibid.
Amulius ibid.
Rhea Siluia ibid.
Acca Larentia 40.
Ruminalis arbor ibid.
Lupa Picus ibid.& 41.
Romulus & Remus 41.
Manipulares vnde dicti 42.
Amulius interficitur ibid.
Auſpicia condendæ Vrbis ibid.
Vultures XII. viſi Romulo, ibi.
Remus à Celere Centur. interficitur 43.

DE AVCTORE VIROR. ILLVSTRIVM.

SOLET in Methodo pertractanda hæc primò Quæſtio agitari; An ſit: quæ de rei natura, an ſubſiſtat, quærunt diſſerendi artifices: Eadē nos via prius, quàm ad rem ipſam veniamus, de auctore huius libelli Plinius ne, an Corn. Nepos an neuter potius ſit breuiter ſumus diſputaturi: de quo variæ ſunt doctiſſ. hominum, & diſcrepantes ſententiæ: Quidā enim C. Plinio Cæcilio alij Cornelio Nepoti: nonnulli Suetonio Trāquillo inſcribſere; nec defuere qui Aemilio Probo. Nam qui C. Corn. Tacitū auctorem faciunt, toto cælo errare mihi videntur: ſtylus enim, dicendiq́; ratio reclamat; falſi fortaſſe, quòd de Oratoribus illuſtribus ſcripſiſſe Tacitum audiuiſſent: ſed eum, qui vulgo circumfertur, libellum Fal. Quinctiliano vero auctori nuper reſtituit in his litteris doctiſſ. Iuſtus Lipſius noſter. Qui Suetonium patrem legitimum affirmare non dubitant, næ illi iniqui familiarum Cenſores ſunt, digni quibus ignominiæ cauſſa nō equus adimatur. ſed à Catonibus cenſura ipſa abrogetur. Quod enim D. Hieronymum in eo libro quem & ipſe de Viris illuſtribus conſcribſit, auctorē laudāt, dicā liberè, verè tamē, errāt: nec ſenſum adſequuntur. verba ipſa apponam. Hortaris, Dexter, vt Tranquillum ſequens, Eccleſiaſticos ſcriptores in ordinem digeram: Et quod ille in enumerandis Gentilium litterarum viris fecit illuſtribus; id ego in noſtris faciam. *Quibus ipſis, qui hæc obijciunt, refelli & tamquam ſuo gladio confodi. quis ita cæcus eſt, vt non videat? Illuſtres enim Suetonij Grammaticos, qui hodieq́; in manibus ſunt, intellegit. Non inſitior tamen Stemma illuſtrium Virorum Romanorum ſcripſiſſe Tranquillum, vt ex Suidæ collectaneis apparet: & de Ventidio Baſſo Suetonium ſcripſiſſe Agellius auctor eſt.*

Qui Cornelio Nepoti attribuunt plures, ijq́; doctiores; ſed vereor ne fallantur, quod bona eorum venia dixerim. Sed age rationes diſpiciamus: In primis Catulli illo carmine pugnāt, quo Cornelio Nepoti Veronenſi poëma ſuum dedicat, vtpote ciui ſuo

tini ſuo & municipi, vel, vt cum Plinio maiori caſtrenſe vocabulum vſurpem, conterraneo:

Quoi dono lepidum, nouum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi: namque tu ſolebas
Meas eſſe aliquid putare nugas,
Iam tum, cùm auſus es vnus Italorum
Omne æuum tribus explicare chartis,
Doctis, Iupiter, & laborioſis.

Fateor equidem de Viris illuſtribus ſcribſiſſe Nepotem. Nam & Agellius, magna ſcriptorum lauerna, lib. XI. cap. IIX. integrum inde caput tranſcribſit: & Fl. Soſipater librum XV. & XVI. Virorum illuſtrium citat: aliíq; quos in eo lib. in quem Corn. Nepotis librorum omnium, qui deſiderantur, fragmenta coniecimus, & Corn. Valerio præceptori nuper dicauimus, recenſeo. Nunc ſi quis inferat, libelli iſtiius auctore eſſe Nepoté, conſtanter negabo: nec enim magis conſequitur, quàm vel Suetonium, vel Æmilium Probum, vel Higinum, vel alium quemuis. Huc accedit; capita ipſa, quæ Agellius, Soſipater, Seruius, cæteríq; ex Nepotis Illuſtribus recitant, ne veſtigium quidem libelli noſtri præferre Vnum de multis exemplũ, quoniam ad rem facit, adferam. Agellius (vel ſi vett. librorũ auctoritatem neglegis, A. Gellius) Noct. Attic. lib. XVII. cap. XXI. non obſcurè hunc eſſe Nepotis partum negat. M. inquit, Manlius Romæ, qui Gallos in obſidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat, conuictus eſt conſilium de regno occupando iniijſſe: damnatuſque capitis è ſaxo Tarpeio, vt M. Varro ait, præceps datus; vt Corn. autem Nepos ſcriptum reliquit, verberando necatus eſt. *Noſter verò diſertim de ſaxo Tarpeio præcipitatum ſcribit. Sed nihil agit Castellianus Cotta, qui hæc ad Chronica Nepotis detorquet: nec enim ſimile vero, tam præſtantem hiſtoricum tam repugnantiam Viris illuſtribus dixiſſe. Verùm vt ſymbolam quoque Græcus auctor conferat, non leuis, ſed κωμικὸς μάρτυς Plutarchus, vt ipſi obſeruauimus, de Lucullo longè aliter ſcribſiſſe Nepotem refert; atque adulterinus iſte Nepos ſic enim ait:* Póſt cum alienata mente deſipere cœpiſſet, tutela eius M. Lucullo fratri permiſſa eſt. *Plutarchus verò:* Νέπως δὲ Κορνήλιος οὐχ ὑπὸ γήρως φησὶν, οὐδὲ νόσου παραλλάξαι τὸν Λού-

 κουλλον,

κουλλον, ἀλλὰ φαρμάκοις ὑπό τινος τῶν ἀπελευθέρων Καλλισθένους διαφθαρέντα. *Quæ ſic vertebamus* : Cornelius Nepos neque ſenio, neque morbo, ait, alienata mente fuiſſe, ſed à Calliſthene Liberto venenis corruptũ. *Calliſthenis nulla apud auctorem noſtrũ mentio, neque ſenij, morbi aut veneni: Neceſſe eſt igitur alio Nepote vſum Plutarchum. Idẽ quoque in Tiberio & Caio Gracchis*: Νέπως ὁ Κορνήλιος φησὶν οὐ Κράσσου, Βρούτου δὲ θριαμβεύσαντος ἀπὸ Λυσιτανῶν θυγατέρα γῆμαι Γάϊον. *i.* Cornelius Nepos nõ Craſſi, ſed Bruti, eius qui de Luſitanis triumphauerat, filiã in matrimonio Caiũ habuiſſe ſcribit. *In Nepote verò iſto ſubditicio filiæ, neque Craſſi, neque Bruti vlla mentio exſtat, niſi cæcutiunt oculi. Rurſus in noctibus Atticis eſt, li. XI. ca. VIII. & Macrobio præfat. Saturn. Plutarcho in Catone M. Catonẽ iuſtè A. Albinum reprehendiſſe, quòd homo Romanus Græca oratione res geſtas Romanorum cùm componeret, veniam antè imperitiæ præfatus eſſet. Porcij quidem Catonis noſter meminit; de Albino verò verbum nullum. Vnde relinquitur, falli eos qui Nepoti hunc fetum attribuunt. Porrò ad ſtylum quod attinet, Nepoti is abiudicat, quòd illuſtres viros copioſius ſcribſiſſe Nepotem apparet ex T. Pomponij Attici vita, & M. Porcij Catonis, quæ dumtaxat ab iniuria temporis reliquæ ſunt. Quod & libro, ſi modò illius eſt, de Vita Excellentiũ (vel vt M. SS. quidam legunt,* Externorum *Impp. probari poſſet. Noſter verò ita conciſus auctor eſt, vt Elogia potius Illuſtrium, quã vitas ſcribſiſſe videatur: qualia verſibus quaternis Atticũ contexuiſſe teſtis eſt Nepos ipſe & Plinius. Plura argumenta ex fragmentis noſtris Nepotianis ingenioſo cuique facilè ſuppeditabunt: ſed hæc facient, niſi vehementer fallor, ſatis ei, qui non omnino pertinax falſi patronus defenſorq́; eſſe voluerit.*

Nunc ordine de Plinio Nepote videamus, à quo etiam hæc remouenda iniuria eſt, ne auctor eius eſſe videatur, quem, ſi reuiuiſcat, pro ſuo agnoſcere, ſat ſcio, nollet. Non enim cadit in tam fecundum ingenium, tam exile, & pluſquam ſordidum aliunde mutuandi ſtudium. Verba illius adſcribere non pigebit ex epiſtola XX. lib. VI. ad Corn. Tacitum, quibus huius libelli auctorem quidam facere ſe poſſe confidunt, quòd annos natus duodeuiginti, hiſtoriam ſe ſcribere cœpiſſe affirmet: Agebam, *inquit*, duodeuiceſimum annum. Poſco librum T.

Liuij & quaſi per otium lego, atque etiam, vt cœperam, excerpo. *Vultiſne igitur dari vobis, res geſtas breuiter è Liuio decerpſiſſe Plinium, eas, inquam, quæ nunc in manibus ſunt? cur amabo, totiens, a Liuio diuerſus abit, & pugnantia commemorat; Græcos in pleriſque potius ſecutus, vt Dionyſium, vt Dionem, vt Appianum, vt Plutarchum? His igitur illud Epicharmi occino,* μέμνασο ἀπιστεῖν. *Quemadmodũ ex lineamentis de legitimis liberis & ſpurijs filijs* εἰκότως *iudicare ſolemus idem hic ſentio faciendum. Certè, ſi quod in his iudicium meum eſt, non ſapit Plinium Cæcilium ſtylus. Adhæc veriſimile fit, ſi is verus auctor eſſet, cum aliorum maximè virtute bellica, togáue Illuſtrium vitas perſequatur; eorum qui Auguſtum ſunt inſecuti ad Traianum vſque, Imperatorum hominumq́; illuſtrium non omiſſurum fuiſſe: propterea quòd in epiſtolis viri qui ceteris laude antiſtabant omnes pæne paginas impleant. Venit in mentem coniectura fortaſſis vera, cur Nepoti aut Plinio inſcribſerint quidam: cùm enim in M. SS. fortè vidiſſent* C. PLINII NEPOTIS *(fuit enim C. Plinius Cæcilius alterius ex ſorore nepos) oblitteratis nonnihil prioribus, paruaq́; facta immutatione,* CORNELII NEPOTIS *legi cœptum: aut vice verſa accidiſſe non admodum à vero abhorret. Sed libros, inquies calamo exaratos, arbitros cõtrouerſiæ depoſco. Quinque nos quidem vſi ſumus, demtis antiquitùs excuſis quamplurimis, qui etiam vehemẽter nos adiuuerunt: Quod à Theod. Pulmanno, erudito viro, accepi, longè optimum: Lectionum verò varietates aliquot ex Io. Metelli Sequani doctiſſ. viri codd. duobus, quorum alter IↃCCC. abhinc annis, vel pluribus, ſcriptus eſt, communicauit nobiſcum P. Siluius iuuenis Græcè Latineq́; doctus. Lutetiæ verò Franc. Pithoëi m. ſ. & Bibliotheca D. Victoris in ſuburbijs ſita vſus ſum. Pulmanni exemplum hanc* ἐπιγραφὴν *præfert:* Aurelij Victoris Hiſtoriæ abbreuiatæ ab Auguſto Octauiano, id eſt, à fine T. Liuij vſque ad Conſulatum decimum Cõſtantij Auguſti, & Iuliani Cæſaris tertiũ: *Eratq́; in duos tomos ſectus liber. prior de vrbis Romæ orig. fragmentum, & Viros hoſce illuſtres continebat: alter Cæſarum vitas hinc vſque ab Auguſto; qui tamẽ ab edito mirè variat. quemadmodũ nunc ſi cum vulg. Epitoma conferat. ſtudioſus Lector cognoſcet. Deſinãt igitur docti dubitare cuius Viri illuſtres*

ſint, reperto vero auctore Sex. Aurelio Victore. Priore enim parte, tanquam Prolegomena ſunt, quibus ea quæ à Liuio dicta prolixius, ſummatim repetit prius, quàm Impp. vitas aggrediatur.

DE AVCTORIBVS ANTIQVIS VIROR. ILLVSTRIVM.

LIBET *illuſtres aliquot de Viris domi militiaq; illuſtribus ſcriptores quos Victor imitandos propoſuit, rècenſere,* 1 *eos potiſſimùm quorum libri interciderunt. De Plutarcho igitur, qui Græcos & Latinos Impp. comparauit, non neceſſe habeo dicere, quòd ipſius libros verè philoſophicos in bibliothecis deſiderari nefas putem. Iulium Higinum de claris viris, ſeu* 2 *de vita rebuſq; Illuſtrium virorum laudat Agellius lib. I. ca. XIV. Noct. & Aſconius in Piſonianam, qui* Lucium *appellat, commutata fortaſſe I littera in L, librariorum audacia; niſi fortè* L. Iulium Higinum *dictum videri placet. Suetonius C. Iulium Higinum in Illuſt. Gramm. nominat; eiuſdem exemplorum libros, fortè eoſdem, idem citat Agellius lib. X. cap. XVIII. Alphæus Auitus Excellentium virorum libros* 3 *reliquit Iambico dimetro, vt ex fragmentis quæ à Priſciano IIX. XII. & XIIX. libris Gramm. adferuntur, apparet: De quo æqualis eius Terentianus Maurus:*

Vt pridem Auitus Alphius
Conſcribſit Excellentium.

T. quoque Pomponium Atticum de Viris illuſtribus car- 4 *mine ſcribſiſſe: in eius vita auctor eſt Nepos & Plinius lib. XXXV. cap. II. Nat. Hiſt. atque verſibus nõ amplius quaternis quiniſq; ſub ſingulorum imaginibus facta, & magiſtratus eorum deſcribſiſſe. Plinij iunioris æqualis Titinius Capito* 5 *exitus Illuſtrium virorum tradidit, in ijs quorundam ſibi cariſſimorum: auctor Plinius lib. VIII. epiſt.* XII. *D. quoque* 6 *Hieronymus in Catalogo eorum qui de ſcripturis ſanctis memoriæ aliquid prodiderunt, ad Dextrum Prætorio Præfectum aliquot enumerat; quorum nomina tantùm, eaq; vix integra, ad noſtram vſque ætatem peruenerunt:* Fecerunt, *inquit,* hoc idem apud Græcos Hermippus Peripateticus, Antigonus Cariſtius, Satyrus doctus vir, & longè omnium doctiſſimus

Ariſtoxenus

7 Ariſtoxenus Muſicus. Apud Latinos Varro, Sãtra, Nepos,
Hyginius, & ad cuius nos exemplum vis prouocare, Tran-
quillus. *De Varronis autem ſeptingentis Illuſtribus, quos pri-
mos nominaſſe oportuit, vidend. Plin. lib. XXXV. cap. II. Na-
tur. Hiſtor. Lactantius quoque, Chriſtianorum Cicero, lib. I.*
8 *cap. X. Diuinar. Inſtit. Tarquitium quendam de Viris illu-*
9 *ſtribus laudat auctorem, vbi quis* Tranquillum *eſſe legendũ
coniiciat, niſi aliud locus ipſe ſuaderet. Memini legere apud
Trithemium, Proſperum Aquitanicum de Viris quoque illu-
ſtribus ſcribſiſſe, ſed ſacriſne, an profanis, non liquet; neque
enim videre contigit.*

Ceterùm de ratione conſilij noſtri paucis ſic accipe: menda, quamuis libellus ſit, ſuprà quam cuiquam credibile ſit, libb. vett. ope ſuſtulimus: nihil tamen temerè immutauimus: quod illis iudicandum relinquo, qui hæc noſtra cum vulgatis comparabunt. Vt verò lucem hiſtoriæ darem, annos Conſulares ad oram adſcribſi, ſecutus ferè Capitolinos Faſtos, quos Car. Sigonius, ac nuper Steph. Pighius, & Hubertus Goltzius noſtrates digeſſerunt: in Auguſta verò hiſtoria Faſtorum lib. ſecundum Onufrij Panuini, hortatu Io. Oliuarij Iuriſconſultorũ diſertiſſimi: quo Eloquẽtiæ profeſſore Duacenates meritò ſuperbiunt. Notas, quibus emendationum noſtrarum ratio explicatur, ne libri moles nimium excreſceret, non addidimus: & recens eæ editæ Duaci, in gratiam nobiliſs. iuuenis Philippi La-Noij, Dom. Tourconij, mihi ſanè multis nominibus cariſſimi. Vale mi Lector, & hæc ſi ſtudia tua iuuabunt; abunde magnum laboris mei præmiũ conſecutũ me eſſe exiſtimabo.

SERIES VIRORVM ILLVSTRIVM.

PROCA Siluius rex Albanorum. Cap. 1.
Romulus primus Rom. rex. 2.
Numa Pompilius ſecũdus 3.
Tullus Hoſtilius III. 4.
Horatii & Curiatii.
Metius Fufetius.
Ancus Marci⁹ quartus rex 5.
L. Tarquinius Priſcus V. 6.
Seruius Tullius VI. 7.
Tarquinius Superbus VII. rex Rom. 8.
L. Tarquinius Collatinus & Lucretia vxor. 9.
Iunius Brutus 1. Rom. Cõſul. 10.
Horatius Cocles. 11.
Mutius Cordus Scæuula. 12.
Clœlia Virgo. 13.
Fabii trecenti ſex. 14.
P. Valerius Poplicola. 15.
A. Poſtumius. 16.
L. Quinctius Cincinnat⁹. 17.
Agrippa Menenius Lanatus. 18.
C. Marcius Coriolanus. 19.
C. Licinius Stolo. 20.
L. Virginius Centurio. 21.
Aeſculapi⁹ romã aduect⁹ 22
M. Furius Camillus. 23.
M. Manlius Capitolinus. 24
A. Cornelius Coſſus. 25.
P. Decius (pater. 26.
(filius. 27.
T. Manlius Torquatus 28.
M. Valerius Coruinus. 29.
Sp. Poſtumius. 30.
L. Papirius Curſor. 31.
Q. Fabius Rullianus. 32.
M'. Curius Dentatus. 33.
Appius Claudius Cæcus. 34.
Pyrrhus rex Epeirotarũ. 35.
Decius Mus. 36.
Appius claudius Caudex. 37
C. Duilius. 38.
A. Atilius Calatinus. 39.
M. Atilius Regulus. 40.
C. Lutatius Catulus. 41.
Annibal Carthaginienſium dux 42.
Q. Fabius Maximus. 43.
P. Scipio Naſica. 44.
M. Claudius Marcellus. 45.
Claudia virgo Veſtalis. 46.
M. Porcius Cato Cenſorius. 47.
C. Claudius Nero, & Aſdrubal frater Annibalis. 48.
P. Cornelius Scipio Africanus. 49.
M. Liuius Salinator. 50.
T. quinctius Flamininus. 51
M. Fuluius Nobilior. 52.
L. Scipio Aſiaticus. 53.
Antiochus rex Syriæ. 54.
Cn. Manlius Vulſo. 55.
L. Aimilius Paullus Macedonicus. 56.
Tib. Sẽpronius Gracchus. 57

P. Scipio

P. Scipio Aemilianus. 58.
C.Hoſtilius Mancinus. 59.
L.Mummius Achaicus. 60.
Q.Cæcilius Metellus Macedonicꝰ. 61
Numidicus. 62
Pius. 63.
Tiberius Gracchus. 64.
Caius Gracchus. 65.
M.Liuius Druſus. 66.
C.Marius (pater. 67.
(filius. 68.
L.Cornelius Cinna. 69.
C.Flauius Fimbria. 70.
Viriathus Luſitanus. 71.
M.Aimilius Scaurus. 72.
L.Appuleiꝰ Saturninus. 73.
L.Licinius Lucullus. 74.
L.Cornelius Sulla. 75.
Mithradates rex Ponti. 76.
Cn.Pompeius Magnus. 77.

Acceſſerunt

C.Iulius Cæſar. 78.
C.Cæſar Octauianus. 79.
Cato Prætorius. 80.
M.Tullius Cicero. 81.
M.Brutus. 82.
C.Caſſius Longinus. 83.
Sex.Pompeius. 84.
M.Antonius. 85.
Cleopatra Aegypti regina 86.

IN AVR. VICTORIS HISTORIAM AVGVSTAM NOTÆ AND. SCHOTTI.

VICESIMOQVE duobus etiam] *Sic integrè ſcriptum habet calamo exaratus codex, pro* Secundo. *Quæ res ſtatim initio operis conturbare lectorem queat; verùm inſolens non eſt auctori noſtro numerum cardinalem ordinali & retro viciſsim cō-mutare, vt Gramm. filij appellant. Sic in Tiberio inf. diſertim repperi*: Cùm imperium tres atque viginti, æui octogeſimum vno minus annos egiſſet. *In Gordiano*: Perijt ſexennio imperij. *Et Seuero,* annis regni duodeuiginti exſtinctus eſt. *Quæ ſi quis aſſerat non ab auctore, ſed à librarijs eſſe, qui compendio notiſq; ſignatos numeros efferre rectè non poterant; animus eſt non vehementer contra pugnare. Certè apud Tacitum reperias ſæpe,* vna & viceſima, duo & viceſima legio, vna & viceſimani, *Hiſtoriæ Auguſtæ lib. II. & IV. niſi quis compoſita eſſe malit, vt* vndeuiceſimus & duodeuiceſimus. *Erit fortaſſe qui ſic interpungendum putet,* viceſimoque, duobus etiam; *vt* ἐλλειπτικῶς additis, *vel ſimile exaudiatur. Sed hæc lubens volenſq; refero ad III. Viros ſtlitibus iudicandis, à quibus ad populum prouocare religio ſit.* 1

Magni auunculi] *Malè ſubditicius Victor, qui hactenus, circumfertur,* maiorem auunculum *facit, Suetonij errorem ſecutus. Auguſto cap. VII. qui tamen tamquam ſui oblitus XXIV. c. ſororis nepotē appellat. vide l. Iuriſconſultus. §. quarto gradu D de grad. & affin.*

Patriam] *lege* partium. *C. Caſsij imaginibus adſcribi ſolebat,* DVCI PARTIVM. *Tacit. XVI. Annali.*

Niſi Germaniæ] *pro* excepta Germania, *vel præterquam Germanorū ferocia. ſic mox vtitur voce* Abſque: Felix adeò abſque liberis tamen ſimulque coniugio, *id eſt, præterquam in liberis, vel. ſi liberos excipias. Et in Caligula,* immaturo abſque Octauiani interitu, *id eſt, præterquam quòd Auguſtus ad*

ſtus ad ſeram & maturam ſenectutem peruenit. Quomodo vſurpat & Ammianus Marcell. & id ætatis ſcriptores. Plauti illud totiens obuium, abſque illo eſſet; abſque te foret, *pro ſine te, in Capteiu, Menæch. Bacchidibus, Trinummo. Et Terent. Phormione & Hecyra* : Quàm fortunatus ceteris ſim rebus, abſque vna hæc foret.

Iudęi] *Expreſsè ſcriptum, ſed haud dubiè* Indi *leg. idem mendum inſederat in Victoris Auguſto ſup. inter Illuſt. Viros. De Garamãtis apud Tranqu. pax: eos L. Annæus Florus, ſiue is Seneca eſt, M. Durnio ſubigendos datos eſſe ſcribit. De Bactris æquè altum ſilentium, ſup. paullo.* Intemperantiæ, *quinta inflexione, vt* Intemperies & Materies. *Pugnant autem hæc cum Sueton. lxxviij. cap. Mox* mirè teneretur. *legi mauult vir eruditiſſ. Franc. Schottus I. C. frater cariſſ. & vero ſyllaba geminata videtur.*

2 Cuius nomen aſtu obtinebat] *Ita ſcriptum erat, ſed recentiſſima manu in* abnuebat *mutatum, fortè ex auctoritate formis editorum. Io. Oliuario I. C. non diſplicebat antiquam illam vocem retineri, nam* Obtinere, *vt* pertinere; *vnde* Obſtinatus, & pertinax.

Adhuc] *Quoniam bis repetitum, alterutrum tollendum, vel fortè* adeò exſecratur, *leg. Victori verò familiare,* Adhuc *pro* adhæc, *vt nihil æqué. quod monere placuit, ne quis aut damnet tamquam infrequens, aut veluti mendum mutet.*

Flagitiis obtentui] *Sic Tacitus loquitur:* deletæ omnes copiæ forent, ni victorem exercitum attinuiſſet obſcurum noctis, obtentui fugientibus. *Hiſtor. Auguſta lib. II. Mox pro* ſolitis, *quod in manuſcripto eſt, leg.* ſolutis; *ex Sueton. cap. xli. vulgata edit.* reſolutis.

Inter exedra.] *Veteris libri ſcriptura eſt; quã religiosè, quà fieri poterit, in textu retinebo, vt diuinare cuique ſit integrum. Oliuarius ex edito* inter exordia *leg. cenſet, cui aſſentior; ſic enim inf. in Alexan. Seuero loquitur,* Paulloque inter exordia patriæ reddito. *Dio refert ad annum Tiberij quartum, quo ipſe tertium, & Germanicus iterum Coſſ. fuere. Rectè igitur* inter exordia.

Quæ de Farnace] *Ita manuſcrip. leg. tamen ex Tacito* quę Tacfarinate duce, *quo de lib. II. & III. Annal. Pharnacis Syri mentio eſt in Eutropij manuſcrip. Traiano lib. VIII.*

Diſperſæ] *per centurias, inquit Dio lib. lvij.*

Proximis municipijs ſeu Romæ.] *Sueto. Auguſto cap. xlix.* Certum numerum, partim in vrbis, partim in ſui cuſtodiam allegit. *Et mox:* neque tamen vmquam plures, quã tres cohortes in vrbe eſſe paſſus eſt: eaſque ſine caſtris. reliquas in hiberna & æſtiua circa finitima opida dimittere aſſuêrat. *Quæ faciunt illi loco illuſtrando*, nam ceteros Paritorum *Paullus I. C. vide l. 3 D. de officio Præfec. Vigilum, qui Tribunos ab Auguſto appellatos ait.*

In caſtra apud vrbem red.] *Conſilio Aelij Seiani. Corn. Tacit. IV. Annali. Dio lvij. Plinius lib. IIII cap. V. Tranquillus Tiberio cap. xxxvij.* Romæ caſtra conſtituit, quibus Prętorianæ cohortes vagæ ante id tempus & per hoſpitia diſperſæ continerentur. *vide & Octauio cap. xlix.*

Præfecturam appellans vel augens prætorio] *Cùm antea Præfecti cohortium Prætoriarum dicerentur, Præfecti Prætorio dici cœpere; & vim præfecturæ modicam antea, hoc Seiani commentũ intendit. Tacitus initio lib. IV. vide l. vnic. D. de offic. Præfecti Prætorio.*

Claudio Tiberio] *Manuſcrip.* Claudio Ferian, *quod ex* Tiberio iam *factum apparet ab imperitis librariis; nam quod eræ recenti manu adſcriptum erat* fere iam *nauci non eſt.* 5

Auguſtus proauus] *Caligulæ per Iuliã filiã & Agrippinã neptẽ: Agrippa auus maternus per Agrippinã filiã: Druſus Germanicus auus paternus, qui ex Antonia minore Germanicum Caligulæ patrem genuit, ipſe Germanici & Agrippinæ filius. Quæ cùm ita ſint, adderem* paterno Druſus Germanici pate. *, quod ab oſcitante vel feſtinante ſcriba omiſſum videtur, ſi S. P. Q. Litteratus auctores fieri vellent.*

Matris] *Agrippinæ, quam primum in Pandatariam inſulam relegauit, oculoq; per centurionem viribus excuſſo mortuam inedia eſt crimino ſiſsimè inſectatus. Sueton. Tiberio liij. cap. Neronem & Druſum fratres Caligulæ ab Senatu hoſtes iudicatos criminante Tiberio. fames abſumſit. Idẽ Tiber. c. liiij. & Calig. c. VII. Tacit. V. Annali. & Dio lviij. lib.*

Caſum tantæ familiæ] *afflictæ domus. Sueto. Calig. c. xiij.*

Similem fore ſui] *An* ſuis? *patri, auo, proauo: quod ſequentia confirmant: an* ſimilem ſui? *vti de ſe Tiberius ambiguè initio dicere ſolebat, ſimilem ſe ſemper ſui futurum. Tranqu.*

Tranq. Tiber. c lxvij. Sed illud immane quantum præfero.

Sapientum plures] *Copioſè hac Aelius Spartianus extremo Seuero. Nota autem* agreſtes, doctis *opponi, vt infr. Veſpaſiano*, bonis indocti & prudentibus inertes. *Homine enim imperito numquam quidquam iniuſtius. Terent. Adelphis.*

Neque meliores famulos] *veteres lib. Rectius tamen* meliorem famulum *ex Tranquilli x. ca. & Taciti vi. annal. qui Paſſieni Oratoris dictū eſſe ſcribit, quem Plinius lib. xvi. Nat hiſtor. c. xliiij. & Seneca ſæpe laudant.*

Vti talia ingenia] *Dubites vtrum legas in m. ſ.* recens *an* veteris ſolent anni menſibus. *Illud vt referas ad imperij initium; hoc ad id tempus quod Tiberij mortem anteceſſit : ideo quòd populares ferè ſint qui magiſtratus ambiunt, & ſimulant vultum, verba, preces, blanditias : deinde nacti quod cupierant perſonam illā exuunt; vt Appius Decemuir. Ita ferè Q. Tullius de petit. Conſulatus. Sed huic repugnare videtur illud*, nactus poteſtatem. *Quid ſi* veteris olim anni menſ. *legas? Pe. Pithoëus, quem ego ob ſingularem doctrina coniunctam humanitatem pro eo ac debeo amore complector*, deteri ſolent *leg. diuinabat, & mox* inter Patres *ἰυςοχῶς. Quæ autem populariter, quæq́; liberaliter in populum & ciuiliter geſſerit, Sueton. c. xv. deinceps & Dio lib. lix.*

Prædicaret] *ἀνακάλυθεν. forte* prædicauit. *Confundit enim ſæpe librarius* I *&* V *litteras, quiſquis hæc deſcripſit. Sueto c. xv extr.*

Ob inceſtum] *ſcilicet ſororum; Sueto. xxiv. c.* Ex thoro autem Bacch. *impreſſi* è choro. *ſup.* matronis nobilibus illudens *tentabam, ſed bene habet Sic enim Sueto. Iulium Cæſarem ne prouincialibus quidem matrimonijs abſtinuiſſe c. li. & vulgata editio numero 53.*

Spe in Germaniam] *Credo* ſpecie in Britanniam *ſcripſiſſe Victorem, librarij* ſpe; *illud tamen non damno: ſpē enim de bello militibus fecerat. Et quòd ad Oceanum ageret, in Britanniam cogitaſſe propius à vero abeſt: nam Britannica expeditione hac geſta Xiphilinus & Oroſius alijq́; auctores ſunt.*

Conchas vmbilicoſque] *Cicero II. de Orat. ait Scipionē dicere ſolitum ſe repueraſcere cùm ad Caietam vnàcum Lælio amico ſuo cōchas legeret & vmbilicos. Eadē Valer. Max. li. viij. c. viij. vbi in quibuſ. m. ſſ.* obeliſcos *pro* vmbilicos *legas.*

Nympharum

Nympharum lumina] ὄμματα *Græci fortè appellarunt, quæ Latini* ocellatos. *Varro Marcipore*: Altera exorat patrem libram ocellatorum: altera verum ſemodium margaritarum. *Apud Nonium. Sic apud Suetonium Octauius ocellatis nucibuſq; ludit, cap. xxciij. ita enim ibi leg. è m. ſſ. potius quàm oſcillatis vel oſſiliis. Hanc mihi coniecturam ocellus Europæ Scaliger ſuppeditauit, conſultus à me in corona doctiſſ. hominum, dum Lutetiæ pomeridianis horis tamquam in Athenæo conuenire ſolerent. Propert. lib. III.* Et venit è rubro concha Erycina ſalo. *Sic apud Plautum Rudente ſeruus ad Venerem de virginibus naufragis*: Te ex concha natam eſſe autumant, caue tu harum conchas ſpernas. *Hiſpani hodieq; concham* Vna Venera *appellant*: Vmbilicus *herba*, *Italis quoque* Vmbilico di Venere, *Dioſcoridi credo* Κοτυληδών.

Quis augendi] *De Græcorum vanitate multa Cicero pro Flacco, & Iuuenalis Sat. x.*

Quidquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria.

Auctore Cerea] *Scrib.* Chærea. *is erat Caſſius Chærea cohortis Prætoriæ Tribunus, qui primas ſibi partes trucidandi C aij depopoſcerat. Sueton. lvi. Ceterùm has lectionum varietates, vt minuta, perſequentem, ridebunt indocti magiſtelli: ſed eos ego vitiſſim*

Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.

Prælatum Bruti facinus] *reddita populo Rom. libertate & abolito imperio. Ita de Bruto & Caſſio L. Florus lib. IIII.* Brutus & Caſſius ſic C. Cęſarem, quaſi Tarquinium Regẽ depuliſſe regno videbantur. *De Senatus in aſſerenda libertate conſenſu Suet. extremo Caligula.*

Forte vnius ortus Epyri.] *Sic vet. cod. vnde* vnius cortis Epyri centurio, *pro*, cohortis, *tentabam: fruſtra. leg. enim*, forte vnus ortus Epiri, *pro*, Epiro. *ſic inf. Seuero*, ortus Mediæ *&* orto Syriæ *Alexandro. Quid ſi Fortunius nomen illi proprium fuerit? quem Sueton. gregarium militem non centurionem facit, & vſurpat τὸ* forte *Claudio c. x. liberum iudicium facio lectoris.* Si quis tamen hæc quoque ſi quis

Captus amore leget.

Titum Claudium.] *leg.* Tiberium. *Eſt enim Tiberius*

Claudius

Claudius Germanicus. Natus error, quòd prænomen variè vna alteráue littera ſignaretur. Mirum tamen & in vulgatis quibuſdam libris Victoris ſuppoſiticij Titum *appellari malè. M. ſ. mox.* patri Neronis, *reſtitue* patrui.

Vacuos à Fort. caſſoſque eſſe.] *id eſt, conatus hominum ſi à Fortuna deſtituantur, planè vacuos & irritos eſſe,* caſſoſq; *ergo, id eſt etiam caſſos & vacuos eſſe. Alluſit autem ad Mimum Publij Syri,* Fortuna vnde aliquid fregit, caſſum. *cuius me Pet. Pithoëus admonuit.*

Nobilitatis præcipue conſilijſque metu col.] *lege vt*
4 *edendũ curaui,* nob. præcipuæ conſilijs quæ metu colebatur.

Dryſudarũ.] *Emẽda* Druydarũ *vel* Druidarũ *Suet. Claudio xxv.* Druidarũ religionẽ apud Gallos diræ immanitatis & tantũ ciuibus ſub Auguſto interdictam, penitus aboleuit.

Sceleribus collibentes] *Neſcias an &* cohibentes *in m. ſ. legas penè fugientibus litteris : pro quo* conniuentes *Io. Oliuarius reponebat. fortè &* colludentes *ferri queat. & mox idem leg. cenſet,* dum mirum videtur apud Imperatorem virum, viro quàm Imperatori nuptam eſſe, *vt ἀρχαϊκῶς exaudiatur* potius.

Pellicum gratia] *Pellices duas nominat Tacit. lib. xi. Calpurniam & Cleopatram, quarum Claudius corpori maximè inſueuerat, miſſas à Narciſſo ad ſubeundam delationem.*

Fratris filiam] *Germanici Agrippinam, matrem Neronis ex Domitio Ahenobarbo.*

Anno quinquageſimo] *Expreſſè m. ſ. noſter. vulgo editi* quingenteſimo. *In annis mirè variant hiſtorici, quos recenſere non vacat. vide Melam Pompon. Plinium, Solinum, & Tacitũ, qui vi. Annali Paullo Fabio, L. Vitellio Coſſ. Phœnicẽ conſpectã ait, qui fuit annus,* vt *opinor, V.C.* IↃCCXXCVII. *Mox* ex Arabia *impreſſi libri.*

Inſula ingens.] *Xiphilinus paruam inſulam prope Theram inſulam apparuiſſe ſcribit ex Dione, qui & de ſolis lunæq; defectione eleganter diſputat in Claudio. Ipſe Dio lib lx.*

Tætrum funus] *Tu vide ne* Cæterum *ſcripſerit Victor: quò enim* tætrum *pertinet. Mors eius celata eſt, donec circa ſucceſſorem omnia ordinarentur. Suet. xlv. c.*

5 Nam id certè (L. Domitius Nero)] *Locum hũc gloſſema fœdauit, quod ex ora, vt fit, in contextum irrepſit : ὀβελίζω igitur.*

igitur. Domitiæ autem gens nō agnouit alia prænomina quàm Lucij & Cnæi. Suet. Nerone.

Parem annis] *Quatuordecim. Suet. Claudio & Nerone. Xiphilinus annos xiij. menſes octo: Paullo minus xiiij. annos, Tacitus xvij. Annal.* vitrico. *Claudio ſcil.*

Augenda vrbe] *quam Oſtia tenus promouere deſtinarat. Excogitauit quoque ædificiorum formam nouam, ædificatis ante inſulas & domos porticibus. Tranqu. xvi. c. De ponte Polemoniaco & Cotijs alpibus præter Plinium, Ammianum, & Suetonium, meminit & Vopiſcus Aureliano. Ex* Victore, *hæc citat Paullus Diaconus lib. 11.* Longobardorū; *quamquam vt alibi dixi, editi libri corruptè legant* Hos dictores, *pro,* Victoris reuincit auctoritas. *(ceſſariò.*

Palā Senatu.] *addit impreſſus* conuocato ſenatu, *non ne-*

Lecto ex omnibus] *Doryphoro liberto, Suet. c. xxix. Pythagoram Tacitus lib. xv. Annali vocat, vnum ex illo contaminatorum grege exoletorum.*

Narrantur ſcelera Neronis] *Locus hic diu nos torſit, veritatem tandem diu multumq; quæſitam, vt ille clamabat,* εὕρηκα, *gloſſema nimirum eſſe, quod nota Culpæ damna & obeliſco fode. Aliquando ſic tentaueram, vt compendio* prodigioſiſſ. *id eſt, prodigioſiſſimo ſcil. liberto ſcriptum fuerit. vel ſic:* lectis ex omnibus prodigioſis, quot ſanè in eo narrātur ſcelera, leuius æſtimandum: *vt τὸ* Neronis *dumtaxat expungatur &* quot *ſcribatur. deinde periodus inchoet à* lectis. *Sed illud haut dubiè rectum eſt.*

Noxiorum vinctis modo, pelle.] *Tranſpoſita durè vt aliàs non rarò pro* noxi: modo vinctis, *id eſt more. amicus quidam meus ſic interpungebat:* noxiorum vinctis, modo feræ, pelle tectus. *non improbo; ſed illud magis ad editi Breuiarij ſenſum & Suetonij. qui ad ſtipitem deligatos non tamen ſontes fuiſſe ait. Quid ſi* modo luſus *ſcripſerit Victor, quod poſtea à librario omiſſum ſit? Sic enim Tranquillus c. xxix.* quaſi genus luſus excogitaret quatenus feræ pelle contectus emitteretur è cauea. *Suſtineo. Mox* exſector marium *conijciebat eruditus iuuenis Pe. Pantinus. nihil tamen muto.*

Nequaquam verecundię externæ] *Sic leg. videtur pro* externis, *quod in mſ. eſt; vel vt doctiſs. Oliuarius diuinabat,* inuaſerint vitia nequam, verecundiæ externæ ſocietate im-

manius

manius datur. p. conſuet.

Noua & eo dulciora] *Nam illicita praualent. Tacit. li. 13. de Nerone. Et Lăpridius Seuero:* homines illicita magis poſcunt, prohibitaque furore proſequuntur. *Pueris perpetuò in ore natat,* Nitimur in vetitum.

Per alteros] *Pallantem libertum Claudij adulterum. Tacitus xij. Annal. initio.*

Alienorum cruciatibus] *Et mulierum & virorum, Lollia, Calpurnia, Statilij, Tauri, Domitia, Lepida. Tacitus:* in mariti exitium, *leg vel* ad *ἀπὸ κοινοῦ repetendum.*

Sacerdotem Veſtæ] *Veſtali virgini Rubria vim intulit, Suet. xxviij. ibidem de matris concubitu: de interitu verò c. xxxiv. Et Tacitus xiv. Annali.*

Præceps dati] dari. *M. ſ. quomodo inf. alibi loquitur.*

Varia tempeſtate] *Roma coniuratione Piſoniana Silio Nerua & Attico Veſtino Coſſ. A. V. C.* ɪↃcccxɪɪx. *Tacitus Annali* xv. *& Viniciana, Beneuenti Suet.* xxxvɪ. *c.*

Plures] *Senatores, equites, milites. femina quoque.*

Quis proditis] *per Milichū Flauij Scauini libertū, Tac.* xv.

Vrbem incendio] *Anno præcedente C. Lecanio, M. Licinio Coſs. ibid. Tacit. inf.* pari modo, *malim.*

Mandatum ſui exitium] *Suet. Nerone xlij. & Galba ix. & de Spadone Sporo, Neron. xxxviij.*

Vt his] *Scriptum pro ijs, vt* hiſdem *pro* ijſdem *de loco* Ad Gallinas albas *Roma Suet. c. 1. Galba P. Victor & Sex. Rufus in libello de region. vrbis Roma iuxta Decem tabernas collocant; ille in ſexta Regione; hic in Regione Alta ſemita.*

6 At Galba] T. Galba *in m. ſ. relicto fortè, vt ſolet, littera ſpatio. Dictus autem* Seruius Sulpicius Galba. *imperitè quidam* Sergius, *quod gentile nomen.*

Crudelitati] *interfectis Cingonio Varrone Coſ. deſignato & Petronio Turpiliano conſulari, Tacit. lib. 1. hiſtor. Aug. trucidatis multis milibus inermium militum. vide Suet. c. xij. de claſſiarijs.* Luxuriæ *autem ſuſpecta vox, cùm auaritia potius de eo fama percrebuerit. Ibidē Tranqu ſed mox Victor pecunia cupidum vocat. quare nihil mutandum cenſeo.*

Piſonem] *Frugi Licinianum Suet. xvij. c. Erat ergo in Calpurniam gentem adoptatus ex Licinia, ideo rectè M. Licinio Craſſo & Scribonia genitum intelligimus tranſiſſe in domum*

mum L. Calpurnij Piſonis: inde porrò in Sulpiciorum gentem adoptatum à Galba Imp.

Ad lacum Curtium] *Tacit. lib. I. hiſtor. Aug: lorica tectus lintea (inquit Suet. xix. c.) non profutura aduerſus ictus. Tacitus pectus munitum, tectumq́ ſcribit.* 7

Saluius Otho.] *Malè qui* Siluium *vocant reclamantibus nummis antiquis: Græcis* Ὄθων, *vt & in m. ſ. erat, fortè quod N. littera repeteretur.*

Neroni quoque] *Et Nero ſalutatus eſt, non recuſans: Et Neronis cognomen epiſtolis ſuis ad Præſides quoſdam prouinciarum adiecit. Suet. Oth. II. III. & VII. c. & Cornel. Tacit. I. hiſt. Auguſta.*

Haud multo] *Suet. xi. c.* Imperij xcv. die, ætatis triceſimo octauo: *duobus annis adoleſcente maior, ſi modò quot pueritiæ, totidē adoleſcentiæ anni octodecim, nec plures tribuantur.*

Veronenſi prœlio] *Apud Betriacum Suet. Oth. c. ix. Vitellio x. non procul à confluentibus Padi & Adduce fluminũ.* 8 *Tacit. lib. II. hiſt. Aug.*

Mœſiæ Pannonicique exer.] *Octauo imperij Vitellij menſe deſciuerunt. Tranq. xv. Vitellio* Legati *Mucianus in Syria: Aponius in Mœſia: Fabianus in Pannonia. Tac. V. hiſt. extr. Ceterùm* hortantium *an* hortatum *leg.? Idem Cornel. II. lib. hiſtor. Mutiani ſuaſionem vocat.*

Othonē prædē prætorijs.] *Totidē verbis litterisq́ m. ſ. ex quo ſi* prædictũ *formes, inutilis & ruſtica repetitio erit:* præſidē *potius vel* præfectũ *repræſētare videtur. Ego, donec melius quid proferatur, vel aliud exēplar nactus ero, tãquã gloſſema dãno, &* ἐλλειπτικῶς Imperatorē à prætorijs *exaudiã.*

Germicianis Vitellium] *vet. lib. dubites igitur* Germanicis *ne, an* Germanianis *(qui exercitus in Albino Capitolini viſuntur) legas: ſed* Germanicianis, *vt* Illyriciani *Suetonio, haut dubiè germana lectio eſt: quæ legiones à Germanico Caligulæ patre, & quia ex Germanis conſtabant, nuncupatæ itaque vocat ſæpius Tranquillus c. VIII. Oth. hac eadem de re. Vide & Galba c xx. Tiberio xxv. & Veſpaſiano c. VI. vbi & de Mœſiaco exercitu.*

Apud Cremonam] *Tacit. lib. III. hiſt. Aug. Legati autem Arrius Varus, Primus Antonius & Mucianus.*

Milies HS.] *Eadem ſumma apud Suet. Vitell. c. xv.*

Ceterosque

Ceteroſque ad Iu. partis cum Capitolio] *Flauium Sabinum inermẽ neq. fugam cœptantem, cũ à ſordidiſſima plebis parte ad ſuppliciũ peteretur, Vitellius eripere non potuit. Neque confoſſum laceratumq́; & abſciſſo capite truncum in Gemonias tractum Tacitus narrat lib. xix. Sed Tranquillum ſequitur Victor, qui oppreſſum ſuccenſo tẽplo Iouis Opt. Max. Sabinum exponit. Vitellio c. xv.*

E tugurio quò ſe abdiderat] *Suet. Cellulam Ianitoris vocat, Vitellio. Pudendam latebram Tacitus III. hiſt. Auguſta.*

Quantum quiſque valuerat] *minutiſſimis ictibus excarnificatus. Suet.*

Septuaginta & quinque amplius] *Inuerſus numerus Suetonij & Taciti*, quinquaginta & ſeptem, *quem annũ explebat, Tacito III hiſt. extr. Dio quinquaginta quatuor annos vixiſſe ait. Similem locum Pertinace vulgatæ edit. emendare memini, vbi pro* ſeptem atque ſexaginta, ſex atque ſeptuaginta *leg.*

Modica flagitia] *excuſi* immedica, *non rectè.*

9 Breui refecit] *Ita emendaui. nam in m. ſ.* prebire fecit, *legebatur. Solent enim u & b ſæpe commutari. quid ſi,* probè refecit?

Diuinis deditus] *Tacit. lib. II. hiſt. Aug.* Cæteri reſponſa vatum & ſiderum motus referre: Nec erat intactus tali ſuperſtitione, vt qui mox rerum dominus Seleucum quendam Mathematicum rectorem & preſcium palam habuerit. *Vide Suet. Veſpaſ. c. vlt. vnde hic* videbat, *potius leg.* diſcas licet.

Vti quidam prauè putant] *Notare videtur Tranquillũ cap. xvi. Eadem forma dicendi de Tiberio Tacitus Annali iij.* ſatis firmus aduerſus pecuniam. *quod idem alibi alijs verbis explicat.*

Labe vrbium] *pro* clade *eleganter. Sic inf. in Seuero* labem publicã *vocat. Et in Gallieno,* quos labes Murſina reliquos fecerat. *Et apud Diomedem Ennius:*

Certare abnuëo, metuo legionibus labem. *Quod ex oratione Fabij Cunctatoris ſumtum eſſe videtur. Et Plautinus paraſitus Capteiueis:*

Quanta pernis peſtis veniet, quanta labes larido:
Quanta ſumini abſumedo, quanta callo calamitas.

Puer mox interpretatur: Clades calamitaſque & intēpe-
ries modo in noſtram aduenit domum. *Aliquando etiam
hiatum terræ ſignificat, vt Ciceroni interrogatione in Va-
tinium.*

Claudij monumenta] *Templū diui Claudij in Cœlio mō-
te cœptū ab Agrippina ſed à Nerone prope funditus deſtructū:
Itē amphitheatrū vrbe media vt deſtinarat Auguſtus. Suet.
c.ix.* Vologeſes *autē eidem & Tacito dicitur nō* Vologeſus.

Inſolēs] *numquam antea niſi ab Equite Rom. adminiſtra- 10
tam; Suet. Tito c.vi.*

Dū cōceſſa per priores] *Ex inſtituto Tiberij, Suet. Tito c. 8.*

Deduct⁹ in ſpect.] deductos, *vulg. editio. Aliter Suet. c. 9.*

Profecto opere] *Quid ſi* perfecto? *Suet.* dedicato.

Biennio poſt] *videtur leg.* bienniu, *pro, poſt bienniū. Men-
ſes dūtaxat duos dieſq́; viginti numerat Suet. xi. c.*

Quadrageſimo] alte o *addit Sueton.*

Orbatum orbem] *Plenius excuſi;* quaſi perpetuo cuſto-
de orbatum terrarum orbem deflerent.

Germanici ſuperiorem] *ſupple* nomine, *pro* Germanicū. 11
*nec inſolens illi temporū caſuumque mutatio coniunctione con-
nexorum. Dicis cauſa, inf. Dioclet.* Huic cultu numinis Her-
culij cognomentū acceſsit, vti Valerio Iouiū. *pro* Iouij. Poſt
duos autē triūphos Germanici cognomine aſſumto, Septē-
brē menſem & Octobrem ex appellationibus ſuis Germa-
nicū Domitianumque tranſnominauit. *Suet Domit. xiij. ca.*

Fœdum exercitum] exercitium *credo ſcripſit, vt vulga-
ti præferunt quos hac in parte mutilos eſſe docuimus. Suet.*
velut exercitationis genus; *c xxij.*

Vxore nō ignara] *Domitia Longina vel Domitilla. Trāqu.
c. 1. & 111. de Paride hiſtrione.*

Auctores necis] *Parthenium, Stephanum, Clodianum,
Maximum & Saturium. dict. m xvij. c.*

Per ſe] *Sed deerant duces, Suet. xxiij.*

Ob omiſsionē prædictam] *an* amiſsionē? *ſed illo frequen-
tius vtitur. & ita diſertim ſcriptū. Inf libenter legerē,* Hinc
aduenæ quoque, neſcio an, vt in Priſco Tarqu. lōgè melio-
res: ac mihi quidem. *ſi m ſ auctoritas ſuffragaretur.*

Nerua Cretenſi] *Fortè ſcriptū erat vt in vulg.* Narnienſi: 12
nam illud maximeque *pro* magisq́; *indocti ſcribæ & ſomno-*

lenti

lenis harpyiis vnguibus fœdarum quis non videt?

Quo tyranni defecit metu] *Alij*, quod tyrannidis fecit metu. *Alij* quo tyrannidis fugit metu *tentabant. fruſtra.*

Quod appell. Peruium] *Ita ſcriptū integrè abſque litura. Nic. Faber vir doctiſſ. repugnante libro* Neruium *reponebat. Nihil tamen demuto. Nam hoc forum quantumuis à Nerua dedicatum* Neruiu *appellari potuerit: dictum eſt* Tranſitorium; *quod inde in tria fora tranſitus pateret.* Peruium *ergo ab vſu*, Neruiū, *ab auctore. Lampridius Alex. Seuero:* In foro Diui Neruæ quod Tranſitorium dicitur. *In quarta vrbis regione collocat P. Victor & Sextus Rufus in Regione templi Pacis cum templo Diui Neruæ.* μιθώδειον *&* ὠδεῖον *Græci appellant, Latine* Methodeum & Odeū; *quod à Domitiano primum exſtructum auctores Eutropius lib. vij. extremo, & Suetoн Domitiano c. v. Poſtea Neruæ dictum, vel* Neruium *à dedicatore, &* Tranſitorium *ſeu* Peruiū. *Certat igitur de probitate vtraque lectio.*

13 Accepit, dedit] *Vet. lib. Alterutrum fortè ſuperat.*

Dacorum pileatis Saciſque nationibus] πιλοφόρους *vocat Xiphilinus è Dione.* Pilatos *vertit Merula:* qui pileos geſtabant *Blancus, vbi pila quidam impreſſerunt, qui & iter conditum ait per Ponticas paludes. Pro* Saciſque Iazygiſque *leg. ex Dione videtur. Mox* de Decebalo rege ac Dardanijs, Dardanis, Sauromatis, Sarmatis *leg ne ſit, aliorum eſto iudicium. nam* Sardonios *quod in m. ſ. repperi, vt rectum ſit vereor.*

Cui bello atque imperanti] *hæc m. ſ. lectio, quæ ſi placet, aliquid deſit neceſſe eſt.*

Simul noſcendi ſocius] *Emendabat* noſcendis ocius *verè, littera vna migrante Cl. Puteanus Conſiliarius Regius, cui dici non poteſt quantum debeam ob ſingularem humanitatem in communicandis m. ſſ. quibus referta bibliotheca eſt: nec ego ſolum, ſed omnes quotquot ſtudio & induſtria noſtra aliquando iuuabuntur.*

Erepta] *diuinabam* è re p. *quod ſcriptum repperiſſet librarius* è re p^{ca}. *Vehicularium autem curſum appellant alij, de quo Amm. Marcellinus lib. xxi.*

In peſtem orbis Romani] *arguunt leges & Conſtitutiones Impp. ſequentium Codici libro xij. inſertæ. Mox* profecto *ſcriptum erat, non* Præfecto.

Pręfecto medente Anatolio] *Ammianus Marcell. luci-diſſimè hanc rem lib.xix.extremo exponit*: Quodq́ue Anatolio regente tunc per Illyricum pręfecturam, neceſſaria cũcta velante tempus coacta ſine vllius diſpendio affluebant. nec enim diſpoſitionibus vnquam alterius pręfecturę (vt inter omnes conſtat) ad pręſens Arctoę prouincię bonis omnibus floruerunt, correctione titubantium beneuola & ſollerti, vehicularię rei iactuis ingẽtibus, quę c'auſere domus innumeras & cenſuali profeſſione, *cet. Meminit & lib. xxi.* his annis *autem ſcil. ante Conſtantij decimum, Iuliani tertium Conſulatum: cuius apud eundem* Marcellinum *mentio exſtat lib.xx initio.*

Quippe qui Surę familiari] *Eæ fortè ſunt Thermæ quas Albertinus Syriacas dictas, neſcio quo auctore, ſcribit: certè in Auentino fuerunt Palatinum verſus, vt commemorat Victor, Volaterranus, & Martialis lib.vi.*

Quiq́ue videt propius magni certamina Circi,
Laudat Auentinę vicinus Sura Dianæ.

In Spartiani Adriano corruptè olim legebatur Suburano *pro* Sura, *teste Bapt Egnatio: huic autem* ἐπιτρέπειν εἰώθει τὰ πολλὰ γράφειν. *Iulianus* λόγῳ περὶ καισαρῶν.

Pręfectum Pętorio, Suburanum] *Neſcio quid de Saburra ſaburrati ipſi cogitarunt, qui hanc lectionem commenti ſunt Ex Dione & Xiphilino idem hic eſt* Licinius Sura: *quare hic* Saburanum *vel* Suram nomine *à gloſſa eſſe crediderim. Sidon. Apoll. Carm.* v.

Vix habuit mores ſimiles, cui teſte Senatu
In ſe etiam tractum commiſerat Vlpius enſem.

Apud Antiochiam c.q́; S.ext.aff.] *Locus impeditus; mutilus enim. Terræ motum autem Dio in Traiano & Xiphil. deſcribunt.*

Athenęum] *Ita emendaui. nam obſcurè in mſ erat. me-* 14
minit eius Lampridius: Ad Athenęum audiendorum & Gręcorum & Latinorum Rhetorum, vel Poëtarum cauſſa frequenter proceſſit, *de Alex. Seuero.* Pertinax quo die proceſſionem ad Athenęum parauerat, vt audiret poëtam, ob ſacrificij pręſagium diſtulit, *Iulio Capitolino auctore. Idem Gordianis initio*, Vbi adoleuit, in Athenęo controuerſiis declamauit, audientibus etiam Imperatoribus ſuis. *Ex quibus*

colligitur

colligitur publicum auditorium fuiſſe, in quo poëmata orationeſq; recitarentur.

Initia Cereris Liberęque quę Eleuſina dicitur] *an Eleuſinia dicuntur? Illud ad cognomentum deæ, plauſtraq; Eleuſinæ matris: hoc ad initiorum nomen.*

Lucio Aelio Cęſari] *Sic excuſi.* Aelius, *& nummi antiqui. m.ſ. noſter nunc* Elius, *nunc* Helius *aſpiratione Græca.*

Voluntarium ad vicem] ἑκουσίᾳ ψυχῇ: ἐδεῖτο *Xiphilinus, quem lege hic & Adrianum ipſum diuinationibus & Magicis artibus cuiuſuis generis curioſè vſum ſcribit.*

Suſpectam eſtimantes] *Egregiè Plautus Perſa:*

Scio fidei herili vt ſoleat impudicitia opprobari:
Nec ſubigi queant vnquam, vt pro ea fide habeant iudicem.

Abſque menſe viceſimo ſecundo] *Xiphilinus imperaſſe ait annos xx menſes xi. vnde quis legendum coniiciat* vno & viceſimo. *Sed Spartianus à nobis ſtat.*

Tantum admiſſo ſui ordinis] *Ita vet. lib. leg. tamen* amiſſos. *Interfectos enim falſo putabant. Quos quia Antoninus ſeruaſſet, Pij cognomentum ſortitus eſt Dio, Spartianus, Capitolinus. Mox in eodem m.ſ pro* Aurelio, Atrelio *malè quoque ſcriptum erat.*

15 Fortunatas vrbes] *Alludit ad diuini Platonis ſententiam li v. de Rep.* Ἐὰν μὴ ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσαι φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τῦτο εἰς ταυτὸν ξυμπέσῃ δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ᾽ ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἐξ ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, ὐκ ἔστι κακῶν παῦλα ταῖς πόλεσιν· δοκῶ δέ, ὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει. *Quæ à Cicerone tranſlata in eleganti illa epiſt. ad Q. Fratrem de prouincia adminiſtranda:* Ille quidem, *inquit,* princeps ingenij & doctrinæ Plato, tum denique fore beatas Reſp. putauit, ſi aut docti aut ſapientes homines eas regere cœpiſſent; aut qui regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina ac ſapientia collocaſſent. *Quam etiam Antonino Philoſopho ſemper in ore fuiſſe, nec in ore tantùm, ſed & moribus expreſſiſſe, auctor eſt Capitolinus.*

16 M. Boionium] *Sunt qui dubitent hic ne* Boionius *ſit: ac Pium quidem Boionium, philoſophum Ceionium appellandum*

landum putant. Ego verò L. Ceionium Commodum *L. Veri patrem, qui ab Adriano adoptatus prior mortuus eſt, vocatum didici ex Capitolino.*

Vti Campania ſedens] *Inde repoſui*, vt in Campania ſedẽs, *Quid ſi* in Campaniã ſecedens? Fauſtinã ſatis conſtat apud Caietam conditiones ſibi & nauticas & gladiatorias elegiſſe: *Iul. Capitolinus. Dicta autẽ* Annia Valeria Fauſtina, *quæ in edito Eutropio* Galeria. *qui & apud* Lotium *(num. ſingulari) mortuum ſocerum ſcribit.*

Lita veneno] *Totidem pæne verbis Capitolinus Antonino & Vero. Non diſſimile in Plutarchi Artoxerxe, cuius mater Paryſatidis nomine, Statyræ vxori eius infeſta, illam hoc modo ſuſtulit. diſsectæ in conuiuio auis, Ryntacen Perſæ vocant, eam partem quæ cultri alterum latus toxico oblitum attigerat, edendum præbuit.*

Tantumque in arte ſapientiæ] *lego*, tantumque Marco ſapientiæ.

Philoſoph. obteſtantium] *Refert Vulcatius Gallicanus in Auidio Caſsio.*

Vadimoniorũque ſolemni remoti] *an* ſolemni more denũtiãdęq; litis? *an* Solẽni more remoto, denũt. litis? *Suſtineo.*

Promiſcue ciuitas] *Sic emendo: nã m. ſ.* promiſsi *vel* promiſſa, *vtrumq. abiudico. Illud rectum eſſe confirmat lex xxij. D. de ſtatu homin.* In orbe Romano qui ſunt, ex conſtitutione D. Antonini ciues Romani effecti ſunt. *Ita enim leg. docuit, non, vt in vulgatis,* in vrbe Roma, *And. Alciatus li. II Diſpunct. & hinc Roma communis omnium patria; l. Roma. 33. D. ad l. municipalem. Catena Patrum Græca in D. Lucæ de geſtis Apoſtolorum caput xxij. vbi ſe ciuem Romanũ Centurioni diuus Paullus prædicat, magna temporis hiſtoriæq; ignoratione:* Tempore, *inquit*, Adriani contigit vt omnes Romani efficerentur. *Nam quamquam & Antoninus, Adrianus cognominatus; longo tamen poſt tempore quàm Paullus fuit, regnare cœpit.*

Nicomede à Cereali] *Repone* Nicomedia Cereali. *Conſul fuit Cerealis Neratius cum Fabio Tatiano, A. V. C.* ∞ CXII. *poſt Conſtantij Auguſti conſulatum ix. qui annus huius hiſtoriæ finem bienniũ antecedit; vt in Prolegomenis docui. De Nicomedia & terræmotu copioſè Ammianus lib. xvij.*

Rege

Rege Marcomanno] Marcomaro *diſertim vet codex &* Carnuto *Eutropius* Carnuntum *lib IIX & Spartianus Seuero vocant.* Nationes *autē Quadi, Vādali, Sarmatæ, Sueui.*

Quæ ieiuncti in alijs patres ac vulgu] *Retineri lectio hæc poteſt, tum quia à m ſ. eſt, tum quia Capitolino gemina dicit.* prius *inquit* quàm funus conderetur, quod nunquam antea factum fuerat, nec poſtea, Senatus Populuſq; ue non diuiſis locis, ſed in vna ſede propitium Deum dixit. *Nic. Faber* quæ ieiunctim alijs Pat. ac vulgus, *non improbo, ſequitur enim ſoli.*

17 Ferrum obiectum veronibus] *Leg. Oliuario videbatur,* cùm ipſe ferro obiectus mucronibus plumbeis vteretur. *vel,* obiectus vero mucronibus plumbeis *cet. Quid ſi* peronibus, *vel, vt alibi ſcriptum,* veronibus? *Nic. Faber ſic diuinabat,* cum ipſi ferro obiecto veronibus pl. vteretur. *Mox,* ſcæna *ſcrib. m. ſ.* ſæua. *hinc error ſup. librarijs obiectus, vt* Sæua à principio *ſcripſerint, tanquam proprium nomen* Sæua *fuerit, qui Commodus eſt.*

Quis reus cum inſtabilē ſanguis] *Puto leg.* quibus rebus cū inſatiabilē ſanguinis. *& paullo antea,* pugnandiq; ue arte peruigens *vel* perurgens. *& mox,* coniurauere ire in eum.

Proximus quippe] *Fortè* proximus quiſque dominationi, *vel* proximi quippe dominationi. *paullò poſt* pronamque *pro* prauamq; ue. *Quid ſi,* Dum incertam mentem pronamq; ue putant? *Deinde* cuius fruſtratu *lege vel adde* cuius vis fruſtrata: & tandē *pro* tamen. *Rurſum* cib per miniſtrū, vngend, *repone* ibi *vel* vbi. *Alipten Græci* ἀλείπτην *vocant. Narciſſum autē Cōmodi ſtrangulatorē vocat Spartianus, quē adeò leonibus poſtea obiecerit: Herodianus lib. I extremo.*

Pacchiorū modo] *an* Tuſciarū (rū. *Amiciſſ. Oliuari*⁹ brachio-

Primo luci] *pro* prima luce *genere maſcul. vt docent Fl. Cariſius Soſipater & Non. Marcellus. Plautus in Ciſtell.* cum primo luci niſi ambo occidero. *Terent Adelph.* Ceterum rus cras cum filio cū primo luci ibo hinc, *id eſt ſimulatque diluxerit. Et Cicer. III Offic* Luce claro in foro ſaltet: *ſic enim legit Nonius Idem Aulul.* Luce claro diripiamus aurum matronis palam. *Pòſt paullo* Publius Aelius *vel* Heluius *alijs dicitur, hic* Aulus Heluius.

19 At Diuus Analuius] *Puto* an Saluius? *ſcripſiſſe he-*

ſitantem & quærentẽ Prænominis veritatem & narrationis qua miſerè excidit. Proauus illi fuit Saluius Iulianus bis conſul præfectus Vrbi & Iuriſconſultus. Oroſ. Imp. Iuriſconſultũ facit, malè, lib. VII. *c. xvi. Inf.* Prome obtruncauere. *fortè* pronè; *vel* Romæ, *quod propius à vero abeſt: nam ad balneas Palatinas Romæ interfectus.*

Syriæ legatus] *Conſtat ex Herodiano hiſtorico Græco & Spartiano non Syriæ Proconſulem, ſed Pannoniis præfuiſſe Seuerum: Nam apud Carnuntum Pannoniæ opidum Auguſtus à legionibus dictus eſt. Spart.*

Dolore, odio, ira, commotior] *M. ſ.* commodior, *malè.* 20
videatur oratio Pertinacis lib. II. apud Herodianum, & quomodo exautorati milites Prætoriani vltra centeſimum ab vrbe lapidem exſulare coacti ſint.

Heluium inter Diuos refert] *Pertinacis cognomen etiam initio ſtatim aſſumſiſſe Herod. auctor eſt, vt necis Pertinacis vltorem: adhæc non modò Illyricis, ſed Romano etiamnũ pop. gratiſſimum. lib. II Mox* exſecrationi auctoribus, *legi etiam poteſt. Et inf.* quæ fato quodam, bonorum partu fecunda, quos eduxerit, tamen quemque. *ſcriptam tamen lect. non damno. Rurſum,* quem quamquam exacta ætate, *malim ſi per libros liceret. Et pro* ſtruentes, *fortè* ſtatuentes *ſcripſit Victor. vide Spartianum, Idem de Auguſto elogium in impreſſo Breuiario.*

Alter Pertinacis auctor occid.] *quòd litteras Commodi in Albini odium idem Pertinax publicaſſet. Quare Albinus occidendi Pertinacis Iuliano auctor fuit. Iul. Capitol. Albino. Eſt inf. Clodius quidam Balbinus, vt in Gordiano extr. notauimus.*

Ipſum magis adſciuiſſe] *nomen ſcil.* Pertinacis. *Quid ſi* parſimoniam ſenilem *pro* ſimilem. *Auaritia enim ſenum propria. Et illud verbum in parcum & auarum aptè cadit. Plautus Capteiueis:*

> Quid tu ais, tenáxne pater eius? PH. immo ædepol pertinax.

Et extrema Caſina: quo argumento? OL. nimis tenax es. *qui verſus in lib. quib. abeſt: At auctori noſtro altera notio placuit.* Cognomentum Pertinacis non tam ſua voluntate quàm ex morũ parſimonia videtur habuiſſe. *Aelius Spart.*

qui

qui hic adeò aut mutilatus aut corruptus, vt abſque lib. vett. & m.ſſ. reſtitui poſſe deſperem: quos vbi nactus ero, auctores illos licet minorum gentium aggrediar Inf. mens ad credendum *lege, non* metus; *licet in m.ſ. compares.*

Vti bellis ciuilibus] *vt de Q. Ligario M. Tullius.*

Studioſius ceptas] *Ita vet. lib. Reſtitue* ſtudio ſuſceptas fortunæ increpent, *id eſt,* imputent.

Animos intelligebat] *Omiſſum forſitan à librario* procliues, pronos, inclinari *vel aliud ſimile. Quid ſi* intendebãt *pro* intelligebat? *ſed coniectura dumtaxat. Mox* eadem lictorum *erat in eodem, ex qua lectione nihil fuit elicere.*

Rege Agarro] *Non me fugit* Abagarum *ab Aelio Spartiano appellari: verùm quia de lectionis illius integritate etiã Bapt. Egnatius dubitat, exempli veteris ſcripturam b. f. repræſentaui.*

Britanniam quæ ad ea vtilis] *Oliuarius veſtigiis m ſ. inſpectis* quoad vtilis erat, *reponebat. Nos,* quæ adeò vtilis, *tentaueramus.*

Pertranſuerſa inter inſulam] *Emendaui primum ab ingenio quomodo excudendũ curaui, mox à Spartiano totide verbis eadem ſcribente meam coniecturam confirmari libenter legi. Non illud ſilentio prætereundum, integram hanc pag. quod mirere, in Spartiano legi, quem cum his camparans lector, oleũ operámque bene collocatam exiſtimet. Videbit ſanè quantum ſibi ſcriptores antiqui in alienis mutuandis indulſerint.*

Proculque factu] *lego* procul, quæ facta. *Rectè mea quidem ſententia, & ad Spartiani ſenſum accommodatè. Quod ſequitur, M.S.* facilius ea patrabantur quo implacabilis delictis. *fortè* eo, & quo implacabilior delictis. *Idem mox* perfectionem *ſcripſerat, vnde* per factionem, *vel quod huc magis pertinet,* præfectorum *effici poteſt. lector viderit. Inf.* liberalium, artium, *exaudiendum.*

Vxoris probra] *Iuliæ.* Domi tamen minus cautus, qui famoſam adulteriis Iuliam vxorem tenuit, etiam coniurationis conſciam. *Spart. In m. ſ.* retentauit *ſcriptum compendio, pro* retentauerit.

Cui ipſa vitia conceſſere] *qui vitia ſuperaſſet. Doctiſſ.* O*liuarius pedum vitium intelligit, quo laborabat Seuerus, vt Lamprid. vitium concionis dixit de ſurdaſtro.*

Anxiè ferrent] *Ita leg. ex Spartiano, qui ad verbum gemina ſcribit.* Mox eorum modo *in m. ſ. eſt, quod neſcio an ceteris, mihi certè non ſatisfacit.* reorum modo *tentabam.*

Cum tantorum veniam exercitus] *vetus ſcriptura; ſed ad numerum ne, an ad delicti & perſonarum qualitatem referendum? Doctiſſ. Oliuarius* tactorũ *rectum putabat, moxq;* ortus enim ex humili, *ex Lampridij Seuero quid ſi vt Nic. Faber* ortus familia humili, *ſeu potius* ortus in æde humili? *m. ſ. enim* Mediæ humili: *qualis ſitne in agro Leptitano vicus aliquis* Media *dictus, ignorare me fateri non pudet; nec cur pudere debeat video. Inf. ſanè ſic locutus de Alexandro* Syriæ orto. *vbi fort.* vrbe *exaudiendum.*

Illatum Marci ſepulcro]. quem ex omnibus Imperatoribus tantum coluit, vt & Commodũ in diuos referret. *Spart. vnde hiatum implendum cenſeo, vt* hunc, *vel,* quẽ adeo percoluerat, *legas Iterum Spartianus:* Iratus Senatui Seuerus Commodum inter Diuos referendum eſſe cenſuit, quaſi hoc genere ſe de Senatu poſſet vlciſci. primuſque inter milites Diuum Commodum pronunciauit. *Poſt:* Commodũ in Senatu & concione laudauit: Deum appellauit: infamibus diſplicuiſſe dicit.

Adeò percoluerat] *Aſteriſco notare ſatis habui dum iactura ſarciatur, & lacuna Victoris impleantur ex alio exemplari, qualein Vbijs Colonia Agrippina apud Io. Metellũ Sequanum eſſe audio ex bibliotheca Corn. Gualtheri* v. c.

Res artæ (*ſic enim M. ſſ. ferè & meliores libri. vulgati* arctæ) *ſunt anguſta & modica.*

Ant. vocab. addiderat] *Poteſt &* indiderat *legi,*

Marci-auſpicia honorum] *Dicunt aliqui non in Marci honorem tantum Antonini nomini delatum, cùm id Marcus adoptiuus habuerit ſed in eius qui Pius cognominatus Adriani ſcil. ſucceſſoris: & quidem ob hoc quod Seuerum ille ad fiſci aduocationem delegerat ex formula forenſi, cũ ad tantos proceſſus ei patuiſſet dati ab Antonino primi gradus, vel honoris auſpicium. Spart. Geta.*

Patrocinio fiſci dein] *Labes rurſum hic & hiatus, aut mirè ſalebroſus locus, vt depoſitus & deploratus eſſe videatur. Quare veteri more ante ianuam colloco, ſi fortè à prætereunte curari queat: dubites enim rectiuſne* deliberãtibus, *& mox*

earum

earum quæ adiutores, *legas. Quid ſi referamus ad ea quæ Codice ſcribuntur de proximis ſac ſcrinior l hac leg. Item de palatinis ſacrarum largitionum, l Scriniis. ſed hæc refero ad ætatis noſtræ Papinianum Iacobum Cuiacium doctorem meum.*

Papiniani exitio] *Refellit Spartianus & fabellam vocat, quòd Præfecti non eſſet orationem dictare: ſed quaſi fautorem Getæ cum pluribus occiſum. In Caracalla, Seuero, & Geta. vide & Zoſimum lib. 1. hiſt Nouæ. vbi & de Vlpiani I.C exitio. Illius exſtare Romæ in vrna argentea dicitur hæc Inſcriptio:*

AEMILIO. PAVLO. PAPINIANO. PRAEFECTO. PRAETORIO. IVRISCONSVLTO. QVI. VIXIT, ANNOS. XXXVI. DIES. X. MENS. III. PAPINIANVS. HOSTILIVS. EVGENIA. GRACILII. TVRBATO. ORDINE. IN. SENIO. HEV. PARENTES. FECERVNT. FILIO. OPTIMO.

Deſtinando Romam] *Credidi aliquando ſcripſiſſe Victorem,* dictando orationem quam celerr, componeret; *cuius coniecturæ nondum me pœnitet.* orationem *alij exaudiunt, alij* deſtinando *legunt.*

21 Vrbem Rom. adijciens] *pro augens: forſitan* adiens.

Veſti Antonianas] *Puto leg.* Veſtes Antoninianas : *vt Thermas Antoninianas appellat Eutropius. De* communis *notione ad vulgatam editionem in Pertinace dicere memini.*

Intecto corpore] *m.ſ.* intellecto, *malè.*

Quæ pudorem velamento] *Sup paulla,* vti *redundare videtur: vt inf. deeſſe* ſi libet. *Apud Herodotum, Clio, de vxore Candaulis Gyges :* ἅμα κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή:

Mulier cum tunica pudorem ponit.

Aegyptia ſacra] *Ea ſunt Iſidis, quæ aut primus Romam deportauit, aut celebritati eorum maiorem reuerentiam addidit. Spart.*

Ad lauandum] *Tanta mole & artificio ſtructæ hæ Thermæ fuerunt, vt etiam docti architecti tales fieri poſſe negarent. Idem Spart.* Caracalla.

Acceſſu viæ nouæ] *non illius quæ à Velabro inter Capito-*

Capitolium & Palatinum montem ducebat in forum, de qua Ouid. VI Faſtor. Qua via Romano nunc noua iuncta foro. *Sed quæ prope Seueri Septizonium declinans ab Appia Auentinũ verſus, & rurſus in eam ſub Thermis Antoninianis incidens inter plateas Romanas omnium fuit pulcherrima. Spartianus.*

Circumgrederetur] *vel* circumgraderetur. *corruptè m. ſ.* circumcrederetur.

Præter ſæuos & inciuiles animos] *Capitol. aliquot exempla crudelitatis Macrini commemorat, vt qui & Mezentius populari dicto, & domeſtica appellatione Macellinus dictus ſit, vt cuius domus ſpecie macelli ſanguine ſeruulorum cruentaretur.* 22

Palatia conſtituit] *Prior vox ineptè repetita ſuperat, quamobrem vncis incluſi, dum melius aliquid eruatur.* 23

Viſendis tractandiſue artibus libidinum ferendarum] *Erit fortaſſe qui* libidinum ferarum *reponet. Oliuar. noſter ita leg. videri conſultus reſpondit*: fingendis tractandiſque artibus libidinum non ferendarum. *Et ſic Lampridius de eodem Elagabalo:* Coëgit ſcriptores nonnullos nefanda, immo potius non ferenda eius dicta de libidine diſputare. *Alibi, egregiè vaſatos perquiſiuiſſe. Pe verò Pithoeus*, viſendis tractandiſue partibus (vel artubus) libidinum fœdarũ. *Sic ſup. Nerone, vt & in Epitoma excuſa*, Genitalia vultu contrectabat. *Eruditus lector arbitrabitur.*

Comperta Pompilij nece] *legendum procul dubio* Opilij, *Macrini ſcil. Sic enim Lamprid. totidem verbis* quem Cæſarem Senatus Macrino interemto appellauerat. *Victor* Nobilitatem *pro* Senatu *dixit, quo de alibi. De azylo Sacerdotij Syriæ Solis, vel, vt alij, Iouis, idem Lãpridius gemina refert; quem vide, & Herodianum lib.* V.

Archæ nomen] *Sic m. ſ. diſertim. Fl. Ioſepho lib.* V. *Antiqu. Iudaic.* ἀρκὴ *eſt, &* ἀκ͂λιπας, *Iudæa vrbs in tribu Aſer.* Arcena *verò Lampridio initio Seueri Alex.* 24

Aduerſum Xerxem] *de expeditione in Perſas, qua victus Xerxes, Eutropius lib. viij. Et Oroſius vij. c. xiix. Herodianus verò* Artoxerxem *nominat & Lampridius, & tam re quàm nomine potentiſſimum Regem fuſum fugatumq́; ſcribit.*

Cui vocabulum Sicila] *Ita repono. nam m. ſ. hac parte mendoſus*

mendoſus, in vocabulum Sicilia. Agentem cum paucis in Britannia, vt alij volunt, in Gallia in vico cui Sicila nomen. *Lampridius totidem verbis.*

Celebrio fabricatus eſt) *Aſſentior doctiſſimo Oliuario, quem honoris cauſſa ſæpius vſurpo, qui* Serapiũ fabr. *legebat vel* Iſium & Serapium. *Sup quoque*, nam dum tantæ ſeueritatis vim. *Opera Alexandri ſunt thermæ & Circus Ita Lampridius:* Iſium & Serapium decenter ornauit additis ſignis & deliacis & omnibus myſticis. In matrem Mamæã vnicè pius. *cet.*

Paulloque] *I.C. tum laudat, cuius vt & Vlpiani mentio frequens apud Lampridium* Alexandro *& Elagabalo.*

Atque æqui ſtudio eſſet) *fortè* ſtudioſos, *niſi intelligas*, quantus æqui ſtudio eſſet, *pro, quanto ſtudio amplecteretur æquum & bonum.*

Ac Barbari] *M.ſ.* ac Barbariæ; *vt illud Flacci epiſt. II.* Græcia Barbariæ lento colliſã duello. *Mox:* ſparſa confuſaque, *pro* paſſim, *vidi qui audacter reponerent*, *& pòſt paullo* inſcienti bonarum artium; *& ſic explicant*, quique fas putãt, *pro vnuſquiſque fas & licitum putat.* vti per turbam, rapere aliena officia. *cet. Autographum tamen* ſcientia *præfert.*

25 Præſidens Trebellicæ) *Sic vet. codex.* Triballicæ *alij. fortè* Triballis Iſauriæ, *è qua ipſe oriundus. Nic. Faber* rei bellicæ *leg. videri ſuggeſſerat. & verò Capitol. omni exercitui præfectum ſcribit. Herodian. verò lib.* VI. *legionibus tironum Alexandri.*

Primus è militaribus] Maximinus primũ è corpore militari & nondum Senatu ſine decreto Senatus Auguſtus ab exercitu appellatus eſt. *Iul Capitol Inſ gloſſema in inſulam deportetur: ex ora in ſertem, vt fit, irrepſit.*

26 Apud Thydri opidum] Tiſdrum *opidum &* Tyſdrum *vocat Capitolinus Maximinis: qui hæc paullo aliter: inuitum purpuram accipere coactum Gordianum, à militibus armis teliſq; obſeſſum. Suprà M.ſ.* ſummis potitus *malè, pro* potitis. *vel* Qui *leg.*

Tanquam care creatus] *Repone* ea re, *id eſt ideo, iccirco. Mox* qua inita *quidam* inita *reſtituunt propter perfidiam Punicam. Mihi* inita *pro* lenita *antiquè ſcriptum videtur.*

Liberi quoque exitum] *pro filij numero ſingulari, vt & typis*

typis editum Breuiarium in Nerua num. 25. Vlpianus l. nemo prædo 126. De reg. Iuris locupletior non eſt factus, qui liberum acquiſierit *& Modeſtinus l. ius autem. 35. D. de Pactis. & Iuſtin Inſtitut lib. III. tit. vij. de ſeruili cognat. Contra l. non eſt. 148. D. de verb. ſignific.* Coniectu *autem dixit pro* coniectura, *ἀρχαϊκῶς.*

Poteſtatum vices] *Quaſi Cæſarum legatos, vicarios, & locum tenentes ſic inf. in Aemiliano,* Summam poteſtatum *dixit, pro imperio.*

Clodium Cupienum, Cæcilium Balbinum Cæſſ.] *Sic m. ſ. noſter: & poſt, Clodio Cæcilióque, à cuius fide temere abire religioſi ſit. Illo* Maximus Pupienus, *non, vt hic,* Cupienus *Capitolino vocatur. In m. ſſ. tamen vulgatæ edit. omn.* Pupianus, *per primam vocalem ſcriptum conſtanter repperi. hic verò* Clodius Balbinus *eidem eſt. Nec clam me eſt Græcos* Maximum *ferè appellare, Latinos* Pupienum; *ſed diuerſa nomina à diuerſis attributa in vnum quadrant. Vnus igitur idemque eſt* Maximus *&* Pupienus. *Nummi antiqui vtriuſque, quales aliquot apud me ſeruo, ſic exprimunt:* IMP. CAES. D. CAEL. BALBINVS AVG. *Altera ex parte duæ dexteræ iunctæ,* FIDES. MVTVA AVGG. *In alijs,* IMP. M. CLOD. PVPIENVS. MAXIMVS. AVG. *Altera ex parte,* CONCORDIA. AVGG. S. C. *Quomodo & Popo. Lætus, non malus auctor, appellat. Vnde neceſſariò efficitur in vtroque nomine peccatum, leg. q; in Victore,* Clodium Pupienum, Cælium Balbinum Cæſſ. conſtituit, *non* Cupienum, *neque* Cæcilium: *nec rectè à Capitolino* Clodium Balbinum *vocari, nata haut dubiè de* Cælio *voce corrupta* Clodij: *Ridiculè verò Oroſius lib. vij. qui fratres fuiſſe ſcribit, cùm alter nobilis; ignobilis alter fuerit, Capitol. auctore.* 1

Aquilæ obſidione] *Credo* Aquileiæ *leg. ex Capitolini Maximinis.* 27

Gordiani filium] *Contra omnes & Græcos Augg. ſcriptores, qui tres Gordianos agnoſcunt, vt Gordiani filium*

xlvi. an-

xlvi. annos agentem. cet. Capitol.

Luſtri certamine, quod Nero] *Tranq. Nerone* inſtituit & quinquennale certamen primus omnium Romæ, more Græco triplex, Muſicum, Gymnicum, Equeſtre: quod appellauit Neronia. *cap. xij. & Vitellio cap. iv. Tacitus* Ludicrum quinquennale *in morem certaminis vocat. Idem Suet. Neroneum agona Neron. c. xi. xxi. & xxiij. & Tacitus xiv. Annal. inſtituiſſe referunt. Aur. Victor ſup.* pialere per cœtus, Græcorum inuento in certamen coronæ cœpit.

Iani ędes quas Marcus] A. V. C. ıɔccccxcıııı. *Prætextato & Attico Coſſ.* Gordianus aperto Iano gemino, quod ſignum erat indicti belli, profectus eſt contra Perſas ingenti exercitu. *Iul. Capitolinus Gord. Iuniore & Caſsiodorus. Ducta vxore Tranquillina, Eutropius lib. ix. quem etiam auctorem laudat Oroſius c. xix. libri vij.* Admodum puer, *inquit*, in orientem ad bellum Parthicum profecturus, ſicut Eutropius ſcribit, Iani portas aperuit: quas vtrum poſt Veſpaſianum & Titũ aliquis clauſerit, neminem ſcripſiſſe memini: tamen eas ab ipſo Veſpaſiano poſt annum apertas Corn. Tacitus prodit. *Taciti locus hodie, quod ſciã, non exſtat.*

28 Centeſimo Conſule] *Melius, vt edendum curaui*, Centeſimus: *reſpondet enim* frequentatus, *ſi Latinè intellego: niſi ἀπὸ κοινοῦ* centeſimus *exaudias. Mirum profectò & milleſimo anno Philippos A A. coſſ. fuiſſe. Similis de anno centeſimo ſine ludis celebrato querella apud Zoſimum hiſtoriæ nouæ lib. II ab initio, quem legiſſe delectabit. Philippus autem & Salia Coſſ. fuere anno* cıɔcı. *poſt* v. c. *ſi Faſti conſulares non fallunt, triennio ante Conſtantij Aug. conſulatum quinctum. De beſtijs verò quas exhibuit Philippus, lege Capitolinum extr. Gordiano Iuniore.*

Solutionẽ poſterorũ] *diſſolutionẽ, mores diſſolutos & effeminatos ſignificat. Poſt* fruſtratum *puto diuidendũ in* fruſtra ſtum iri, *pro*, *tum fruſtra iri æſtimans*, *cui alterum tum quia reſpondeat: nihil tamen pronuncio. Ita contrà,*

trà, pro-merito *in vnam dict. coaleſcere debere per ὄ φεν exiſtimo, vt ea forma dicatur qua* Pro-conſule, Pro-prætore: *deſignet q́; puerum meritorium. vt conijcio: neque enim legere alibi memini. Eruditiores velim de hoc loco arbitrentur.*

Veruntamen manet] *Notare videtur exſecrandum & infandum flagitium ſua tempeſtate duraſſe. Puto non defore qui* verum tamen *diuiſis dict. pronunciandum cenſeat.*

Pudore amiſſo, tamen fortunatus] *Diſtingue potius* pudore amiſſo tamen, fortunatus quis eſſe poteſt? *Et interrog. efferatur q.d. nullus. De pudore auctor noſter quædam ſup. Nerone.*

Ora] *Pro, capite dixit, vt & alibi Capitolinus; locus tamen* 29
non occurrit. Sic pòſt paullo Nobilitas *pro Senatu & Patribus accipitur, vt & ſup. Gordiano filio, & inf. Gallieno, opponiturq́;* militibus & cohortibus prætorijs. *Mox* paruum videri *mâlim quàm* parum.

Iul. Valens] Licinianus, *vulgata Epitomæ editio.*

Gallo Hoſtilianoque] *vnum eundemq́; facit Eutropius* 30
lib. ix.

Peſtilentia oritur] *Qua ſola Imperium nobilitatum Eutrop. Oroſ. Vide quæ ad Epitomam notaui.*

Biennio profecit] *An* biennium præfuit? *Sic videtur.* 31
Deinceps cum eum proceres. *Excuſa editio quatuor menſes: noſter tres.*

Qui cõtractu vndique] Contracti, *vt legatur auctor ſim.*

Militiam ſequebantur] *ad vnum Valerianum pertinet.* 32
lege igitur meo periculo ſequebatur: *deinde* adu.ta æſtate *pro* ætate. *Non illud celabo lectorem,* Illicinio Valeriano, *pro* Licinio *ſcriptum fuiſſe. inf. rurſus gloſſema, quia locum reddit impeditum, ſtylo verſo expungendum.*

Ingenuum] Ingenuum *Trebellius Pollio & Eutropius li.* 33
ix. quorum hic Trebellianum *vocat, quem* Regallianũ *noſter, qui &* Regillianus *alijs eſt.* Pannonos *ſcriptum erat in vet. lib. vnde vel* Pannonios, *vel* Pannonas *effici queat.*

Liberè progreſſi] *Quid ſi* peregreſſi? *à qua voce ætas illa non abhorruit In m ſ.* Trachia *ferè ſcribitur aſpirat. in ſecũdam ſyllabam tralata.*

Latrones] *Syri. Vopiſcus Aureliano:* mulier *verò Zenobia Odenati vxor, quã de Pollio in Tyrannis.*

Alemanno-

Alemannorum vi, tunc æque] *Oliuarius hæc à ſuperioribus interpunctione ſeiungenda monuit, & ſic concipienda:* Alemannorum tunc equi Italiam, Francorum gentes direpta Gallia Hiſpaniam poſſiderent. *(nam in vet.* poſſiderunt, *nō rectè) deletóq; illud vi. Sup. certè in Caracalla Alemannorū gentem populoſam, ex equo mirificè, vt hodieq; (nam peditatus inutilis) pugnantem laudat. qui locus facit coniecturæ Oliuarianæ confirmandæ. De his totidem pæne verbis Eutrop. lib. ix.* Alamanni, *inquit,* vaſtatis Gallijs in Italiam irruperunt; Germani vſque ad Hiſpanias penetrauerunt & ciuitatem nobilem Tarraconem expugnauerunt. *Ergo ijdem olim Franci qui Germani. De Alemannis verò in præſens hoc monebo:* Alamannos *prima vocali in ſecunda ſyllaba ferè in antiq. lib. ſcribi: hodie verò* Alemannos, *& Gallica lingua* Allemans, *quod nobis ſonat, quaſi omnium horarū homines. Olim iuſtius* Germani *à fide integritateq; dicti, quæ præcipuè in ſacramento militari præſtanda eſt. De his ſic Agathias Græcus lib. 1. Hiſtoriarū Latinè loquens:* Alemanni, Aſinio Quadrato viro Italicenſi fides habenda eſt, qui res Germanorū diligenter perſcripſit, aduēticij ſunt, & ex variâ hominū colluuione: quod ianè eorū cognomēto præfertur.

Perſin vſque] *Vetuſta lectio, vnde diuiſis dictionibus Cl. Puteanus & Nic. Faber* pars in vſque Africam *leg. perſuaſit, nota transpoſitione Oliuarius propius veſtigia ſcripturæ veteris,* per ſinus vſque Africam permearent: *Illud tamē malo.*

Peſtilentia graſſabatur] *dictum videtur pro* vaſtabat *vel,* populabatur. *nouè. Legendus Pollio de hac lue & ſtrage. Sup.* ventis vndique. *corruptus ibi falſa interpolatione m. ſ.*

Lenonum ac vinariorum] *fortè* mimorum. *hos enim coniungit Trebellius Pollio Salonino.* Semper, *inquit,* noctibus popinas dicitur frequentaſſe, & cū lenonibus, mimis, ſcurriſque vixiſſe. *Emendandus & in hac voce Suetonius de Illuſtr. Gramm. in Meliſſo:* Libellos ineptiarum qui nunc iocorum ſcribuntur, inſtituit abſoluitque centum & quinquaginta: quibus & alios diuerſos poſtea addidit. *In m. ſ. eſt,* quibus & animos diuerſi operis addidit. *fortè leg.* mimos diuerſi operis. *Et in Capitolini Maximinis legitur* minus ſcurra *in omnibus editis. repone* mimus, ſcurra.

Pipæ nomine] Pipara *vocatur Pollioni, ex quo & Lol-*

liani bello, *leg. non, vt eſt in vet. exemplo*, Leliani belli. *Qui hic* Germanorum *rex Attalus*. Marcomannorum *eſt in vulgata edit.*

Mogunciatorum] *Reſtituo* Moguntiacorum. *Aliam porrò cauſſam reddit Pollio, Tyrannis; occiſum nimirum à militibus ſuis Poſtumum, quòd nimio eos labore fatigaret. Pro nobis facit Eutropius.*

Poſt biduum] triduum *Pollio. ſed nihil pugnant, nam tertio die interfectus. Breue, hercle, regnum; quantus ferè Conſulatus Caninij Rebili, de quo Ciceronis iocus apud Macrobium lib. II. cap. III. Saturnaliorum. & Tacitus III. hiſt. Suetonius Caſare lxxvi. c. & Nerone xv.*

Actiriani coniugem] *Mox duplici* tt Attitianum *nuncupat, & addendum eſſet* actuarij, *niſi pòſt apertè diceret. Corruptus hodieq́; & Eutropius lib. ix.* Agrippinæ occiſus eſt ā cturio quodam machinante dolum, imperij ſui anno ſecundo. *lege, me auctore,* actuario quodam, *Pollione calculum addente, vel* Attiliano quodam, *nam in m. ſ. Eutropij* Authoriano *repperi.*

Actuariorum] Actuarij *ijdem qui Notarij: inde dicti, quòd acta notis exciperent. l. Actuarij: & l. pan. C. de erog. mil. anno. De his Titulus lib. xij. Cod extr. De numerarijs & Actuarijs & chartularijs & adiutoribus. Sueton. Caſare* LV. *c.* Orationem pro Q. Metello non immeritò Auguſtus exiſtimat magis ab actuarijs exceptam, male ſubſequentibus verba dicentis.

Victoria] *Matronæ nomen proprium, quæ & Victorina Pollioni:* Mater Caſtrorum *appellata eſt, &* Auguſtæ *nomine affecta.*

Qua cauſa] *Ita ſcriptum fortè* quo caſu. *leg. Aurelianus hic poſtea Imp. effectus. Inf. librarius malè,* Aurelij pontem *ſcripſerat, qui ab auctore* Aureolus *eſt dictus, etiã in Breuiario hactenus edito: &* Mediolanũ cogit *malim quã* coëgit.

Improbe ſuadebat] *videtur legendum* perſuadebat, *ſenſus enim exigit.*

Nocte intemperata] *pro* intempeſta. *quod non temere alibi reperias. Mox* auctoris necis nec rore an quia. *Si diuinare liceat, credo Victorem exaraſſe,* auctoris necis'ne errore an quia. *Quanquam* ne *abeſſe poteſt, quod Tacito familiare*

eſſe

eſſe norunt, qui in eo auctore non admodum hoſpites ſunt. Oliuarius ſic concinnabat: auctoris necis errore' ne an quia: *ideo Gallieni inulta cædes fuit, aut quia auctor eius ignorabatur, aut quia bono publico acciderat.*

Dum plerumque] *Locus lectu quàm intellectu difficilior. Rerum, inquit, vis & nominum corrupta: nam qui flagitio potior eſt is ſi armis ſuperior ſit, tyrannos amotos, damno publico oppreſſos, vocat.*

Nequiquam] *Liquet iurare ita ſcrib pro fruſtra. quomodo antiqui libri plerũque præferunt, quãuis in m ſ.* ne cuiquã *diuiſim calamo exararint. quod defendit Oliuarius, pro nullo vel à nullo. Quid ſi* ne cuiquam *pro certè ab aliquo peteretur virtus? q.d. minimè. Egregia verò laus hiſtoriæ, cuius veritate à maleficijs ſæpe deterreantur improbi. S up.* aliquanti *quoque dictum pro aliquot: & inf.* quiſque pelli muſerit, *pro, quiſquis vel quicunque. & ante paullo,* dum vrbs erit, *vidi qui leg. cenſerent, vt de Roma duntaxat intellegatur.*

Quantum conijciatur] *Præſtare auſim fuiſſe* conijcitur, *hoc eſt, hominum iudicio. Ceterum* Optimos mortalium *vocare videtur è quorum corpore Imperator legi ſolet, & vnde ſtatus Optimatium Romæ conſtituebatur; qui Græcorum Ariſtocratiæ reſpondet, pòſt paullo* Optimos nobilium *vocat.*

In Curiam perduci] perducto, *Io. Oliuarius auferendi cauſſa, & fortaſſe ad auctoris ſenſum accommodatè.*

Nouem annorum] *Gallienus poſt patrem Valerianum ſolus imperium obtinuit annos nouem. Eutrop. ix lib. cum patre Valeriano ſex. Treb. Pollio. Quindecim igitur annis regnauit; cum pâtre ſeptem, & ſolus octo annis imperauit, vixit quinquaginta, inquit vulgata Epitoma.*

34 Perditæ res ſubiungunt] *Non aſſequor, nec concoquere hoc poſſum. Repoſui parua facta immutatione,* ſubiungunt *vocem Plautinam: & mox* patientis, *generandi caſu, quamuis accuſandi ſcriptus liber: pertinetq; ad τὸ* Claudij.

Is qui eſſe videbatur] *Pomponius Baſſus, vulgata Epitoma.*

O 2 Vitam

Vitam R.P. dono dedit] *Vt Codrus Athenienſis & Decij Romani qui ſe pro Repub. deuotarunt. Cicero. Eutropio autē hic morbo abſumtus eſt.*

Corpori. q́ue acceptior] *Aſteriſcos poſui. locus enim deploratus, quem ſine alterius m ſ. ope in integrum reſtitui poſſe deſpero. A b ingenio lacunam explere nolui: periculoſa enim diuinatio Deſunt certè verſus aliquot de initio imperij Aureliani, & fortè etiam de Quinctilio Claudij fratre paucis à regno diebus interemto.*

Prodito ipſo Duce] *Iurare liquet* proditore *ſcripſiſſe* 35 *Aurelium in Aureliano, flagitante hiſtoriæ veritate apud Trebellium Pollionem Tyrannis, & Flauium Vopiſcum Aureliano, & Eutropium lib ix vſus autem tumultuantibus militibus in litteris hoc Virgiliano lib. vi. Aeneid.*

Eripe me his inuicte malis---

Poſt Celſum biennij Imperij] *Quis hic Celſus ſit quæro: nec me fugit de triginta Tyrannis Celſum viceſimum octauū à Pollione collocari atqui in Africa non vt Tetricus in Gallia imperium inuaſit. Quare in mentem venit leg.* Ipſe poſt Celſum biennij imperium: *vt ſublimitatem & ſummā poteſtatem intellegas* Celſum imperium: *quæ familiaris eius ætatis formula eſt. Tetricus enim ſenior in Gallia imperiū occupauerat, tenuitq́ per annos duos Epitoma impreſſa.*

Correcturam Lucaniæ] *Sic & Vopiſcus Aureliano: Trebellius verò Tyrannis, Correctorem totius Italiæ factū ſcribit, id eſt Campaniæ Samnij, Lucaniæ, Brutiorum, Apuliæ, Calabriæ, Etruriæ, atque Vmbriæ, Piceni & Flaminiæ, omniſq́ annonariæ regionis. Inf. Diocletiano,* Venetiæ correctura. *De Correctoribus, qui aliquam prouinciæ partem regendam ſuſceperant vide Caſsiodorum lib. iij. Variarum, qui nūc doctorū hominum opera integrior prodijt Mox* Senatorium *legi poſſet quinque ſyllabis, &* cooptauit *poſitum pro impetrauit. Vopiſcus non Senatu motum, ſed relictum filium ait.*

Felici rationali] *Sic Eutrop. Ei fiſci procurationē mandatam Vopiſcus ſcribit, appellatumq́ ſeruorum vltimum in Epiſt ad Vlpium patrem, vbi neſcio quos* Monetarios *cōmentus eſt Io. Bapt Egnatius, quem & Eutropius, & Victor noſter refellunt: nam de nummaria nota diſertim vterq. & Sudas voce Μονητάριοι, vbi & Feliciſſimi huius infeliciſſimi exitus meminit.*

meminit.vide Conſt.Impp.lib.xi.Cod tit. de Murilegulis & gynæciarijs & procuratoribus.Et lib.ix.tit de falſa moneta.

Laxiore ambitu circumſepſit] *vt quinquaginta prope millia murorum eius ambitus teneant. Fl.Vopiſcus qui de his omnibus copioſè.*

Proſpectauit] *Diſtribuiſſe etiam carnem ſuillam & ſua etiamnũ ætate duraſſe Vopiſcus auctor,qui & delatores Quadruplatoribus addit : quem lector cum his Victorianus componet.& tanquam cum Bitho Bacchium committet. Aſconius Verrina III.* Quadruplatores, Accuſatores ſiue delatores criminum publicorum ſub pœna quadrupli: ſiue quod ipſi ex damnatorum bonis quos accuſauerant,quartam partem conſequebantur.*Eadem ille in diuinationẽ* Ciceronis. *Plautus Perſa,* vbi quadruplator quempiam iniexit manum.

Ad gratiæ morem] *Adulterata lectio: quare res ſibi ſuas habere iubeo ademtis clauibus. Repono inuito man.ſ.* ad Græciç morem. *id eſt Athenienſium. Significat enim totiens decantatam legem ἀμνηστίας, Athenienſibus primum Thraſybulo auctore vſurpatã,de qua M. Tullius Philippica.1.quem* Cic.*locũ hic Vopiſcus & Oroſius li.II.cap.xvij.& li.vij.c.vi. laudant,& M.Velleius Paterculus li II.*Et illud,*inquit,* decreti Athenienſiũ celeberrimi exemplũ relatũ à Cicerone oblinionis præteritarum rerum decreto Patrum decretum eſt.*Plutarchus Polit.* τὸ τῆς ἀμνηστίας ψήφισμα *ſcitum illud Athenienſium vocat. Subſcribo igitur ſententiæ Fr. Fabricij eruditiſſimi viri; vehementer falli eos qui in Cicerone* Μὴ μνησικακεῖν *pro* ἀμνηστίαν *ſubſtituerunt. lege Val.Max lib.IV. cap.I.Corn.Nepotẽ Thraſybulo,& Xenoph. lib.II.* ἑλληνικῶν. *Iuſtinum lib.v.*

Immaturè quantum ſpectabatur] *puto leg.* ſectabatur, *vel potius* inſectabatur, *omiſſa præpoſitione à librario in præcedenti voce* quãtum *abſumta.* Fures prouinciales repetundarum ac peculatus reos vltra militarem modum eſt perſecutus,vt eos ingentibus ſupplicijs cruciatibuſque puniret. *Vopiſcus. vbi noſter* , contra militarium morem *legiſſe videtur.*

Miniſtri ſcelere] *Oliuarius* Mneſthei *leg.cenſebat.& ſanè Mneſtheus à Flauio Vopiſco appellatur,notarius ſecretorũ: qui breue nominum conſcripſerit & manu Mucaporis inter-*

 ficiendum

ficiendum curarit apud Cænophrurium (*ſic enim imprimitur*) *manſionem inter Heracleam & Byzantium. In Ant. Schoonhouij viri diligentiſſimi Eutropio*. Zenophrurium *ex m.ſſ. reperias.*

Omiſſo Principe] *pro, amiſſo, vt aliàs ſæpe, num. xi. Inf. contrà* amiſſo *poſuit pro* omiſſo, *niſi mendoſus liber, num. xxxvij. ſic &* retracto *pro* detracto, *alibi, niſi fortè ſcribæ culpa quam præſtare non debeo, acciderit. Mox* dilegerent *malo ex S ex. Pompeio lib. IV. de verb ſignific.*

Ipſorum potiſſimum conuenire munus] *Olet gloſſam τὸ* conuenire: *delere tamen aut oblitterare non auſim ſine libris. Poſt* electionem *vel* legendi ius *credo ſcripſiſſe non* legiones: *& ſtatim* certabatur.

Simulata dubijs] *Fuit cùm diuinarem leg.* ſimul & dubijs. *videbam enim facilè aliquid corruptum, referendúmq; ad Aurelianum, non ad* necis. *Latinè enim dixiſſe oportuit,* vt necis ſuæ auctoribus, *niſi ſolœciſmum facere voluerit. Poſt tamen ſubijt Victorē fortè declinaſſe* neces *nominādi caſu, pro* nex, *ἀρχαϊκῶς. Quod ſi verū eſſe perſuadeo,* ſimulata *rectè habet ſignificatq; ſparſum quaſi de morte illius rumorē, vt dubij depoſita perſona qua tegebantur, cognoſci queant. Inf. malim* præcipuè docuit: *repetita enim præced vocis littera videtur. Pro* nequeat *malè in m ſ.* neque: *quod mendū ex compendijs natum quis non videt? fortè repererat* nequit. *Tacitum autem* Corn. *prudentiſs ſcriptorem eſt imitatus, vt verba propè appendere voluiſſe videatur: Sic enim ille de Veſpaſiano III. Annali, re altius propter elegantiam à nobis repetita:* præcipuus aſtricti moris auctor Veſpaſianus fuit, antiquo ipſe cultu victuque: obſequium inde in Principem, & æmulandi amor, validior quàm pœna ex legibus & metus: niſi fortè rebus cunctis ineſt quidam velut orbis, vt quemadmodum temporum vices; ita morum vertantur: nec omnia apud priores meliora; ſed noſtra quoque ætas multa laudis & artium imitanda poſteris tulit. *Reliqua luxata & mutila. De rerum omnium conuerſione diſputat eleganter Pythagoras apud Ouid. lib. xv. Transformat. vbi περὶ μετεμψυχώσεως* -- nihil eſt toto quod perſtet in orbe. Cuncta fluunt. *cet. mitto & Platonicum annum Magnum.*

56 Legendi ius Principis] *De contentione Senatus & militum, & de ſententia Taciti Imp. Vopiſcus Aureliano: de interregno Aureliani eadem ſecuto idem initio Taciti.*

37 Retentata] *Sic vet. pro* retenta. *Sup. quoque* Tarſum *abſque ſpiritu. Vopiſcum autem ſequitur, nam Tarſi mortuū Tacitum auctor vulgata Epitoma.*

Vt ille oleis] *ita repoſui: nam m. ſ.* vt ille vtile olei, *corruptè altera voce repetita. Ne quis autem in Italia nouellaret cauit Domitianus. Sueton. c.* VII. *& cauſſam alibi reddit Philoſtratus. De oleis quoque vide quædam in Alex. Seuero Lāpridij. Mox fortè melius* ductoribus *quàm* doctoribus, *&* ab exercitu.

Saturnino] *Hic alius ab eo qui Gallieni temporibus Imperium inuaſit: dux fuit limitis orientalis, quo de Fl. Vopiſcus: de altero Treb. Pollio, hunc verò* Bonoſum *natum dicebat Aurelianus vt biberet, non vt viueret. Vopiſcus Bonoſo & Probo.*

Paullo cis ſextum annum] *Eutropius addit menſes quatuor.*

Amiſſo Gallieni edicto] *pro* omiſſo. *vt ante contrà vſurpare diximus.* Edicto, *quo vetabantur militare Patres ſup. Mox pro* maius putant, magis *ſubſtitue.*

Paluſtri ſolo] Paludes pleraſque ſiccauit, atque in his ſegetes agroſque conſtituit, *Vopiſc.*

38 Auguſto habitu] *omiſſum fortè* induitur, *vel ſimile: mutila alioqui oratio. Pòſt lege* opportuna inualerāt *accuſandi caſu, id eſt, ſibi & finibus ſuis proxima.* Meſopotaniam *perpetuò ſcribit per N vet. cod. Mox* inconſultæ *per diphthongum idem.*

Numeriano comitatu] *aut generandi caſu* Numeriani, *aut* comitatus *leg. videtur.*

Pergit protinus] *Quid ſi* protenus *ſcripſerit? quomodo vett. litteratores aduerbium loci diſtinguunt.*

Vrbem Parthiæ] *Perſarum. De Cteſiphonta vrbis fato Vopiſcus Caro extremo & Pomp. Lætus in Dioclet. Pòſt* futuri notio perflua *m. ſ. deprauatè. pro* ſuperflua. *Elegans de diuinatione ſententia, qua de eodem modo Cicero & Ammianus lib. xxi. initio.*

Apri Præfecti] *Corruptus & hic vet. codex.* A præfecti

omiſſa altera ſyllaba. quòd ſequens dictio ab ijſdem elementis inchoaret. Dictus autem Arrius Aper *Vopiſco, Numeriano, qui & de apro fatali multa.*

Quis caium detulit] *quibus Apri inſidijs cauſſam & occaſionem detulit Numeriani oculorum dolor.*

Specie ægre vẽto] *edendũ curaui* ſpecie ęgri; ne vẽto, *verè.*

Domeſticos regens] *Vopiſcus Numeriano. Hi Comites dicti, viri illuſtres Ammiano lib. xxi. & xxvi. vide Tit. de domeſticis protectorib. xij. Codic. Suda* δομεστικοὶ στρατιῶται *dicuntur.*

Poſt Caligulam, poſt Domitianumque] *veteris libri ſcri-* 39
ptura hac eſt, alterutra præpoſitio delenda. Mox communem
habitum ſupergreſſi *dixit, pro, de priuatis facti illuſtres, & in*
omnium oculis verſantes, dignitateq́; præſtantes. Noſtrate
prouerbio eleganter hæc exprimuntur:

Als niet coempt tot iet:
Kent iet hem ſeluen niet.

Claudianus: Aſperius nihil eſt humili, cũ ſurgit in altũ.

Spe facilius erumpentis metus] *lege & interpunge,* ſpe facilius erumpentes, motus ſedatum iri. *& ſup* Officere. *Non infitior tamen ſcriptam lectionem*, efficere, *defendi poſſe. Mox,* ageret *pro* regeret *poſitum.*

Vbi Mœſiam contigit, ilico Marcum iuxta] *ita ſcriptum diſertè Quidam* Murgum; Margum *alij in Eutropio lib. ix. impreſſerunt.* Muitiu *eſt in Vopiſci Carino: qui & occubuiſſe ait victum à Domitiano, quicum antea multis prœlijs feliciter conflixerat.*

Libidine impatiens militarium multas affectabant] *Alit.* libidinis. *loquitur de vno Carino qui matrimonia militũ corrumpebat vt Eutropius ait. Emenda igitur* nuptias affectabat, *vel quod propius à veteri ſcriptura abeſt,* mulieres affectabatur: *Aſſentietur facilè qui litterarum ductus conſiderabit vet lectionis,* multas affectabant. *Repererat fortè librarius noſter* muli. affectabatur. *vt & mox* quare *vel* quare infeſtiores viri. *in quo nihil demuto.*

Ad exercitum contione] *Emendo manuducente Vopiſco & Eutropio,* Tunc habita eſt ingens contio. Is prima militum contione: *nam* conditione *m. ſ. deprauatè turbante librarium*

brarium

brarium antiqua ſcribend. forma contione *per Tau. quare miſſo repudij libello, lectionis illius conditione non vtar.*

Adoleſcens bonus facundusque] *Numerianus, Vopiſcus initio. Ariſtobulus autem eodem anno Conſul cum Diocletiano.*

Helianum] Aelianus *eidem Eutropio eſt.*

Bagauda incolæ] *lectio vetus.* Bagaudas *vocat Eutropius extremo lib.ix Oroſius lib.vij.c.xxv.* Vacaudas : Baccharidæ *in Euſebij Chronicis reperiuntur. Sed hæc quia diligentiſſimè Vinetus ad Eutropiũ notauit, laborẽ nobis ademit, neque neceſſe habeo repetere : quibus adde* Vargos *Aruerniæ dictos indigenas latrunculos , auctor Sidonius lib. vi. epiſt.iij.*

Herculei] *ita vetus liber, ab Hercule, quem religiosè colebat, mox tamen* Herculius *ſcriptum, & Iouium pro* Iouij *poſitum, ſed caſuum cõmutatio, vt ſupra proximè, & in Domitiano non infrequens auctori noſtro.*

Corauſius] Carauſius *Eutropio per primam vocalem, &* Carauſio *nominandi caſu vulgatæ editioni.*

Propulſandis Germanis] *Francis & Saxonibus, idem Eutropius*: cùm apud Bononiam, *inquit*, per tractum Belgicæ & Armoricæ pacandum mare accepiſſet, quod Franci & Saxones infeſtabant, multis Barbaris ſæpe captis. *vnde conijcio mox leg.* cùm non parum multos, *vel potius* cùm Barbarorum multos *è veſtigijs ſcripturæ veteris odoratus hanc lectionem*: barum *enim præfert. Muto tamen ſententiam cum eiuſdem hæc lego*, conſulto admittebantur ab eo Barbari cum tranſeuntes cum præda exciperet, atque ita ſe ditaret. *Sed in hac ſibi quiſque pro arbitrio ſuo per me licere exiſtimet.*

Quinquegentanæ nationes] *Africam* Quinquegentiani infeſtabant. *Narſeus Orienti bellum inferebat. Eutrop. Oroſ. In illo tamen* μνημονικὸν ἁμάρτημα *deprehendas, qui in Oriente Achilleum bellum mouiſſe ait; mox verò ſubiungit,* Narſeus Orienti bellum inferebat. *fortè leg.* In meridie, *pro,* in Oriente. *Pomponius Lætus* Gentianos *illos vocat, quos fuiſſe quinquagenarios & ſupra cum numerum auctor eſt.*

Prior Herc. priuignam] *Theodoram; Galerius Diocletiani filiam Valeriam. Eutrop. Vulg. Epitoma.*

Vt in Nerone Tib.] *Tranquillus Auguſto c. lxiij. & Tiberio vij.*

Inſtitutio fuit] *Melius fortè* inſtituto *vel* inſtitutione *auferendi caſu vtrumque: Imperatores autem Aurelianus Probuſq́ ante Carum & Tacitum fuere.*

Quaſi partito imperio] *Ita leg. diuinaui, quamuis compendio ſcriptum eſſet q;. Mox pro* moderataq́ue *fortè* moderateq́ue. *Inf. rurſum ita diſtinguendum videtur:* in perniciē proceſſit his tempeſtatibus. Interim Iouio. *Et mox*, poſtque iuſſis ac munimento *leg. videtur.*

Sexennio poſt] *poſt ſeptennium Eutrop. lib. ix. extr. Allectus autem triennium Britanniam tenuit: qui ductu Aſclepiodoti Præfecti prætorio eſt oppreſſus. Ita Britannia decimo anno recepta.*

Martis formidine] mortis *leg.*

Carporum natio] *Carpis & Baſternis ſubactis, Sarmatis victis, quarum nationum ingentes captiuorum copias in Romanis finibus locauerunt. Eutrop.*

Frumentarij; Agentes rerum] *De his rurſum, Tit. De Agentibus in rebus; Lib. xij. ad quem vide quæ Iac. Cuiacius I.C. princeps annotauit, & Adr. Turnebus lib. xiij. Aduerſariorum cap. x. D. Hieronymus in 1. ca. Amos* πυροφόρυς *lxx. interpretum frumentarios vertit. de quibus quædam etiā in Aelij Spartiani Hadriano. Gloſſarium vetus quod apud Cl. Puteanum vidi, illos* Μαγιςριάνυς *vocat.*

Ecqui fortè] *ita ſcripſit Victor. Mendosè in vet. l.* hæc qui. *Rurſus inf.* inermis *pro* in armis *reponendum videtur, & mox fortè* excellentis naturæ.

Poſteriorq́ue in quæ Iouius] *Ita ſcriptum repperi. Horridus ſermo. quid ſi ſic locus concipiatur?* priori Italia, poſteriori quæ Iouius obtinuerat, deſtinantur. *Nihil pronuncio; coniectura tantùm mea.* 40

Conſtantius] *ſcribe* Conſtantinus *ex Epit. vulg. vt contrà pag. ſequ.* memoria mea Conſtantinum, *vbi* Conſtantium *leg. contendit Nic. Faber.*

Ad vi-

Ad vicem obſidis] *pro, obſidis loco. Sic enim leg. cenſui; nõ* ad ducem: *quamuis in m. ſ. compareat, ex quo nihil fuit elicere. Sic ſup. Hadriano*, cum voluntarium ad vicem magi popoſciſſent.

Vitæ vltima agebant] *pro* vrgebant, *codex m. ſ. vulgata editio*: iiſdem diebus Conſtantinum parentem fata vltima perurgebant.

Retractante] *pro*, detractante. *familiare auctori noſtro*, vt Adhuc *pro* Adhæc. *& ſanè procliuis error litteræ vnius, niſi conſtanter ita ſcriptum eſſet.*

Perſarum Regi Cyro] *Xenophon*. φῦναι δὲ κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι, τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα.

Gloriæ ſtudio] *repono. Nam m. ſ.* gloriã *corruptè; niſi* gloriarum *quis malit. Et mox*, Rufius Voluſianus *idẽ mendosè.*

Nihilo ſecius] *Iurare liquet*, nihilo ſequius *ſcripſiſſe Aurelium pro* nihilominus, *vel* non minus bene. *Liuius lib. 2.* Inuitus, quod ſequius ſit, de meis ciuibus loquor. *pro*, minus bonum.

Iure tandem] *lege* tamen: *ex compendijs natum mendum.*

Numerum ſpecie] *fortè* munerum, *quod propius ad ſcripturæ veteris veſtigia accedit, quàm* Numinu. *Sed ſi* munerum, *quomodo* primus? *Iuſſere multis retro ſaculis Auguſtus, Caligula, alij, vt ſtrenæ Kal. Ianuarijs ſibi offerrentur. Suetonius Octauio cap. lvij. Calig. xlij.* ἰνέχω *igitur. Mox* optiora *pro* aptiora *malè in v. l. & inf.* vi manet, *deinde* in Italiam geruntur.

Conſtantina] *Alij* Conſtantiam *à Conſtantio Cæſare. Dictum &* Nicephorium, *quod ab Alexandro Magno conditore inſigni victoria ibi parta illuſtris eſſet. Plinius, Strabo, Stephanus. Templi Iouis Nicephorij mentio apud Spartianum Adriano.* Niſibena Conſtantina *vocatur in libro qui inſcribitur* Notitia Prouinc. *Strabo verò* χόρτα *per o ſcriptum habet. Virta ab Alex. quoque conditum opidum nominatur à Marcellino lib. xx.*

41 Præter admodũ magna cetera] *Fœdatus locus. ita purgandus*: illi pręter modum magna cetera, *vel fortè*, illi

præter

præter modum magnificentia; huic parſimonia, quæ Adverſa ſunt Dialecticis De Magnificentia vide quæ notaui ad Nepotis fragm. in Attici vitam.

Vetus veterr.] An veterrimumque? ſed nõ eſt inſolens id ætatis auctoribus quaſi per Correctionem rem repetendo intendere pro, etiam veterrimum. Ceterum de crucis ſupplicio à Conſtantino ſublato Zozomenus lib. 1. c. viij. Eccleſiaſt. hiſtoriæ, Nicephorus lib. vij. cap. xlvi. & l. vlt. Cod. Theodoſ. de paga. ſacrif. & templ. De cruribus ſuffringendis, Cicero in Antonianis & pro Sex. Roſcio.

Affinitatis gratia refecti conſortium] emendaui recepti conſortio, & mox cooptato, pro quo m. ſ. coaptato.

Martiniano] Officiorum magiſter. Epitoma vulg. nu. 59.

Demens capeſſiuerat] vetus lectio compeſciuerat, mendoſe. Poſt paullo fortè legendum formandiſque religionibus.

Bellum irrumpere acceperat] Quid ſi occœperat? & mox delenda præpoſitio ad, ſuperat enim repetita fortè eadem dictione. De Cometis quædam ad editionem vulg. Veſpaſiano.

Quæ res ſuperiores] Locus ſpurcè contaminatus. Ita ſcripſit Victor quas res ſcil. præbitiones, ſuperiores Tripolitani ciui Seuero obtulerant: erat enim Lepti oriundus. Sup. Niſi fortè mauis quorum ſuperiores Tripolitani videl.

Hipparchus] Nicæus aſtrologus ſcripſit in Arati & Eudoxi Phænomena, & de ſyntaxi ſtellarum fixarum vide Sudam & Seruiũ in primum Georg. Virgilij. Laudat ſæpe Plinius in Nat. hiſt.

Alteros M. Boionius] vbi Ceionius quidam malunt, non ſequor. Deinceps: gratiam muneris germana lectio, vt opinor, non muneribus, & mox ſeuerius repreſſæ repugnante libro excudi iuſſeram ſi operæ imperium accepiſſent.

Ni parum dignis] Conſtanti hoc tribuit vulg. Epitoma num. 63. non Conſtantino patri.

Vetranio] vetus liber. Eutropio & Ammiano Veteranio pentaſyllabus eſt: illum lib. x. extr. hunc xv. lege. Iiſdem Potentianus eſt qui inf. Nepotianus.

Facundiæ vi] Ita ſcrib. Vetus malè facundi æui, vt & 42
mox dicendi copiam reſtare, nam præſtare, rectũ eſt. Magna ſane laus Eloquentiæ.

Buſtorum modo] lego. nam vitioſus etiam hac in parte

lib. cala-

lib calamo exaratus. Ad ſepulcra principum virorum gladiatorum paria à laniſtis committi & ad mutuam necem depugnare ſolere nemo ignorat, niſi hoſpes admodum in litteris. Mox pro Magnianis *licet in m ſ comparet, repone* Magnentianis *nec enim opere dicto audientes ſunt.*

Ob ſæuitiam] ſcenicum atque animum trucem *erat in vet.cod quod ſequetur qui probabit De Siluano autem Ammian.lib.xv.*

Pedeſtre ad magiſterium] *S up. paullo* Vetranio pedeſtri magiſterio milites curat. *Is erat qui pedeſtris militiæ Rector & magiſter peditū. Qualis olim erat & Magiſter equitū.*

Gallos natura præcipites] *Gentem inquietam, quæq; cōſtantem Principem requirat, notat Vopiſcus Saturnino & Caro. Trebellius Pollio initio Gallienorum. Obiectam Gallis leuitatem refellere conatur Io. Bodinus Methodi hiſtor cap.v.*

43 Magno decore] *Locus poſtulat* dedecore, *niſi aliter interpungas. poſt* præſtitiſſe *vel potius* reſtituendo *leg. Mox,* orenādi genere *ſcriptum deprauatè, pro* orandi, *Ammiano auctore & Epitoma num. 66.*

Clarius] *Ita vetus liber. quid ſi* præclarius, *quod τῷ* atrox *opponi queat? ſed illa non inuſitata id ætatis ſcript. loquendi forma pro, melius, humanius.*

INDEX

INDEX RERVM MAXIME MEMORABILIVM IN HISTORIA AVGVSTA, ET NOTIS AND. SCHOTTI.

Numerus reſpondet Impp. numero ad oram adſcripto.

ABſque, rara ſignificatione, pro excepto. numero 1 & 3.
Actuarij 33.
Adhuc pro adhæc, 3 & ſæpius.
Aegyptia ſacra 21.
Agarius vel Abagarus rex 20.
Agentes rerum 39.
Alagabali libido 23.
Allemanni vnde dicti 33.
Αμνηςίας lex Athenienſium 35.
Antonini cognomentum 20.
Antoninus cur Pius dictus 14.
Antinous Adriano in delicijs 14.
Antiochiæ terræmotus 13.
Arrius Aper 38.
Arce & Arcena vrbs 24.
Athenæum quid 14.
Bagaudæ latrones 39.
Betriacenſis clades 7.
In Britannia murus ductus 20.
Brutus reges Roma exegit. 3.
Capitolium conflagrauit 8.
Caput non pedes imperare 20.
Caracalla vnde dictus 20.
Carpo 39.
Cœlius Balbinus 26.
Celſum imperium 35.
Ciuitas promiſcuè data 16.
Ciceronis lectio defenſa 35. Not.
Clodius Pupienus 26.
Cœnofrurium iuxta Heracleam 35.
Commodus Imp. gladiatorio animo 17.
à palæſtrita ſtrangulatus. 17.
Conchas & vmbilicos legit Caligula 3
Conchæ lumina Nympharum 3.
Conſtantina vrbs 40.
Carauſius 39.
Correctores 35.
Crucis ſupplicium ſublatum 41.
Cteſiphon vrbs Parthiæ 38.
Culter veneno oblitus 15.
Curſus publicus 13.
Curtius lacus 6.
Daci 13.
Dardanij, Sardonij 13
Depugnabant ad ſepulcra gladiatores 42.
Druidæ ſacerdotes Galliæ 4.
Elagabali nefanda libido 23.
Eleuſina 14.
Eloquentiæ laus 42.
Eutropius emendatus 33. 39. Not.
Exedra 2.
Fauſtina conditiones nauticas quærebat 16.
Fiſci patrocinium 20.
Forum Peruiũ & Tranſitorium 12.
Fortunatæ R. P. in quibus Philoſ. imperent 15.
Fortuna in rebus humanis 3.
Frumentarij 39.
Galli natura præcipites 42.
Germani ijdem qui Franci 39. Notis.
Germaniciani exercitus 8.
Græci hiſtorici mirè amplificant 3.
Habitus communis, pro, vita priuata 39.
Heraclius 39.
Hipparchus Aſtrologus Nicæus 41.
Iazygæ 13. Not.
Iani ædes aperta 27.
Ingebus ſeu Ingenuus 133.
Initia Cereris & Liberæ 14.
Inſula emerſit 4.
Iulianus Didius & Saluius dictus 19.
Iul. Capitolinus emendatus 33. Not.
Ius legendi Principis penes milites 36.
Labes, pro clade 9.
Liberum ſing. numero pro filio 26.
Ludi ſæculares 28.
Luſtri certamen Neronia 27.
Marius vterque faber 33.
Magnus auunculus quis 1.
M Aurelij ſepulcrum 20.
M. Boionius an Ceionius 16.
Menſes Impp. nomine dicti 11.
Mergius 39.
Methodeum & Odeum 13.
Mneſtheus 35.
Moguntiaci 33.
Monetarij ſuperati 35.
Mores dignitatibus mutari 3. 39.
Mulier cum tunica pudorem ponit 20.
Neronis ſcelera 5.
Nero ſacerdotem Veſtæ violauit 5.

Neronis